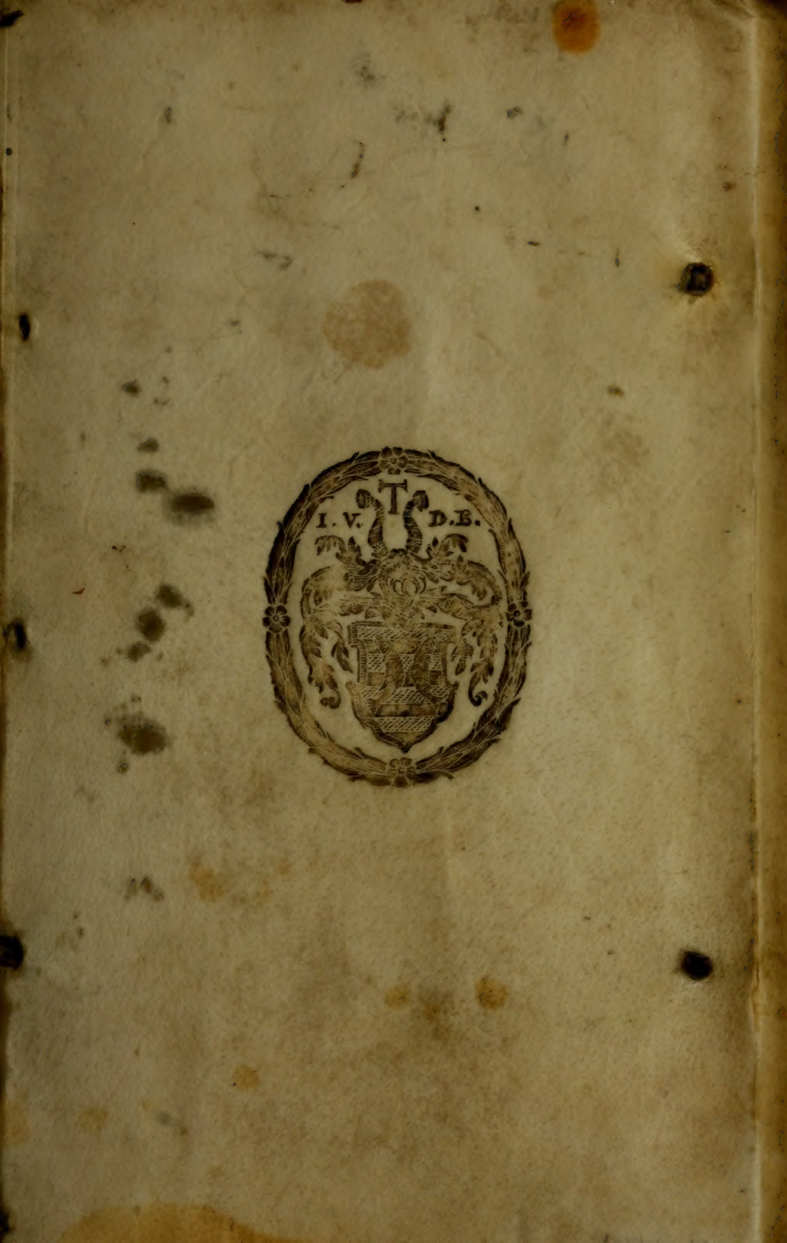

I. V.
T
D. B.

Georgius Buchananus Calvinista pessimus, in mortis limine rogatus a Ministris, orationem Dominicam diceret: nec somnians, nec phreneticus, jam Propertii Elegiam, vice Pater noster & Ave Maria, Cygneam se: voce exorsus est.

Cynthia prima suis miserum me cepit ocellis

Contactum nullis ante cupidinibus

negavitque aliam Orationem Dominicam sibi ante 40. annos excidisse: & hydrope laborans, accersito ad lectum Tesorarii Vini dolio contestatus est, si animam in illo mergeret, capturum se aliquid in morte voluptatis. Sic superbus fatuusque Grammatista, ferreum soporem obdormivit: cujus anima de contubernio corporis expressa recta ad Coeli oppositum cardinem, accentus circumflexi in morem, per varios infimae regionis anfractus tendere potuit, & aeream regionem penetrasse quis dicat? Ita Maximilianus Sandeus S.J. Doctor pronunciat in sua Grammatica Sacra & Profana.

GEORGII BVCHANANI SCOTI

FRANCISCANVS ET FRATRES.

ELEGIARVM LIBER I.

SILVARVM LIBER I.

HENDECASYLLABΩN LIBER I.

EPIGRAMMATΩN LIBRI III.

Quibus iam recens accedunt

DE SPHÆRA LIBRI V.

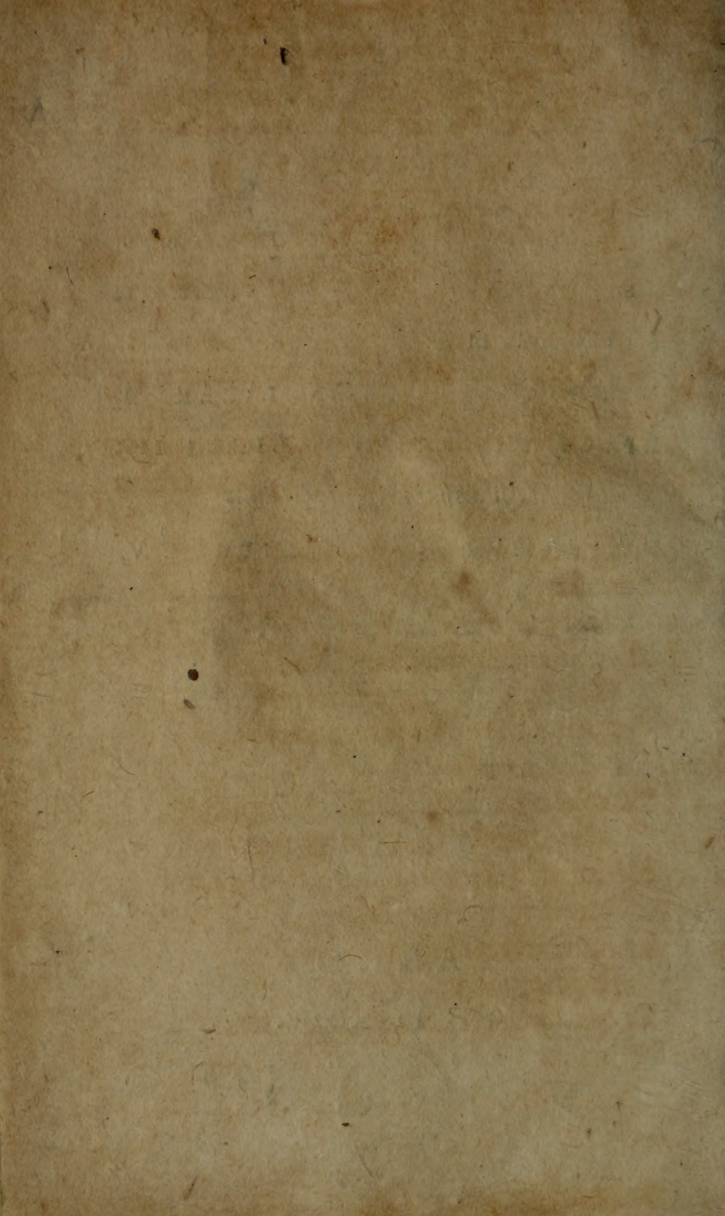
Liber Bibliothecæ Antonianæ Colon. 1686

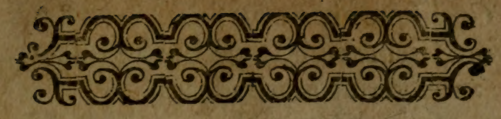

ANNO

cIↃ. IↃ. XCIV.

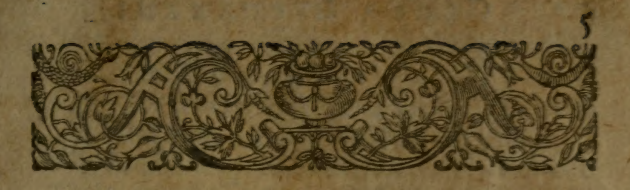
GEORGIVS
BVCHANANVS
CAROLO VTENHOVIO F.
S.

CEnſor meorum carminum V-
tenhoui, meos
Commendo fratres hos tibi,
Fratres quidẽ fraterrimos: hoc
eſt, malos,
Craſſos, ineptos, garrulos.
Tu necte, plecte, cæde, fac gemant ſuis
Variata terga funibus.
Sin pectus illis non ſit inſanabile,
Medentis vt ferant manum:
Vnus mederi poteris, artes cui ſuas
Indulſit vni Delius,
Sic vt profunda conditum caligine,
Ab vſque lethæis vadis
Nonnum euocaris, grauiter iratis ſua
Parcis retexi ſtamina:
Et ius Latinæ ciuitatis & togæ
Reſuſcitato indulſeris:
Et qui latebat ante ſqualidus ſitu,

Graiíſque vix notus ſuis,
Cultu Latino nunc ſuperbus ambulans
Vates vetuſtos prouocat.
Hunc ſuſcitare qui potueris mortuum,
Fors & meos fraterculos
Sanare penitus ſi minus queas,tamen
A fauce mortis erues.
Nec id laboro delicato in ocio
Vt ſuauiter curent cutem:
Satis ſupérque eſt ſi malignè victitent,
Pannis & annis obſiti,
Laceri flagellis,aridi,famelici,
Quæ vita digna eſt fratribus:
Diuq́ue viuant & pœnas luant diu,
Mortémque timeant & velint.

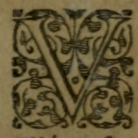
GEORGII

GEORGII
BVCHANANI
SCOTI

Franciſcanus & fratres.

VNde nouus rigor in vultu? triſtiſque ſeueris
Frons caperata minis, tardíque modeſtia greſſus?
Illáque frenatæ conſtans cuſtodia linguæ?
Quò lepor, & riſus abiêre ſaléſque venuſti?
Nec pila delectat, nec rauci in puluere circi
Flectere cornipedem, volucrem nec ducere viſco,
Nec leporem canibus, nec certo comminus ictu
Figere ramoſi viuacia pectora ceruí?
Sæpe mihi humanæ meditanti incommoda vitæ,
Spéſque leues trepidóſque metus, vanóſque labores,
Gaudiáque inſtabili ſemper fucata ſereno,
Non ſecus ac nauis lato iactata profundo,
Quam venti, violénſque æſtus, caniſque magiſter
In diuerſa trahunt, tuto ſubducere portu
Decreui quodcunque mihi ſupereſſe fugacis
Fata ſinent æui, ſanctíſque impendere curis.
Finem animæ, & ſtolidæ lacrymis commiſſa iuuentæ

Abluere insani cura commercia mundi.
O sanctum, festúmque diem, cùm cannabe cinctus
Obrasúmque caput duro velante cucullo,
Auspiciis Francisce tuis animo insitus astris
Præcipiam æthercam terreno in corpore vitam.
Hic scopus, hæc meta est, plenis huc tendere velis
Mens auet, vt, stabili tandem statione potita,
Irrita fallacis fugiat ludibria mundi.
Si tibi propositum est sanctæ compendia vitæ
Carpere per virtutis iter, nucibúsque relictis
Exerere immersam cæca caligine mentem, &
Ad fontes penetrare boni, tenebrísque remotis
Tollere perspicuos animi ad cœlestia visus,
Vota quidem laudo, & magnis congratulor ausis:
Sed si degeneris recti seduceris vmbra,
Et sequeris vanum transuerso tramite fastum,
Dum tempus te résque sinit, cecinisse receptum
Ne pigeat, temerè incœptos nec flectere cursus:
Neu tu sinceri rectéque monentis amici
Despice consilium, nec te plus obsitus annis
Error, & insani moueant deliria vulgi,
Quàm ratio simplex & nullis oblita fucis,
Et veri inuentrix. sed nec me oppedere cœlo
Crede, nec in Diuos rediuiuam attollere Phlegram.
Nanque ego sum teneris semper veneratus ab annis
Pontifices, sanctósque patres, quos candida virtus
Reddidit æterna dignos in sæcula fama.
Attamen haud quoties longo sub syrmate rasum
Cerno caput, tortum funem, latúmque galerum,
Atque fenestratum soles captare cothurnum,
Cernere me Paulum credo: nam veste sub illa
Sæpe latent sæui truculenta mente tyranni,

Sæpe

Sæpe latro, lurcóque vorax, & fœdus adulter,
Et simulatus amor, falláxque modestia vultus,
Quæ tegit innumeras sub ouillo vellere fraudes.
Ergo caue ne te falso sub nomine mendax
Simplicitas fors transuersum seducat, & illuc,
Vnde referre pedem nequeas, trahat: & puerum olim
Me quoque penè suis gens hæc in retia mendax
Traxerat illecebris, nisi opem mihi fortè tulisset
Cœlitus oblata Eubuli sapientia cani.
Et quoniam, vt video, morbo cruciaris eodem,
Siue nocens gramen, magicíve potentia cantus,
Seu genij fraus fortè mali tibi sustulit omne
Iudicium, sæuo mentem excantante veneno,
Experiar furias purgamine mentis eodem
Expugnare tibi, quo me sine fine furentem,
Gaudentémque malis, indulgentémque furori
Eubuli eripuit diuina scientia docti.
Tu modo ne dubita, monitis nec certius istis
Esse puta insanæ quod ructauere Sibyllæ.
Ergo vbi lustrali nouies te asperseris vnda,
Signarísque nouem crucibus, totiésque meracum
Hauseris helleborum, niueo cum flore reuulsum
Moly tenens, memori quæ dicam mente recondē.
Hæc licet à sanctis olim gens patribus orta,
Clara quidem niueo morum candore refulsit,
Impleuítque sua venientia sæcula fama,
At nunc posteritas vera pietate relicta
Degenerem quæstum, sordésque secuta, caducas
Cogit opes, ficta & sub Relligione pudendos
Occultat mores, & famæ innixa parentum
Seducit stolidum pietatis imagine vulgus.
Et ne fortè tibi præstringat lumina vanus

Splendor, & attonito velut ad spectacula vultu
Suspicias sanctæ simulachra euanida vitæ,
Eia age spectemus quid sit, quod vulgus, & ipsi
Pontifices rerum domini, summíque Monarchæ
Tantùm admirentur, quid raso vertice caluum
Conferat esse caput, quid longo syrmate talos
Vsque tegi, soleásque æstiuum admittere solem,
Et quæ prætextu latitent portenta sub illo,
Quæ monstra abscondat vestis sinuosa, quid artis
Vana superstitio, mentes vt fascinet æquas,
Est commenta, suas quàm vendat callida nugas.
Principiò huc omnes tanquam ad viuaria currũt,
Queis res nulla domi est, quibus est irata nouerca,
Quos durus pater, aut plagosi dextra magistri
Terrirat, aut legum timor, aut quos dedita somno
Exercet nullis Lethæa ignauia curis:
Deinde quibus gelidus circum præcordia sanguis
Obstitit ingenio, quos sacro à fonte Camœnæ,
Quos Pallas Phœbúsque fugat, quos sidere toruo
Aspicit infausto volucer Tegeaticus ortu.
Hi cùm infrugiferæ spatium triuere iuuentæ
Musarum in studiis frustra, iam mollibus vmbris
Sic fracti, nec bella pati, nec ducere remos,
Nec terram incuruo norunt suspendere aratro:
Ergo famem aduersus, violentáque frigora brumæ,
Hic sibi desidiæ portum, atque ignobilis otî
Esse rati, huc properant: illis custodia portæ
Creditur, ast aliis cura est commissa culinæ,
Hic hortos fodit, hic viduas circumuenit: illi
Pinguius ingenium est, rus ibit, fallet agrestûm
Vulgus hebes, pueris fragrantia poma, puellis
Amuleta dabit, tenero redimicula collo,

Donec

Donec blanditiis, fabellísque admirandis
De laruis, déque empusis, & lumine cassis
Tandem captatum trahat in sua retia piscem.
Adde his quos febris, quos vexat dira phrenesis,
Aut alius cerebri expugnator morbus: in ipsa
Morte siti, cùm iam medicus spondere salutem
Desierit, longa stolidi vertigine iurant
Se, (quodcunque aui placati numinis ira
Iam deploratæ dignetur iungere vitæ)
In Franciscano victuros esse cucullo.
Hîc aliquis sancta pietate Paterculus ardens
Protinus insternit fuscam cum cannabe vestem,
Et caput exscalpit cerebrosum, & somnia blanda
Garrit in auriculam, meritorum mille trecentos
Promittit modios, venias inculcat, olympum
D: functo spondet, viuo spondere paratus,
Captatæ potius quàm vel semiuncia prædæ
Vna breuis pereat. Tum spe lactatus inani
Interea miser ægrotus iubet optima quæque
Deferri ad monachos, argentea vasa, tapetas,
Molliculas vestes, & quicquid venditur auro,
Quatenus aut illis nudos fas tangere nummos.
Verùm hæc pinguiculis tenduntur retia turdis,
His cœlum venale patet: si Codrus & Irus
Pauper obit, cessat pietas, non cymbala clangunt,
Nænia nulla sonat, serie nec candida longa
Pompa præit, nullo planguntur funera luctu.
Sed nec Funigeræ minor est accessio turbæ,
Cùm mens vesano inflammata cupidine vultum
Affingit spernentis opes, vilíque paratu,
Incessúque graui, & ficta probitate loquendi
Seducit stolidam pietatis imagine plebem.

Nec prius ille furens animi satiabitur ardor,
Ambitióque procax, donec cum fune cucullo
Abiecto induerit regali tempora mitra,
Et quantum fas est mortali accedere cœlo,
Scandat, & in terris cœlestes tractet habenas.
Sunt quoq; qui sordes fœdósque hoc tegmine mores
Posse latere putent, misero vt dent verba popello,
Dum vitæ infami speciosum obtexere velum
Contenti, introrsus pleni ambitionis & iræ,
Inuidiæ & fraudis, Christi prædentur ouile,
Incautum occulto vulgus fallente veneno.
Adiice præterea quos præceps alea nudat,
Quos Venus eneruat, quos & potatio pernox
Eiecit patriis laribus, quos vrget egestas,
Et quibus haud quaquam res sunt in amore secundæ,
Fastosæque inopes exclusit limen amicæ,
Quos scelus infamat, tutor quos vrget auarus,
Huc, velut ad tutum cunctis est cursus asylum.
Hoc procerum è numero crescit generosa propago
Funigeri gregis: hi patres quibus ille superbit
Ordo sacer, seges hæc orbis moderatur habenas,
Quos metus, ira, furor, mens tarda, ignauia, crimen,
Ambitio, res aduersæ, fastidia vitæ,
Durus amor, durus pater, implacata nouerca,
Et mendax virtutis amor collegit in vnum.
Nanq; velut quondam cùm res aduersa premebat,
Ad laqueum, ad præceps, ad toxica, flumina, pontes,
Atque truces gladios, caligantésque fenestras,
Cursus erat, duram cupienti euadere sortem:
Sic modò cùm sceleris pudor, aut formido seueri
Iudicis, aut grauior cunctis infamia pœnis
Vrget, ad hunc scopulum Francisci in syrmate fune

Cingi-

Cingitur, & tanquam pariter cum vertice radi
Mens etiam scelerata queat, de sacrilegis &
De parricidis, de furibus, atque cinædis,
Nos faciet cœli subitos rasura colonos.
Dira suum nunquam mutant aconita vigorem
Vimque mali, quamuis auro gemmáve bibantur:
Atque asinus, quanquam Tyrio conspectus in ostro,
Semper erit tardus, lea sæua, dolosus ichneumon,
Vrsa vorax, auidus vultur, bos mitis, hirundo
Garrula: sic animi non mores exuit atros
Vestis hyperboreas superans candore pruinas.
Nec simul exuuiis positis Massyla venenum
Vipera deponit, nec tigris monte relicto
Mitior ingenio est: sic nec transcurrere montes,
Aut mare, vel populi cœtus vitare, vel atra
Veste tegi, aut niuea, corióve, aut fune recingi,
Aut mendicatum semper corrodere panem,
Turbatæ poterit mentis sedare tumultus.
Semper enim quocunque loco, quocunque recessu
Degeris, vsque licet Riphææ frigora brumæ
Fugeris, aut calidam vicino sole Syenem,
Te dolus & mentis malesuada cupido sequetur,
Et vigil occultis cruciabere pectora curis.
Nec si marmoreis circundatus vndique claustris
Fugeris aspectus hominum, te sæua relinquet
Tempestas vesani animi, te conscius horror
Mentis aget vigilem, tibi diras tristia formas
Somnia nocte ferent, te insano turgida fastu
Gloria sublimem ventosis euehet alis,
Dum furit effractis tandem perrumpere clathris.
Scilicet is nuper contemptus homuncio, qui nec
Prima elementa sonis poterat distinguere certis,

Et quem nec stabulo purgando, olidæue popinæ
Præficeres, rasus, sophiæque auctore cucullo
Tectus, erit subito doctus, sapiens, & honestus,
Et grauis, & prudens: iam de balatrone modestus,
De lenone pudens, & de latrone seuerus,
Et frater superûm, & cœli penè insitus aulæ.
Frater dixit: Ita est fratres veinêre: Cauendũ est.
Frater erit iudex, causam committere non vis
Fratribus? in sanctos quicquam caue dicere fratres:
Tantum iuris habet cerebelli insania calui.
Et miramur adhuc simili si errore vetustas
Crediderit Cadmo serpentis dentibus olim
Esse satos comites, vel si Pagasæus Iason
Horruerit magicos terra prægnante tumultus,
Cùm modò qui fuerat caprimulgus, tressis agaso,
Scurra vagus, subitò mutatus numine mentem,
Fiat Aristoteles, Xenophon, Plato, Zeno, Cleanthes.
Nunc quibus hæc studiis gens desidiosa popellum
Captet, & in laqueos viduas trahat, omnia turbet,
Inuoluátque orbem tenebris, & mobile vulgus
Fascinet, occulto sensim serpente veneno,
Si vacat expediam: fraudes, ludibria, furta,
Philtráque, & arcanas tibi pandere moliar artes.
Primùm vbi detonso vesano vertice, caudex
Qui fuerat, fit homo subitus, ceu vomere Thusco
Erutus ille Tages, vates iam doctus in ipso
Nascendi articulo: discit componere gressus,
Cancellare manus, caput inclinare sinistrum,
Versus humum spectare, oculis defigere limis
Omnia, pallori similem confingere vultum,
Sulphuris affuso circum os, & tempora fumo:
Effugere occursus hominum compescere risum

Si quis

Si quis adest, coràm reticere, intérque precandum
Inuitis oculis lacrymas simulare, boatu
Rancidulo templis natiuum frangere cantum:
Cùm bibitur, calicem digito cohibere sinistro,
Conceptis verbis de somno surgere, mensam
Ponere, adire, referre, iubere, orare, salutem
Dicere, conceptis vrinam reddere verbis,
Scire quibus nodis & quot distinguere funem
Fas sit, vbi facilis pateat venatio prædæ,
Quo pueros fallas, quo tu sermone puellas
In Venerem accendas, viduas quæ retia captent,
Quo regum teneas aures, quæ munera placent
Terrarum dominos, quo vulgus mobile fuco
Decipias, quibus ægrotos in limine vitæ
Illaquees verbis, & testamenta resignes.
Hæc sunt Funigeræ miranda proœmia sectæ,
Vera rudimenta, & sanctæ præludia vitæ:
Hoc est, cur aliquis patriam, charósque propinquos
Abneget, & dulces obliuiscatur amicos:
Cur vagus, exul, inops, erro, peregrinus & exlex
More feræ toties mutet præsepe, tot annos
Scurra procax currat, cunctos allatret, in omnes
Sæuus, blandus, atrox, inimicus, amicus, vt aluus
Imperat: hæc illis lex vna & regula vitæ est.
Hæc vbi iam praui docilis præcepta iuuentus
Imbibit, & vitæ sese deuouit inerti
Protinus è caluo senior grege, lippus, inermis
Gingiuas, tremulúsque manus, rugísque verendus
Incipit arcanæ latebras euoluere sectæ,
Et sophiam abstrusam placidis recludere dictis:
O iuuenes, inquit, quos torti vincula funis,
Quos tonsura eadem, soleæque fenestra reclusæ,

Par votum, vestésque pares, atque otia iungunt:
Iam mihi vis raris variantur tempora canis,
Vox fragilis, latus infirmum, gressúsque labantes.
Iam propè decurso spatio spectare propinquam
Fata iubent metam, iam quinquagesima messis
Sub calido semper placidè transacta cucullo,
Liberat officiis vitæ. fortuna benigna
Me tamen haud frustrà longum seruauit in æuum:
Nam ceu Tiresias Ithacum Priameius heros
Magnum Anchisiaden iterúmq; iterúmq; monebat;
Quos peteret tutò portus, quò flectere cursus
Deberet, leuibus fugeret quæ littora velis:
Cur ego vos, animæ nostræ pars maxima, amicis
Non monitis horter? digressum & pauca sub ipsum
Edoceam? iuuat exhaustos iterare labores,
Et sulcata meis percurrere littora remis.
Principio cùm vestra ætas sic mollibus vmbris
Sit fracta, vt nec bella pati, nec frangere remis
Æquora, nec terram possit versare ligone;
Et fuget Aonias socors ignauia Musas;
Huc animos iuuenes certatim aduertite, & acri
Mente Seraphinæ mysteria discite sectæ.
Sancta quidem certis fulcitur secta columnis,
E quibus in primis locuples Confessio largo
Prouentu est, gnauum non deceptura colonum,
Vt seges agricolam fallat, pulsatáque tristi
Grandine vix raris spumet vindemia prælis,
Et pecus abstulerit belli furor, vnica nunquam
Artifici imponit Confessio callida docto.
Hoc telo armatus noster se Regibus ordo
Terribilem ostendit, solióque extrusit auito
Quos visum est, alios ad summa cacumina rerum

Extulit,

Extulit, & multa stabiliuit cæde tribunal.
Nanque vbi cunctorum census, secretáque mentis
Noueris, in promptu est tibi coniurata fouere
Pectora consiliis, timidúmque in fœdera vulgus
Cogere, vt ignotas possint expendere vires,
Vel proceres merito de te bene prodere regi.
Ergo, (vos siquidem numerandi crimina cura
Detineat,) matrona locum ditissima primum
Vendicet, aut dulci assuetus danista lucello.
Proxima mercator teneat loca: tertius ordo
Nobilium est, quos aut ditat quæsita rapinis
Præda, vel innocuo manus oblita sanguine ciuis
Reddidit insignes: post hos, aut diuitis aulæ
Assecla, aut famulus, ancilla, puella, puellus:
Sed neque lenonem, nec tu contemne latronem,
Spes modò sit lucri: qui nil quod donet habebit,
Ἐς κόρακας. *Quis enim sterili committere sanus*
Semen agro curet? quis inanes irriget hortos?
Hîc vbi secretam penitus demissus in aulam
Pectoris, arcanas latebras cognoueris, omnes
Tum facies rerum, tum vafrum Protea finge,
Cùm tibi crediderit virgo, quod credere matri,
Quod socius socio, quod nolit nupta marito,
Tum pete securus quidvis, tum vincula captis
Iniice, tunc humeris quemvis super aggere fascem.
Nam semel arcana tibi qui penetralia mentis
Nudauit, penitúsque alto sub corde repostos
Detexit sensus animi, timet, horret & odit,
Quamuis dissimulet: sed mens malè conscia pallet
Ne commissa tegas malè vino liber, & ira
Commotus, magnóque satis non munere cultus.
Hoc vbi fertilior præda est deprensa capistro,

Posce, iube, rape, stringe, omnem dum spongia succum
Egerat, exhaustúmque penum in tua cogere claustra.
Nec tamen ætatis, nec te discrimina sexus
Prætereant. Prima quoniam lanuginis ætas
In Venerem est præceps, lucris addicta senectus,
Virgo capi facilis blandæ dulcedine linguæ,
Vana superstitio mentes exercet aniles,
Mercator dulci postponit numina lucro.
Si matrona potens, vel præda victima opima
Incidit in casses, cautus confinge petendi
Mille nouas artes: caries annosa columnas
Diruerit, sacram Boreas nudauerit ædem,
Claustra latus magna pandant adaperta ruina;
Desint ligna foco, nemorum si diues abundet:
Si locuples agri est, atrum corrodere panem
Finge tuos fratres, languescant pocula vappa:
Rustica cortis aues, agnos, hœdósque petulcos
Mittat: ab vrbanis sacræ pete stragula mensæ,
Posce sacras vestes, quódque oras ambiat aurum,
Quod calicem fractum instauret, quod lignea pingat
Signa, quod in vitreis possit splendere fenestris:
Det miles prædæ partem, furiique latrones,
Mercator fuluis redimat periuria nummis.
Et quoniam teneræ nequeunt donare puellæ
Munera, dent quod habent, quod securè dare possunt:
Quæ data non pereunt, quæ frustra non data perdunt.
Segnior in Venerem si qua est, accende monendo,
Pande voluptatísque, modos formásque latentes,
Quærendóque doce Veneris quem nesciat vsum.
Talia quærenti facilem quæ commodat aurem,
Sit licet antiquis magis illa seuera Sabinis,
Nosse volet, notum quod posse iuuare putabit.

Inter-

Interdum tanquam cupias reprehendere luxum
Vestis, & accensum gemmis quod fulgurat aurum,
Lacteolas furtim dextra constringe papillas,
Inque gradum fractos digito compone capillos,
Et pede tange pedem, dextram dextra, oribus ora:
Sic (dices) rides, sic molliter oscula iungis:
Oscula commissas inter luctantia linguas:
Sic te tractandam præbes, tractatáque gaudes:
Sic pede, sic digito, sic tu promittis ocello,
Hoc loqueris nutu, tali noctem abnuis ore:
Sic per inoffensas graderis secura tenebras,
Sic aperis limen, sic nullo murmure claudis.
Hæc animo memori præcepta recondite fratres:
Quæque locus, tempúsque dabunt, quæ sexus & ætas
Permittent: hinc diues opum venit annua cura:
Spésque voluptatum, chara sine crimine famæ.
Quòd si quis sanctæ fugiat commercia sectæ,
Sentinámque tuæ nolit mandare cloacæ,
Illius ancillas, famulósque accerse loquaces:
Inquire in mores, passim sere crimina, in aurem
Omnibus obganni secreta piacula: quòd si
Criminibus non vlla locum fortuna ministret,
Actáque sincerè constet pars maxima vitæ,
Hæreticum clama nitidum prætexere fucum
Occulti sceleris maculis, tacitóque veneno.
Sic hos in laqueos trepida formidine, & illos
Credulitate trahes, vel spe, vel fraude, vel arte,
Vt captum teneas intra tua retia piscem,
Grande scelus leuibus contentus plectere pœnis.
Nec precibus longis, lacrymísve piacula dele
Horrida sed nummis loculos, non pectora fraude
Exauri, vel templa iube vel claustra vel aras

Extruat, aut multis redimat ieiunia Missis.
Hoc quoque præmoneo super omnia, corda iuuentæ
Infice: sopitos accende libidinis ignes:
Semina flagitij in vacuo turgentia campo
Vsque foue, plenos sceleris dum reddere fructus
Possint, & late in pingui regnare nouali.
Hic ager, hæc seges est, hæc nostræ vinea sectæ.
Hunc igitur multo scelerum pinguescere cœno
Effice, & infusis hunc exaturato cloacis.
Non tam Rhiphææ metuenda iniuria brumæ,
Atque superfuso tellus submersa profundo,
Aridáque insolitis candens feruoribus æstas,
Quàm ne discussis tenebris resipiscere mundus
Incipiat, quàm ne patefacto lumine veri
Inspiciat nostras plebecula stulta tenebras.
Sed iam ruricolis labor impendendus, apricos
Iam lustrare iuuat campos, pérque ardua montium
Ire iuga, & latos indagine claudere saltus.
Ecquis iö iuuenes tenebris, & inertibus vmbris
Posthabitis, strepitúque vrbis, nigráque popina
Audet in aërois nemorum conscendere tractus?
Bacchatósque choris Nympharum accedere fontes?
Pratáque purpurea sempet renouata iuuenta?
O mihi si calido ferueret corpore sanguis
Integer, & validæ vires, firmatáque neruis
Membra suis, quàm prata libens & florea tempe
Aspicerem, & viridis captans vmbracula siluæ,
Et tremulæ leue murmur aquæ, cantúsque volucrum,
Languida sepositis releuarem pectora curis!
Nunc quoniam hæc nobis inuidit serior ætas
Commoda, & effœtis membris ignaua voluptas,
Vestrum opus hoc iuuenes, vestra hæc vindemia, laxas
Ferte

Ferte plagas, laqueos innectite, tendite casses,
Aruáque funigero resonent pecorosa molosso.
Primùm igitur qui rura petis, si mollia tardo
Membra labant æuo (cum nos equitare parentis
Francisci præcepta vetent) aut vilis aselli,
Aut hinni ambigui, aut sterilis preme tergora mulæ:
Carpe viam pedibus iuuenis. nec munera desint,
Quæ faciles capiant animos, pictæve tabellæ,
Aut scelerum veniæ, simulachráve plumbea, imago
Chartea, vel paucis venalia munera nummis.
Nam neque piscator sapiens radiantibus auro
Piscem hamis capiat, nec serica retia tendit.
Sæpe & odoratis oneretur mantica pomis,
Sæpe pirum, primámque manu decerpito ficum.
Pisce etiam piscis capitur, grus capta volantes
Fallit sæpe grues, nec sperni vilia credas
Munera diuitibus. Cernis quàm parua feroces
Vincla feras teneant, quàm paruos currat ad hamos
Mulus: virga tenet grandem viscata volucrem.
Adde, quòd haud cunctis est vtile retia siluis
Tendere, nec mulus quauis capietur in vnda,
Nec laqueo accipitres venatur callidus auceps,
Nec cererem dabit omnis ager, nec Massicus humor
Aspera purpureis vestit dumeta racemis.
Dispice propterea, quo tendas retia saltu,
Cui laqueos prædæ, quem fallat linea piscem.
Nec tibi sum (multis licet hoc arrideat) auctor,
Vt sacra dißimulet teneram rasura puellam,
Quæ fessa anxiferis soluat præcordia curis,
Ambigua quamuis sexum mentita figura
Decipiat multos, tamen hinc discrimina mille,
Mille manent casus: sæpe haud frustrata sagaces

Suspicio occulti pandit vestigia furti,
Sæpe etiam læsi grauis imminet ira mariti,
Persequitúrque fugam, & rapta pro coniuge sæuit
Bella ciens: sacræ non illum infamia sectæ,
Non pudor, aut pietas poterit cohibere furentem:
Dedecus in vulgus profert, rumoribus iras
Expiat, in cunctas serpit noua fabula cœnas.
Aut si turgidior mouit præcordia bilis,
Vel resecat ferro peccantia membra, vel arcto
Fune ligans tendit, vel terga capútque colurno
Fuste domat, sanctã haud veritus temerare coronam.
Arbitror & vobis notum, quod contigit olim
Burdegalæ, nec, si ignotum est narrare pigebit.
Obfuit exemplum patribus, fortasse nepotes
Instruet. Eximia quidam pietate probatus
Frater erat, quo non quæstus studiosior alter,
Nec magis edoctus laqueo implicuisse tenaci
Pinguiculas viduas, stupidóque imponere vulgo.
Hic vbi iam multos prædator callidus annos
Santonicos lustrasset agros, & vtrumque Garumnæ,
Littus, & antiquæ felicia rura Tholosæ:
Tandem Burdegalam fatis vrgentibus intrat
Cum consorte viæ, nouies cui turgida pleno
Orbe diem admorat partus Lucina propinqui.
Illa rudis miles, tumidi dum crimina celat
Iam matura vteri, colluctatúrque dolori,
Audet iter, longósque viæ perferre labores,
Nec timet irato sese committere ponto:
Tantus amor sacræ penitus se addicere sectæ.
Ecce autem prorsum dum findit puppe Garumnam
Fluctuat & tumidis pinus vexata procellis,
Heu bene celati patefecit damna pudoris.

Dum

Dum timor introrſus gemitúſque & verba retentat,
Dum labor in veras cogit prorumpere voces,
Editus in medijs infans euagiit vndis.
Pars facti nouitate ſtupet, quódque audijt ipſa
Vix audiſſe putat: petulantior altera riſu
Perſonat: aſt alius tumida ſuccenſus ab ira
In mare præcipitem monachũ, & cum prole parentem
Proturbare iubet, letóque abolere nefandum
Dedecus, & monſtro miſeram releuare carinam.
Hinc tumidos fluctus, pontóque furente procellas,
Ventorúmque minas, & apertam Numinis iram.
Si quis adeſt animi pius, & moderatior iræ,
Occultare cupit facinus, parcítque benignus
Errori, humanos prudens expendere lapſus,
Agnoſcítque ſuas alieno in crimine vires.
Ergo dum trepidant diſcordia pectora vulgi,
Nautarúmque fremit per littora rauca tumultus,
Infelix frater turbæ ſeſe inſinuans clam
Tramitibus cæcis elabitur, oráque velans
Vertice demiſſo peregrinas exul ad vrbes
Mœſtus abit, pœnáſque domi, famámque ſiniſtram
Formidans, miſerámque gemens cum prole puellam,
Quam ſolam, atque ægram nuda licuiſſet in acta,
Inter inhumani riſum & ludibria vulgi.
Ipſe ego tum validus, viridíque in flore iuuentæ,
Nec linguæ nec vocis inops, nec flectere corda
Plebis inexpertus ſtolidæ rumore ſecundo,
Vix tamen aduerſæ gliſcentia murmura famæ
Flectere, vix potui populi compeſcere voces,
Sæpe licet verbis factum execrarer amaris,
Auctorem ſceleris comitem licet eſſe Lutheri
Iurarem ſanctæ latitantem nomine ſectæ.

Nec minus in terra comes est infamis Ibera
Pusio, sed forsan minus est formidinis illic,
Quòd Veneris nullo produnt commercia partu.
Sed quid opus toties sese obiectare periclis,
Et non parsuræ cuiquam committere famæ,
Cùm liceat tutò, liceat rumore secundo
Vndique securos Veneris decerpere fructus?
Nêve mihi fatuas ruris sectare puellas,
Custodésque gregis calido sub sole recoctas:
Sed si qua est matrona potens, & militis vxor
In locuplete domo viduas exercita noctes:
Dum bello externis vir debacchatur in oris,
Interea vacuos valido tu Marte penates
Oppugna, nec blanditiis, nec parce querelis,
Nec precibus: primus si non patefecerit arcem
Impetus, haud animi timidus frangare, sed infer
Arma audax, viduæ interdum miserere puellæ,
Ingratum nunc finge virum cum pellice noctes
Ducere, deserto dum secubat illa cubili:
Crede mihi obsepti perfringes claustra pudoris,
Atque aliquà inuenies aditum, votóque frueris,
Præsertim occultos tibi cum Confessio sensus
Nudet, & integrum non sit simulare pudorem.
Sic tibi per cunctos graßari impunè penates
Fas erit, & geminos pariter decerperé fructus.
Nanque vbi prostrati perrupit iura pudoris
Fœmina, neglecto redimet sua gaudia sensu.
Penè mihi exciderat, quod primùm pené monere
Debueram gnauos ruris genialis alumnos,
Vt quid quæque domus præstet, quid vir, muliérve
Quæque, sit in memores id cura referre tabellas,
Ne, noua cui fuerit prouincia tradita sorti,

Annua

Annua vel redimit qui vectigalia, vel qui
Hospes ad externas, vt fit, proficiscitur vrbes,
Erret inops animi, dubius cœnæque larísque,
Quæ petat ignarus, quæ vitet tecta, quid inde
Speret, vbi certum faciant mendacia quæstum.
Atque vbi successor te tardum exceperit æuo
Iunior, huic tabulis descriptum tradere censum
Non satis, arcanis muliebria nomina saltem
Punge notis, si qua est animo obfirmata rebelli,
Si qua procax, simplex, incesta, proterua, benigna,
Cuíque notent mores propriis discrimina signis.
Sed me præteritæ suauissima mentio vitæ
Longius ac volui tenuit. Pars maxima rerum
Restat adhuc, sanctæ columen, caput, anchora sectæ.
Nam vaga sub certas comprendere crimina formas,
Et se prodentes animi pernoscere mores
Artis opus modicæ est, celeríque addiscitur vsu,
Inque peragrandis sola est industria villis.
At verò è celsæ sublimem sede cathedræ
Mille oculos in se intentos, auréśque tenere,
Et velut iniectis tot circunflectere frenis
Ora hominum, & resides animos turbare tumultu,
Et molli alloquio trepidos componere motus,
Magnæ mentis opus, cui sit solertia prudens,
Ingeniúmque capax, proiecta audacia, promptus
Sermo, pudor nullus, firmum latus, acer in ore
Cui vigor, & vocis sonus asper, lenis, acerbus,
Vt res cunque feret: cui vultus cereus, omnes
Transire in forma docilis, mens subdola, fallax,
Et recti prauíque tenax: pro tempore fingat,
Dissimulet, simulet, præsens vbi postulat vsus.
Hæc quotus in turba quisque est tot millibus vnus

Qui præstare potest? nisi si cui forte benignus
Deucalion raro finxit præcordia saxo.
Nec tamen expectet quisquam dum rhetora fingẽs
Diuitis eloquij prima incunabula pandam,
Et vulgata scholis passim præcepta reuoluam,
Tradere quæ possit triuialis cura magistri,
Vos ô Calliope præcor aspirate canenti,
Maius opus moueo: sed nec per deuia Tulli,
Aut Fabij longos te circunducere tractus,
Aut per Aristotelis spineta asperrima conor.
Commodius patefiet iter, qua nulla salebra
Offendet pulsata pedem, qua semita nostris
Trita rotis noto deducet limite gressus,
Mollia cliuosi dirimens compendia prati.
Primùm iter ingressus tenerum de fronte pudorem
Excute: nec vacuæ est vnquam pudor vtilis aluo,
Nec decet audacem nisi ficta modestia scurram.
Quòd si naturæ vitio malè firma ruborem
Frons trahit, & subitas confundit purpura malas,
Tum tibi vel frictus, vel bacchi largior vsus,
Curáque & assiduæ meditatio garrula rixæ
Durabit solidum rubicunda per ora cruorem.
Nec te grammaticas opus est ediscere nugas,
Et tetricis languere scholis, tantùm elige gnomas
Priscorum è libris paucas: tria commata Tulli,
Virgilij totidem versus, vel carmen Horatî
Dimidium. hæc omnis ceu condimenta loquelæ
Semper habe in promptu, sic crescit opinio, surget
Hinc decus, & stupidi magna admiratio vulgi.
Noui ego, qui tantum ter quinque Latina teneret
Verba, sed ingenij sic dexteritate valebat,
Vt quocunque loco, de re quacunque parata

Semper,

Semper, & ad n[illegible] posita in statione teneret,
Ταῦτ᾽ ἀπαμειβό μῦθος. nec te vox barbara turbet,
Aut temerè erumpens lingua titubante solœcus:
Tot sanctos oppone patres, [m]ysteria sacra
Turpe est gram[ma]ticis submittere colla capistris.
Nec mihi displiceat primo muliebria passus
Flore æui, hinc effrons audacia nascitur, atque
Fœmineum in morem rixandi insana voluptas.
Cura sit in primis tibi linguam armare veneno
Verborum, Aetna animas, animas tibi torreat Hecla,
Tartara sulphureis voluant incendia fumis
Mixta, tibi nigris Phlegetontias vnda cerastis
Bulliat, & miseras lacerent cacodæmones vmbras,
Donec fracta crepent longis subdentibus ossa.
Nec minus horrendos purgatrix flamma vapores
Euomat, æterno nisi quòd non æstuet igne,
Sed precibus vinci queat, & lustralibus vndis
Extingui, Bullis minui, Mißisque leuari.
Hic ager est diues, nostrique colonia Papæ:
Nectaris hic fons est, hæc vectigalia nostri
Ordinis, hæc fatuo tenduntur retia vulgo.
Ista relegatos cœlesti à limine manes
Contineat sedes, donec mercede soluta
Extrahat è calida exactos fornace sacerdos.
Is musset Missas, veniis venetur, & vndis
Irrorans, magicis findat caua busta susurris:
Sed tantum dites cruciatu liberet vmbras.
Ista tibi ad populum clamanti silua ministret
Tela: nec vt desint metuas, dum scripta manebunt
Virgilij, dum Lombardi rhapsodia, Thusci
Nugæ Antonini, sacri commenta legentur
Gregorij, vel mendici mendacia Thomæ.

Néve ruant lapsis tam diua tecta columnis,
Quæ super æternam posita est Ecclesia petram,
Tu Petrum super ædifica, qui claudere cœlum,
Tartara qui solus possit, nec tartara tantùm
Soluere, sed loculos fatuorum, arcæ sed auaræ
Vincula, sed stantem plenum ad præsepe iuuencam.
Hæc qui sacrilegis ausit conuellere verbis
Schismaticus sit, & Hæreticus, sit torris Auernæ
Ollæ, opifex scelerum, Furiarum filius, Orci
Germen, & in mentem quicquid tibi splendida bilis
Suggeret: hic omnes tonitrus, huc fulgura linguæ
Congere próque focis hîc depugnetur & aris.
Frigida tu Christi, & comitum præcepta seueris
Linque scholis: aut si quis adhuc antiqua requirat
Antiquarius, & veterum ieiunia patrum,
Tu mihi crede tuæ semper memor esto culinæ.
Et quoniam in proceres vulgus maledicta libenter
Accipit, & fandi hæc latè patet area: bella
Furta, latrocinia & vis, fraus, iniuria, cædes,
Atque ingens scelerum semper sese offeret agmen:
Illic tela tuæ poteris distringere linguæ.
Res tamen hæc populo longè est gratissima, quando
Ordo sacerdotum est acri perfusus aceto.
Nec locus est alius fœcundior, vt neque in vlla
Parte magis vitæ regnante libidine tetra.
Hîc & crassorum licet abdomen monachorum
Arripere, hîc luxum, cœlóque minantia tecta
Pontificum, fractíque malis alimenta popelli
In fumum & cinerem conuersa, domestica castra
Scortorum, scelerum artifices, mollésque cynædos,
Lenones, scurras, balatrones, psallere doctos
Semiuiros, gestire manu, pede plaudere terram,

Et con-

Et condire nouis exotica fercula succis:
Præsulis hæc sancti quando est non vltima virtus
Maiorum à magna non degenerare culina.
Interea fac stet mendicus ad ostia Christus,
Implorétque fidem vinosi antistitis algens,
Et sitiens, saniémque vno non vlcere stillans,
Nec ferat vllus opem, nisi fortè canicula blanda,
Et saturo domino clementior vlcera lambat.
Hic poteris totum Bernardum effundere, manes
Ex Acheronte ciere, animæque audire querelas
Implorantis opem. Sed quid numeramus arenam
Littoris? hîc nunquam mihi crede oratio deerit,
Dum Papa omnipotens Capitoli immobile saxum
Accolet, imperiúmque Pater coleatus habebit.
Ne nimium Sodomam tamē, infamémque Gomorram
Ingere, doctores ne culpa redarguat ipsos.
Hac vbi iam fueris sat debacchatus arena,
Et proceres licuit populo laniare secundo,
Collige paulatim tete, procerésque iacentes
Erige, sint sontes; & nullo à crimine puri:
Non tamen his cuiuis fas obgannire, nec arcto
Soluere colla iugo, quamuis moderetur habenas
Sacrilegus Iudas, Romanáque templa gubernet,
Trudat & innumeros ad pallida tartara manes,
Priuato mutire nefas: rapiátque, ferátque,
Et laceret totum conuulso cardine mundum.
Tu tacitus specta (dices) mundíque ruentis
Vindictam permitte Deo: citiúsque parentis
Inualidi iugulum ferro reclude, profana
Quàm violes dextra rasi malè sanus honorem
Verticis, vxorem quanuis manifestus adulter,
Et natos, natásque tuas compresserit, & te:

Sed nube, atque tace potius, nullúmque recuses
Flagitium, quàm traducas quos vnctio sanctos
Et rasura facit, sacraque licentia Bullæ.
His vbi præceptis molles calfeceris aures,
Tum licet adycias magnæ primordia Missæ:
Quóque sacerdotum gentem decorarit honore
Cœlituum pater: vt soli sibi fingere numen
Murmure verborum possint, tenuíque farinæ
E massa generare Deum, genitúmque repentè
Frangere, sacrato fractum mersare falerno,
Visceráque, & carnes, cúmque albis ossa medullis,
Semianimésque artus auidam demergere in aluum:
Tanta sacerdoti cùm sit permissa potestas,
Quam neque purpurei possint sibi sumere reges,
Quisquis & æthereos bonus angelus incolit orbes,
Quisquis & infernas malus angelus incolit vmbras.
De pane vt numen faciant, de numine φφ:
Vnde homini fragili hæc proiecta audacia, vt ausit
Christophorum vel Christiuorum violare nefando
Sacrificum verbo, aut sceleratam impingere dextram?
Sic in sacrificos iaciens conuicia vulgus
Conciliare potes: sic rursum auertere læsi
Iram sacrifici poteris, cùm numinis instar
Efficies sacrosanctum, atque à formidine duri
Iudicis exemptum: quamuis fregisse paternum
Vicini clament iugulum, matrísque morantis
Vota Sibyllinam laqueo finisse senectam.
Nam velut ex vsu est cunctis afferre timorem
Ordinibus, cunctos sic conciliare necesse est,
Vnde vel exigui fulgebit specula lucri.
Vnum illud moneo, atq; iterúmque iterumq; monebo,
Et tamen haud vnquam monitum satis esse putabo,

Tar-

Tarsensis fuge scripta senis, fuge toxica nostri
Ordinis. O primis vtinam periysset in annis,
Aut mansisset adhuc hostis: licet, antè renatus
Viuifica quàm lympha esset, tam multa dedisset
Funera grassatus ferro, ingeniique procella
Afflixisset adhuc tenerum pietatis ouile:
Plus tamen adscriptus nobis, plus factus amicus
Obfuit: & nisi Funigeri præsaga parentis
(Cornua cui nomen dederant) oracula fallant,
Tempus erit, cùm Paulinis malè credula scriptis
Turba sacerdotes templis expellet, & aris:
Quæque propè in terris ædes imitantur Olympum
Diruet, & cineres diuorum atque ossa profundo
Merget, & immisso victricis lumine veri
Ostendet populo mysteria nostra profano.
Illa meo (siquidem ventura est) serior æuo
Hora precor veniat. Sed vos quibus imminet ingens
Tempestas, vigilare decet, cunctósque monere
Opportunè, importunè ne incauta iuuentus
Occulta attingat prorsus mysteria Pauli,
Néve in vulgares vesana audacia linguas
Transferat, indocto non committenda popello.
Quæ quia non penitus fas est abolere, probata
Tot serie annorum (quæ cautio proxima) saltem
Efficite vt vulgus tenebris velut abdita cæcis
Sorbonæ hæc senibus lippis tractanda relinquat:
Sed tum cùm resides acuerunt pocula census.

Nostra licet super has sit secta extructa columnas
Præcipuè, non pauca tamen, nec parua supersunt:
Sed propè iam vulgata, nec artis egentia nostræ,
Nec vocis: sed quisque sibi quæ tradat, & vsu
Addiscat, thalamos ceu conciliare iugales,

Aut malè coniunctas carpendo soluere tædas,
Aut vbi deprenso rupta est concordia mœcho
Vxori à duro veniam impetrare marito.
Illa tamen patribus seges olim vberrima nostris
Fingere nocturnos lemures, manésque vagantes
Lustrali compescere aqua, magicísque susurris,
Frigida nunc tota est postquam nasuta iuuentus
Pectora crassorum malè credula ridet auorum:
Nec credit nisi quæ scriptura teste probaris:
Coniurata licet magnis Sorbona sigillis
Figmenta affirmet. Verum melioribus annis
Hæc thalami clausas frangebat machina portas,
Hæc testamenti tabulas mutabat, & ibat
Vir peregrè Romam, aut Solymã, dum tædia mœchũ
Iam sibi permissi caperent lecti: ast vbi diues
Vmbra oblita sui paucas in funera Missas
Legarat potiúsque suis bona linquere natis
Duceret excedens, quàm nostros vngere caules,
Non impunè nefas soliti id perferre priores.
Is dolor arma dedit generosis fratribus vndam
Ad Ligeris, quà diues agri, quà diues Iacchi
Ostentat longè formosa Aurelia turres.
Et nisi cauta parum pietas in fraude paranda
Inter tot vigiles Argos deprensa fuisset,
Partus honor nostræ foret & dignatio sectæ.
Sæpe quidem nobis facimus mala multa: velut cùm
Alter in alterius damnum sese ordinis armat.
Berna nouum sibi Franciscum iam finxerat, & iam
Stigmata clara pedum, & manuum confixa patebant:
Ni vicina dolens augescere commoda liuor,
Ficta renudasset magno ludibria risu,
Nec damno leuiore. Italæ sapientia maior

Illa

Illa ora, quæ Senensis tacitè Catharinæ
Vulnera dißimulans pensat mendacia quæstu,
Barbaricúmque ad sese his artibus attrahit aurum.
Sed tamen hoc æuo temerè miracula fingi
Noluerim, nisi monticolas inter crassósque
Pastores: nec pastores iam spernere tutum est:
Quando etiam in solas migrat sapientia siluas.
Quis rigidos Scotos gelidi sub vertice cœli
Aut animum, aut aures, oculósve habuisse putasset?
Et tamen ille catus vetularum Langius auceps
Cùm teter locus errori, & nox cæca faueret,
Non potuit celare piæ ludibria fraudis.
Campus erat latè incultus, non floribus horti
Arrident, non messe agri, non frondibus arbos,
Vix sterilis siccis vestitur arena myricis,
Et pecorum rara in solis vestigia terris:
Vicini deserta vocant. ibi saxea subter
Antra tegunt nigras Vulcania semina cautes:
Sulphureis passim concepta incendia venis
Fumiferam voluunt nebulam, piceóque vapore
Semper anhelat humus: cæcísque inclusa cauernis
Flamma furens, dum luctando penetrare sub auras
Conatur, totis passim spiracula campis
Findit, & ingenti tellurem pandit hiatu:
Teter odor, tristísque habitus, faciésque locorum.
Illic sæpe animas torqueri Langius, illic
Sæpe queri, & longas in fletum ducere voces
Audijt, aut voluit credi audiuisse frequenter,
Et vitulabundos cacodæmonas, & per arenas
Caudarum longos sinuatim ducere tractus.
Sæpe etiam infernæ (quoties ieiunus adibat
Antra) sibi visus nidorem haurire culinæ.

His vbi iam vulstolidas rumoribus aures
Imbuerat, parat Exorcismum, circulus ingens
Ducitur, hunc intra spatio breuiore minores:
In medio stabat palus, iuxtáque catinus
Plenus aquæ, sed cui cinerémque salémque sacerdos
Addiderat multo cum murmure, nec sine anhelis
Flatibus. hoc postquam scena est instructa paratu,
Langius ipse pater sacro venerandus amictu,
Circum omnem irrorat setosi aspergine scepri,
Verbáque præcipiti contortuplicata rotatu
Conuoluens, cœlum ac terras adiurat, & vndas,
Et tremefacta imis Acherontia regna cauernis.
Et iam nox aderat secreti conscia sacri,
Iámque è vicinis populus conuenerat agris,
Matres atque viri, pueri innuptæq; puellæ,
Scire auidi quò tanta cadant promissa, nisi ille
Conscia secreti formidans lumina & aures
Esse procul magna iussisset voce profanos:
Quíve sacerdoti non illa luce disertè
Cuncta susurrasset tacituram crimina in aurem:
Laica ne trepidi fugiant commercia manes,
Néve inhians prædæ vel ieiunus cacodæmon
Inuolet, & laceret sceleratorum vnguibus artus.
Ducitur ad palum velut hostia rusticus ipse,
Ficta quidem gnarus cuncta, at formidine tanta
Attonitus, quàm si Stygia egressurus ab aluo
Aspiciat nudas mandentem Cerberon vmbras,
Siue animo timor à puero conceptus, aniles
Fabellæ haud modicus pueris plorantibus horror,
Siue locus fumo; & cæca caligine opacus,
Et velut infernæ terrebat imago culinæ.
Cætera submoto clàm cuncta peracta popello:

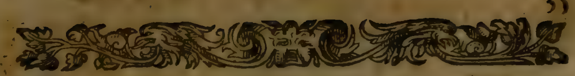
Sed

Sed tamen audiri gemitus, vocésque minantis
Dæmonibus, mixtæq́ preces, nullóque rogante
Interdum responsa dari: nunc tollere vultus
In cœlum, nunc figere humi, nunc plangere pectus
Langius, & sacra templum conspergere lympha,
Donec auis lucis prænuncia spectra moneret
Cedere, & in veterem se denuò condere nidum.
Tum templo egressi, dicenda tacenda referre
Langius, vmbrarum pœnas, flammæ rapidam vim
Lustralis: quot carnifices cacodæmones ollas
Admoueant, verubus quot figant, fluctibus vmbras
Quot mersent gelidis, quot Missis cuique leuetur
Pœna, velut ciuis Stygio vixisset Auerno,
Ordine cuncta recensebat: neque credula deerat
Turba homini: purgatricis rediuiua fauillæ
Gloria crescebat, multùm indignante Luthero:
Et creuisset adhuc, nisi vel formidine captus,
Vel pretio victus, vel vino rusticus ille
Anormis comes, Exorcismi proditor eheu,
Cuncta reuelasset taciti mendacia sacri.
Ex illo fluere, & retro sublapsa referri
Spes prædæ, & nimium viuacis gloria veri
Crescere. Quapropter moneo dehinc fingite parcè
Somnia, nocturnos lemures, miracula, ni fors
Aut apud extremos fieri dicantur Iberos,
Americósve, aut Æthiopas, calidóve sub axe,
Et caput ignotis vbi Nilus condit arenis,
Vnde aderit nemo, qui testis dicta refutet.
Forsitan externos solertia fugerit hostes
Callida, sed pestem natam intra viscera, & ipsis
Hærentem venis hominum vix vlla cauebit
Cura, nisi nostros vis prouida numinis olim

Respexisset auos, iamdudum Funiger ordo
Proditus à propriis miserè periisset alumnis.
Si quis erit fratrum, qui suasu dæmonis ausit
Efferre in vulgus mysteria condita, fraudes
Occultas, ritus nocturni arcana, negatum
Depositum, cæsas post stupra nefanda puellas,
Quicquid & extinctis frater patrare lucernis
In fratres solet imberbes, hæc prodere si quis
Audeat, extemplò scelerato sanguine pœnas
Soluat, & æterna compostus pace quiescat.
Hæc sunt, quæ nostro liceat sermone monere.
Et iam plena epulis mensarum fercula fumant,
Latrantémq; fame stomachũ prope verba relinquũt.
Hactenus Eubulus, qui facta nefanda perosus,
Funigerûm pœnas etiam metuebat acerbas,
Orgia non veritus populo euulgare profano,
Is mihi carminibus lustrato, & sulphure, & ouo,
Et viua rorato vnda cerebrosa fugauit
Somnia de rasis, de cannabe, déque cucullis,
Inq; hominum nugis ad lucra nefaria fictis,
Nulla esse ad vitam docuit momenta beatam.

GEOR-

GEORGII
BVCHANANI
SCOTI

Fratres Fraterrimi.

In Antonium Tomarium Abbatem.

O Fama prisci laudibus sæcli tumens,
Præsens superbo despuens fastidio,
Accede, specta quid priorum temporum
Opponat ætas nostra magniloquentiæ:
Non quod Platoni, rancidóve Socrati,
Sophisq; falsò dictitatis comparet,
Sed Christianæ puritatis vnicum
Exemplar, vnum specimen, vnam imaginem,
Vnámque vitæ corrigendæ regulam,
Vnúmque Christi proximè vestigia
Qui persequatur, indicétque cæteris,
Vitámque vita penitus exprimat sua,
Antonium Tomarianum Antistitem.
Christi parentum nemo vidit alterum,
Nec ipsa mater nouit Antonî patrem.
Vterque pastor, noster hac parte est prior
Hic pascit herbis, ille verbis pauerat.
Vt quinque panibus ille quinque millia
Saturauit, iste (ne saturitas noxia
Animæ inquinaret puritatem, vt arbitror)
Ad quinque panes quinque plebis millia

Redegit: vt si quid superſit, (vt reor)
Fragmenta poſſet abſque cophino tollere.
Vt ille vera vitis, hic verus meri
Eſt vter: ille verba ſeuit, hic viros.
Piſcator hic, piſcator ille, retia
Vterque tendit diſpari compendio,
Comprendit ille pauculos pauperculos,
At iſte clauſtra plena monachis pinguibus.
Aucupibus hic eſt atque venatoribus
Comitatus, olim vt ille piſcatoribus.
Et hic & ille crediti cum fœnore
Exactor aſper, dena vtrique altera decem
Talenta, quinque quinque pariunt altera.
Quæ ſparſit alius hic & ille colligit:
Quæ ſeuit alius, hic & ille demetit.
Cum publicanis atque peccatoribus
Libenter ille cœnitare dictus eſt,
Cum publicanis atque peccatoribus
Sic ratio noſtro ſemper eſt Antonio,
Vt penè decoris immemor, lucri memor
Publicanus eſſe non recuſet. Pauperum
Secuta Chriſtum turba ſemper eſt co mes,
At iſte latè quàm patet vicinia,
Agris propinquos pauperes reddit ſuis,
Quorum caterua qua nequit pedibus ſequi,
Diris, probriſque ſequitur & conuiciis.
Chriſti perunxit vna peccatrix caput,
Pedeſque lacrymis lauit, exterſit comis:
Iſtius humeros, colla, pectus, brachia,
Caput, pedeſque & crura, ventrem & ilia
Si ſcire cupias quot meretrices lauent,
Tergant, refoueant, induant & exuant,

Scies

Scies facilius quot capillos verticis
Ex area alba tonsor illi demetat.
Christus paternam iam reuisurus domum,
Fidis tuendum comitibus gregem dedit:
At hic Auernam iam reuisurus domum,
Monachis tuendum pinguibus gregem dedit.
Passim per agros iam cucullati patres
Oues sequuntur, & colono paupere
Cum prole pulso sordida latè solum
Pastore monacho paret uni Antonio,
Vt per propinqua rura grex sit vnius,
Et vnum ouile, & pastor vnus. vnica
Sed pars omissa est, vnicam quam maximè
Agere decebat: Christus immeritò vt luit,
Sic iste meritò luere pœnas debuit.
Sed iusta si quid vota pauperum valent,
Quos laribus inopes expulit, sontem hæ manent
Inter comantes angue torto Erinnyas.

IN BELEAGONEM.

BEleago fomes & parens mendacij,
Ab ore cuius pauida veritas fugit,
Mali susurrat nescio quid clanculum,
At fuma de illo non susurrat, sed palàm
Hoc vniuersus populus affirmat, quòd est
Beleago fomes & parens mendacij,
Ab ore cuius pauida veritas fugit.
Hoc igitur æquus æstimator iudicet,
An mentiatur populus vniuersus, an
Beleago fomes & parens mendacij,
Ab ore cuius pauida veritas fugit.

IMAGO AD PEREGRE VENIENtes religionis ergo.

FAre agè qui terras lustras vagus hospes & vndas,
Quid petis hinc? longè quæ tibi causa viæ?
Non Deus hic quisquã, nec imagine numẽ in ista est,
Nos lapis, & tantùm putria ligna sumus:
Vermibus esca, cibus tineis, domus hospita blattis,
Opprobrium cœli, ludibriúmque soli.
Non capiunt humiles numen cœleste penates,
Structa nec humana saxea tecta manu.
Quem mare, quem tellus, quem nõ capit igneus æther,
Clauditur in nullo spiritus ille loco.
Vt Christum inuenias, animi secreta reuolue,
Aut lege fatidici quæ cecinere patres.
Aut quæ diues habet passim circumspice mundus,
Hæc vera est ædes, hoc penetrale Dei.
At quisquis picto gaudet dare basia trunco,
Crassáque puluereo lingere saxa croco,
Dignus morte perit, qui mortua viuus adorat,
Et vitæ in fragili spem sibi ponit humo.
Si te picta iuuant, cariem ne perline trunci,
Sed vera mentem simplicitate tuam.
Hac ratione domi poteris reperire, quod omnes
Erro vagus terras, sic peragrando, fugis.

AD PASQVILLVM.

PRæsule de Paulo præsul doctissime vatum,
Pasquille dic quid sentias.

Nil melius paulò factum est antistite Paulo,
Et peius est Paulo nihil.

AD

AD ELISABETHAM SERENISS. Angliæ Reginam, Ode.

QVanuis vetusto stemmate splendeas,
Regina, princeps optima principum,
Quacunque magnum sol per orbem
Flammiferos agitat iugales:
Quanuis feroci Marte subegeris
Hostes rebelles, & populi feros
Motus, & insanos tumultus
Lenieris, sine cæde, victrix:
Virtutis inter tot titulos tuæ, &
Laudum perennes fulget adoreas
De fauce auarorum latronum
Relligio pia vindicata.
Iam nulla saxis figimus oscula,
Nulla è sepulchris tracta cadauera
Gemmis refulgent, fascinántque
Indociles animos popelli.
Non otiosæ dedita næniæ
Mendica fratrum turba rapacium
Passim vagatur, collocátque
Fœmineo insidias pudori.
Sub te licebit principe liberè
Christum fateri, ficta refellere,
Mysteriúmque veritatis
Seposito reserare fuco.
Ergo salutis sollicitum tuæ
Cæleste numen peruigil excubat,
Et impiorum inauspicata
Vota facit, retegítque fraudes.
Super dracones fortis inambula,
Sæuam leonum frange ferociam:

Per aspides erra, & per oras
Quas Libycus basiliscus afflat:
Cœli fauor te, te pietas tua,
Te supplicantûm continuæ preces
(Prædonibus quos ex auaris
Eripis) incolumem reducent.

PISTORIS ET PICTORIS Dialogismus.

Contendunt specimen pistor pictórque vter edat
Pulchrius, hic fuco doctior, ille foco.
Hic fecisse Deum se iactat: Rettulit ille,
Corpus ego verum, tu simulacra facis.
Dentibus assiduè teritur Deus hic tuus, inquit:
Corrodunt vermes, rettulit ille, tuum.
Pictor ait, Multos meus integer astat in annos,
Sæpe vna innumeros deuorat hora tuos.
At tibi vix toto Deus vnus pingitur anno,
Pistor ait, decies mille dat hora mihi
Parcite, ait mystes, frustra contendere verbis:
Nil sine me poterit vester vterque DEVS.
Et quia vtrunque Deum facio, mihi seruit vterque:
Namque hic mendicat, manditur ille mihi.

AD IDOLORVM CVLTOREM.

Manè, Pater noster, cum surda Idola salutans
Ingeminas, sana mente videre loqui.
Saxeus illo ipso magis es, me iudice, saxo:
Quippe patrem saxum qui fateare tuum.

IN EVNDEM.

Oscula, serta, rosas das & libamina saxo?
Téque pium dici, cum facis ista, cupis.

Quid tibi pro tanta maius pietate precemur,
Quàm vt fias numen tu quoque quale colis?

IN HYPOCRITAM quendam.

ILle vides naso qui incedit sesquipedali,
Qui quicquid loquitur sesquipedale sonat.
Qui longo gaudet voces producere tractu,
Qui semper longo syrmate verrit humum:
Qui latus exhaustum non vna sindone vestit,
Qui capiti inducit pilea plura pilis:
Rarus sermo, grauis gressus, talaris amictus,
Vt rêre, egregij sunt ea signa Sophi.
Sed cur sacrificos gaudet stipare cinædos?
Cur sapiens stolidos sic sine fine colit?
Auctio sectorum cordi est, non actio sectæ,
Donec sector erit, nempe secutor erit.

IN PIVM PONTIFICEM.

VEndidit ære polum, terras in morte relinquit,
Styx superest Papæ quam colat vna Pio.

IN IVLIVM.

STare diu haud poterãt, mundúsq; & Iulius vnà,
Omnia perdendi tam ferus ardor erat.
Ergo ne ante diem mundi structura periret,
Ad Styga discessit Iulius ante diem.

IN PAVLVM PONTIFICEM.

PAulus ab Hebræo scis quantum distet Iuda?
Hic cœli Dominum vendidit, ille domum,

IN PONTIFICES.

PRædicat Paulus, contemnit fœdera Clemens,
Sacrilega tractat Iulius arma manu.
Et quisquam sceleris nomen formidat inane,
Auctores scelerum qui videt esse Deos?

IN ROMAM.

HI colles, vbi nunc vides ruinas,
Et tantùm veteris cadauer vrbis,
Quondam cæca LVPIS *fuêre lustra,*
Donec per freta vectus Arcas exul,
Pani, pelleret vt LVPOS, *Lycæo*
LVPERCALIA *festa dedicauit:*
Nudos currere iussit & LVPERCOS,
Sacrum & collibus addidit LVPERCAL.
Sed vis insita, contumáxque flecti,
Peruicit genius laborem & artem,
Et per sæcula longa ne perirent
Istis semina collibus LVPINA,
Tristes progenuit solum LVPINOS,
Lætos progenuit LVPOS *salictum,*
Et coniux LVPA *Faustulo tyranni*
Albani pecoris fuit magistro:
Et qui mœnia prima condidere,
Nutriuit LVPA *Romulum Remúmque.*
Et Floralia festa sunt LVPARVM,
Et quondam in media fuit suburra
Vico vrbis celeberrimo, LVPANAR,
Et quos Fabricios graues putabis,
Obserua, inuenies LVPOS *voraces,*
Et quas Sulpitias reare castas,
Obserua, inuenies LVPAS *salaces,*

Et

Et ne posse Deos LVPIS *carere*
Credamus, sacer est LVPVS *Gradiuo,*
Et LVPOS *mare laneos & amnis*
Sub cryptam mediæ vomit suburræ,
Nec putris soboles araneorum
Non cognomine nobilis LVPORVM *est.*
Totam denique quantacunque Roma est,
Nascentem, vegetam excute, & ruentem,
Nihil comperies nisi LVPERCOS,
LVPERCALE, LVPOS, LVPAS, LVPANAR.

IN EANDEM ROMAM.

NOn ego Romulea miror quòd pastor in vrbe
Sceptra gerat, pastor conditor vrbis erat.
Cúmque LVPÆ *gentis nutritus lacte sit auctor,*
Non ego Romulea miror in vrbe LVPOS.
Illa meum superat tantùm admiratio captum,
Quomodo securum seruet ouile LVPVS.

IN EANDEM.

ROma armis terras, ratibúsq; subegerat vndas,
Atque ijdem fines orbis & vrbis erant.
Vincere restabat cœlum, perfregit Olympum
Priscorum pietas aurea Pontificum.
At bona posteritas, ausis ne cedat auitis,
Tartara præcipiti tendit ad ima gradu.

PASQVILLVS LOQVITVR.

ESse putas forsan me fragmina trunca columnæ,
Vel de præcipiti saxa voluta iugo.
Falleris, ille ego sum Pasquillus in vrbe Quirini
Notus, & in formas impiger ire nouas.

Nunc putor inducto Cyllenius esse galero,
Me facit æquoreum fuscina sumpta Deum.
Adde mihi citharam, fiam manifestus Apollo,
Pampineos thyrsos adde, Lyæus ero.
Pallada me clypeus, Phœben facit aureus arcus:
Da fulmen, Iuno dixerit esse Iouem.
Sum pax, sum bellum, lis, & concordia fio:
Nunc volucris, pennis, nunc fera tecta pilis.
Denique transiero cuncta in miracula rerum,
Sed puero Romæ non licet esse mihi.
Hoc quoque ero per purpureos aliquando cinædos,
Si liceat laxas non habuisse nates.

IN DIONEM ET CLEMENTEM.

EBria cùm dubio titubans vestigia passu
Vix regit, & blæso blandulus ore sonat:
Cum lacrymis oculíque madent, pectúsque falerno,
Sanctè festa Dion se coluisse putat:
Sic etenim suasit multos diffusus in annos
Ritus ab antiquis vsque petitus auis.
At Clemens dum sancta legit monumenta parẽtum,
Dum populo ad cœli limina pandit iter:
Otia legitimo violat dum festa labore,
Ritè diem festum se coluisse putat.
Sic etenim veterum suadent exempla parentum,
Oréque veridici prodita iussa Dei.
Vtrum igitur laudas? quando defendit vterque,
Legibus hic, causam moribus ille suam.
Si liceat iustè causas expendere, festum
Ille colens violat, hic violando colit.

FRATRES FRATERRIMI.

CVm monachi fratres ſint quos vel cādida veſtis
Vel nigra, vel gemino mixta colore tegit:
Quanta tamen miſeros agitat diſcordia fratres!
Quàm non fraterna fœdera pacis amant!
Non ita germanum reducem trux oderat Atreus,
Atrea viſceribus non ſatur ille ſuis.
Mitius Oedipodæ ſoboles exarſit in iras,
Mitior indomitas incitat ira feras,
Euentu ô ſimili eſſet fraterna ſimultas,
Et dirimat caluos exitus iſte patres.
Dentibus & gladiis in mutua funera currant,
Ira nec extremi ceſſet in igne rogi.

IN PANTALABVM.

DIcunt Grammatici ſuos Cucullos,
Dicunt rhetores horridos Cucullos;
Et quiſquis Latias ſemel Camœnas
Vel primis modò contigit labellis.
Sic olim in Satyris Cucullum Aquinas
Et durum & venetum poeta dixit.
Verùm Pantalabus ſeuerus ille
Franciſcanus, & horridus ſophiſta,
Clamoſæ & Sophiæ ſenex magiſter,
Dicit perpetuò ſuam Cucullam,
Laudat perpetuò ſuam Cucullam,
Per ſacram quoque deierat Cucullam,
Per ſacram quoque peierat Cucullam:
Suóſque edocuit Cuculliones,
Sacra ſpem ſibi ponere in Cuculla.
Prudens id facit ille, ne quid erres,
Non lapſu temerario loquendi,

Nec quòd sic genus ille fœmininum
Ardet iam miser impotente amore,
Caluo vertice, languidóque pene,
Sed quòd relligiosa res sit illi,
Cùm deest fœmina masculis abuti.

IN EVNDEM.

SI quis iam tremula piger senecta,
Morbo, aut vulnere languidus recumbat,
Statim Pantalabus sagax odorem
Sentit funeris, & cadauer, antè
Quàm coruique, canésque, vulturésque,
Et sagacius acribus Molossis
Per vestigia certa certus ades
Aegroti petit esuritor audax,
Pulsa coniuge, liberis, propinquis,
Ceras delet, & oblinit priores,
Natos abdicat, occinítque in aurem
Morbo desipientis, & senecta
Deliri senis, vt caput Cucullo
Obducat, moriatur in Cucullo:
Amorem superûm sacrum Cucullum,
Timorem cacodæmonum Cucullum,
Cuncti delitias poli Cucullum,
Id vnum canit, vrget, orat, instat,
Id vnum reboat, sonat, tonátque,
Id vnum tamen expedire nescit
(Negotî quod erat caput) beati
Quî fit vt moriamur in Cucullo,
Cùm nemo bene viuat in Cucullo.

DE MONACHIS S. ANTONII.

DIceris Antoni porcos pauisse subulcus
Viuus, adhuc monachos lumine cassus alis.
Par stupor ingenij est, ventrisque abdomen vtrisque,
Sorde pari gaudent, ingluuiéque pari.
Nec minus hoc mutum pecus est brutúmque suillo,
Nec minus insipidum nec minus illepidum.
Cætera conueniunt, sed non leuis error in vno est,
Debuit & monachis glans cibus esse tuis.

Calumniando mentiris egregie

vide initium libri.

IN QVENDAM PRÆSVLEM.

CVm te Mula vehit nihilo te indoctior ipso,
Et nitet (vt par est) murice vterque pari.
Quòd non te procerésque colant, & vulgus adoret,
Presbyteris, clamas, nullus habetur honos.
Non tum cessat honos, præsul cùm spernitur excors,
Sed cùm regnat ὄνος, tum malè cessit honos.

IN PANTALAEVM.

VIs te miremur, putri quòd verme cucullo
Vndante absumpto viscera pelle patent.
Impia quòd stolido vendas mendacia vulgo,
Quòd laudet nugas plebs malè sana tuas:
Quod malè dum cantas, quos non intelligis hymnos,
Rancida de balba sibila nare sones:

Quòd tribus anticyris caput insanabile radas,
Quòd bibat immundam calceus vdus aquam:
Quod tunicam fluxam nodosa cannabe cingas,
Cum melius fauces stringeret illa tuas.
Miramur certe, sed non cum deside vulgo,
Sed velut Harpyias, Gorgonas aut Furias.

FRATRES EXTRA MVNDVM.

Pene, manu, lingua, fratres munda omnia fœdant,
In mundo meritò sese habitare negant.

IN PETRVM GONELLVM Dominicanum.

IN vino audiuit verum latitare Gonellus,
Sesquipede ex tento pinguis aqualiculo.
Sic ne, ait, in nugis frustra consumpsimus annos,
Et tulimus tetricæ iurgia lenta scholæ?
Ergo vale sterilis veri Sorbona, tuúmque
Accipe discipulum docta taberna nouum.
Ex illo ad crassam scrutatur dolia fecem,
Peruigil & noctes perbibit, atque dies:
Tandem consumptis fœcunda in pocula nummis,
Hoc veri inuenit, Nil scio, nil habeo.
Solandóque sui lepidè ludibria damni,
Socrate se iactat non minus esse sophon.

IN EVNDEM.

CVm vetus effuso biberetur milite vinum,
Nec fore maturum spes foret vlla nouum:
Immatura pater biberet ne vina Gonellus,
Matura Stygias morte petiuit aquas.

ADVENTVS IN GALLIAM.

IEiuna miseræ tesqua Lusitaniæ,
Glebæque, tantùm fertiles penuriæ
Valete longùm. At tu beata Gallia
Salue bonarum blanda nutrix artium,
Cœlo salubri, fertili frugum solo,
Vmbrosa colles pampini molli coma,
Pecorosa saltus, rigua valles fontibus,
Prati virentis picta campos floribus,
Velifera longis amnium decursibus,
Piscosa stagnis, riuulis, lacubus, mari:
Et hinc & illinc portuoso littore
Orbem receptans hospitem, atqui orbi tuas
Opes vicissim non auara impertiens:
Amœna villis, tuta muris, turribus
Superba, tectis lauta, cultu splendida,
Victu modesta, moribus non aspera,
Sermone comis, patria gentium omnium
Communis, animi fida, pace florida,
Iucunda, facilis, Marte terrifico minax,
Inuicta, rebus non secundis insolens,
Nec sorte dubia fracta, cultrix numinis
Sincera, ritum in exterum non degener.
Nescit calores lenis æstas torridos,
Frangit rigores bruma flaminis asperos,
Non pestilentis pallet Austri spiritu
Autumnus æquis temperatus flatibus:
Non ver solutis amnium repagulis
Inundat agros, & labores eluit.
Ni patrio te amore diligam, & colam
Dum viuo, rursus non recuso visere

Ieiuna miseræ tesqua Lusitaniæ,
Glebásque tantùm fertiles penuriæ.

BRASILIA.

AFrica deseritur, miles mendicat egenus,
Vt sine tuta fugax oppida Maurus habet.
Accipit obscœnos Brasilia fusca colonos,
Quíque prius p.... foderat, arua fodit.
Qui sua militibus tollit, dat rura cynædis,
Iure sub aduerso nil bene Marte gerit.

IN COLONIAS BRASILIENSES, vel Sodomitas.

DEscende cœlo turbine flammeo
Armatus iras Angele vindices,
Libidinum iam notus vltor
Exitio Sodomæ impudicæ.
En rursus armis quod pereat tuis
Lustrum Gomorrhæ suscitat æmulum
Syrûm propago, & execrandæ
Spurcitiæ renouat palæstram.
Pars illa mundi quam sibi propriam
Sedem dicauit mollis amœnitas
Luxúsque, sub fœdis colonis
Seruitium tolerat pudendum.
Abominandis arsit amoribus
Strigosus æstu, pauperie & fame,
Glandis vorator virulentum
E rhaphanis redolens odorem.
Quem, rêre, ponet nequitiæ modum
Frenis libido libera? & insolens
Humanioris ferre victus
Illecebras meliore cœlo.

O Chri-

O Christiani infamia nominis,
O fœda labes & nota temporum;
O turpium turpísque causa, &
Exitus, & pretium laborum.
Ignota rostris verrimus æquora,
Gentes quietas sollicitauimus
Terrore belli, orbísque pacem
Miscuimus misero tumultu.
Per ferrum & ignes & mare naufragum
Secreta rerum claustra refregimus,
Ne deesset impuris cinædis
Prostibulum Veneris nefandæ.
Gens illa nullos mitis in hospites,
Et ora victu assueta nefario,
Portenta conspexit Cyclopum
Sanguinea dape fœdiora.
Nunc Scylla sæuos exere nunc canes,
Nunc nunc Charybdis vortice spumeo
Conuolue fluctus, & carinas
Flagitiis grauidas resorbe.
Aut hisce tellus in patulos specus,
Aetherve flammis perde sequacibus
Turpes colonos, Christianæ
Dedecus opprobriúmque terræ.

IN ANTISTITEM QVENDAM.

ESse Lutheranum rumor te Posthume clamat:
Sed tuus Antistes te tamen esse negat.
Tam scortaris ait quàm si vel Episcopus esses,
Et potas dubiam peruigil vsque diem.
Nec memor es Christi, nisi cùm iurare libebit,
Nec scis scripturæ vel breue Iota sacræ.

Nempe per hæc ſueuit nunquam fallentia ſigna
Ille vigil ſanas noſcere paſtor oues.
Quiſquam igitur dubitat, rumórne an Epiſcopus er-
Tam bene commiſſam qui ſibi nouit ouem. (ret,

IN CODRVM.

ILle ſenex ciuis rigidíque exemplar honeſti,
Codrus, heri paruo conditus eſt tumulo.
Sed neque funereæ præceſſit nænia pompæ.
Penſilibus ſignis nec nituere faces:
Lurida nec pullam ſumpſit cognatio veſtem,
Tinnula nec mœſtos æra dedere ſonos:
Funera nec denſæ celebrarunt agmina turbæ,
Præfica nec luctum ſollicitauit anus:
Vix datus eſt tumulus. Codrum ſi rêre fuiſſe
Fortè Lutheranum, fallere, pauper erat.

IN CHRYSALVM.

FLaua Ceres longi ſpes interceperat anni,
Aruerat pigro vinea toſta gelu.
Morbus oues rapuit, furto pariere capellæ,
Inter opus fracti ſuccubuere boues.
Plena domus belli ſubitò eſt direpta tumultu,
Et malè celatas latro refodit opes.
Ergo opibus caris cum Chryſalus eſſe ſuperſtes
Nollet, & in laqueum iam ſua colla daret:
Succurrit laqueum nummis venire quaternis:
Ergo nos gratis nec moriemur, ait.
Enſis adeſt, ſtricto transfigere pectora ferro
Dum parat, & ſumptus hîc quoque adeſſe videt:
Tanti foſſor ait, tanti veſpillo, ſacerdos,
Cereus, & tanti cymbala rauca crepant:

Et

Et precibus pretium est etiam, pretiúmque sepulchro:
Ergo placet rapidis mergere corpus aquis.
Dúmque cadit, Certè quamuis mare, dixit auarum es,
Attamen hic gratis, credo iacere licet.

SOMNIVM.

MAnè sub Auroram nitidæ vicinia lucis
Pallida venturo cùm facit astra die:
Arctior irriguos somnus complectitur artus,
Demulcens placido languida membra sinu.
Cum mihi Franciscus nodosa cannabe cinctus,
Astitit ante torum stigmata nota gerens.
In manibus sacra vestis erat, cum fune galerus,
Palla, fenestratus calceus, hasta, liber:
Et mihi subridens, Hanc protinus indue, dixit,
Et mea dehinc mundi transfuga castra subi.
Linque voluptates cum sollicitudine blandas,
Vanáque continui gaudia plena metus.
Me duce spes fragiles, & inanes despice curas:
Et superûm recto tramite limen adi.
Obstupui subita defixus imagine, donec
Vix dedit hos tandem lingua coacta sonos.
Pace, inquam, vestri liceat depromere verum
Ordinis, aut humeris conuenit ista meis.
Qui feret hanc vestem, fiat seruire paratus,
At mihi libertas illa paterna placet.
Qui feret hanc, ponat perfricta fronte ruborem:
At non ingenuus nos sinit iste pudor.
Qui feret hanc, fallat, palpet, pro tempore fingat:
At me simplicitas, nudáque vita iuuat.
Nec me Phthiriasis, nec rancida cantio terret,
Inque diem ignauæ viuere more feræ:

Ostia nec circum magno mugire boatu,
Si tamen his nugis ætheris aula patet.
Peruia sed raris sunt cœli regna cucullis:
Vix Monachis illic creditur esse locus,
Mentior, aut peragra saxo fundata vetusto
Delubra, & titulos per simulachra lege:
Multus honoratus fulgebit Episcopus aris,
Rara cucullato sternitur ara gregi.
Atque inter monachos erit hæc rarissima vestis:
Induat hanc, si quis gaudeat esse miser.
Quod si tanta meæ tangit te cura salutis,
Vis mihi, vis animæ consuluisse meæ?
Quilibet hac alius mendicet veste superbus:
At mihi da mitram, purpureámque togam.

PALINODIA.

VIsus eram nuper cœli procul aurea supra
Sidera, Gorgoneo scandere vectus equo:
Quâ secat in geminas orbem via lactea partes,
Et Iouis ad magni lumina pandit iter.
Fas mihi sit mundi reserare arcana latentis,
Fas mihi sit vera pandere visa fide.
Non ego Phlegræis venio speculator ab armis,
Rursus vt attonitum terreat Ossa polum.
Nec mihi furtiuæ damnarunt crimina flammæ,
Viscera Caucaseis dilanianda feris:
Nec mea garrulitas sacræ malè conscia mensæ
In refugo meruit flumine ferre sitim.
Sacra fero, miranda cano, memoranda reuoluo,
Vt colat æternos impia turba Deos.
Rursus vt ingrato superûm clementia mundo
Nota sit, & quisquis numina nouit, amet.
Ergo vbi siderei steteram prope limina templi,

Expli-

Explicuit fuluas regia vasta fores.
En subito duri me Iudicis ante tribunal
Increpitans, magno murmure, turba trahit.
Rasus erat vertex, facies irata, mináxque,
Et breuior tristi barba supercilio.
Omnibus vnus erat cinctus, color omnibus vnus,
Qui solet esse asinis, anseribúsque feris.
Qui color in salice est, & Palladis arbore, qualem
Hospita Threicij gurgitis ales habet.
Et nisi fluxa sinus talos penderet ad imos,
Cercopithecorum penula vestis erat.
Idem cinctus erat, cultus, vultúsque colórque
Iudicis, & paribus frons caperata minis.
Vno alijs dispar discrimine, quòd foret acri
Aut stimulo spinæ sanguinolenta manus:
Aut rigida forsan nimis obluctante puella,
Fœmineæ palmas cuspide fixus acus.
Is quassans caput, & suffusus lumina flamma,
Irato tales fudit ab ore sonos:
Túne, ait, in nostros ausus blaterare sodales,
Nil veritus caluos tot violare senes?
Prodere nec populo mysteria nostra profano,
Sanctáque funereæ spernere iura togæ?
Linguipedes ridere patres, sanctámque coronam,
Et mendicatos absque pudore cibos?
Quid cum fratre soror clausa sine lumine cella,
Quid tiro imberbis cum seniore gerat?
Frustra pontifices cœlo, nos æqua potestas,
Frustra nos Regum sceptra verenda timent:
Si tibi fas nostræ est impunè illudere sectæ,
Si plebs exemplo sollicitata tuo
Rideat, exerta comitetur sannio lingua,

Pérque vias digito stulta iuuenta notet.
Vos, age, quid statis? scelerato auferte lacernam,
Vt vitium lingua cætera membra luant.
Nec mora, diripiunt fratres à pectore vestes,
Sectáque nodosa cannabe terga notant,
Alternántque vices, & acerbant verbera verbis,
Verba oculis, oculos nutibus atque minis.
Dum feriunt, numerant ad singula verbera Diuos,
Grata foret cunctis ceu mea pœna Deis.
Nec mea carnifices fratres lassant mala, quamuis
Deficerent Diui, deficerétque dies.
Perdiderat rabiésque modum, plagæque figuram,
Atque vnum in toto corpore vulnus erat.
Talis erat (si vera fides) Hieronymus olim,
Dum studium ob Tullì vapulat ante Deum:
Sic cute direpta Satyrum videre Celenæ
Tibia cum blandæ est victa canore lyræ.
Vt primùm fari licuit, méque ipse recepi
Nudus, & in nuda sanguinolentus humo,
Clamabam, Nunc parce pater, nunc parcite fratres,
Cæde mea sanctas conscelerare manus.
Parce pater, sic ille sacer Seraphicus ordo
Floreat auspiciis sanctior vsque tuis:
Sic mendicantum genti turba inscia veri
Affluat, & nunquam credula desit anus:
Vestra nec incauto pateant mendacia vulgo,
Nec videat crassos plebs tunicata dolos:
Et noua sub patribus tironum turba seueris,
Inueniat quæstus ingeniosa nouos:
Seu malè lustratis manes exire sepulcris,
Fingere, seu tacita somnia nocte libet,
Relligio nubes animis offundat agrestum,

Obiiciat

Obiiciat tenebras sancta Lauerna suas.
Quæque vident oculi se non vidisse reantur,
Déque fide facti sit dubitare nefas.
Quòd si fortè sacra lateat sub veste puella,
Quæ releuet longæ tædia lenta viæ:
Aut tenuet multa crassum farragine corpus,
Si caro spiritui quando rebellis erit:
Callida decipiant animos commenta profanos,
Et vetet vlterius quærere velle Timor.
Fallat & incautos pietatis imago maritos,
Et capiat faciles sicula tenta nurus.
Sic tibi, si quando iunges per stagna, lacúsque
Cum ranis socias alitibúsque preces,
Nulla tuum superet cornix vel rana canorem,
Oréve præcipitet mobiliore sonos.
Siue tibi pulex, fratérve pediculus obsit,
Et tenuem signet pustula multa cutem,
Innocuos vngues vtriusque à sanguine serues,
Neu tibi cognata pollue cæde manus:
Sed tua fraterno pietas dignetur amore
(Vt solita est) vulpes carniuoróśque lupos:
Et quibus indulsit vitam pater omnibus idem,
Siue ferat tellus, seu ferat illa fretum,
Mortua tu comedes animalia, culpa profani
Sit populi, iis vitæ corrupuisse moras.
Quæcunque in sacram fratrum conuicia vestem
Non verita est olim fundere lingua procax,
Cuncta recantabo, maledicta priora rependam
Laudibus, & fratrum nomen in astra feram.

Palinodia.

VOBIS *relligio est sincero assuescere recto,*
Relligio est Christi facta, fidémque sequi:

Raráque simplicitas, & rara modestia vobis,
Et virtus rara est, & probitatis honos:
Fastus inauditus, nulláque libidine victum
Robur, nec duro fracta labore manus:
Classica non placidos turbant Mauortia somnos,
Nil opus insano verba locare foro:
Semina non aruo, non vitem credere sulco,
Nec dare nubifero vela necesse Noto:
Sed veluti mures alieno parta labore
Carpitis, & vitam ducitis angelicam.
Vos chorus, & cantus, nitidi vos floribus horti,
Cinctáque porticibus tecta superba tenent.
Quicquid vbique labor per dura pericula quærit,
Quod clam fur aufert, latro palámve rapit,
Vos penes est fructus, penes est vos vsus & esus,
Ad dominos redeunt damna, pericla, dolor:
Copiáque & luxus vobis in paupere vita est,
Nil est, & superant multa, nihílque deest.
Vos pro me misero fratres orate, patrémque
Flectite, pro vobis sic roget ille Deum:
Sic flectat: Nos interea, quod possumus vnum,
Facta recantatis splendida carminibus
Dicemus: Teneræ nec furta silebo iuuentæ
Addita nec manibus stigmata, nec pedibus.
Et quæ longa forent numeranti singula, at vnum
Non est fas numeris præteriisse meis,
Fortè furens malè morigeri petulantia membri
Vrebat patrem sæuius igne pium.
Quid faceret? peteret sanctarum claustra sororum?
Claustra procul, nusquam sancta propinqua soror.
Vulgiuagum peteret populo spectante lupanar?
Nequitiæ fieret proditor ipse suæ.

Eloquio

Eloquio matres blando tentaret honestas?
Ferre nequit longas sicula tenta moras.
Ergo velut taurus crabronum cuspide fixus,
Corripuit, rabies quâ stimulabat, iter.
Nudus & in gelida stratus niue membra volutat,
Et fingit globulos, perterebrátque niuem,
Imponítque suo veluti collaria peni,
Et iubet optata conditione frui.
Hæc, ait, Æmilia est, hæc est generosa Corynna,
Hæc illa est longis Gellia flaua comis.
Deinde alias numerat præstanti corpore nymphas,
Nomine formosæ nulla corona caret:
Tum veluti Cossus spoliis insignis opimis,
Per fora, per vicos victor amoris ouat.
Parcite, clamabat, me parcite dicere sanctum,
Non ego sum, (ceu vos creditis esse) pius.
Sum miser, & meritò duro sic plector ab hoste,
Nequitiæ pœnas persoluóque meæ.
Pene coronato populus dum spectat ouantem,
Hic silet, hic risu personat, ille dolet.
At miseræ matres, nuptæ innuptæque puellæ
A lacrymis siccas non tenuere genas.
Illa quidem iustis res annumeranda triumphis
Inter facta pij prodigiosa patris.
Quòd quanuis asinis membrosior omnibus esset,
Et Venerem in nulla perdomuisset equa:
Tot tamen haud multis mulos genuisset in annis,
Quot nec in vmbriferis Menala celsa iugis.
Vt pater audiuit sancti præconia membri,
Lætior ad laudes iam meliórque suas,
Arrisit, tremuiósque abiit prurigo per artus,
Et me cum somno deseruêre minæ.

GEORGII

BVCHANANI SCOTI,

Elegiarum Liber.

Quàm miſera ſit conditio docentium literas humaniores Lutetiæ.

T E leues nugæ, ſteriléſq; valete Camœnæ,
Gratáque Phœbæo Caſtalis vnda choro.
Ite, ſat eſt: primos vobiſcum abſumpſimus annos,
Optima pars vitæ deperiítque meæ.
Quærite quem capiat ieiuna cantus in vmbra:
Quærite qui pota carmina cantet aqua.
Dulcibus illecebris tenerum vos fallitis æuum,
Dum ſequitur blandæ carmen inerme lyræ.
Debita militiæ molli langueſcit in vmbra,
Et fluit ignauis fracta iuuenta ſonis.
Ante diem curuos ſenium graue contrahit artus,
Imminet ante ſuum mors properata diem:
Ora notat pallor, macies in corpore toto eſt,
Et tetrico in vultu mortis imago ſedet.
Ocia dum captas, præceps in mille labores
Irruis, & curis angeris vſque nouis.
Nocte leues ſomnos reſolutus compede foſſor

Car-

Carpit, & in mediis nauta quiescit aquis:
Nocte leues somnos carpit defessus arator,
Nocte quies ventis, Ioniόque mari:
Nocte tibi nigræ fuligo bibenda lucernæ,
Si modò Calliopes castra sequenda putes:
Et tanquam Libyco serues curuata metallo
Robora, & Herculea poma ferenda manu,
Peruigil in lucem lecta atque relecta reuolues,
Et putri excuties scripta sepulta situ.
Sæpe caput scalpes, & viuos roseris vngues,
Irata feries pulpita sæpe manu.
Hinc subitæ mortes, & spes prærepta senectæ,
Nec tibi fert Clio, nec tibi Phœbus opem.
Si caput in cubitum lassa ceruice recumbat,
Et sopor exiguus lumina fessa premat:
Ecce, vigil subitò quartam denunciat horam,
Et tonitru horrifico lumina clausa quatit.
Excutit attonito somnos sonus æris acuti,
Admonet & molli membra leuare toro.
Vix siluit, iam quinta sonat: iam ianitor vrget
Cymbala, tirones ad sua signa vocans.
Mox sequitur longa metuendus veste magister,
Et humero læuo mantica terga premit.
Dextera crudeli in pueros armata flagello est:
Læua tenet magni fortè Maronis opus.
Iam sedet, & longis clamoribus ilia rumpit,
Excutit implicitos ingeniόque locos.
Corrigit, & delet, mutat, vigilata labore
Promit, in obscuro quæ latuere diu.
Magna nec ingeniis æui explorata prioris
Eruit, inuentas nec sibi celat opes.
Alter abest, petitúrque alter, mercede parato

Qui vocet, & fictos condiat arte dolos.
Ille caret caligis: huic rupta calceus alter
Pelle hiat: ille dolet, scribit & ille domum.
Hinc virgæ, strepitúsque sonant, fletúque rigantur
Ora, inter lacrymas transigitúrque dies.
Dein nos sacra vocant, dein rursus lectio, rursus
Verbera: sumendo vix datur hora cibo.
Protinus amota sequitur noua lectio mensa,
Excipit hanc rursus altera, cena breuis:
Surgitur, in seram noctem labor improbus exit,
Ceu breuis ærumnis hora diurna foret.
Quid memorem interea fastidia mille laborum,
Quæ non ingenua mente ferenda putes?
Ecce tibi erronum plenas ex vrbe phalanges,
Terráque ferratis calcibus icta tremit:
Turba ruit, stolidásque legentibus applicat aures,
Quales Phœbææ Phryx dedit antè lyræ.
Et queritur nullis onerari compita chartis,
Esse & Alexandrum nullo in honore suum:
Nec grauidum pleno turgescere margine librum,
Neglectúmque premi vile Guidonis opus.
Curritur ad montem magno cum murmure acutum,
Aut alias ædes, sicubi Beta sapit.
Quid referam quoties defenditur acer Orestes,
Carmina vel numeris cùm caruere suis?
Archadico iuueni quod læua in parte mamillæ
Nil salit, iratus clamat vterque parens:
Conqueritur nullo labentia tempora fructu,
Tótque diu sumptus deperiisse suos.
Æstimat & nostros non æqua lance labores:
Temporis & nulla damna rependit ope.
Adde, quòd Aonidum paupertas semper adhærens

It comes,

It comes,& castris militat ipsa suis:
Siue canas acies in Turcica bella paratas,
Siue aptas tenui mollia verba lyræ:
Siue leui captas populi spectacula socco,
Turgidus aut tragico syrmate verris humum:
Denique quicquid agis,comes assidet improba egestas,
Siue poema canis,siue poema doces.
Bella gerunt vrbes septem de patria Homeri:
Nulla domus viuo,patria nulla fuit.
Æger,inops patrios deplorat Tityrus agros,
Statius instantem vix fugat arte famem.
Exul hyperboreum Naso proiectus ad axem,
Exilium Musis imputat ille suum.
Ipse Deus vatum vaccas pauisse Pheræas
Creditur,Æmonios & numerasse greges.
Calliope longum cœlebs cur vixit in æuum?
Nempe nihil doti quod numeraret,erat.
Interea celeri cursu delabitur ætas,
Et queritur duram tarda senecta famem.
Et dolet ignauis studiis lusisse iuuentam,
Iactáque in infidam semina mœret humum:
Nulláque maturis congesta viatica canis,
Nec faciles portus iam reperire ratem.
Ite igitur Musæ steriles,aliúmque ministrum
Quærite:nos aliò sors animúsque vocat.

MAIÆ CALENDÆ.

FEsta vocant,lætísque comes lasciuia festis,
Et chorus,& choreæ blandus amicus Amor.
Ludit & admissis leuis indulgentia frenis,
Et leuat assueto libera colla iugo.
Interea vigiles paulùm secedite curæ,

Et genitor curæ dure facesse labor.
Este procul lites, & amaræ iurgia linguæ,
Mixtáque flebilibus mœsta querela sonis:
Dum renouat Maius senium reuolubilis æui,
Et tenerum verno pingit honore solum:
Dum cœli iuuenile decus, mundíque iuuenta,
Per non ingratas ítque redítque vices,
Inque recurrentes sine fine reuertitur ortus,
Et nunquam fessis sæcula lustrat equis,
Hunc iocus, hunc tenera mensem cum matre Cupido
Vendicat: hunc risus, & sine felle sales:
Hunc hilaris Genius, Genij & germana Voluptas,
Et pellucentes Gratia picta sinus.
Ipsa suo Cypris præsens aspirat honori,
Et recreat flamma splendidiore polum:
Ipsa nouos cultus, niueóque monilia collo
Induitur, Marti ceu placitura suo.
Lætus Amor iaculis Sicula fornace recoctis,
Splendida sanguinea spicula cote terit.
Has linit ambrosia, linit illa felle sagittas,
Et renouat flamma lucidiore faces.
Cernis vt Assyrios latè Dea fragret odores,
Implicet & flauas verna corona comas?
Vt manus Eois radiet stellata smaragdis,
Vt fluat in nitidos aurea palla pedes?
Lustret vt intento choreas puer improbus arcu,
Vt tenera fundat spicula certa manu?
Vt face nunc iuuenes, face nunc petat ille puellas,
Asperáque inuicto fœdere corda domet?
Quà Dea progreditur fragrant per compita flores,
Et media placidum frondet in vrbe nemus:
Quà Deus ingreditur, festi per compita plausus,

Et vox

Et vox lætitiæ testis in astra volat.
Applauditque deæ stratis mare leniter vndis,
Lætáque lasciuis squamea turba choris.
Applaudúntque Deo pueri, innuptæque puellæ,
Queîs rudis in vacuo pectore flamma calet.
Plaudit vtrique Deo quicquid creat humidus aër,
Quicquid alit tellus, æquora quicquid alunt.
Rara procellosæ fugiunt in vellera nubes,
Mollior arboreis sibilat aura comis:
Purior auratis Pyroeis splendescit habenis,
Phœbus ab æquoreis purior exit aquis:
Herba comis, tellus nitet herbis, frondibus arbor,
Luxuriat lætum læta per arua pecus.
Carcere liber equus spacijs lasciuit apertis,
Iactat & vndantes per fera colla iubas.
Tondet ouis pratum, petulans salit agnus in herba,
Pro niuea taurus coniuge bella gerit.
Rupis inaccessæ scandunt dumeta capellæ,
Hœdus & infirma prælia fronte mouet.
Interea pastor geniali stratus in vmbra,
Discutit incomptis tædia lenta modis:
Nunc & odorata somnos inuitat in herba,
Nunc strepitum captat prætereuntis aquæ:
Intentúsque sedet liquidas piscator ad vndas,
Dum tremulum fallax linea sentit onus:
Forsan & elusos quærit quibus instruat hamos,
Explicat aut cauta retia longa manu.
Pampinus appositæ complexus brachia siluæ,
Vestit adoptiuis robora nuda comis.
Poma nemus pingunt, meditatur vinea botros,
Prouentu segetis diues inundat ager.
Tityrus in calathis tibi lilia Thestyli cana

Seruat, & in calathis aurea mala suis,
Cúmque suis nidis Prognen, Prognésque sororem,
Et te cum nidis blanda columba tuis.
Garrula per virides ludunt examina ramos,
Et tenui siluas gutture mulcet auis.
Basia Chaoniæ iungunt lasciua columbæ,
Ingemit extinctum tinnula mater Ityn.
Hanc iuuat ad nitidum pennas extendere solem,
Hæc querulam pleno conuolat ore domum:
Hæc luteum suspendit opus, fugit illa per auras,
Et liquidas alis stringere gaudet aquas.
Ridet ager, rident siluæ, micat igneus axis,
Et placidum sternit lenior aura fretum.
Hinc procul ergo abeant cruciantes pectora curæ,
Vanáque quærendæ sollicitudo rei.
Pone supercilium capulo vicina senectus,
De tetrica rigidas excute fronte minas.
Vtque nouus, posito veteri squalore senecta,
Pandit odoriferas fertilis annus opes:
Póstque pruinosæ languentia frigora brumæ
Rura nouat veris floridioris honos:
Vos quoque paulisper placidos diffundite vultus,
Aspera cum duris ponite iussa minis.
Carpite dum fas est fugitiuæ gaudia vitæ,
Credite vos iuuenes esse, fuisse senes.
Vt sua munifico diffundit præmia vultu
Omniferos pandens copia larga sinus!
Vt vetat ignauæ reparans incommoda brumæ,
Turpia sollicitæ damna timere famis!
Pandite sepositas quas celant horrea fruges,
Parcáque congestas arca refundat opes.
Nec tenebris claudat generosum cella Lyæum,

Quem

Quem dat arenoso Vasconis vua solo:
Qui, nisi depromis, acri languescit aceto;
Teque monet vitæ commoditate frui.
Vos quoque turba, feri, pueris inuisa magistri;
Qui geritis dura lenta flagella manu,
Ponite difficiles in idonea tempora vultus;
Incutiant nullos verbera secta metus.
Parcite plagosis ferulis, virgæque sonoræ,
Nec scuticæ teneras lædat habena manus.
Candida nec mœstis suffundite fletibus ora;
Nec fœdet niueam pustula rupta cutem.
Post sua Pierijs succedent otia Musis;
Largáque Castalius fœnora reddet ager.
Interea iuuenes molles celebrate choreas,
Et genium festis exhilarate iocis.
Læta fugent lites, ludis concedite luctus;
Pro rixa risus, crimine carmen eat.
Nec tetrici nuptas custodia dura mariti
Arceat, aut dura ianua clausa sera:
Sollicitæ timidas nec matris cura puellas
Cogat in obscura delituisse domo.
Pandite lacteolas (iussit Cytherea) papillas;
Excipiant flauas lactea colla comas.
Luceat igniferis Sidonia pella pyropis,
Pulcra verecundus purpuret ora pudor.
Hæc sunt militiæ Mauortiæ tela potentis,
Tela triumphatis imperiosa Deis:
Tela, quibus fusis iuuenilis millia turbæ
Plurima cùm pereant, plura perisse petunt.
Dum choreas ætas, dum blandi gratia veris,
Libera dum festus gaudia Maius habet;
Carpe rosas, & (ni carpas) peritura ligustra;

Et vitæ credas hæc simulacra tuæ.
Horrifer vt Boreas agri genialis honorem
Exuit, vt canas fundit in arua niues:
Frondibus vt spoliat siluas, vt floribus hortos,
Pigráque concretis flumina frenat aquis:
Sic tibi deformes mutabunt tempora cani,
Contrahet & vultus arida ruga tuos.
Pendebit laxata cutis, rubigine dentes
Squalebunt, oculos inficiétque rubor.
Mellea deficiet facundæ gratia linguæ,
Imminet en vitæ frigida bruma tuæ.
Dum nos ergo sinunt fata inuidiosa, senectæ
Temporis vtatur vere, iuuenta suo.

AD BRIANDVM VALLIVM SENATOrem Burdegal. pro Lena apologia.

POsse putet quisquam fieri, doctissime Valli,
In famulas Veneris durus vt esse queas?
Idem posse suos in fontes flumina labi
Credat, & auersis astra redire rotis.
Et tamen in fontes vt flumina lapsa recurrant,
Et retrò auersis astra ferantur equis:
Non erit in Veneris Vallî censura ministras
Aspera, nec rigidis contrahet ora minis.
Non ea rusticitas, rigor est nec tetricus illi,
Cordáque montanis asperiora feris:
Sed facilis candor, doctísque exculta Camœnis
Pectora, quæ sæuæ nil feritatis habent:
Quæ iocus & salibus capiat condita venustas,
Quæque iuuent risus, gratia blanda, lêpos.
Adde quod est leuibus non impenetrabile telis

Cor tibi: sensisti tu quoque quid sit amor.
Inter & ingenuas, præstas quibus omnibus, artes,
Materiam flammis repperit ille suis:
Cùm tibi iucundo pectus premeretur amaro,
Serperet in curas & noua cura tuas,
Quæ tibi mens? quæ vita, animi miserande fuisset,
Tum tibi, si fidam lena negasset opem?
Olim tu quod eras, alios nunc esse putato:
Quæque tibi fuerant, ijs modò grata puta.
Aut potius, iuuenes ceu sis reuolutus in annos,
Ante tuum hanc causam finge tribunal agi.
Finge ream lenam, iuueni quòd morte sub ipsa
Officij fuerit fida ministra sui:
Quòd medico certam nullo spondente salutem,
Spem misero vitæ fecit, opémque tulit:
Quòd natum patri, ciuem seruauerit vrbi:
Hæc age quo pœna nomine digna putes?
At vos maiorum requiescite molliter vmbræ,
Vestráque purpureo floreat vrna croco,
Qui bene seruati statuistis præmia ciuis,
Vt premeret fortes querna corona comas.
Illo debuerat mulier tam strennua nasci
Tempore, virtuti cùm suus esset honos.
Clarior haud esset Latijs Laurentia fastis:
Aut Dea, quæ nuda vult meretrice coli.
At nunc inuidiæ est virtus: contemptus honesti,
Neglecto recti pondere, regna tenet.
Quæ foro tot caperent statuas, si digna fuissent
Reddita virtuti dona virago tuæ?
Quæ nunc, me miserũ, es rea criminis, id modò crimen
Si sit, quo dempto viuere nemo potest.
Officium si crimen erit, si nocte diéque

Aspera blandiloqua frangere corda prece:
Vincula si Veneris sunt noxia, legibus arce:
Nulla dehinc ornes limina festus Hymen.
Ne liceat grauibus medicos accersere morbis,
Si nullum, medicos qui vocet, esse licet.
Sin & blanda Venus generantûm sæcla propaget,
Et medicam morbis addere fas sit opem;
Poscere sin fas est, quæ fas fecisse, rogare
Et medicum, & Venerem conciliare licet.
Quòd si parua licet magnis componere, lenæ
Munere comperies quot placuisse Deos?
An ne aliud quàm lena Venus? quàm leno Cupido?
Quæque præest primis pronuba Iuno toris?
Quíque domas duras Domiti, & Domiduce puellæ
Ductor ad externos cùm venit illa lares?
Anne iugatiuum tibi, Pilumnúmque Premámque,
Pertundam, & Subigum, téque Hymenæe canam?
Cúmque Libentina Manturnam, Volupiámque,
Et quæ de timida virgine nomen habet?
Sedula multorum, Valli, si lena deorum
Impleuit partes, crimen id esse putas?
Dedecus est homini, quod numinis æquat honores?
Res erit huic pœnæ quæ dedit astra Deis?
Sed neque connubijs præsunt hæc numina solis,
Et sine connubio est non inamœna Venus.
Respice Pieridas, Valli, tua numina, Musas,
Virgo in virgineo vix erit vlla choro.
Orphea mulcentem siluas agnoscit, & amnes
Calliope genitrix, Vraniéque Linum.
Furta tegens vterus reliquas facit esse pudicas:
Quæ casta est? sterilis, vel sine teste parens.
Nec tædis super astra fides seruata maritis,

Nec

Nec patrem appellas ipse Gradiue Iouem.
Fortè pudicitiæ sæclis fuit ampla vetustis
Gloria: sed titulo gloria sola tenus.
Quam nunc vtilitas, mos, consensúsque recusat
Publicus, haud falsò si licet ore loqui.
Cùm mare, cùm tellus homines populetur, & ignis,
Tot pereant morbo, tot fera bella necent:
Cúmque hominum in peius solertia callida semper
Inueniat causas in sua fata nouas:
Tun' prohibere potes Veneris commercia? lenas
Si tollis, Veneris commoda quanta vetas?
Tun' prohibere audes Veneris commercia? sola
Humanum poterunt quæ reparare genus?
Nam neque Partheniis nũc quercubus editur Arcas,
Curetes pluuio nec geniti imbre cadunt:
Nec grauida fratres funduntur nube bimembres,
Nec viuunt Pyrrhæ saxa animata manu:
Myrmidonas nusquam gignit formica, nec vsquam
Ficta Prometheo spirat imago luto.
Vna quidem superest, superest ars vnica, Valli,
Quæ reparat nostrum, continuátque genus.
Huic quota pars restat detracto munere lenæ
Siue torus, Veneris seu vaga furta placent?
Lena toros auget fœcunda prole maritos,
Ne serie soboles deficiente cadat.
At si legitimi seruentur fœdera lecti,
Opprimet illustres quanta ruina domos?
Iuppiter & Bacchus succurret munere lenæ,
Atque geret partes Mars & Apollo viri.
Gignet Alexandrum serpens, qui Persida vincat,
Perniciem Libyes Scipiadémque draco,
Aut personatus iuuenis sub nomine amicæ

Sacra Bonæ intrabit non temeranda Deæ.
Sed neque coniugium coniux castum expetet vllus,
Si quicquam sano in pectore mentis habet.
Quæ casta est, tetrica est eadem, tristísque nec octo
Diducit risu mensibus ora quater.
Oscula dat veluti puella cum syndone mater,
Funera quæ nati luget acerba sui.
Prætereo prudens quos nox, thalamúsque torúsque
Continet occultos & sine teste iocos:
Quos mihi si tollis, nec casta Lucretia coniux
Hæc placeat lecto conditione meo.
At quæ furtiuæ Veneris commercia nouit,
Mille virum tristem leniet illa modis.
Si peregrè it, plorat: redeuntem amplectitur, vlnis
Comprimit, exanimis deficit inq; sinu:
Accusátque moras, & verbis oscula iungit:
Oscula dum iungit, fletibus ora rigat.
Et queritur ceu læsa prior suspiria ducens,
Percursátque agili sedulitate domum.
Hæc bona si doctæ debent connubia lenæ,
Quantum illi cœlebs debeat ergo torus?
Debet ei cœlebs, gelido quòd sidere brumæ
Non cubet occlusas frigidus ante fores:
Fabula quòd non sit vulgi rumore sinistro,
Apta quòd officijs tempora liber agat.
Ipse tibi es testis (quid enim manifesta negemus?)
Ars lenæ quantum commoditatis habet:
Quæ si opera quondam te destituisset amantem,
Venisset studijs heu mora quanta tuis?
Publica Burdegalæ prohibent decreta lupanar:
Iudicio lenæ nec licet esse tuo.
Quid facient inopes iuuenes, peregrináque turba?

Quid

Quid miseri mystæ, Funigerique greges?
Quid monachi reliqui? quorum tentigine neruos
Assiduè vexant vina, inuenta, quies?
Claudere cùm precibus possint Acheronta polúmque,
Et cœli, Stygias & reserare fores,
Securè vt precibus possint intendere, apud te
Illorum iustas fac valuisse preces.
Adde quòd è furto proles felicius exit,
Quàm cùm legitimo vincula more ligant.
Nempe quod assuetæ Veneris fastidia gignit
Copia, nec gratum quod licet, esse solet.
Sensus hebes languet, torpétque ignaua voluptas,
Acrius ardescit sæpe repulsus amor.
De Iunone Ioui satus est modò Mulciber vnus,
Claudus, ab Aetnæis squalidus vsque rogis.
Mars furto, & Pallas, Phœbus, Bacchúsq; Venúsq;
Et qui saxificæ Gorgonis ora tulit:
Quique tulit cœlum, quíque extulit igne parentem,
Quémque suum auctorem Martia Roma vocat.
Quósque foret longè numerare molestius, vndæ
Quàm Libycæ fluctus si numerare velis.
Nec tamen hîc metuit liuor confingere crimen,
Esse vbi par merito gratia nulla potest.
Nec satis hoc visum est meritis non præmia reddi,
Sed vitij officio nomina falsa damus.
Peccet vt hic vulgus, queísque ignorantia crassa
Obsita Cymmeria pectora nube premit,
Absit ab ingenio, Valli, fœdissima labes,
Barbaries mores nec notet ista tuos.
Quod fuit officium quondam melioribus annis,
Vt vitium, crimen, nequitiámque putes.
Nam neque vim vertit, natiuáque nomina rerum,

Vt niueas tingit cana senecta comas.
Nec si mutarit tempus cum corpore formam,
In vitium virtus degenerare potest.
Sola manet patiens æui, securáque damni,
Nec metuit longas temporis vna moras.
Virtutem appellem? quid ni? quæ noxia nulli,
Eximia multis commoditate placet.
Vt tibi non prosit, seris neque seruiat annis,
Vtilis at nato forte erit illa tuo.
Attamen haud Veneris tibi sic deferbuit ardor,
Nulláque sub docto pectore flamma calet,
Vt veteres penitus possis abdicere amores,
Nulláque Cyprigenæ gaudia nosse deæ.
Nulla quoque vt capias, nimium liuoris iniqui est,
Queis careas, alios velle carere bonis.
Nam licet acer equus senio sit fractus inerti,
Bellica cùm raucæ signa dedere tubæ,
Mente furit, terrámque ferit pede, surrigit aures,
Robore adhuc retinens deficiente minas.
Ductor & emeritis Martem qui deserit armis,
Et procul à castris otia lentus agit,
Instruit exemplis iuuenes, hortatibus implet,
Nec sibi calcatos obstruit ille vias.
Absit, vt inuideas alijs tendentibus illuc,
Quò tibi, sed lenæ munere, facta via est.
Per Charites, Musásque tuas, Valli optime, quarum
Funguntur lenæ carmina sæpe vice.
Mystica per Veneris, quarum est lena vna sacerdos,
Pérque Cupidineas, tela timenda, faces.
Per Veneris comites Bacchum, risúsque, salésque,
Quæque hilarent genium gaudia læta tuum,
Vel mitte innocuam, vel lenam absolue nocentem,

Si

Si modò quòd lena est, lena sit vlla nocens.
Finge tibi pariter cunctas procumbere lenas,
A quibus officium sedulitatis habes:
Finge tibi pariter cunctas astare puellas,
Oréque blandiloquo talia verba queri:
Aut vnà damnato omnes, aut crimine solue,
Iuncta etiam nostris est tua causa malis.
Damna, si damnare potes, quæ noxia nulli,
Grata sua multis sedulitate fuit:
Quam nemo accusat, quam nemo coarguit, idem
Quin testis culpam publicet ipse suam,
Illa potest mores, populo vel teste, tueri,
Legitimus quæstus nunc facit esse ream.
Si vitium esse putes, poteris non credere factum:
Si factum credas, ne vitium esse putes.

AD PTOLEMÆVM LVXIVM TASTÆVM, & Iacobum Tenium, cùm articulari morbo laboraret, CIↃ.D.XLIIII.

O Anima Ptolemæe mea pars altera, túque
Altera pars animæ Teni Iacobe meæ,
Scire iuuat quid agam? viuo modò, si modò viuit
Pondus iners, anima corpus inane sua.
Sed tamen ingratas ceu viui ducimus auras,
Et trahit exanimem languida vita moram.
Ignea vis febris rapido sic perfurit æstu,
Vt minus Aetnæi sæuiat ira rogi.
Torrida concretis lapidescunt viscere grumis,
Et latebras renum calculus vrit atrox.
Vt Cereris possint, vt Bacchi munera credi.

Tacta Medusæis obriguisse comis.
Sed tamen hæc nostri leuis est accessio morbi,
Et pars immensi vix numeranda mali:
Humor enim cunctos latè diffusus in artus,
Quâ iungunt flexus ossibus ossa suos,
Obsedit cæcas pigro marcore lacunas,
Cunctáque torpenti frigore membra ligat.
Ex humeris pendent sine robore brachia laxa,
Nec fluidum ceruix sustinet ægra caput:
Genua labant, & crura tremunt, laßíque recusant
Tam celeres nuper, me modò ferre pedes.
Sic ego defunctus iam viuo, mihíque superstes
Et vita amisso munere, fata moror.
Quódque mihi superest fugitiuæ lucis, id omne
Diuidit in pœnas Parca seuera meas.
Nam dum lenta subit neruos pituita, cauísque
In latebris tabes viscida membra coquit:
Tunc ego felicem Tityum atque Promethea clamo,
Vna quibus tantùm viscera carpat auis.
Non ita distentis laxantur corpora neruis,
Cùm petitur dubij criminis indicium:
Non ita vexatæ tenduntur vincula nauis,
Cùm Notus insano miscuit astro freto.
Hic vbi desæuit, succedit calculus: illum
Protinus enascens acrior hydra subit.
Aut caua tinnitu demurmurat auris acuto,
Aut facit arentem febris anhela sitim:
Aut sensim illabens lentus pulmonibus humor,
Vexatum tußi quassat vtrunque latus.
Interea medicus decocti vligine ligni
Oppugnat lentam persequitúrque luem.
Hic cibus, hic potus tenuatos recreat artus,

Et cum vltima prælia morte gerit.
At macie informi succum populante refugit
Et vigor & vultu qui fuit ante color.
Squallidus obsedit faciem situs, oßáque præbent
Membra per arentem dinumeranda cutem.
Et velut in speculo se lumina cernere nolint
In latebras penitus retrò abiere suas.
Denique vos animis talem me fingite, quales
Ad tumulos manes credit adesse timor.
Qualia pinguntur miseris simulachra figuris
Terrificæ Mortis mortiferæque Famis.
At neque Tastæus, nec Teuius aßidet, ore
Suauiloquo longum qui vetet esse diem:
Nec mihi delicias blandi facit oris Alanus,
Nec lepida alludit garrulitate Petrus:
Nec recreant animum doctis sermonibus ægrum,
Cætera Vasconicæ turba diserta scholæ.
Sed nec amicitiæ mihi pectora cognita certæ
In medijs hîc me deseruere malis.
Sæpe mihi medicas Groscollius explicat herbas,
Et spe languentem consilióque iuuat:
Sæpe mihi Stephani solertia prouida Carli
Ad mala præsentem tristia portat opem.
Turnebus Aonij rarißima gloria cœtus,
Officijs vacuum non sinit ire diem.
Cæteráque vt cessent gelidè, pia cura sodalis
Et patris, & patriæ sustinet vsque vicem.
Ista leuant animum, cùm tellus luce retecta est:
At cùm sol vitreis præcipitatur aquis,
Ingeminant mœsto pallentes agmine curæ,
Fingit & in formas somnia mille sopor.
Illa mihi vestros per cæca silentia vultus,

Oráque per tenebras conspicienda ferunt.
Alloquiísque leuant animum fallacibus ægrum,
Et prohibent longas noctibus esse moras.
Sit licet hæc nimium leuis, & fugitiua voluptas,
Dulce tamen caris sic quoque posse frui.
Fors & nocte istuc etiam me somnia portant,
Et statuor vestrum pallidus ante torum:
Et tenui fundens suspiria mœsta querela
Commiseror vitæ fata sinistra meæ.
Hoc vetet illa mihi sors hactenus aspera, surda
Nec saltem hîc nostras abnuat aure preces.
Et vos obscuræ suauissima pignora noctis
Somnia, pennato concita turba gradu
Efficite absentes dolor hic ne tangat amicos,
Solus & è nostris sim miser ipse malis.
Quòd si Parcarum non exorabile numen
Ruperit ante suum stamina nostra diem,
Sera mei fidos accedas fama sodales
Funeris, & longa quàm pote falle mora.
Et vos vnanimes lacrymis absistite amici,
Neu gemitu manes sollicitate meos.
Si quis erit sensus supera quid agatur in aula,
Libera cùm vinclis corporis vmbra fugit,
Vester erit luctus nostræ quoque lugubris vmbræ,
Nec mihi mors longi meta doloris erit.

AD FRANCIS. OLIVARIVM, FRANCIÆ Cancellarium, nomine scholæ Burdegal.

SI pudor audaces sineret suus esse Camœnas,
Et qui virginibus purpurat ora metus,
Omnis Aquitani properaret turba Lycæi
Ante tuas supplex manè rubente fores.

Quod

Quod tamen ingenuus fari pudor impedit illas,
Promptus & in sexu debiliore rubor:
Vna iubet teneris tibi cognita scilicet annis
Pauca quidem hæc verbis nos memorare suis.
Penè suum rediјt circumfluus annus ad ortum,
Et propè defessis Phœbus anhelat equis,
Ex quo pauperies inopes miserabilis vrget
Pieridas iuueni numina nota tibi.
Si fera barbaries trepidos vastaret agrestes,
Et quateret bello mœnia durus Iber:
Publica priuatas lenirent damna querelas,
Iunctáque cum populi sollicitudo metu.
Nunc mala tempestas belli desæuijt, vrbes
Pax fouet, & pleno copia larga sinu.
Rura quies secura colit, mercator inermis
Impauido tutas remige sulcat aquas.
Cætera tranquillæ senserunt commoda pacis,
Cùm mala nos bellis asperiora premant.
Quid modò squallentes turpi rubigine mores
Profuerit studijs excoluisse bonis?
Quid modò barbariem iuuet expugnasse rebellem,
Inque triumphato figere castra solo,
Si tamen incolumi Francisco & prole secundum
Te quoque post regum sceptra, tenente locum,
Nos tenet obsessos misere crudelis egestas,
Nec sinit Aonijs credere semen agris?
Hæc quoque non nostræ pars est postrema querelæ,
Si tibi neglectæ destituamur ope.
Cùm tamen ad summos per nos sis vectus honores,
(Ingenuo verum si licet ore loqui)
Quis neget insontes tali sub clade Camœnas,
Et non horrendi criminis esse reas?

Si nec Oliuari saltem tibi credita causa est
Nostra patrocinij digna fauore tui:
Si mala non puris vitiemus pocula succis,
Mistáque cum liquidis toxica demus aquis,
Non petimus velum deprensæ obtendere culpæ:
Plectantur pœnis crimina quæque suis.
Aut si per steriles comites frustremur arenas,
Non habeat faciles nostra querela deos.
Sed neque per steriles comites frustramur arenas,
Enecat iniectum nec sibi semen ager.
Conueniant quamuis Latiæ, Francæque Camœnæ,
Quásque colit vasto, Teutonis ora solo,
Non sumus indecores Latijs Francísque Camœnis,
Quásque colit vasto Teutonis ora solo.
Sin piget, & tanti non sunt commercia nostra,
Et nimio sumptu credimur esse graues,
Id quoque ne pigeat citò spem præcidere vanam,
Vulnera nec lenta nostra fouere mora.
Hæc vbi spes aberit, vicinos altera Iberos,
Aut petet aurifero littora flaua Tago:
Aut modo pacatos trans æquora lata Britannos,
Aut iuga Sithonia semper operta niue.
Qualibet excipient Musas loca: nam neque deerit
Inter inhumanos hospita terra Getas.
Tu modò per si quid iuueni indulsere Camœnæ,
Cùm numeris aures detinuere tuas,
Aut ope præsenti miseras solare, & egenas,
Aut saltem auxilij spem citò tolle tui.

AD ALISAM E MORBO PAL-
lidam & macilentam.

VEráne te facies miseranda ostendit Alisa,
An ne oculos fallax decipit vmbra meos?

Sed

Sed neque decipiunt oculos modus oris & artuum,
Et Charitum quales vix rear esse pedes.
Et tua qui semper sequitur vestigia, siue
Discere vult gestus, siue docere, decor.
Sed quota me miserum, pars hæc illius Alisæ est
Inter Hamadryadas quæ modò prima fuit?
Heu color, & vultus sine rusticitate modesti,
Et lepor, & blandis ira proterua minis!
Heu vbi letiferas spirantia lumina flammas,
Et matutinis æmula labra rosis!
An tibi Thessalici vis perniciosa veneni
Torret ad arcanos cerea membra focos?
Aemulus an liuor te perdidit? & Venus ipsa
Indoluit formæ dicta secunda tuæ?
At tibi ego infelix senium deforme timebam,
Et cum rugosis pallida labra genis,
Et quæcunque olim longinqui temporis ætas
Inuida formosis damna parare solet.
Sed tenero securus eram de flore, nec vnquam
Credideram tantum fata ego posse nefas.
Vos ô quas penes est vitæque necísque potestas
Sortitæ nimiûm regna superba deæ:
Quale decus primo fraudatis flore iuuentæ,
Debuit hoc vestris non licuisse colis.
Si vos fortè iuuant fletus prope busta recentes,
Et semper lacrymis tincta fauilla nouis,
Carpite maturósque senes, vetulásque rigentes,
Sparsáque vix raris tempora cana comis.
Carpite quos inopis torquent fastidia vitæ,
Quíque velint annos præcipitare suos.
Parcite formosis; breue ver dum transuolet æui,
Parua mora haud paruæ muneris instar erit.

O fera Persephone nimium dilecta tyranno,
Quem luctus miseri, vincláque sæua iuuant,
Non ego te facie credo placuisse marito,
Sæuitia captus palluit ille tua.
Túne potes virides annos fraudare iuuentæ?
Et modò nascentem præsecuisse comam?
Tótque animas anima perdes crudelis in vna,
Heu frustra votis sæpe vocata piis!
At puto non longùm lætabere, si modò verum est
Ditis inhumani pectus amore capi.
Sit licet & ferro sit durior ære rigenti,
Asperior furiis sit licet ille suis,
Hanc semel aspiciat, feritas placata quiescet,
Atque hunc, qui vincit omnia, vincet Amor.
Tum tibi prælatam neglecta dolebis Alisam,
Et viduum flebis frigida serà torum.
Quin animum nostris frange exorata querelis,
Victuræque breuem temporis adde moram.
Quod tibi das, nobis poteris tribuisse videri,
Et lacrymas nobis, & tibi deme metum.

DE LEONORA PIERIDIS Lenæ filia.

QValiter vt Phrygii crepuit tinnitus aheni,
Cymbala mellificas rauca morantur apes,
Sic mea se sistit, placidè & Leonora renidet,
Aera simul curua concrepuere manu.
Hoc amat, hoc sequitur, stupidis hîc vultibus hæret,
Hos auida solos combibit aure sonos.
Non ferus argutas sonipes sic arrigit aures,
Et furit vt tristes concinuere tubæ:
Non ita Mæonias matres stimulante Lyæo
Thyades

Thyades effusis exiliere comis:
Non ita semimares Berecynthia tibia mystas
Cogit ad insanos membra secare modos:
Vt furit auditi crepitu Leonora metalli,
Gestit & assuetis obstupefacta sonis.
Cor salit, os ridet, lætis nitet ardor ocellis,
Palpitat & trepido sanguine vena micans.
Conferat huc magicos Circe Perseïa cantus,
Conferat Aeæis gramina lecta iugis.
Aes Leonora modò audierit, nec carmina vires,
Lecta nec Aeæis obtinet herba iugis.
Nec tamen ære capi nymphæ præcordia miror,
Aera mouent magnos sæpe minuta deos.
Est dea, Thessalicis sed cùm rubet icta susurris
Luna, laboranti fert sonus æris opem.
Quid rear? an cæcis rerum contagia causis
Naturæ certa corpora lege trahunt?
Ferro adamas, fuluo gaudet Leonora metallo,
Scilicet ingenio paret vterque suo.
Audijt Aonio ductos vbi pectine montes,
Et nemora Orpheis capta fuisse modis,
Et citharam auratam contendit, & aurea plectra,
Aureáque Orpheæ fila fuisse lyræ.
Et Danaen pluuio felicem prædicat auro,
Aureáque hac merito iudice dicta Venus.
Hinc licet Aeacides precibus contendat Achilles,
Forma, annis, factis, nobilitate potens,
Si pretium accedat, pretio concedet Achillis
Cum precibus virtus, forma, iuuenta, genus.
Hoc videt, hoc audit sentítque, ad cætera surdam,
Nec credas oculos hanc, nec habere manus.
Nec coràm statuis procumbit ad oscula sacris,

Lamina ni primos integat alba pedes:
Pulsáque templorum cùm turribus æra resultant
Tum canere ad Veneris prælia signa putat:
Hoc facit vt pigros senio tardósque podagra
Illa sacerdotes impatienter amet.
Sustinet amplexu demortua membra fouere,
Molliáque ad canas oscula ferre comas:
Et fluere in vultus spumantis fila saliuæ,
Et gelido nasi rore madere sinus.
Eque oculis putrem stillantibus ebibit imbrem,
Et scabri dentis læta venena vorat:
Frigentésque nouat iuuenilibus ignibus artus,
Excitat & niuea languida membra manu.
Tantùm in amore valet sperati amor improbus æris,
Tot iuuenum pallens vota cadauer habet.
Sed neque carnificis dextram fugit illa cruenti,
Munera carnificis si modò dextra ferat.
Nec simul infremuit venis furiosa libido,
Subijcere ærato membra recuset equo.
At vos ô Mystæ Veneris iustissima cura
Queis florem ætatis deuouet illa suæ,
Hoc pro tot meritis saltem præstate, senecta
Cùm tumulo ingesti pulueris ossa teget,
Aenea ne querulos dent tintinnabula pulsus,
Nec trepidis manes sollicitate sonis.
Nam semel arguti murmur si clanxerit æris,
Vmbra etiam cœlum linquet, vt æra petat.

IN EANDEM.

ERgo mihi nunquam nisi personata videnda es?
Cernere nec faciem fas Leonora tuam?
Alloquar absentem præsens? in luce serena
Tanquam sint tenebræ, non videam quid amem?
Osculer,

Osculer, amplectar, tractem quod cernere non est?
Et tecum veluti te sine semper ero?
Non ego Penelopen, si non videatur, amabo:
Gorgonà si videam, Gorgona forsan amem.
Illa vel Oedipodas, vel Phineas vtat amicos,
Quæ faciem metuit ne tueare suam.
Per te, per verum, quicunque est ille, colorem,
Pérque oculos, oculos qui rapuere meos:
Quisquis is est, verum vultum permitte videri,
Te volo, personam nolo videre tuam.
Dummodo certus amem, quiduis patienter amabo,
Cùm tegitur Virtus, creditur esse nefas.
Dum cutis exiguas viscato polline mendas
Illinis, ingentes suspicione facis.
Nam cùm vera latent vero maiora timentur,
Et mens quid paueat nescia, cuncta pauet.
At tibi neç labris vultum deformis equinis
Aethiopum calido venit ab axe pater,
Decolor aut fusci genuit te filia Mauri,
Candida sed patria nympha colore sua.
Vtque fores nigro nigra Aethiopissa parente,
Ne metuas nigram ne tamen vllus amet.
Candida mens fusci pensabit damna coloris,
Quæ facie ingrata est, simplicitate placet.
Nec sapor est vnus cunctis iucundus, odórque,
Nec facies oculis omnibus vna placet.
Simplicitas me nuda iuuat, mihi basia pura,
Seruabis monachis oscula picta tuis.
Illos picta iuuent, quibus est sub tegmine duro
Relligio mores dissimulare suos.

DE NEÆRA.

SEruitij iuga dura & iniquum exosus amorem,

Eripui dominæ me, rapuíque fugam:
Sensit Amor, pedibus celerem velocius alis
Vrget, & , A nobis sic fugitiuus abis?
Dúmque facem rotat, vt languentes colligat ignes,
Extinctam lacrymis hanc videt esse meis.
Ergo auidus pœnæ, tædæque iratus inermi
Omnia de pharetra spicula fundit humi:
Omnia me contra iaculatur, & omnia frustra,
Pectoribúsque hærent spicula mille meis.
Cor, iecur & pulmo tot saucia facta sagittis,
Quo facerent iaculis, non habuere moram.
Non tot in actæa patuere foramina cera,
Tecta nouo populo cùm noua fingit apis.
Non ita pro foribus stamen tralucet, Arachne
Hostibus aligeris præmeditante dolos.
Feruida tot telis non proficientibus ira
Fugit ad auxilium dia Neæra tuum.
Et capiti aßistens te dormitante capillum
Aureolum flauæ tollit ab orbe comæ.
Et mihi ridenti (quis enim non talia vincla
Rideat?) arridens brachia vinxit Amor:
Luctantémque diu, sed frustra, euadere, traxit
Captiuum, dominæ restituítque meæ.
Et nunc ille ferox, ipsique rebellis Amori,
Ah pudet, & solitus fortia verba loqui.
Iussa fero stimuli patiens, nec iniquus habenis,
Et trahor iratæ præda relictus heræ.
At vos quos oculis melior Venus aspicit æquis,
Cunctáque non durus vota secundat amor:
Ne gaudete, meis nec læti illudite damnis,
Quæ mea sors hodie est, cras fore vestra potest.

GEOR-

GEORGII
BVCHANANI
SCOTI,

Siluæ.

Ad Carolvm V. Imp. Burdegalæ hoſpitio publico ſuſceptum, nomine Scholæ Burdegalenſis, anno CIↃ.D.XXXIX.

Vaſconidis regnator aquæ generoſe Garumna,
Cui toties Latios faſces, totiéſque curule
Fas ebur, & veteres, ingentia nomina, patres
Cæruleo excepiſſe ſinu, non contigit vnquam
Hoſpitij tibi maior honos, licet vſque vetuſti
Temporis æterno ſeries repetatur ab æuo:
Roma atauos quamuis, magna licet æmula Romæ
Proferat antiquos tellus Byzantia patres.
Auſoniæ regalis honos, decus orbis Iberi
Carolus, Arctoi ſoboles Mauortia Rheni
Vaſconicam ſubit hoſpes humũ, quem publica poſcũt
Vota orbis, famulas cui porrigit obuius vlnas
Albula, natiui quem tentat turbidus auri
Delitijs reuocare Tagus, quem iure paterno
Cærulei repetunt prima incunabula Rheni,
Cernere quem cupiunt gemino ſub ſole ſuperbi
Barbaricis ambo exuuijs hinc Iſter, & illinc

Bragada Marmaricæ lentus sulcator arenæ.
Burdegalam tamen ille tuam, tua tecta Garumna,
Ingens hospes init, tibi maiestate remissa
Imperij decrescit apex, tectóque minori
Cæsareus succedit honos, priuata subire
Culmina dignantur Latij diademata regni.
Sic Hecale Aegiden, sic te Tyrinthia proles
Ceperunt rigidi mapalia nuda Molorchi:
Sic posita quondam sceptri grauitate perustos
Iuppiter Aethiopas, canámque reuisere Tethyn
Gaudet, & alternis interserit otia curis.
Ergo hospes positisque minis, ventísque Garumna
Compositis, Borea non obluctante vel Austro,
Tranquillus, mitísque adsis, vultúque sereno
Crispentur tremulæ Zephyris felicibus vndæ.
Depositum tibi grande orbis, tibi publica vota,
Spémque suam credit, rectorem gentis Iberæ,
Ausoniæ dominum, Boreæ pugnacis alumnum,
Victorem Libycæ terræ, Scythiæque timorem,
Quem colit occasus, Boreas amat, vltimus horret
Ortus, & infidi metuit solertia Mauri.
Cernis vt effractis popularia flumina claustris
Accurrant, properéntque tuis se iungere Nymphæ
Fluctibus, Oceanus refluis vt plenior vndis
Maiores conuoluat aquas, cupidæque videndi
Nereides, Nereúsque pater, Tritónque canorus,
Et senior Glaucus, viridísque examina Phorci
Discursent tremula per stagna liquentia caudæ?
Tu quoque magnanimûm quãuis stirps Carole auorũ,
Magnanimis sis maior auis, te Gallia quanuis
Obuia sollicitet, quanuis cunabula pandat
Rhenus, & Austriaci reuocent molimina sceptri,
Burdegalæ

Burdegalæ exiguos ne dedignere penates
Hospitio sancire tuo, quæ dispare quamuis
Fortunæ splendore tuo, paruóque paratu
Te capit hospitio, studio in te fortè fideli,
Atque animo regum ingentes æquauerit aulas.
At famæ si danda fides, subiere minores
Numina sæpe casas, ac non ingrata voluntas
Hospitis, & magnum cepit mens grata Tonantem.
Obsequijs concede pijs, concede fauori
Burdegalæ, totam tibi quæ cum ciuibus vrbem
Deuouet, vt seri possint meminisse nepotes
Quæ loca tu quondam, quæ tecta impleueris ingens
Hospes, & externis veniens peregrinus ab oris,
Discere magnanimi cupiat vestigia Carli.
Si locus hic superest, inter si nomina tanta
Admittunt tenues communia gaudia Musas,
Versibus incultis Aquitanis turba Camœnis
Dedita te studijs patronum, & pacis adorat
Auctorem, facilésque vias, facilésque recursus
Exoptat, Pylios & cùm superaueris annos,
Iam tibi promissam super aurea sidera vitam.

DESIDERIVM PTOLOMÆI Luxij Tastæi.

VSque adeò patrij sordet tibi ripa Garumnæ,
Pictones vt scopulos, atq; horrida tesqua frutetis
Durus ames? nec te sociûm pecorísq; larísq;
Cura tenet, nec quam socijs pecoríque laríque
Prætuleras, cui sæpe rosas, cui sæpe solebas
Pallida cum niueis vaccinia ferre ligustris:
Quam tu sideribus, quam tu componere soli

Ausus eras, cui nitidis radiantia gemmis
Sola tibi purum fundebant lumina lumen.
Nunc tamẽ (heu nunquã constãs in amore voluptas)
Tu procul hinc steriles rupes colis immemor Agrij
Vasconicique gregis, Nymphæque oblitus amatæ:
Forsitan & stupidas bona carmina perdis ad aures,
Interea nostris pastoria fistula siluis
Muta silet, mutæ pecudes, mutæque volucres,
Nec strepit assueto Zephyri leuis aura susurro.
Noctua successit philomelæ, & acanthidi bubo,
Stryxque nocens pueris, & tristis ad omina cornix
Raucáque fluminea recinunt conuicia ranæ.
Sic vbi fausta sedet volucris, non gutture læto
Mulcet agros, non in tractus lasciua volatu
Emicat aërios, tristi sed murmure mœstum,
Et lugubre sonans sedet in dumis desertis
Abdita, turbatis deformis & horrida pennis.
Ipse ego cùm calamos mœsti solatia luctus
Sumere tentarem, crudúmque leuare dolorem
Carmine, vix primis admoram labra cicutis,
Siue fuit casus, seu (quod magis auguror) omen,
Et mala quæ mentem nunquam præsagia fallunt,
Flebile raucisonæ responsauêre cicutæ.
Ipsæ etiam in tumidis Nymphæ Oceanitides vndis,
Ipsæ etiam in placidis Nymphæ Dardonides antris,
Ipsi etiam montes, ipsæ etiam conualles
Auditæ longas per noctem iterare querelas.
Sed neque te tantùm, (quanquam te flumina lugent)
Nec tantùm Nymphæ, siluæ, volucrésque feræque,
Quantum te in solis solus gemit Agrius antris.
Illum ego congreßúsque hominum & consortia tecta
Vitantem, tacitæ per muta silentia siluæ

Dum

Dum ſequor, & voces capto, & veſtigia ſeruo,
Hæc memini mœſta conuicia fundere lingua,
Pictones ô ſcopuli, & nudis imperuia ſaxis
Culmina, & exiguæ malè pinguia culta Crotellæ,
Quæque paris raras tantùm ſilua horrida glandes,
Ah! quibus infames magicis in collibus herbas
Gignitis? Aeæi quæ vis occulta veneni
Hinc procul in veſtris Ptolemæum detinet oris?
Certè ibi purpureis non lotos aquatica baccis
Quæ tenuit ſocios tardè redeuntis Vlyſſei,
Non Cereri luſtratus ager, non commoda bubus
Paſcua, non virides generoſo palmite colles,
Qualia Vaſconicæ felicia iugera glebæ.
Cateráque vt conſtent, non quæ dedit vbera primùm
Hîc genitrix, non quod tua primùm infantia cœlum
Hauſit, & infirmis pulſus vagitibus aër,
Reptatúmque ſolum puero, non falce notata
Silua ſub hirſuto ſeruat tua carmina libro,
Carmina nequicquam memorem ſpondentia mẽtem.
Quid tamen hoc prodeſt, patrij quod ripa Garumnæ
Et virides frondes, & amœnam in frõdibus vmbram
Prima tibi dederit, ſi tu non tangeris iſtis?
At te ſi capiunt inamœno robore colles,
Quódque per incultas areſcit gramen arenas,
Raráque quæ canis languet vindemia ſaxis,
Ipſe ſuas vites, ſua pinguia culta Garumna
Oderit, & nulla redimitus arundine frontem
In mare per ſteriles lentè prorepet arenas.
Quid precer ô ſiluæ vobis, quid ſaxa, quid vndæ?
Quid campis precer, & pecori, pecoríſque magiſtris,
Quos mihi, quos patriæ Ptolemæus prætulit oræ?
Silua neget glandes, & Bacchi munera colles,

Torreat arua sitis, scabies pecus, atra magistros
Pestis, & insani perimant contagia morbi,
Sospite Tastæo patriæque mihíque sibíque,
Immemor vt visat memores inuitus amicos.
Hei mihi! quid siluæ & campi meruere? quid vndæ?
Quid pecus, & pecoris quid commeruere magistri?
Hæc ego deuoueam, patrijs quæ prætulit aruis
Pascua Tastæus? piget, & mea vota retracto:
Rursus & iratæ linguæ maledicta recanto.
Glande nemus, fœtu pecus, vua vitis abundet,
Puráque perspicuis manet de fontibus vnda,
Pabula dent campi, siluæ pastoribus vmbras,
Sub quibus arguta carmen modulentur auena.
Quæ te cunque tenet tellus, quæcunque tenebit,
Siue per æstiferas Libyæ sitientis arenas
Pastor ages pecudes, Boreæ seu iuncta niuali
Rura coles, Libycum Boreas riget imbribus axem,
Et rigor Arctous tepido mitescat ab Austro,
Et quacunque feres gressus, tibi balsama sudet
Quercus, mella rubis, tribulísque legatur amomum,
Dum neque terra ferax mellis, neque diues amomo
Esse tibi patrio videatur amicior aruo.
Me miserum! quid vana queror? procul ille remotis
Saltibus externos forsan suspirat amores.
At vos ô venti, túque ô pulsata querelis
Aura meis toties, & amari conscia luctus
Partem aliquam duras Ptolemæi perfer ad aures.
Ille licet scopulis (quod non puto) durior ipsis
Fiat, & antiqui (quod nolim) oblitus amici,
Cùm tamen audierit gemitus, moturáque rupes
Verba mei luctus, nostro ingemet ille dolori,
Dicet &, Hic nostræ fuit admirator auenæ,

Plura

Plura locuturo vultum ſub nube recondens
Triſtior occiduas Phœbus deſcendit in vndas.

DESIDERIVM LVTETIÆ.

O Formoſa Amarylli, tuo iam ſeptima bruma
Me procul aſpectu, iam ſeptima detinet æſtas:
Sed neque ſeptima bruma niualibus horrida nimbis,
Septima nec rapidis candens feruoribus æſtas
Extinxit vigiles noſtro ſub pectore curas.
Tu mihi manè nouo carmen, dum roſcida tondet
Arua pecus, medio tu carmen ſolis in æſtu,
Et cùm iam longas præceps nox porrigit vmbras,
Nec mihi quæ tenebris condit nox omnia, vultus
Eſt potis occultare tuos, te nocte ſub atra
Alloquor, amplector, falſáque in imagine ſomni
Gaudia ſollicitam palpant euanida mentem.
At cum ſomnus abit, curis cum luce renatis
Tecta miſer fugio, tanquam mihi tecta doloris
Semina ſubijciant, & ſolis mœſtus in agris,
Quà vagus error agit feror, & deſerta querelis
Antra meis, ſyluáſque & conſcia ſaxa fatigo.
Sola meos planctus Echo miſerata gementi
Adgemit, & quoties ſuſpiria pectore duco,
Hæc quoque vicino toties ſuſpirat ab antro.
Sæpe ſuper celſæ prærupta cacumina rupis
In mare proſpiciens, ſpumantia cærula demens
Alloquor, & ſurdis tacto irrita vota procellis.
O mare! quæque maris vitreas Nereides vndas
Finditis, in veſtros placidæ me admittite portus:
Aut hoc ſi nimium eſt, nec naufragus ire recuſo,
Dummodo dilectas teneam vel naufragus oras.
O quoties dixi Zephyris properantibus illuc,

Felices pulchram visuri Amaryllida venti,
Sic neque Pyrene duris in cotibus alas
Atterat, & vestros non rumpant nubila cursus,
Dicite vesanos Amaryllidi Daphnidos ignes:
O quoties Euro leuibus cùm raderet alis
Aequora, dicebam, Felix Amaryllide visa,
Dic mihi num meminit nostri? num mutua sentit
Vulnera? num veteris viuunt vestigia flammæ?
Ille ferox contrà rauco cum murmure stridens,
Auolat irato similis: mihi frigore pectus
Congelat, exanimes torpor grauis alligat artus.
Nec me pastorum recreant solamina, nec me
Fistula, Nympharúmque leues per prata choreæ,
Nec quæ capripedes modulantur carmina Panes:
Vna meos sic est prædata Amaryllis amores.
Et me tympana docta ciere canora Lycisca,
Et me blanda Melænis amauit, Iberides ambæ,
Ambæ florentes annis, opibúsque superbæ.
Et mihi dotales centum cum matribus agnos
Ipsi promisere patres, mihi munera matres
Spondebant clàm multa, meum nec munera pectus,
Nec niuei mouere suis cum matribus agni,
Nec quas blanditias teneræ dixêre puellæ,
Nec quas delitias tenere fecere puellæ.
Quantum ver hyemem, vietum puer integer æui,
Ter viduam thalamis virgo matura parentem,
Quàm superat Duriū Rhodanus, quā Sequana Mūdā,
Lenis Arar Sycorim, Ligeris formosus Iberum,
Francigenas inter Ligeris pulcherrimus amnes,
Tantum omnes vincit Nymphas Amaryllis Iberas.
Sæpe suos vultus speculata Melænis in vnda
Composuit, pinxítque oculos, finxítque capillum,
Et

Et voluit, ſimul & meruit formoſa videri.
Sæpe mihi dixit, Animi malè perdite Daphni,
Cur tibi longinquos libet inſanire furores?
Et quod ames dare noſtra poteſt tibi terra, racemos
Collige purpureos, & ſpes ne concipe lentas.
Sæpe choros feſtos me prætereunte Lyciſca
Cernere diſſimulans, vultúſque auerſa canebat,
Hæc, pedibus terram, & manibus caua tympana pul-
Et Nemeſis grauis ira, atq; irritabile numen, (ſans:
Et Nemeſis læſos etiam punitur amores.
Vidi ego dum leporem venator captat, echinum
Spernere, poſt vanos redeuntem deinde labores,
Veſpere nec retuliſſe domum leporem, nec echinum.
Vidi ego qui mulum peteret piſcator, & arctis
Retibus implicitam tincam ſpreuiſſet opimam,
Veſpere nec retuliſſe domum mulum, neque tincam.
Vidi ego qui calamos creſcentes ordine riſit
Paſtor arundineos, dum torno raſile buxum
Fruſtra amat (interea calamos quos riſerat, alter
Paſtor habet) fragiles contentum inflare cicutas.
Sic ſolet immodicos Nemeſis contundere faſtus.
Hæc & plura Melænis, & hæc & plura Lyciſca
Cantabant ſurdas fruſtra mihi ſemper ad aures.
Sed canis antè lupas, & taurus diliget vrſas,
Et vulpem lepores, & amabit dama leænas,
Quàm vel tympana docta ciere canora Lyciſca
Mutabit noſtros vel blanda Melænis amores.
Et prius æquoribus piſces & montibus vmbræ,
Et volucres deerunt ſiluis, & murmura ventis,
Quam mihi diſcedent formoſæ Amaryllidos ignes:
Illa meum rudibus ſuccendit pectora flammis,
Finiet illa meos moriens morientis amores.

FRANCISCI VALESII, ET MARIÆ Stuartæ Regum Franciæ & Scotiæ, Epithalamium.

VNde repentino fremuerunt viscera motu?
Cur Phœbum desueta pati præcordia anhelus
Feruor agit, mutæque diu Parnassidos vmbræ
Turba iterum arcanis renouat Pæana sub antris?
Nuper enim, memini, squallebat marcida laurus,
Muta chelys, tristis Phœbus, citharæque repertor
Arcas, & ad surdas fundebam vota sorores.
Nunc Phœbi delubra patent, nunc Delphica rupes
Panditur, & sacro cortina remugit ab antro.
Nunc lauro meliore comas innexa sororum
Turba venit, nunc Aoniæ, non inuida lymphæ
Irrigat æternos Pimplei ruris honores,
Lætáque Pieriæ reuirescit gloria siluæ,
Fallimur? an nitide tibi se Francisce Camœnæ
Exornant? tibi serta parant, tibi flore recenti
Templa nouant? mutúmque diu formidine Martis
Gaudent insolitis celebrare Helicona choreis?
Scilicet haud alius nemoris decerpere fructus
Dignior Aonij, seu quem numerare triumphos
Fortè iuuat patrios, seu consecrata Camœnis
Otia. sic certè est. Hinc læto compita plausu
Cuncta fremunt, legúmque exuta licentia frenos
Ludit. Hymen, Hymenæus adest, lux illa pudicis
Exoptata diu votis, lux aurea venit,
Venit. Habes tandem toties quod mente petisti,
O decus Hectoridûm iuuenis, iam pone querelas,
Desine spes nimium lentas, iam desine longas
Incusare moras, dum tardum signifer annum
Torqueat, ignauos peragat dum Cynthia menses.

Grande moræ precium fers; quod si prisca tulissent
Sæcula, non raptos flesset Menelaus amores:
Et sine vi, sine cæde Phrygum Cytherea probatæ
Soluere Priamidæ potuisset præmia formæ.
Digna quidem facies, quam vel trans æquoris æstus
Classe Paris rapiat, vel coniurata reposcat
Græcia, nec minus est animi tibi, nec minor ardor
Quàm Phrygio, Graioúe duci, si postulet arma
Coniugij tutela tui. Sed mitior in te
Et Venus, & teneri fuit indulgentia nati,
Qui quod ames tribuêre domi, puerilibus annis
Cœptus amor tecum creuit, quantúmque iuuentæ
Viribus accessit, tanto se flamma per artus
Acrius insinuans tenerum pascebat amorem.
Non tibi cura fuit, quæ sæpius anxia Regum
Pectora sollicitat, longinquæ obnoxia flammæ,
Nec metus is torsit, veri prænuncia fama
Ne vero maiora ferat, dum secula prisca
Eleuat, & primum formæ tibi spondet honorem:
Cera nec in varias docilis transire figuras
Suspendit trepidam dubia formidine mentem.
Nec tua commisti tacitis suspiria chartis,
Rumorísque vagam timuisti pallidus vmbram,
Ipse tibi explorator eras, formæque probator,
Et morum testis: nec conciliauit amorem
Hunc tibi luxuries, legum indignata teneri
Imperio, aut primis temerarius ardor ab annis,
Sed sexu virtus, annis prudentia maior,
Et decori pudor, & coniuncta modestia sceptris,
Atque hæc cuncta ligans arcano Gratia nexu.
Spes igitur dubiæ, leniéque facessite curæ,
Ipse tuis oculis tua vota tuere, probásque,

Speratósque leges sine sollicitudine fructus,
Nulláque fallacis delusus imagine somni
Irrita mendaci facies conuicia nocti.
Expectatus Hymen iam iunget fœdere dextras,
Mox etiam amplecti, mox & geminare licebit
Basia, mox etiam non tantùm basia. sed tu
Quamlibet approperes, animo moderare, beatum
Nobiscum partire diem, tu gaudia noctis
Solus tota feres: quanquam neque gaudia noctis
Solus tota feres: & nos communiter æquum est
Læticiam gaudere tuam, communia vota
Fecimus, & sacras pariter placauimus aras,
Miscuimúsque preces, & spésque metúsque tuósq;
Sensimus affectus, ægrè tecum hausimus vna
Tedia longa moræ. Superi nunc plena secundi
Gaudia cùm referant, sensus peruenit ad omnes
Læticiæ, mentémque ciens renouata voluptas
Crescit, & exultant trepidis præcordia fibris.
Qualis vbi Eois Phœbus caput extulit vndis
Purus, & auratum non turbidus extulit axem,
Cuspidæ iucundæ lucis percussa renident
Arua, micat tremulo crispatus lumine pontus,
Lenibus aspirat flabris innubilus aër,
Blanda serenati ridet clementia cœli.
At si nubiferos effuderit Aeolus Austros,
Et pluuijs grauidam cœlo subtexuit vmbram,
Mœsta horret rerum facies, deformia lugent
Arua, tument fluctus, campis grauis incubat aër,
Torpet & obductum picea caligine cœlum.
Sic ex te populus suspensus gaudia, curas,
Mœrorésque trahit, rosea nec sola iuuenta
Florida, nec spatijs qua te propioribus ætas
Inse-

Insequitur, genio indulgent, vultúque soluto
Lusibus exhilarant aptos iuuenilibus annos.
Hunc posita vultus grauitate seuerior ætas
Lætatur celebrare diem, matrésque verendæ
Non tacito hunc, tacitóque optat virguncula voto.
Quid loquar humanas admittere gaudia mentes?
Ipsa parens rerum totos renouata per artus
Gestit, & in vestros penitus conspirat honores.
Aspice iam primùm radiati luminis orbem
Semper inexhausto lustrantem lampade terras;
Vt niteat, blanda vt flagrantes mitiget ignes
Temperie, vt cupido spectacula vestra tueri
Purpureo vultus maturior exerat ortu,
Serius occiduas currus demittat in vndas,
Vt gelidos repetens flamma propiore triones
Contrahat æstiuas angusta luce tenebras.
Ipsa etiam tellus virides renouatur amictus,
Et modò pampineas meditatur collibus vmbras,
Et modò messe agros, modò pingit floribus hortos;
Horrida nec tenero cessant mansuescere fœtu
Tesqua, nec armati spina sua brachia vepres,
Nec curuare feros pomis auiaria ramos:
Inque omnes frugum facies bona copia cornu
Soluit, & omniferum beat indulgentior annum,
Pignoris hoc spondens felices omine tædas.
Fortunati ambo, & felici tempore nati,
Et thalamis iuncti, vestram concordia mundi
Spem fouet, aspirat votis, indulget honori:
Atque vtinam nullis vnquam labefacta querelis
Coniugium hoc canos concordia seruet in annos,
Et mihi ni vano fallax præcordia Phœbus
Impulit augurio, quem iungit sanguinis ortus,

Et commune genus proauûm seriéque perenni
Fœdus amicitiæ solidum, quem more vetusto
Sancta verendarum committunt fœdera legum,
Nulla dies vnquam vestrum diuellet amorem.
Vos quoque fœlici lucent quibus omine tædæ,
Quò studium, populíque fauor, quò publica regni
Vota precésque vocant, alacres accedite: túque
Tu prior ô Reges non ementite parentes,
Hectoride iuuenis tota complectere mente
Quam dedit vxorem tibi lex, natura sororem,
Parentem imperio sexus, dominámque voluntas,
Quàm sociam vitæ tibi coniunxere parentes,
Et genus, & virtus, & forma, & nubilis ætas,
Et promissa fides, & qui tot vincula nectens
Firmius arctat amor totidem per vincula nexus.
Si tibi communi assensu connubia Diuæ
Annuerent, Paris vmbrosa quas vidit in Ida,
Permittántque tuo socias tibi iungere tædas
Arbitrio, quid iam voti licet improbus optes
Amplius eximiæ delectat gratia formæ?
Aspice quantus honos frontis, quæ gratia blandis
Interfusa genis, quàm mitis flamma decoris
Fulguret ex oculis, quàm conspirarit amico
Fœdere cum tenera grauitas matura iuuenta,
Lenis & augusta cum maiestate venustas.
Pectora nec formæ cedunt exercita curis
Palladijs, & Pierias exculta per artes
Tranquillant placidos Sophia sub iudice mores.
Si series generis, longúsque propaginis ordo
Quæritur: hæc vna centum de stirpe nepotes
Sceptriferos numerare potest, hæc regia sola est,
Quæ bis dena suis includat sæcula fastis:

Vnica vicinis toties pulsata procellis
Externi immunis domini, quodcunque vetustum
Gentibus in reliquis vel narrat fama, vel audet
Fabula, longæuis vel credunt sæcula fastis,
Huc compone, nouum est. Ampla si dote moueris,
Accipe dotales Mauortia pectora Scotos.
Nec tibi frugiferæ memorabo hîc iugera glebæ,
Aut æris grauidos & plumbi pondere sulcos,
Et nitidos auro montes, ferróque rigentes,
Déque metalliferis manantia flumina venis:
Quæque beant alias communia commoda gentes.
Hæc vulgus miretur iners, quíque omnia spernunt
Præter opes, quibus assiduè sitis acris habendi
Tabifico oblimat præcordia crassa veneno.
Illa pharetratis est propria gloria Scotis,
Cingere venatu saltus, superare natando
Flumina, ferre famem, contemnere frigora & æstus:
Nec fossa & muris patriam, sed Marte tueri,
Et spreta incolumem vita defendere famam,
Polliciti seruare fidem, sanctúmque vereri
Numen amicitiæ, mores, non munus amare.
Artibus his, totum fremerent cùm bella per orbem,
Nulláque non leges tellus mutaret auitas
Externo subiecta iugo, gens vna vetustis
Sedibus antiqua sub libertate resedit.
Substitit hîc Gothi furor, hîc grauis impetus hæsit
Saxonis, hic Cimber superato Saxone, & acri
Perdomito & Neuster Cimbro. Si voluere priscos
Non piget annales, hîc & victoria fixit
Præcipitem Romana gradũ, quem non grauis Auster
Reppulit, incultis non squallens Parthia campis,
Non æstu Meroë, non frigore Rhenus & Albis

Tardauit, Latium remota est Scotia cursum:
Soláque gens mundi est cum qua non culmine montis,
Non rapidi ripis amnis, non obiyce siluæ,
Non vasti spatijs campi Romana potestas,
Sed murus fossáque sui confinia regni
Muniuit, gentésque alias cùm pelleret armis
Sedibus, aut victas vilem seruarit in vsum
Seruitij, hîc contenta suos defendere fines
Roma securigeris prætendit mœnia Scotis:
Hîc spe progressus posita Carronis ad vndam
Terminus Ausonij signat diuortia regni.
Néue putes duri studijs assueta Gradiui
Pectora mansuetas non emollescere ad artes,
Hæc quoq; cùm Latiũ quateret Mars barbarus orbẽ
Sola propè expulsis fuit hospita terra Camœnis.
Hinc Sophiæ Graiæ, Sophiæ decreta Latinæ,
Doctorésque rudis formatorésque iuuentæ
Carolus ad Celtas traduxit: Carolus idem
Qui Francis Latios fasces, trabeámque Quirini
Ferre dedit Francis, coniunxit fœdere Scotos,
Fœdere, quod neque Mars ferro, nec turbida possit
Soluère seditio, aut dominandi insana cupido,
Nec series æui, nec vis vlla altera, præter
Sanctius, & vinclis fœdus propioribus arctans.
Tu licet ex illa numeres ætate triumphos,
Et coniuratum cunctis è partibus orbem
Nominis ad Franci exitium, sine milite Scoto
Nulla vnquam Francis fulsit victoria castris,
Nulla vnquã Hectoridas sine Scoto sanguine clades
Sæuior oppressit: tulit hæc communiter omnes
Fortunæ gens vna vices. Francísque minantes
Sæpe in se vertit gladios: scit belliger Anglus,

Scit

Scit ferus hoc Batauus, testis Phaëthontias vnda,
Nec semel infaustis repetita Neapolis armis:
Hanc tibi dat coniux dotem, tot sæcula fidam
Coniunctámque tuis sociali fœdere gentem,
Auspicium fœlix thalamis concordibus, armis
Indomitos populos per tot discrimina, felix
Auspicium bellis venturæque omina palmæ.
At tu coniugio Nymphe dignata superbo
Te licet & Iuno, & bellis metuenda virago,
Et Venus, & Charitum larga indulgentia certet
Muneribus decorare suis, licet ille secundus
Spe votísque hominum Francæ moderator habenæ,
Et solo genitore minor tibi Regia sceptra
Submittat, blando & dominam te prædicet ore,
Sexum agnosce tamen, dominæque immunis habenæ
Hactenus, imperio iam nunc assuesce iugali.
Disce iugum, sed cum dilecto coniuge, ferre:
Disce pati imperium, victrix patiendo futura.
Aspicis Oceanum saxa indignatus vt vndis
Verberet, & cautes tumida circunfremat ira:
Rupibus incursat, demolitúrque procellis
Fundamenta terens, scopulísque assultat adesis.
Ast vbi se tellus molli substrauit arena,
Hospitióque Deum blandè inuitauit amœno,
Ipse domat vires, placidúsque & se minor ire
In thalamos gaudet non toruo turbidus ore,
Non spumis fremitúque minax, sed fronte serena
Littus inoffensum lambit, sensímque relabens
Arrepit facilis cerni, & ceu mollia captet
Oscula, ludentes in littore lubricat vndas.
Cernis vt infirmis hedera enitatur in altum
Frondibus, & mollis serpens in robora flexu

Paulatim insinuet sese, & complexibus hærens
Emicet, & medijs pariter caput inserat astris:
Flectitur obsequio rigor, obsequióque paratur,
Et retinetur amor. Neu te iactura relictæ
Sollicitet patriæ, desideriúmque parentis:
Hæc quoque terra tibi patria est, hîc stirpe propinqui,
Hîc generis pars magna tui, multósque per annos
Fortunatorum series longissima Regum,
Vnde genus ducis, rerum moderatur habenas.
Quoquò oculos vertes, quoquò vestigia flectes,
Cognatis pars nulla vacat, locus exhibet omnis
Aut generis socios, aut fastis inclyta gentis
Ostentat monumenta tuæ. Iam vt cætera mittam,
Hîc te qui cunctis meritò præponderat vnus
Expectat longè pulcherrimus Hectoridarum,
Penè tibi stirpis communis origine frater.
Mox etiam fratrem quod vincat amore futurus,
Et matrem, & quicquid consanguinitate verendum
Lex facit, & legum quàm iussa valentior vlla,
Naturæ arcanos pulsans reuerentia sensus.
Hîc quoque, ni iustis obsistent numina votis,
Falsáque credulitas frustra spem nutrit inanem,
Filius ore patrem referens, & filia matrem
Sanguine communi vinclum communis amoris
Firmabunt, breuibúsque amplexi colla lacertis
Discutient blando curarum nubila risu.
Hunc vitæ mihi fata modum concedite, donec
Iuncta Caledoniæ tot sæclis Gallia genti
Officijs, pactísque, & legum compede, fratrum
Subdita dehinc sceptris animo coalescat, & vndis
Quos mare, quos vastis cœlum spatiísque solúmq;
Diuidit, hos populum Concordia nectat in vnum,

Aequans

Aequæua æternis cœli Concordia flammis.

DEPLORATIO STATVS REI GALLICÆ, sub mortem Francisci secundi Regis.

O Dea quæ nimijs successibus inuida fastus
Spésque premis timidas, si Gallia fortè secundis
Non moderata animum rebus, si prodiga linguæ,
Improba si voti tua numina læserit, iræ
Pone modum, & fessis propius bona consule rebus.
Quicquid enim pœnæ meruit vel noxa vel error,
Cladibus eluimus: quos non infecimus amnes
Sanguine? naufragijs mare teximus, ossibus agros?
Oppida quot spoliata! suis viduata colonis
Rura quot incultis horrent squalentia dumis!
Pax quoque non fido vultum fucata veneno
Sæuior incubuit bello: Dum thura litamus
Ignibus & superis læti instauramus honores,
Ipse gubernator fortunæ victima ad aram
Immatura suo turbauit gaudia luctu,
Concußítque vna pariter labefacta ruina
Omnia: finito vix tandem eluximus anno:
Iam lacrymæ rediere nouæ, cumulata feruntur
Funera funeribus, & clades clade, nouóque
Vulnere crudescit propè iam coitura cicatrix.
Ita etiam tetro Discordia fœta veneno
His maius meditata nefas de sede silentum
Euocat infernas supera ad conuexa sorores,
Inque animos odij fundens mala semina & iræ,
Et procerum mentes priuata ad commoda torquens.
In commune vetat socias extendere curas.
Quæ iam dedecoris, quæ damni exempla supersunt?
Quæ non pertulimus vel mox ventura timemus?

Cladibus infestos etiam satiauimus hostes,
Inuidiæ arbitrio pœnas expendimus, ista
Sint satis erroris culpæve piacula nostræ.
Accipite hæc superi, fractæ seriéque malorum
Assidua afflictæ faciles succurrite genti,
Inque feros belli clades conuertite Turcas.

DE EQVO ELOGIVM.

CAetera rerum opifex animalia finxit ad vsus
Quæque suos: Equus ad cũctos se accõmodat vsus:
Plaustra trahit, fert clitellas, fert esseda, terram
Vomere proscindit, dominum fert siue natatu
Flumina, seu fossam saltu, seu vincere cursu
Est salebras opus, aut canibus circundare saltus,
Aut molles glomerare gradus, aut flectere gyros,
Libera seu vacuis ludat lascivia campis.
Quòd si bella vocent, tremulos vigor acer in artus
It, domino & socias vomit ore & naribus iras.
Vulneribúsque offert generosum pectus, & unà
Gaudia, mœrorem sumit ponítque vicissim
Cum domino: sortem sic officiosus in omnem
Vt veteres nobis tam certo fœdere iunctum
Crediderint mixta coalescere posse figura,
Inque Pelethroniis Centauros edere siluis.

GENETHLIACON IACOBI SEXTI Regis Scotorum.

CResce puer patriæ auspiciis felicibus orte,
Expectate puer, cui vatum oracla priorum
Aurea compositis promittunt sæcula bellis.
Túque peregrinis toties pulsata procellis
Penè tuo toties excisa Britannia ferro,

Exere

Exere læta caput, cohibe pacalis oliuæ
Fronde comam, repara flammis fœdata ruinis
Conuulsa, & pulso cote squallida tecta colono.
Pone metum, æternam spondent tibi sidera pacem.
Iam neque Saxonidæ Scotos, nec Saxona Scotus
Infestus premet, & cognato sanguine ferrum
Polluet, & miseras prædando exhauriet vrbes.
Sed quibus antè feri tractabant arma Gradiui,
Iam dehinc pacatis coniungent fœdera dextris.
Vos quoque felices felici prole parentes,
Iam tenerum teneris puerum consuescite ab annis
Iusticiæ, sanctúmque bibat virtutis amorem
Cum lacte & primis pietas comes addita cunis,
Conformétque animum, & pariter cũ corpore crescat.
Non ita conuersi puppis moderamine claui
Flectitur, vt populi pendent à principe mores.
Non carcer, legúmque minæ, toruæque secures
Sic animos terrent trepidos formidine pœnæ,
Vt veræ virtutis honos, moréque modesti
Regis, & innocui decus & reuerentia sceptri
Conuertunt mentes ad honesta exempla sequaces.
Sic vbi de patrio rediuiuus funere Phœnix
Auroræ ad populos redit, & cunabula secum
Ipse sua & cineres patris, inferiásque decoris
Fert humeris quacunque citis adremigat alis,
Indigenæ comitantur aues, celebrántque canoro
Agmine, non illa species incognita tantum,
Aut picturatæ capiunt spectacula pennæ,
Quàm pietas, pietas etiam intellecta volucrum
Sensibus: vsqueadeò recti Natura per omnes
Diffudit rerum viuacia semina partes,
Sic in Regem oculos populus defigit, & vnum

Admirantur, amant, imitantur, se qui suósque
Ex hoc ceu speculo tentant effingere mores.
Quod non sanguinei metuenda potentia ferri
Exprimet, & nitido florentes ære phalanges,
Hoc præstabit amor, certat cum principe vulgus
Officiis, & amat cùm se deprendit amari:
Et domino seruit, quia non seruire necesse est.
Quásq; bonus princeps laxat sponte arctat habenas,
Deposcítque iugum quod vi cogente metúque
Reiecturus erat. contra indulgentior ille
Réxque patérque suis adimit, subit ipse labores,
Quæque iubet primus præit, & legum aspera iussa
Mollia parendo facit, erratísque suorum
Parcere non durus, sibi inexorabilis vni
Ille, nec in cultu superet, mensáque domóque
Quem posuit natura modum, nec more ferarum
In Venerem præceps, sed certo fine pudoris
Casta colat sancti genialia fœdera lecti.
Quis bombyce ausit cultus fœdare viriles,
Si ferat indigenam maiestas regia vestem?
Quis de lege tori tanquam sit dura queratur,
Cùm teneat Regem, cui non temulentia turpis
Principe sub sicco? patrios quis frangere mores
Audeat, ignauóque animum corrumpere luxu,
Ipse voluptatum cùm princeps frena coërcet,
Et nimium lætam vitiorum comprimat herbam?
Talem Romulidæ tranquilla pace fruentem
Sacrificum videre Numam, Solomonta potentem
Palmifer Euphrates: non illis lethifer ensis,
Non bellator equus firmauit regna, nec axis
Falcifer, aut densis legio conserta maniplis,
Sed pietatis amor, sed nulli noxia virtus,

Fre-

Fretáque præsidio Maiestas iuris inermi.
At qui gemmiferos victor penetrauit ad Indos
Dux Macedûm, quíque Ausoniam tenuere superbo
Imperio reges, aut ferro, aut tabe veneni
Effudêre animas, & cædem cæde piarunt.
Scilicet humano generi natura benigni
Nil dedit, aut tribuet moderato principe maius,
In quo vera Dei, viuénsque elucet imago.
Hanc seu Rex vitijs contaminet ipse pudendis,
Siue alius ferro violet vel fraude, seueras
Sacrilego Deus ipse petet de sanguine pœnas,
Contemptúmque sui simulacri haud linquet inultum.
Sic Nero crudelis, sic Flauius vltimus, & qui
Imperio Siculas vrbes tenuêre superbo,
Effigiem fœdare Dei exitialibus ausi
Flagitijs, ipsa periere à stirpe recisi.
Sic qui se iusti macularunt sanguine Serui,
Et qui legitimos ferro flammáque petiuit
Rectores patriæ Catilina nefarius, acti
In furias misero vix tandem funere vitam
Inuisam posuêre, ignominiáque perenni
Fœdauere suam ventura in sæcula gentem.
Hæc tenera addiscat, maturo exerceat æuo,
Et regnare putet multò se latius, oræ
Hesperiæ fuscos quàm si coniunxerit Indos,
Si poterit rex esse sui, Rex esse suorum.

GEORGII

BVCHANANI SCOTI,

Hendecasyllabi.

In Neæram.

Cum primum mihi candidæ Neæræ
Illos sideribus pares ocellos
Ostendistis ocelluli miselli,
Illa principium fuit malorum;
Illa lux animi ruina nostri.
Sic primis radijs repente tactus
Totus intremui cohorruíque,
Vt leues nemorum comæ virentum
Primis flatibus intremunt Fauoni:
Et cor iam meditans ad illam abire
Per pectus trepidánsque palpitánsque
Iámque euadere, iámque gestiebat:
Ceu solet puer artubus tenellis
Quem nutrix gremio fouet, parentem
Affectare oculis & ore, parua
Iactans brachia: ceu solent volucres
Adhuc inuolucres volandi inani
Infirmas studio mouere pennas:
Tu mens prouida, virium suarum

Quippe

Quippe conscia, ne locus dolosis
Esset insidijs misellis ocelli,
Vos ad pectoris excubare portas
Insomni statione iussit. At vos
Siue blanditijs dolisue capti,
Seu somno superante, siue sponte
Consensistis, herúmque prodidistis,
Fugit córque animúsque, me relicto
Excorde, exanimo: quod ergo fletu
Nunc satisfacere arbitremini vos,
Nil est, quem lacrymis monere vultis
Non adest animúsque córve: ad illam
Ite: oratéque & impetrate ab illa,
Ni exoraritis, impetraritísque,
Faxo illam aspiciatis vsque & vsque,
Donec vos ita luce reddat orbos,
Vt me corde animóque fecit orbum.

AD EANDEM.

SEu procacibus annuas ocellis,
Seu minacibus abnuas ocellis,
Iuxtà me miserum Neæra perdis,
Spe torques modò credula timentem,
Nunc formidine maceras dolentem,
Spes, si lumine respicis benigno,
Lentis ignibus vstulat medullas:
Timor, lumine si aspicis maligno,
Pigro frigore congelat medullas.
Sic iactor miser huc & huc timores
Spésque inter dubiæ patens procellæ:
Nec vnquam vigili quieta cura
Vita nóxve diésve mî refulsit.

O sæuissime numinum Cupido,
Si infensus pariter fauénsque perdis,
Quis portus mihi spem feret salutis?

AD EANDEM.

QVantum delitias tuas amabam,
Odi deterius duplo, ampliúsque
Tuam nequitiam & procacitatem,
Postquam te propius Neæra noui.
At tu si penitus perire me vis,
Si vis perditè amem, & magis magísque
Totis artibus imbibam furorem,
Sis nequam magis, & magis proterua.
Nam quo nequior es, proteruiórque,
Tanto impensius vror inquieto
Ventilante odio faces amoris,
Et lentas iterum ciente flammas.
Quòd si sis melior, modestiórque,
Odero minus, & minus te amabo.

AD EANDEM.

RIsus, blanditiæ, procacitates,
Lusus, nequitiæ, facetiæque,
Ioci, delitiæque & illecebræ,
Et suspiria, & oscula, & susurri,
Et quicquid malesana corda amantum
Blandis ebria fascinat venenis,
Hinc facessite: Iam vale Neæra,
At tu Mens bona, sanitas, salúsque,
Continentia, castitas, pudórque,
Et modestia, veritásque simplex,
Fraudes acribus intuens ocellis,

Et quisquis malesana corda amantum
Funestis Deus eximis venenis,
Adsis: adsere me mihi, impotentis
Vix tandem dominæ iugo solutum.
Frustra blanditiæ appulistis ad me,
Frustra nequitiæ venitis ad me,
Frustra delitiæ obsidebitis me:
Frustra me illecebræ, & procacitates,
Et suspiria, & oscula, & susurri
Et quicquid malesana corda amantum
Blandis ebria fascinat venenis,
Frustra iam aggrediemini dehinc me:
Quid me mollibus implicas lacertis?
Quid procacibus intuere ocellis?
Quid fallacibus osculis inescas?
Ne labris labra inepta, pectorive
Pectus consere, machinis nec istis
Vllus iam superest locus, nec arti:
Non sum stultus vt anté. Iam Neæra
Vale, dum bona, dum pudica nobis
Charis charior æstimata ocellis.
At postquam es mala & impudica, nobis
Vili vilior æstimata cœno.
Eheu me miserum: statim voluta
Vnda lucida per genas sinúsque
Insultat tremulo fugax rotatu,
Et per turgidulas fluens papillas
Sensim gemmeus intumescit imber,
Molles agglomerans decenter orbes.
Ergo hæc possum ego lentus intueri?
Cernam ferreus ergo saxeúsque
Corrumpi malè tam bonos ocellos?

Hæc si possum ego lentus intueri,
Possum & ferreus esse saxeúsque.
Quin vos mens bona, sanitas, salúsque
Continentia, castitas, pudórque
Et modestia, veritásque simplex
Fraudes acribus intuens venenis,
Et quisquis malesana corda amantum
Funestis Deus eximis venenis,
Hinc facessite: vos adeste rursus
Risus, blanditiæ, procacitates,
Lusus, nequitiæ, facetiæque,
Ioci, delitiæque & illecebræ,
Et suspiria, & oscula, & susurri,
Et quicquid malesana corda amantum
Blandis ebria fascinat venenis,
Sic me viuere, sic mori suaue est.

AD ANTONIVM GOVEANVM.

SI quicquam Goueane fas mihi esset
Inuidere tibíve, Teuióve,
Et te nostro ego Teuio inuiderem,
Et nostrum tibi Teuium inuiderem.
Sed cùm me nihil inuidere sit fas,
Vel tibi Goueáne Teuióve,
Si fas est quod amor dolórque cogit,
Vobis imprecor vsque & imprecabor,
Vterque vt mihi sed citò rependat
Hoc prauum ob facinus, malúmque pœnas
Te mi Teuius inuidere possit,
Tu possis mihi Teuium inuidere.
Ambobus mihi si frui licebit,
Cœlum Dijs ego non suum inuidebo,

Sed

Sed sortem mihi Dij meam inuidebunt.

AD NEÆRAM.

CVm das basia, nectaris Neæra
Das mî pocula, dapes deorum,
Vt factus videar mihi repente
Vnus è numero deûm, deisve
Si quid altius est, beatiúsve.
Sed nectar mihi dulce basiorum
Sic fallacibus imbuis venenis,
Vt qui nunc fueram Deus, Deisvè
Si quid altius est beatiúsve,
Præceps in Stygium datus barathrum
Degam Erinnyas inter, aut barathrum
Si quid sit Stygium infra Erinnyásve.
Sic statim mihi cor, iecur, medullas
Et venas tacitè malum pererrat,
Sic corpus mihi tabe colliquescit,
Ardet ignibus, æstuat venenis,
Sic mentem mala pestis occupauit,
Vt sit nectare suauius venenum,
Vita mors potior, labor quiete,
Sanitate furor, salute morbus.

IN BELEAGONEM.

IVdæum Beleago quòd negas te,
Et vis testibus id probare magnis:
Erras, testibus ista non probatur
Res, (vt scis puto) mentula probatur.

IN GELLIAM.

CVm conchis grauis æquoris Britanni,
Et rubri maris, Indicique onusta

Incedis spolys, nitésque Serum
Molli stamine, mille cum venenis,
Fuco, polline, lacte, purpurissa,
Cerussa, marathro, œsipo, ordeóque
Oris, Gorgona nudam adulterasti,
Orbémque ad speculi diu refinxti,
Cùm tectoria coaluere prima,
Crusta cùm patitur coacta solem.
Prodis Gellia ceu recens Promethei
In fornace recocta, flagitásque
Ecquid tum videare: Picta bellè.

AD GVLIELMVM LVRIVM LONganum Senatorem Burdeg.

ORabam modò blandius Camœnas,
Vt dignum mihi carmen explicarent
Longani auribus, eruditione
Dignum, & iudicio politiore,
Cum mi talia reddit vna, ad illum
Nec tuis precibus locúsve opúsve est:
Nos sic diligit, excolit fouétque,
Vt non diligat amplius Minerua.
At saltem mihi Diua carmen inquam,
Commendatior illi vt esse possim,
Qui sic diligit vnicè Camœnas,
Qui sic diligitur sacris Camœnis,
Concede. Illa refert, Ineptè tantùm
Te nostri comitem chori esse dicas,
Et communibus in sacris ministrum,
Hoc illi satis est, sacris Camœnis
Qui sic diligitur, sacras Camœnas
Qui sic vnicè amat, colit, fouétque, vt

Pro-

Probétque omnia quæ probent Camœnæ,
Probéntque omnia quæ probet, Camœnæ.

AD THEODORVM BEZAM.

PRæsul optime, ſacra Chriſtiana
Qui caſtè colis & facis, caniſque,
Ad te carmina mitto nec Latino
Nec Graio ſale tincta ſed Britannis
Nata in montibus horrida ſub Arcto,
Nec cœlo neque ſæculo erudito.
Quæ ſi iudicio tuo probentur,
Vt claſſis modò in vltimæ referri
Poſſint centurias, nihil timebo
Cenſuram inuidiæ, nihil morabor.
Senati critici ſeueritatem,
Nihil grammaticas tribus: mihi vnus
Beza eſt curia, cenſor, & Quirites.

ADAMAS IN CORDIS EFFIGIEM ſculptus, annulóque inſertus, quem Maria Scotorum Regina ad Elizabetham Anglorum Reginam miſit, anno CIↃ.D.LXIIII.

NOn me materies facit ſuperbum,
Quòd ferro inſuperabilis, quòd igni,
Non candor macula carens, nitoris
Non lux perſpicui, nec ars magiſtri,
Qui formam dedit hanc, datam loquaci
Circumueſtijt eleganter auro:
Sed quòd cor Dominæ meæ figura
Tam certa exprimo, pectore vt recluſo

Cor si luminibus queat videri,
Cor non lumina certius viderent.
Sic constantia firma cordi vtrique,
Sic candor macula carens, nitoris
Sic lux perspicui, nihil doli intus
Celans, omnia denique æqua præter
Vnam duritiem. dein secundus
Hic gradus mihi sortis est fauentis,
Talem Heroida quod videre sperem,
Qualem spes mihi nulla erat videndi,
Antiqua Domina semel relicta.
O si fors mihi faxit, vtriusque
Nectam vt corda adamantina catena,
Quam nec suspicio, æmulatióve,
Liuórve, aut odium, aut senecta soluat:
Tam beatior omnibus lapillis,
Tam sim clarior omnibus lapillis,
Tam sim carior omnibus lapillis,
Quàm sum durior omnibus lapillis.

GEORGII

BVCHANANI

SCOTI,

Iambon liber.

D. GALTERO HADDONO MAGISTRO libellorum supplicium sereniss. Angliæ Reginæ.

Rustra senectã Haddone prouocas meã
Læta ad iuuentæ munia,
Musásque, longo desides silentio,
Arenam in antiquam vocas.
Aetas choreis cum vigebat aptior,
Et lusibus decentior,
Vix me in Britannis montibus natum & solo
Inerudito & sæculo
Raræ audiebant, raræ adibant fontium
Deæ sacrorum præsides.
Nunc cùm capillis sparserit canentibus
Decliuis ætas tempora,
Cùm pulset annus penè sexagesimus,
Animíque langueat vigor,
Surdus roganti Phœbus aurem denegat,
Musæ vocantem negligunt.
Nec Phyllidis me nunc iuuat flauam comam

Præferre Bacchi crinibus,
Nec in Neæræ perfidam superbiam
Sæuos Iambos stringere.
Nec si quis olim stimulus ingenio additus
Animum excitabat languidum.
Sed missionem cum senecta flagitet
Iustam, valetudo imperet,
Libens quiesco & acquiesco legibus
Peioris æui aheneis.
Tibíque, cui sors liberali dextera
Opes, honores, otium
Natura mentem vegeto adhuc in corpore
Diuiniorem indulserit,
Applaudo (solum quod queo) magno gradu
Parnassi ad alta culmina
Feliciore ætate eunti, & alite,
Et enthea vi pectoris.
Nam si quid olim effœta mens felicius
Nunc temerè fundat, id Deæ,
Cui nostra Musa dedicata est, debeo,
Non viribus mei ingenî:
Hæc est Thalia nostra, nostri pectinis
Hæc est magistra & arbitra,
Quæ sola Phœbo digna cantat, & cani
Est digna Phœbi barbito,
Aut alia si qua barbito Phœbi parem
Nostræ Deæ æquat barbiton.
Quòd si Dearum vtrinque mentes copulet
Amica vis concordiæ,
Sermone qui nunc vix pedestri repo humi,
Plebeia fingens carmina,
Arcana rupis Delphicæ silentia

Sitúque

Sitúque longo squallidos
Tripodas mouebo, & masculo dicam sono
Iucunda pacis ocia.
Dicam Gradiuum vinculis coërcitum,
Legum coactam iniuriam
Parere frenis, vim repressam, & aurei
Beata sæcli, commoda.
Et nostra si quid audiendum vox dabit,
Laudi Dearum seruiet.
Virtute quarum Pax agros Britanniæ,
Vrbes fides, fora æquitas,
Et templa pietas, impijs erroribus
Procul relegatis, colet.

IN LEONORAM.

MAtre impudica filia impudicior,
Et lena mater filiæ,
Vos me putastis esse ludúmque & iocum
O scorta triobolaria,
Sacrificulorum pauperum fastidia
Relicta mendicabulis?
Vos ne videret gurgites, ne pasceret
Virfiliæ vsque ad vltimos
Profugit Indos: nec viæ longinquitas
Nec nota feritas gentium,
Nec belluosi rapida sæuities freti
Ab instituto terruit.
Nullum periclum, nulla monstri est vastitas
Quam perpeti non maluit,
Quàm vos videre duplices voragines
Famæ reíque prodigas.
Externa potiùs arma, quàm domesticam

Vult ferre turpitudinem.
Ergo ſolutis liberata vinculis
Libido & helluatio
Cæpere paribus arma ferre viribus,
Inuicta pariter vtraque.
Pariter voraces, pariter inſatiabiles,
Peſtéſque morum compares.
Nec alba ſparſis ſaxa Sirenum oſſibus.
Tot perdidere naufragos,
Nec quæ Sicanas obſident anguſtias
Scylla & Charybdis, quot bonis
Vos exuiſtis, vos Conimbricæ ſcholæ
Scopuli, iuuentutis lues.
Barathrum peculî, buſta famæ, opprobrium
Et dedecus viciniæ.
Qua ſpe ſuperbæ furitis, aut fiducia
Proſtibula plebis infimæ?
Quas nunc egeſtas, mox egeſtatis malis
Vrgebit acrior fames:
Cùm pretia veſtri, ætate quamuis integra,
Ventrem voracem non alant:
Cùm corporis totius infamis labor
Vnam gulam non expleat:
Nec comparatit digna quæ ſaltem foret
Vili ſupellex fornice.
Ergo ruentem quæ refulciat domum
Neptem parentis artibus
Inſtruite & auiæ, quæ breui cadauera
Effœta quæſtu vos alat.
Lucro tenello adſueſcat æuo. Lubrica
Leonora fugiunt tempora.
Iam iam ſenectus verticem tinget comis

Canis,

Canis, rubebunt lumina.
Rugosa facies respuet tectoria
Hiulca sulcis grandibus,
Decliuis ætas pendulas soluet genas,
Rubigo dentes atteret.
Quæ nunc misella ætatis inflexu iaces
Inopíque monacho nausea es,
Pertusa nautis, & coquis, & seruilis,
Ad omnium vsque tædium.
In tegete vili vilius quod vendere
Quàm te queas, nil suppetit.
Quo nuditatem, quo famem pelles modo,
Et solis æstum, & frigora?
Cùm te coquorum turba iam spernat salax,
Cùm seruuli fastidiant.
Nempe vnde quæstum es auspicata improsperum
Eò reuertendum est tibi.
Mendica Fratrum amica mendicantium
Te adscribe rursus in gregem.

AD EANDEM.

VTriusque iuris carniúmque & piscium
Leonora docta, dic rogo,
Quo iure sese condiit noster coquus?
Vt vnus è tot millibus
Iuuenum vnus, inquam, placeat & sapiat tibi?
Non ille genere nobilis,
Formáve gratus, aut dicax facetijs,
Cultúsve doctis artibus:
Sed qui subulcus melior esset, quàm coquus,
Aut nauta certè, aut baiulus.
Quod si coquus te caperet vnus, id tamen

Ferrem, licet cum nausea:
Sed quod coquorum cunque per viciniam est
Insano amore deperis.
Præfers iuuenti nobili obscurum coquum,
Diti anteponis pauperem:
Fœdum decoris, sordidum lautis, hero
Seruum, facetis rusticum.
Vt & parentem filiæ credam tuæ
Coquum fuisse Fratribus.
Quo te veneno lixa, coquus, aquarius
Cepere? quæ iuri suo
Admiscuêre philtra? quæve Thessalis
Collecta siluis gramina?
Vt hunc furorem nulla tollant pharmaca,
Nec vlla matris carmina,
Matris peritæ detrahere Lunam polo,
Diem tenebris condere,
Et è sepulcris ossa legere, & funera
Truncare vixdum frigida.
Quid hoc veneni est? cuius iram numinis
Hanc esse læsi existimem?
Nisi forte iure quidquid emerit coquus
Te iure credis vendere.

IN EANDEM.

MIniata labra, sordidæ creta genæ,
Hiatus oris indecens
Rictu canino, putridi dentes, pares
Mammæ caprinis vtribus,
Laciniosi gutturis deformitas,
Sulcique laterum pinguium,
Craßóque venter extumens abdomine,

Ego

Ego vos amaui? brachijs
Foui, refouique, & fatigaui meis
Viscata labra basijs?
Plebi lupanar prostitutum sordidæ
Vocare amores pertuli?
O fraus, amórque, & mentis emotæ furor,
Et impotentes impetus
Quò me abstulistis? vindices Erinnyes
Quo vapulaui crimine
Vestrum ad tribunal? non enim Cupidinis
Dolui sagitta saucius:
Sed vestra adustus, vestra adustus lampade,
Furore vestro insanij.
Ergo pudendis liberatus vinculis,
Meíque iuris redditus,
Sancti Saluti sospitatrici meæ
Et has catellas ferreas,
Monumenta duri seruitiî, & tabellulam
Hanc Sanitatis indicem
Per eam receptæ, & memoris animi pignora
Dono, libénsque dedico.

IN EANDEM.

VIndemiales feriæ claudunt Scholas,
Iuuenes penates patrios
Repetunt: per vrbem solitudo: in ædibus
Mœstum silentium: fores
Rarus cucullus obsidet tuas: sonat
Stridore raro ianua.
Quid ages misella? sæuientis inguinis
Pruriginem quis leniet?
Frustra angiportus, viculos, forum grauis

Lenone calatho dexteram
Perambulabis: clausa frustra ad ostia
Spectans trahes suspiria,
Cum feruor imis æstuabit artubus,
Libidinosum cum iecur
Vis vlcerabit acris, impatiens moræ;
Cum flamma viua concitam
Aget per vrbem: qualis altis montibus
Matres equorum agit furor
Per saxa, & aspris inuium rubis nemus;
Et imbre fluctus turgidos:
Qualis per Idam mugientem adulteram
Sequuta Solis filia:
Cum te furoris vis, pudore fortior,
Leonora sic raptauerit,
Tunc ego vicissim lætus adspiciam tuam
Securus animi insaniam,
Duræque Amori vindici superbia,
Nemesique soluam victimam.

AD RECTOREM, SCHOLÆ Conimbricæ Mursam.

O *Domine Rector, Rex Scholæ Conimbricæ,*
Miramur omnes hîc tuam potentiam,
Beleago regni quantula est bellua tui,
Vt nil sub eius subditum non sit pedes?
Nil ille manibus non auaris inquinet?
Capros, & hircos, suculas, oues, boues,
Et vniuersa pecora mactat, venditat.
Volucrésque cœli vendit, & pisces maris
Quicunque ponti semitas perambulant:
Pepones, cucumeres, pruna, porros, & nuces,

Cosel-

Cosellianos quæ per hortos germinant,
Coriandra, cepas, allium, nasturtium,
Samarcianos quæ per hortos pullulant.
O Domine Rector, Rex Scholæ Conimbricæ,
Desideramus hîc tuam prudentiam.

In Beleagonem.

HVic, quem parentis colere debueras loco,
Beleago, viuo spolia detrahere cupis,
Quod tu capellæ non facis, nisi mortuæ,
Lanium sciebant esse te cuncti. gradum,
Vt carnifex sis, inde paulatim facis:
Ne quæstus vllus non ferat lucrum tibi.
Vt carnifex sis, artis, auspicium tuæ
Aliunde malim feceris. Vísne vt tibi
Dicam vnde possis optimé? vt si etiam parum
Ex arte facias, nil tamen peccaueris:
Suspende teipsum. & si ineptè id feceris,
Omnes probabunt ceu foret factum optimé.

In eundem.

BEleago, vt ipse testis est, si quid tamen
Firmum est, quod ille testis affirmauerit,
De gente nullam contrahit Iudæ notam.
Idem libellos, lectulos, & lintea,
Scabella, scamna, stragula, & tapetia
Vendit, reuendit. quin & è medio luto
Collecta scruta vendit, atque interpolat.
Lac, oua, pullos, allia, & cucurbitas,
Pepones, cucumeres, brassicam, lactuculas,
Positis ad omnes viculos custodiјs,
Domi vt reuendat carius, præoccupat.

Forique solus arbiter boarij est:
Forique solus arbiter piscarij est:
Forique solus arbiter olitorij est:
Forique solus arbiter cupedinis:
Forúmque cunctis publicum magis foris
Res contrahentum conspicit semper domi.
Piscator, olitor, lanius, auceps, & coquus
Illo absque nullum contrahunt commercium,
Nec mula senio fracta, nec mulus tripes,
Nec asinus æger, nec caballus morbidus
Venum sine illo poterit ire interprete.
Cuncta vnde possit confici pecunia
Vendit, reuendit, præstinat, habet quæstui.
Nec vllus opifex, emtor est, aut venditor,
Merx, ars, negotium, vnde leuis odor lucri
Spirat, quod ille non sagax præsentiat,
Non anteuortat, occupétque & deuoret.
Aut si id negatur, portiunculam tamen
Prærodat aliquam solus & magnarius
Mercator, idem solus & scrutarius.
Si quis tot artes tractat vnus sordidas,
Hoc axe natus, gente nec Iudæus est,
Beleago dicam has tractat artes sordidas,
Hoc axe natus, gente nec Iudæus est.

IN EVNDEM.

Beleago cunctas nouit artes vnicè,
Has præter vnas quas docet.
Beleago cunctas tractat artes commodè,
Has præter vnas, quas docet.
Nec fœnerator alter illo doctior,
Nec caupo quisquam argutior,

Mango

Mango nec vllus morbidos peritius
Seruos, equósque adulterat.
Nec in macello ponderum minutias
Sic lanius vllus exigit,
Lancem dolosam deprimítve cautius
Fractis adaugens ossibus,
Seplasianæ nec tabernæ lucrio
Interpolare astutior,
Nec publicanus è propinquis quispiam
Ad omne lucrum acutior.
Et inter artes sordidas monopolium
(Nam id laudo quod librarius)
Exercet, vnus & veteramentarius,
Et vnus est scrutarius.
Negotiator vnus est magnarius,
Et, si Lauerna fauerit,
Ni fallor, vnus esse volet aquarius,
Vnúsque latrinarius:
Sector, coactor, quadruplator, institor,
Textórque, pictórque, & coquus.
Has tractat artes ille non incommodè,
Has nempe didicit, & tenet.
Quas est professus se tenere, non tenet:
Nec tractat artes, nec docet:
Nec scit docere: scire nec penitus studet.
Sed olida conuictoribus
Vt ponit hirci latera pro veruecibus,
Coruósque pro caponibus,
Picásque caueæ mortuas in carcere
Pro phasianis suggerit.
Sic ille misero credit auditorio
Se facilè posse imponere:

Veterum Sophorum sic nouis mendaciis
Adulterare dogmata.
Cùm syllogismi implicitus hæret retibus,
Nutátque, sudátque, & stupet.
Dein ceu solutum sit probè impudentia
Quod peccat ignorantia,
Et ridet ipse, & cæteris est risui.
Cur ergo quæ nescit, docet?
Quæ scit docere, non docet? mendacium,
Quod prima ei sit artium.
Aduersus artis eius vt θεωρήματα
Ne peccet imprudentia,
Quæ nescit, illa scire profitetur palam
Se: scire, quæ scit, pernegat.

E GRÆCO SIMONIDIS.

PRimùm seorsim à fœmina mentem Deus
Creauit: illam ex hispida setis sue,
Cui cuncta cœno fœda sordido domi
Humi supellex turpiter prouoluitur.
Illota & ipsa veste turpis, squalida
Pinguescit alto desidens in stercore.
Aliam è scelesta vulpe formauit Deus,
Quæ cuncta nouit, nec boni quicquam aut mali
Ignorat. hoc in genere plurimum boni
Inest, malíque plurimum: ac sæpe temere
Modò huc, modò illuc flectit ira mobilis.
Alia parentem moribus refert canem,
Maledica, cuncta audire, cuncta cernere
Intenta, & acri cuncta figens lumine,
Passim errat: & si neminem conspexerit,
Oblatrat. hanc vir nec minis compescere

Queat,

Queat, nec ira turgidus si excusserit
Ei silice dentes, nec suaui blandiens
Sermone, nec si sedeat inter hospites:
Sed pertinaci iurgio incassum fuerit.
Hanc fabricarunt terream Dij, inutile
Onus marito, nec boni quicquàm aut mali
Quæ norit: vnum id docta tantùm, gnauiter
Comesse: & algens bruma cùm induxit niues
Horrens, sedile propius ad focum admouet.
Nunc animum ad illam verte quæ nata est mari;
Modò læta totùm gaudet ac ridet diem,
Vt hospes illam laudet intuens domi,
Nullámque iuret fœminam vsquam gentium
Bonis honestísque hac priorem moribus.
Aliâs nec vlli facilis aspici, neque
Patiens adiri propius, indomitúmque furit;
Ceu fœta catulis accubans teneris canis,
Insuauis, aspra, tristis, ex æquo hostibus
Eadem atque amicis: instar instabilis freti;
Quod nunc per æstum leniter stratum iacet
Fluctu quieto, & gaudium nautis parit:
Plerumque vasto sæuiens cum murmure
Attollit vndas. illius planè refert,
Quæ nata ponto fœmina est, imaginem;
Ingenio, & ira, ceu fretum, mutabili.
E cinere & asina exercita molestijs
Effecta, tandem vix coacta vi & minis;
In officio erit. desidens in angulo
Noctem diémque se cibis ingurgitat,
Focúmque sese propter etiam ingurgitat.
Ad Veneris autem furta amicum quemlibet
Aduentitantem suscipit promiscuè.

Mustella genuit aliud infelix genus,
Miserúmque, forma nulla cui sit gratia,
Nil suaue, nulla illecebra, nil amabile,
Inane amoris atque mansuetudinis:
Et coniugalis negligens tori, viro
Præsente, acerbo nauseat fastidio:
Furtísque multis noxia est viciniæ,
Necdum immolatis vescitur etiam sacris.
Aliam equa molli genuit exultans iuba.
Fugitans laboris & operum hæc seruilium est:
Nec admouebit aut molæ manum, aut cribrum
Tollet, domo nec efferet sordes, neque
Furno assidebit, verita ne fuligine
Contaminetur. se coacta coniugi
Simulat amicam: bis quotidie, interim
Ter abluit se, & spargit vnguentis, comam
Densam per humeros fusa flore verticem
Vmbrata, pulchrum cæteris spectaculum,
Miserum marito: ni tyrannus quispiam
Sit, réxve, gaudens apparatu huiusmodi.
Hæc è parente simia est: qua Iuppiter
Non tribuit homini pestilentius malum.
Huic singularis oris est deformitas:
Gradiens per vrbem risui est passim omnibus.
Ceruice circum vix caput flectit breui,
Depygis, arens osseis crura artubus.
O, tale monstrum quisquis amplexu fouet,
Miserum maritum. callet instar simiæ,
Mentésque mor ésque omnium: nec soluere
Risu ora curat, nec studet quicquam boni
Facere: sed vnum id cogitat totum diem
Secúmque versat, arte qua tandem scelus

Desi-

Designet aliquod maximè nefarium.
Ex, ape creatæ coniugis felix vir est,
Quæ sola nulli crimini est obnoxia,
Vitámque longam & floridam facit viro,
Charóque chara consenescit coniugi,
Fœcunda pulchræ & splendidæ propaginis,
Intérque cunctas fœminas spectabilem
Decore circum gratia ambit vndique
Diuina: segnes nec frequentat circulos,
Vbi de Venereis fabulantur fœminæ.
Tales mulieres Iuppiter longè optimas,
Et singulari præditas prudentia,
Præbet benignus & fauens mortalibus.
At reliqua genera callido Iouis dolo
Creata cuncta sunt, & apud homines manent,
Has nempe pestem Iuppiter grauissimam
Produxit, etiam vt ferre siquid commodi
Videantur, ipsum id sit marito incommodum.
Nec integrum vnquam transigit lætus diem,
Qui cum muliere degit vnà: nec famem
Diram à familia contubernalem, deúmque
Hostem repellet facilè. Cùm vir maximè
Animo videtur lætus, aut fato Deûm,
Aut hominis ergo, tum reperta criminis
Occasione comparat se prælio.
Nam sicubi ædes vxor vllas incolit,
Nunquam hospes hilarè poterit illic excipi,
Quòd si qua frugi existimetur maximè,
Longè supra omnes illa damnosissima est,
Nempe oscitante coniuge: at vicinia
Lætatur errore eius. & nuptam ad suam
Animum retorquens quisque laudat propriam,

Culpat alienam coniugem: cum cæteris
Nec esse parili sorte nos cognoscimus.
Nam maximum istud Iuppiter genuit malum,
Vinclúmque nodo strinxit insolubili,
Vnde explicauit Pluto morte plurimos
Mulieris ergò conferentes dexteras.

E GRÆCO.

PEnes tonantem est exitus rerum Iouem
Fili, arbitratu cuncta qui gerit sua.
At mens hominibus nulla momentaneis
Est, in diémque viuitur mortalibus,
Prout quidque numen singulis finiuerit,
Diuina blandis interim spes somniis
Fouet vniuersos vana voluentes, diem
Expectat iste crastinum, ille plurimas
Messes: nec vllus non sibi mortalium
Promittit hilarémque & opulentum proximum
Annum: sed alium tristis ante terminum
Mors occupauit: morbus alium lugubris
Extinguit: alios Martio in certamine
Domitos nigrantes Pluto mittit ad domos:
Aliis procellis æstuantis æquoris
Iactans supremum claudit vnda spiritum,
Quos vita curis tristis exercet malis
Hi lacrimosa ad fata rete nexili
Solis relinquunt sponte lumen. Sic mali
Immune nihil est, mille sed mortalibus
Parcæ minantur, ac inexplicabilis
Dolor, & calamitas. Si mihi tribuant fidem
Se nullus vltro cruciet indulgens malis,
Animum tenaci nec dolore exerceat.

GEORGII
BVCHANANI
SCOTI,
Epigrammatum lib. I.

In Avlvm.

MNam mihi promissam iubeo numerare Calenum:
Abnuit ille: Aulũ cõsulo caussidicum.
Is mihi iudicio suadet cõtẽdere: caussam
Suscipit: hac quicquam iustius esse negat.
Quam mihi dum peragit decimumq; extẽdit in annũ,
Pæne decem decies iam periere minæ.
Ne lis quod superest exhauriat æris & aui:
Vito reum pariter caussidicúmque meum.
Certum est nil posthac promittentíve Caleno,
Hortanti aut Aulo credere. Causa vale.
Quæris vtrũ fugiam magis? Aulum. nanque Calenus
Verba dare, ast Aulus vendere verba solet.

Ad Ioannem Bellaivm Cardinalem.

CVm scelus admissis orbem popularet habenis,
Et premeret dirum sub pede iura nefas:
Impietas nullo voluente elementa magistro
Credebat numen nomen inane dei.

At tibi, Bellai, pastoria credita cura
Absoluit, si fas dicere vera, Iouem.
Esse putant homines cœlo mortalia curæ,
Quòd curæ videant credita sacra tuæ.

AD CAROLVM MARILLACVM VIENNæ Allobrogum Episcopum.

REbus in angustis tibi quòdam exceptus amicè,
Atque tuus meritò tempus in omne cliens,
Tam tibi successum fortuna gaudet amicæ,
Quàm tu inopem quondam commiseratus eras.

IN POSTHVMVM.

NEscio an inspexti Narcissi, Posthume, fontem:
Hoc scio, deliras Posthume amore tui.
Ille tamen meritò: nam quod malè sanus amabat
Antè quidem id multis caussa furoris erat.
At tua non paulò est maior vesania, qui te,
Sed sine riuali, Posthume solus ames.

DE CODRO ET CÆSARE.

PRo patria in strictos Codrus ruit impiger enses,
In patriam flammas Cæsar & arma tulit.
Ille suo patrias firmauit sanguine leges:
At patriæ peperit sanguine Cæsar opes.
Nemo tamen regum iactat se nomine Codri.
Cæsareum nemo non sibi nomen auet.
Quæ ratio? in promptu est. nam qui nunc sceptra tuentur
Illius oderunt, istius acta probant.

AD AMICVM DIFFICILEM.

ODisti Selium: teneris mihi semper ab annis
Carus, & illæsa perstitit ille fide.

Hic

Hic mihi tu Pyladen, & inanem mentis Oresten,
Et Samiæ iactas pectora fida scholæ:
Méque vocas ficti fucatum nomen amici,
Quòd néc amemus idem, nec fugiamus idem.
Ergo tibi ius est nostros odisse sodales,
Nec mihi fas hostem fiet amare tuum?
Scilicet haud æqua iamdudum lege coimus,
Nec ferimus parili conditione iugum:
Cùm per me tibi sint vel iniqui frena doloris
Libera, tu noster vis famuletur amor.
Nil igitur, dices, veteri tribuetur amico?
Do: sed amicitiæ iure reposco vicem.
Odero, si iubeas, Selium tibi scilicet hostem,
Si, mihi tu Selium quod sit amicus, ames.

IN PINVM PRO FORIBVS SCHOLArum Calend. Maij erectam.

Laurus erat Phœbo, nunc est sacra pinea silua.
Ambiguo geminum certat honore nemus.
Montibus in celsis siluarum gloria pinus:
Irriguas Laurus gloria propter aquas.
Vtraque perpetua est semper formosa iuuenta,
Et nunquam positis suspicienda comis.
Hæc formosus erat puer, hæc formosa puella:
Hæc succo, hæc sacræ frondis odore placet.
Si conferre iuuat fructus, victoria certa est,
Laurea nam baccas, carmina pinus habet.

IN EANDEM.

Credite carminibus deductas montibus ornos:
Credite Threiciam saxa sequuta chelyn.

Res noua priscorum superat miracula vatum,
Carminis illa comes silua erat, ista parens.

IN CODRVM.

VLtimus Actæa Codrus regnauit in aula:
Rex Italo primus Cæsar in orbe fuit.
Nempe imitatores inuenit dira tyrannis:
Æmulus in patriam rarus amoris erat.

E GRÆCO.

EBibat vndosum castris Germania Rhenum,
Deucalioneis æquore abundet aquis:
Non tamen æternæ diuina potentia Romæ
Incolumi nobis Cæsare fracta cadet.
Sic Iouis aeriæ quercus radicibus hærent,
Cùm Borea frondes discutiente cadant.

AD MARGARITAM VALESIAM Nauarræ Reginam.

SI qua fides famæ super aurea sidera Iuno
Magnanimo pariter cum Ioue sceptra tenet.
Ingenio pollet Cyllenius, arte Minerua,
Eloquio Peitho est grata, decora Venus.
Iura Themis præbet, vigilant ad plectra Camœnæ,
Temperat hic terras, temperat alter aquas.
Omnia non ausa est vni tribuisse vetustas,
Omnibus esse parem nec rata posse Iouem.
At tu cùm regni molimina tanta gubernes,
Et cedant formæ tempora prisca tuæ:
Carmine contendis Musis, atque arte Mineruæ,
Eloquio dubium est, ingenióne prior.
Quæque tuis paret tellus latissima sceptris,

Formidat

Formidat fasces, iustitiámque colit.
Iure igitur præstas homines, quando omnia præstas,
Singula quæ magni vix potuere Dei.

IN ZOILVM.

FRustra ego te laudo, frustra me Zoile lædis.
Nemo mihi credit Zoile, nemo tibi.

AD AMICVM QVENDAM.

AD cœnam sese dixit tuus affore vates.
Dixit: sed vates dicere falsa solent.

AD LVDOVICVM REGIVM.

CVm tibi Pieridum largè sint dona, nec vlli
Sit datus Aoniæ purior haustus aquæ,
Tu tamen altrices vincis pietate Camœnas,
Quas inopes opera, consilióque foues.
Regia de cunctis res est bene velle mereri,
Et genus erga hominum, qua licet, esse pium.
Regia res sanè: sed plus quàm regia res est,
Officiis hominem vincere posse deas.

AD LEONORAM.

ECquid sis formosa rogas, Leonora, frequenter:
Nec nisi iurato vis adhibere fidem.
Sic mihi nũquam Helene, sic nunquã Leda sit vxor,
Vt nec par Helene, nec tibi Leda fuit.
Dî simul, heroésque has sed patienter amarunt:
Verùm quisquis amat te Leonora, furit.

AD EVNDEM.

QVum bene texisti sexcentis Gorgona vultus
Fraudibus, artifici sæpè refecta manu,

Pulchra tibi, speculóque tuo, Leonora, videris:
Me speculo testem, si libet, adde, licet.
Sed qua pulcra quidem facta es ratione, Megæram
Formosam fieri sic ego posse puto.

IN EVNDEM.

OMnia quod Leonora putãt te vẽdere, falsũ est:
Nam faciem, tibi quæ cætera vendit, emis.

IN BELEAGONEM.

GEns duplex, Beleago, tuo de stemmate certat,
Nititur & causam quæque probare suam.
Nulla tuis dictis quod sit constantia, Maurus
Iudicium Libyci sanguinis esse putat.
Signa sui generis credit Iudæus acumen,
Quódque tibi est lucri tam furiosus amor.
Tu Lusitano genitum te sanguine iactas:
Nec tamen hoc aliter, te nisi teste, probas.
O vtinam indiciis, alióve id teste probares:
Aut te certa foret testificante fides.
Sed mihi si credas, testis potes esse tibi ipsi
Vtilis: hac vna sed ratione potes.
Quæ tibi pro fictis vis credi, ficta negato:
Et quæ vera cupis credi, ea vera nega.

IN CONVENTVM EPISCOPORVM.

CVm mihi linigeræ species est visa cohortis,
Maius & humano frontis honore decus:
Anxia mens dubiis pulsabat pectora curis,
Secum agitans homines crederet, ánne deos.
Sermo, oculi, vultus, gestus, cultúsque, animúsque,
Omnia diuini plena stuporis erant.

Is ni-

Is nitor in vultu, gestu decor, ore venustas,
Vis oculis, verbis gratia, mente vigor.
Dum loca, dum comites, dũ membra simillima nostris
Adspicio, rursus mens negat esse deos.
Dum negat, affirmat, dubitat mens anxia, Phœbus
Perplexo inuoluit talia verba sono:
DISSIMILES *similésque, vides hominíque Deóq;.*
Non Dî, non homines sunt, & vtrunque vides.
Qui pote? diuina. nempe hoc te dicere velle
Auguror, esse homines corpore, mente deos.

IN AMICVM QVENDAM.

VNus eras, memini, quondam de plebe, nec alter
Te minus in tota turgidus vrbe fuit.
Nunc te aliũ credis, veterémque haud noscis amicũ,
Splendidus in Tyria quòd spatiere toga.
Falleris: hanc & ouis, qua tu nunc veste superbis,
Ante tulit, nec adhuc est aliud, nisi ouis.

E GRÆCO.

NVper Achæmenidæ fuimus, nũc arua Menippi,
Ac dominis erimus præda subinde nouis.
Hic sua nũc credit, quondam sua credidit ille:
At sua Sors verè dicere sola potest.

IN LEONORAM.

MEntitur veros facies tibi picta colores,
Et speculi mendax te tibi imago refert:
In digito annellus mentitur aëneus aurum,
Mentitur gemmam vitrea gemma probam.
Quicquid contigerit te cùm mendacia discat,
Miremur linguam dicere falsa tuam?

IN EANDEM.

LEna parens Leonora tibi est, & filia lena est;
Lena est, quæ faciem viscida creta tegit,
Et quot habet vetulas vicinia sunt tibi lenæ,
Et lena est toto fiscina nota foro,
Quàm bene vix tandem tot possunt vendere lenæ;
Haud equidem mercem suspicor esse bonam.

IN MIDAM.

SOrs tibi nominibus nocuit male grata duobus
Quòd dederit sophiæ, stultitiæque parum.
Si tibi stultitiæ plus esset, stultus haberi.
Posses, si sophiæ plus foret, esse sophos.
At tu μωρόσοφος sapiens es morio, stultus
Es sapiens, & nec morio, nec sapiens.
Nunc tamen vt Curius præsentia sæcula damnas,
Nunc stolida fingis garrulitate iocos:
At sophiam simulans per longas proderis aures:
Dissimulans sophiam, dissimulare nequis.
Vnde igitur viues nulla Mida præditus arte;
Si tibi nec stulto, nec licet esse sophò.

IN NÆVOLVM.

NÆuole dum clamas, vt stentora vincere possis,
Omnis homo est animal nocte diéque boans,
Iam tibi dilapsa est prope nonagesima messis,
Iam tremit inualido curua senecta gradu:
Vertice iam laui vix tres hæsere capilli,
Et cernis, quantum noctua mane videt.
Semper & è gelido distillat stiria naso,
Et fluit in madidos longa saliua sinus:
Nec tibi gingiua dens vnus & alter inermi est:

Nec

Nec plus rugarum simia scalpit anus:
Iam capulum spectas, iam Ditis limina pulsas,
Exspectáque tuas iam Libitina faces.
Naeuole si pudor est, nugarum desine tandem,
Omnis homo, clamans Naeuole, nullus homo es.

AD NEÆRAM.

QUaliter ad solem foliis morientibus arent
Candida virginea lilia secta manu,
Paullatim lento sic maceror igne Neæra,
Vt primùm radij me tetigere tui.
At mihi dum roseis tractim das oscula labris,
Sentit & attactus debilis vmbra tuos,
Mens redit, & vigor ignescit, velut herba resurgit,
Cùm leuis arentem recreat imber humum.
Ergo quando oculis pereuntem me oscula sanant,
Et mea in arbitrio vitáque mórsque tuo est,
Perde, neca, vt visum est, sed dum pereo, oscula iunge,
Sæpe vt sic viuam, sic volo sæpe mori.

AD EANDEM.

NE fugitiuum animũ nostrũ ad te perde Neæra,
Seu domino dura es, siue benigna suo.
Si mihi dura manes, fugitiuum at suspice nostrum:
Si facilis mihi sis, hunc facilis quoque ama.

IN LEONORAM.

PIcta tibi est facies, mendax est lingua, manúque
Æneus annellus, vitrea gemma nitet.
Quis tibi vel verum credet Leonora loquenti,
Quando tui nunquam pars caret vlla dolo?

IN EANDEM.

PVtris odor spurco stomachi qui manat ab antro
Ne lædat, laurum cùm Leonora voras,
Amnigenæ ignigenæ facis vt iungatur Iaccho,
Et nunquam sicco sobria Nympha Deo.
Quæque suum viuẽs seruauit morte pudorem,
Mortua nunc per te damna pudoris habet.
Nec potuit, quanuis contectis cortice membris,
A lenocinio tuta manere tuo.
Quid tibi non credam de te Leonora licere,
Tam male cui concors conciliatur amor?

É GRÆCO RVF.

QVi te videt beatus est,
Beatior, qui te audiet
Qui basiat, semideus est,
Qui te potitur, est Deus.

DE NEÆRA.

ILla mihi semper præsenti dura Neæra,
Me quoties absum semper abesse dolet.
Non desiderio nostri, non mæret amore,
Sed se non nostro posse dolore frui.

AD PONTICVM.

ARida torreret tibi cùm præcordia febris
Pontice, nec vitæ spes foret vlla tuæ,
Munera spondebas, cælúmque in vota fatigans
Fundebas miseras ore tremente preces.
Audit vota Deus, febrim tibi pellit, & assem
Oblatum facilis pro nebulone capit.
At tu ideo sanctus vis & Dîs carus haberi,

Téque virum credi scilicet esse pium.
Vir bonus esse potes, cuius caput asse redemptum est,
Iudicióque tuo, iudicióque Dei.

PRÆPOSTERA PIETAS.

CVm patre nil viuo tibi conueniebat: iniquis
Litibus exstinxti, dissidiísque senem.
Defunctum nunc thure colis, tumulúmque coronas
Floribus, & magna mole sepulchra locas.
Quamlibet his tumeas, pietas præpostera certè est,
In patre nil præter funus amare patris.

E GRÆCO.

NEmo meas cumulet violis fragrãtibus vmbras,
Nec mihi Pyramidum mole sepulchra locet,
Siquis amat, viuo largum se præstet amico,
Talibus officijs dum locus esse potest.
Verùm vbi consumptos Lachesis mihi finiet annos,
Vel fracta incultis horreat vrna rubis.

IN PHILLIDEN.

PHilli omnes deamas, redamat te Philli nec vllus:
Miraris, fieri id qua ratione queat?
Nempe ideo cunctos quòd ames discrimine nullo.
Hæc ratio est, cur te nullus amator amet.
Odero vis igitur cunctos? malè colligis istuc,
Nec te odisse velim: sed nec amare veto.
Quidnam igitur suades vt amer? sic suadeo, Nullum
Oderis: ast vnum Philli, vt ameris ama.

E GRÆCO PHILODEMI, lib. septimo.

DIues eras, & amator eras: nunc pauper, amore
Es liber, præsens ô medicina, fames.

Quæ te delicias, dulcémque vocabat Adonin
Menophile, nomen nunc rogat illa tuum,
Qui genus? vnde domo? iam te docet vsus opinor,
Quod cui res deerit, nullus amicus erit.

E GRÆCO POSIDIPPI, seu Cratetis.

QVod vitæ ingrediaris iter? si rura labore,
Si domus est curis anxia, lite forum,
Si mare sollicitat terror, metus vrget habentem
Rem peregre: ast inopem cura molesta coquit:
Sollicitudo toris genialibus adstat: es expers
Coniugis, id sæua est degere more feræ:
Proli ærumna comes: quasi manca est orba senecta,
Robore canities, mente iuuenta caret.
Primùm ergo optandum est non nasci: proxima vota
Ærumnas fato præueniente mori.

CONTRARIA SENTENTIA VERISImilis, ex Metrodoro.

QVoduis vitæ iter insistas. Si rura, voluptas,
Tecta quies habitet fama decúsq; forum.
Rem mare suppeditat, comitatur gloria ditem
Si peregre it: nemo conscius est inopi,
Felix vita toris genialibus adstat: es expers
Coniugis, & curæ pondere liber eris.
Deliciæ patrum, soboles: minus angeris orbus.
Robusta est ætas prima, secunda pia:
Commoda quum vitæ tot sint, vota vtraque damna,
Non nasci, aut hausta luce, repente mori.

AD

AD ROGERVM ASCHAMVM anglum, qui librum cum honorifico elogio, & sui amoris significatione miserat.

AMplector Rogere tuum vehementer amorem,
Et nimiŭ doctum pignus amoris amo,
Nec minus est animus genitor mihi gratus amoris,
Quæq; animum virtus ornat, amátq; tuum:
Nec minus est gratus magni comes error amoris,
Et nimio cæcum pectus amore mei.
Et cùm cuncta probem, virtutem, munus, amorem,
Et nimio fætum pectus amore mei:
Absque errore meo vellem fas esset amare
Errorem de me dulcis amice tuum.

IN GELLIAM.

POsse negē in varias se vertere Prothea formas?
Vertumnum vultus sumere posse nouos?
Quæq; pia pauit sceleratum fraude parentem:
Quíque tuos petiit Deianira toros:
Cùm toties iuuenes vultus de pixide sumas,
Quottidie in faciem Gellia versa nouam,
Posse negem è puero iuuenes Iolaon in annos
Mutari subitò, Callirhoésq; genus?
Æsonáque in viridem succo rediisse iuuentam,
Et quæ Nysæis Bacchum aluere iugis?
Nulla dies non te cum spectet mane puellam,
Nulla dies non te vespere cernat anum?

AD LEONORAM.

NVpta prius mater fuerat: deîn debilis ætas
Efficit hanc lenam nunc Leonora tuam.

At meretrix quàm nupta prius tu filia, matrem
Vincis, mox natæ lena futura tuæ,
Quid lenæ neptis, meretricis filia patre
Ex monacho tantis laudibus adiiciet?
Adycit, & primis hanc atque hãc vincit in annis,
Pene infans matris iam quoque lena suæ.
Scilicet ante annos generosi seminis arbor
Protinus in fructus luxuriare solet.

AD PEIRIDEM.

Carnem vt emas Peiris venalis filia prostat,
Et pretium cenæ fit Leonora tuæ.
Crede mihi hoc facinus superat feritate Cyclopas
Et Læstrigoniæ facta cruenta gulæ.
Nam neque Cyclopum Cyclops in corpora sæuit,
Antiphates socios nec laniauit atrox.
Hostis eis tumidísve hospes eiectus ab vndis,
Fluctibus aut laceræ præda fuere rates.
Tu referre putas nihil an sit ciuis, an hospes,
Dúmque vores, curæ est nil tibi quale vores.
Vtque vores alios, truculentior ista ferarum
Sæuitia est, natam posse vorare suam.

COENA GAVINI ARCHIEPISCOPI Glascuensis.

Præsulis accubui postquam conuiua Gauini,
Dîs non inuideo nectar & ambrosiam
Splendida cœna, epulæ lautæ ambitione remota,
Tetrica Cecropio seria tincta sale:
Cœtus erat Musis numero par, nec sibi dispar
Doctrina, ingenio, simplicitate, fide.
Ipse alios supra facundo prominet ore,

Qualis

Qualis Castalij præses Apollo chori.
Sermo erat ætherii de maiestate tonantis,
Vt tulerit nostræ conditionis onus:
Vt neque concretam diuina potentia labem
Hauserit in fragili corpore tecta hominis:
Nec licet in serui dominus descenderit artus
Naturam exuerint membra caduca suam.
Quisquis adest dubitat scholáne immigrarit in aulã
An magis in mediam venerit aula scholam.
Iuppiter Æthiopum conuiuia solus habeto,
Dum mihi concedas præsulis ore frui.

E GRÆCO.

LIber eram, vacuo mihi cùm sub corde Neæra
Ex oculis fixit spicula missa suis.
Deinde vnum euellens ex auricomante capillum
Vertice captiuis vincla dedit manibus.
Risi equidem, fateor, vani ludibria nexus,
Hoc laqueo facilem dum mihi spero fugam:
Ast vbi tentanti spes irrita cessit, aenis
Non secus ac manicis implicitus, gemui.
Et modò membra pilo vinctus miser abstrahor vno:
Quo dominæ nutus me violentus agit.

E GRÆCO.

RObora si lingua Demosthenis æqua fuissent,
Nõ Macedũ Graias Mars populasset opes.

IN HOMINEM VANVM.

DVm blitea insani compilas scripta Doleti,
Et blateras nullo iurgia tincta sale,
Quicquid agunt alij præ te contemnis, & vni

Se tibi dat Phœbus, Pieridésque fauent.
Solus agas rectè per me licet omnia: sed dum
Omnia te solo iudice solus agas.

AD LEONORAM.

NEscio tot mœchi tibi cum Leonora fuissent,
Cur monachum natæ dixeris esse patrem:
Ni grege de tanto, qui nocte diéque ruebant,
Nemo minus monacho forte pudendus erat.

AD LEONEM.

CVm strepis assiduè fulgentibus arduus armis,
Horrida cũ iaculo est dextera, & ense latus,
Cùm seges impexæ tibi prominet arida barbæ,
Cùm riget in tristes frons caperata minas,
Te timidum dici vulgo indignaris, & esse
Indicia hæc quenquam non metuentis ais.
Qui timet assiduè, est timidus. timidus Leo es ergo:
Semper enim à nullo ne timeare, times.

AD IVLIVM CÆSAREM SCAligerum.

DVm nunc niualis Aquilo constringit gelu
Lapsus rapaces fluminum,
Nunc densus Auster vallium decliuia
Nimiis inundat imbribus,
Pedésque glacie vel vacillant lubrica:
Vel in profundo hærent luto,
Cunctos leuabat spes labores vnica
Doctum videndi Iulium.
Hac spe ferebat pes viæ molestias
Omnes libenter, & oculis
Iam tum imputabat gaudium: lætus animus,

Bonis

Bonis futurus ebrius,
Pragestiebat, iam velut voti sui
Fructu beato perfruens.
Sed vix Agini quinta nunc agitat mihi
Fastidiosa dum mora
Cumulit viarum incommoda, & mens anxia
Spes pendet inter & metus.
Quamuis laboris omnia ingratissimi
Sint plena, res mihi vnica
Magis molesta est cæteris molestiis,
Non intueri Iulium.

AD REGINAM NAVARRÆ MARgaritam Borboniam.

Nobilis Ascreis facta est Pandora Camœnis,
Nobile Lemniacæ scilicet artis opus.
Et decor, & nitidos finxit reuerentia vultus,
Blandáque virgineus pinxerat ora pudor.
Addidit ingenij volucer Tegeæus acumen:
Egregias artes scire Minerua dedit.
Læta Venus lætum capiti aspirauit honorem:
Adiecit lepidos mellea Suada sonos.
At bona ni spernat præsentia liuor iniquus,
Et sua vix laudet sæcula lentus honos.
Non minor est doctæ tibi Margari gratia linguæ,
Nec minor eximio fulgurat ore decor:
Nec genitus Maia, nec Pallas amicior illi,
Quam tibi, nec Pitho, nec magis æqua Venus.
Cætera Di pariter vobis tribuere benigni,
Plus tamen hoc æqua parte dedere tibi:
Illa nouas pestes mortalibus intulit ægris,
At tibi ius fásque est cum pietate comes.

IN IOANNEM SOLO COGNOMENTO Maiorem, vt ipſe in fronte libri ſui ſcripſit.

CVm ſcateat nugis ſolo cognomine Maior,
Nec ſit in immenſo pagina ſana libro:
Non mirum titulis quod ſe veracibus ornat:
Nec ſemper mendax fingere Creta ſolet.

AD LEONORAM.

ET ſcio te pictam, ſcio te Leonora voracem,
Et ſcio inexpletæ gurgitem auaritiæ:
Et ſcio te pueris carnem pro carne dediſſe,
Nec tibi fumoſos diſplicuiſſe coquos:
Et ſcio te monachis mendicis claudere limen,
Inguine nec limen triſtius eſſe tuo.
Et plus quàm vellem, plus quàm me ſcire neceſſe eſt,
Et plus quàm deceat, denique cuncta ſcio.
Et cum cuncta ſciam videor fore ſanus: at vnum
Neſcio, cuncta ſciens, cui malè ſanus amem.

NOMINE HENRICI KILGRÆI Angli ad Antonij Cocci doctiſſimi filiam egregiè doctam, quæ poſtea Kilgræo nupſit.

ET decor & facies cum ſimplicitate venuſta,
Inſidioſa oculis, imperioſa animis:
Et motura feras docti vox pectoris index,
Pæne parem ſuperis te facit eſſe deis.
Si par eximiam decoret conſtantia formam,
Efficiet ſuperos hæc tibi pæne pares.

AD

AD MORTEM, EIDEM HENrico scriptum.

SPes fallax, vanaq́; preces, & inania vota,
Et lachrymæ, & damno læta Erycina meo,
Parcite, sopitis & me mihi reddite curis.
Sit mora tormento suppliciisque modus.
Quod si nulla ægram releuent obliuia mentem,
Nec contenta ferus vincula laxet amor:
Tu saltem miserere animæ non digna ferentis,
Mors, medicina meis vna relicta malis.

EIDEM SCRIPTVM.

IN me consumpsit vires fortuna maligna,
Quæq́; serunt hominum fata regúntque vices.
In me consumpsit sic tela facésque Cupido,
Vt spatium plagæ non sit inane nouæ.
Quíque patet miseris ad cuncta pericula portus,
Non recipit fessam mors mihi sæua ratem.
Ambiguóque viæ stanti ad confinia vitæ
Lumina mors claudit: vita manere negat.
Cogor ad hoc tantum ingratas producere luces,
Sufficiat pœnis vt mea vita nouis.
Quæ mea condicio est, cui tam præpostera lex est
Fatorum, vt sit mors viuere, vita mori.

EIDEM, AD DOMINAM NAVIgaturam.

VNde meo sperem requiem, mea vita, dolori,
Si fortuna meis non satiata malis
Perstat adhuc sæuire, odiísque tenaciter vrgens
Armat in exitium cuncta elementa meum.

Spes & vota ferunt rapidi per inania venti.
Vnde prius solita est flamma alimenta trahit:
Vnda rapit, raptum id spatiis terra inuida longis
Diuidit: vnde animæ vita erat vna meæ.
Te quoque forte etiam capient obliuia nostri,
Certè animum hæc vret sollicitudo meum.
Hac ego si merui torqueri pectora cura,
Vt metuam nostri ne memor esse velis,
Nō querar, aut lacrymis crudū exsaturabo dolorem,
Ne lacrymæ nostro sint medicina malo.
Dignus enim es tales pœnas expendere, quisquis
Sustinet à vultu viuus abesse tuo.

DE MELLINO SANGELASIO.

MEllinum patri, sale carmina tingere iussit,
Parceret vt famæ Musa Catulle tuæ.

IN DIVITEM AVARVM.

DAs inopi diues, sed qualia reddere possit
Munera. Nōne hoc est dicere? Redde mihi.

DE ADAMANTE MISSO A REGINA Scotiæ ad Reginam Angliæ.

HOc tibi quæ misit cor, nil quod posset, habebat,
Carius esse sibi, gratius esse tibi.
Quòd si fortè tuum ipsa remiseris: illa putabit
Carius esse sibi, quàm fuit ante tibi.

E GRÆCO.

PAuper eram iuuenis, senio confectus inerti
Sum locuples, miserè sorte in vtraque miser.
Quando frui poteram rebus, mihi copia deerat:

Copia

Copia nunc superest, fructus & vsus abest.

E GRÆCO.

FAta ferunt, fer fata, ferent: sin fortè repugnas,
Et te ipsum crucias, nec minus illa ferent.

ALITER.

SI te fata ferunt, fer fata: ferere. Ferentes
Fata ferunt: rapiunt, si minus illa feras.

E GRÆCO.

MOrs velut immineat præsentibus vtere rebus:
Parce, velut fati sera sit hora tui.
Verè etenim sapiens est is, qui certum adhibere
Nouit auaritiæ, luxuriæq; modum.

IN DOLETVM.

CArmina quòd sensu, careant, mirare, Doleti?
Quando qui scripsit carmina, mente caret.

E GRÆCO ANACREONTIS.

ET terra sicca potat,
Terrásq; silua, & aura
Siluas, & æquor auras,
Et sol repotat æquor,
Et luna solem. Iniquè
Incessistis sodales
Me, quod bibam libenter.

GEORGII
BVCHANANI
SCOTI

IVSTA ET ICONES.

Epigrammatum Lib. II.

IVSTA.

IACOBO IIII. REGI Scotorum.

FAma orbẽ replet, mortẽ sors occulit: at tu
Desine scrutari quod tegat ossa solum.
Si mihi dent animo non impar fata sepulchrum,
Angusta est tumulo terra Britanna meo.

MAGDALENÆ VALESIÆ REGINÆ Scotorum, XVI. ætatis anno extinctæ.

REgia eram coniux, & regia filia, neptis
Regia, spe & votis Regia mater eram.
Sed ne transgrederer mortalis culmen honoris,
Inuida mors hic me condidit ante diem.

EIDEM.

IN me certarunt totas expromere vires
Natura, & virtus, gloria, mórsque suas.

Esse

Esse bonam tribuit virtus: natura decoram:
Esse breuis vitæ mors inimica dedit:
Viuida perpetuum sed gloria floret in æuum,
Vt penset vitam perpete laude breuem.

EIDEM.

NAta bis octonos Valesia Magdalis annos
Hîc immaturo funere rapta iacet,
Quàm rapta inuitis, lacrymis miserabile vulgus,
Mœstitia proceres, vir pietate probat.

BRIANDO VALLIO.

DIgnus erat Pylio canescere Vallius æuo,
Hospite si tanto digna fuisset humus.
Ergo seni, quo nil melius, nec doctius orbe
Permenso vidit sol, Deus astra dedit.

CRITTONI.

CRitto suo cupiens aliquid superesse sepulchro,
Nec semel in Stygios totus abire lacus.
Omnibus appingit fastosa insignia vitris,
Nec titulis vacua est vlla fenestra nouis.
O spes fluxa, breuis famæ fiducia, mendax
Gloria cum primo deperitura Noto.

GVLIELMO BVDÆO.

GAllia quòd Græca est, quòd Græcia barbara (non est.
Vtraq; Budæo debet vtrumq; suo.

EIDEM.

SVnt vniuersi splendor orbis Galliæ,
Et Galliarum splendor est Lutetia,

Splendor Camœnæ sunt sacræ Lutetiæ.
Budæus ornat vnus innocentia,
Splendore vitæ, litteris solertia
Orbem, Camœnas, Galliam, Lutetiam.

GILBERTO KENNEDO COMITI Cassilissæ.

HIc situs est heros humili Gilbertus in vrna
Kennedus, antiquæ nobilitatis honos:
Musarum, Martísque decus, pacísq; minister:
Et columen patriæ consiliúmque suæ.
Occidit insidiis fallaci exceptus ab hoste,
Bis tria post vitæ lustra peracta suæ.
Parce hospes lacrymis, & inanem comprime luctum,
Non miserè quisquam, qui bene vixit, obit.

IACOBO SILVIO.

SYluius hîc situs est, gratis qui nil dedit vnquam,
Mortuus & gratis quod legis ista, dolet.

IACOBO FABRO.

QVi studiis primus lucem intulit omnibus, artes
Edoctum cunctas hæc tegit vrna Fabrum.
Heu, tenebræ tantum potuere extinguere lumen?
Si non in tenebris lux tamen ista micet.

FLORENTIO VOLVSENO Scoto.

HIc Musis Volusene iaces carissime, ripam
Ad Rhodani, terra quàm procul à patria?
Hoc meruit virtus tua, tellus quæ foret altrix
Virtutum, vt cineres conderet illa tuos.

IN ROBERTVM CARMICRVCIVM, sanctæ crucis Abbatem.

DAt titulos, dat opes, dat Crux mihi nomina gentis,
Addictúsq; cruci cũ patre frater erat.
Crux fueram cunctis: mihi ne crux vndique desit,
Membra mea en moriens do crucianda cruci.

IN EVNDEM.

COrpore cum fœdo species sit fœdior oris,
Fœdum pectus habet, fœdius ingenium.
A Cruce Parca dedit nomen præsaga futuri,
Haud alia hoc dignum morte cadauer erat.

IOANNI DIGVALLO, ARGVMENTO sumto ex Adami Otterburni Equitis clariss. Hexametris.

NOmine Ioannes, Digvallus origine, flamen
Flamine natus erat, quem tegit iste lapis.
E patrio censu nec nummo ditior vno:
Scriptura primas accumulauit opes.
Sedulus hinc Petri coluit mensarius vrbem,
Hinc tumor, hinc res, hinc gloria, luxus, opes.
Et velut hinc etiam traxisset stemmata gentis,
Ornatur titulis parma superba nouis.

AD ADAMVM OTTERBVRNVM.

LAna mea est, inquis, tua tela est, cum tibi reddo
Hæc de carminibus carmina facta tuis
Synthesin è propria textam si dem tibi lana.
Gloria Palladiæ non minor artis erit.

Nec minus insigni Lysippus laude feretur,
Aere licet fingat signa animosa tuo:
Tolle (ais) hinc artẽ. lanam mihi redde, quid autem
Ars tua materia deficiente potest?
At mihi furtiuæ si reddas vellera lanæ,
Nuda tamen pretium merx feret ista suum.
Hac vos de tabula Pictores lege colores
Tollite: Dædalia cesset in arte labor.
Nulla Tarentino liuescat lana veneno,
Nec rubeant Tyriis vellera cocta focis.
Deserat algentem dehinc pauper Mulciber Aetnã:
Mendicent Steropes: algeat Acmonides.
Subtrahe materiam, nihil artem posse fatemur:
Sed pretium gemmis maius ab arte venit:
At mea sedulitas fumos non colligit istos:
Si non culpabor sat mihi laudis erit.

FRANCISCO BELCIERIO SVPREmo in Senatu Burdeg. Præsidi.

FRanciscus hic est Belcierius situs,
Virtute honores adsequutus maximos,
Princeps virorum in principum cœtu diu
Præses, notatus labe nulla, splendida
Fama, modestis opibus, ingenti omnium
Mœrore raptus ordinum, quamuis senex
Felice felix prole fato cesserit.
Quicunque transis parce lacrymis, & tibi
Tuísque talem posce vitam & exitum.

ANDREÆ GOVEANO.

ALite non fausta genti dum rursus Iberæ
Restituis musas, hîc Goueane iaces.

Cura

Cura tui Musis fuerit si mutua: nulla
Incolet Elysium clarior vmbra nemus.

INNOCENTIO FONTANO BVRDEG. Poetæ & Causidico.

A *Fonte nactus nomen Innocentius,*
Diéque natus Innocentibus sacro,
Legatus à Republica Lutetiam
Missus, parœciæ hospes Innocentum,
Viuos reliquit Innocentibus die
Sacro. Innocentum corpus in Fano iacet,
Fontem sepultum propter Innocentum.
Vita peractæ propter innocentiam
Cælum innocentes, inter animus incolit.

PETRO PLANCIO PARISIENSI.

F*Essus Atlantiades toties transmittere nubes,*
Tænariam toties ire, redire viam:
Ante Iouem supplex stetit, & finire labores
Postulat, aut socium qui releuaret onus.
Aequa petis (ait ille) petísque in tempore. nam te
Qui iuuet, aut nemo, aut Plancius vnus erit.
Sæpe ego per tenebras vidi cùm scanderet alpes
Concretæ gelidum findere marmor aquæ,
Vidi cùm fessos cursu præuerteret Euros,
Et Zephyri lentos ante volaret equos:
Non labor insomnis, non sæua iniuria brumæ,
Non sitis æstiferi cùm furit ira canis:
Non salebris colles, non cœno vndante paludes,
Non scopulis torrens impediebat iter.
Quid referam ingenium, magnæque capacia curæ
Pectora, custodem depositíque fidem?

Eloquiûmque potens mandatis addere pondus,
Comere res tenues, promere difficiles?
Et facilem quamuis ad cætera munia mentem,
Difficilem falli muneribúsque capi?
Hunc age quam primum volat ille & mole relicta
Corporis, Eridanus qua Ligus vrget aquas.
Astra, deûm plaudente choro, nouus incola scandit
Plancius & superum iußa minister obit.
Felix licet, vsque tuis decus, & dolor ingens,
Vltima nos donec mittet in astra dies.

EIDEM.

CVra, fides, labor, ingenium, vigilantia, Planci,
Fecerunt carum ciuibus eße tuis.
Iam virtus hominúmque fauor spondebat honores,
Et meritis regum conciliatus honor.
Sed vulgaris honos meritis minor: ergo abiisti
Illo, vbi virtuti verus habetur honos.

HENRICO BORBONIO SVMMÆ spei adolescenti.

BOrboniæ spes illa domus, patriæq́; patrísque,
Nunc patris & patriæ, Borbonidúmq; dolor,
Hic situs Henricus, violas adsperge viator?
Neu bona quæ fuerat vita, reare breuem.
Sat vixit, bene qui vixit. spatium breuis æui
Ignaui numerent tempore, laude boni.

PATRICIO BVCHANANO FRATRI.

SI mihi priuato fas indulgere dolori,
Ereptum frater te mihi iure fleam:
Nostra bonis raros cui protulit artibus ætas,

Et

Et niuea moram simplicitate pares.
At si gratandum lætis est rebus amici,
Gratulor immensis quod potiare bonis.
Omnia quippe piæ vitæ & sinceriter actæ,
Præmia securus non peritura tenes.

IOANNI RANSFORTO Equiti Anglo.

HVnc Ransforte tuo cineri Buchananus honorẽ
Dat meritum, duro custos in exsilio.
Mens generosa atauos non est mentita vetustos:
Pace, tua est pietas cognita, Marte manus.
Cultus erat simplex, sine luxu splendida mensa;
Ara domus miseris, arca benigna bonis.
Non libertatem fandi peregrina tyrannis,
Non animum fregit patria serua tuum.
Mens inuicta malis fesso de corpore cessit;
Iam pulso exitij, seruitijque metu.

CAROLO COSSÆO BRIXIACI Comiti.

CArolus hic situs est modica Cossæus in vrna;
Pyramidum dignus cui tegat ossa labor,
Patria Brixiacum, genus alto è sanguine Cossi,
Nec proauum inferior nobilitate torus;
Ingenium felix, facies gratissima, vicit
Nemo manu iuuenem, consilióque senem.
Quacunque armiferis inimica est natio Francis;
Auxit eum titulis Marte coacta nouis.
Cũ Batauo Germanus, Iber, Ligur, Insuber, Anglus;
Laudauere fidem, ceu tremuere manum.
Quod mortale fuit, rapuit mors: fama virescit,

Dum domus Hectoridum regia sceptra geret.

ALEXANDRO COCBVRNO.

OMnia quæ longa indulget mortalibus ætas
Hæc tibi, Alexander: prima iuuenta dedit.
Cum genere & forma generoso stemmate digna,
Ingenium velox, ingenuúmque animum.
Excoluit virtus animum, ingeniúmque Camœnæ
Successu, studio, consilióque pari.
His ducibus primùm peragrata Britannia, deinde
Gallia ad armiferos quà patet Heluetios.
Doctus ibi linguas, quas Roma, Sion, & Athenæ,
Quas cum Germano Gallia docta sonat.
Te licet in prima rapuerunt fata iuuenta,
Non immaturo funere raptus obis.
Omnibus officiis vitæ qui functus obiuit,
Non fas est vitæ de breuitate queri.

ROGERO ASCHAMO ANGLO.

ASchamum extinctũ patriæ, Graiæq; Camœnæ,
Et Latiæ vera cum pietate dolent.
Principibus vixit carus, iucundus amicis,
Re modica, in mores dicere fama nequit.

DIANÆ.

VEnatrix Regum iacet hac sub mole Diana,
Fracta annis, nec tum sponte pudica fuit.
Omnia quæ rapuit, tandem nil amplius optat:
Sed quod nunc satura est, gratia Parca tibi.

IAC. STVARTO SCOT. PROREGI.

QVamuis flere nefas te cælo, Iacobe, receptum,
Tot populis nunquam mors fuit vna dolor.

Nullo

Nullo vnquam tantam se ingessit pectore virtus,
Signa nec ostendit tam manifesta sui.
Nullo vnquam impietas gauisa est funere tantum,
Nec sibi plus iuris credidit esse nefas.
Icta licet tanto genitrix sit Scotia luctu,
Tam genitum gaudet, quàm periisse dolet.

IOA. HAMILTONO FANI ANDREÆ Archiepiscopo.

PRostibulum plebis miseræ, lupa publica mater,
Fecit vt incerto de genitore fores.
Vix tandem inuentus prolis cupidúsque & egenus,
Qui te progeniem diceret esse suam.
Sed generis mansere notæ, mens subdola, fallax
Lingua, animus gaudens sanguine, dextra rapax,
Luxuries parti male peius prodiga, fornix
Pro thalamo, nummus numinis instar erat.
Adiunxti his vitiis naturæ plurima sponte,
Dignus Hamiltona dum cupis esse domo.
Stemmate sed falsò nihil à te dignius actum est,
In cruce quàm laqueo quod tua colla dares.

EIDEM.

COrpus Hamiltoni iacet hac antistitis vrna:
Impurus lassat spiritus Eumenidas.
Prodigio tandem respirat libera tellus,
Ad Stygium gaudet noxia turba lacum:
Dum totus ruit in pœnas vnius Auernus,
Stat rota, nec Phlegyas flagra, facésque timet.
Sisyphus in saxo sedet, haurit Tantalus vndam,
Et Tityi, lasso vulture, fibra iacet.
Quæ multis casò quæsita est gloria monstro,

Iure suo hanc propriam crux, laqueúsque tulit.
Exitus vt iustus, sic iusta iniusta fuerunt,
Corpore sacrilego quod caruere canes.

IOANNI IVELLO.

REginæ geminæ pari labore,
Verùm non animo pari, Iuelle,
Fecerunt, pietas vt eßet orbi
Illustris tua. Sæuiendo ferro
Et igne altera id egit, vt niteret
Virtus temporibus probata duris:
Vt aurum solet ignibus recoctum.
Iusto te altera prosequens honore
Produxit patriæ in theatrum: & oris
Tot dotes, animíque adhuc latentes
Ostendit populo: sed eruditis
Et plenis pietatis, entheóque
Feruore ingenij libris, nepotum
Famam in sæcula dum tuam propagas,
Illiúsque odio, istiúsque amore
Maiorem ipsi tibi celebritatem
Famæ in tempora cuncta comparasti.

EIDEM.

IVelle, mater quem tulit Denonia,
Nutrîxque fouit erudita Oxonia,
Quem Maria ferro & igne patria expulit,
Virtus reduxit, Præsulem fecit parens
Elisabetha docta doctarum artium:
Puluis pusillus te sepulchri hîc contegit.
Quàm parua tellus nomen ingens occulit?

ICONES

ICONES.

SATVRNVS.

AVrea sæcla olim me paupere Rege fuerunt:
Lis, vis, fraus, aberant: omnia pacis erant.
At nunc iustitiam mentita iniuria diues,
Lis, vis, fraus, auri sæcula nuda premunt.

IVPPITER.

LArgus opis, nec auarus opum dũ regna tenebã:
Inde mihi cælum fama benigna dedit.
Hæc æquat virtus humili de plebe Quiritem
Regibus: hæc homines efficit vna Deos.

MARS.

MAgna quod euortã Mauors sũ iure vocatus,
Quàm validus dextra, tam rationis inops.
Vis, furor, ira, pauor, comites sunt, & mihi testes,
Quantum consilij vis ferat orba mali.

SOL.

SOl oculus mundi, longum mortalibus annum,
Inq; vicem noctes metior, atque dies.
Luminis est vitæ fons, per quem fructus & vsus
Vtilibus, pulchris gratia rebus adest.

VENVS.

ALma Venus, rerũ genitrix, hominũq; voluptas,
Curarum requies, publicus orbis amor.
Hi quoque qui tetricis inuadunt crimina verbis,
Vultu dissimulant, dissimulant & amant.

MERCVRIVS.

QVot Protei vultus, tot sũt mihi nomina & artes,
Nulla est ingenio fraus malè nota meo.
Tam catus & mendax, vafréque impostor, vt esse
Possim chemistes, augur, & astrologus.

LVNA.

QVòd maculas vultus alieno lumine fuco,
Muto cuncta, marem nunc peto, nunc fugio.
Quòd vaga, quòd nunquã constans, vis discere caussam?
Fœmina sum, vxoris forsan imago tuæ.

TEMPVS.

SVm genitor veri, domitor liuoris, operti
Index, astrorum filius atque comes.
Me sequor, & fugio mea per vestigia. nunquam
Cùm sim, quotidie nascor & intereo.

VICTORIA.

SI tam consilio firmet Victoria mentem,
Quàm palpat sensus, lætitiáque capit:
Anteferenda aliis cunctis foret vnica: verùm
Fortunæ raro est mens bona iuncta bonæ.

ALCYONE.

SOluere quæ vitæ potuerunt stamina Parcæ,
Soluere coniugij non potuere fidem.
Alcyone vnus amor Ceyx viuus fuit: idem
Alcyone Ceyx mortuus vnus amor.

HE-

HELENA.

Vix fieri, si sint gignentum in semine vires,
Non, Iouis & Ledæ filia, pulcra potes.
Vix fieri, si sint gignentum in semine vires,
Et Iouis & Ledæ filia casta potes.

EADEM.

Mille petita procis, totidem repetita carinis,
Mille poetarum fama, labórque fui.
O si nota minus, minus & formosa fuissem,
Maxima matronæ est laus latuisse probæ.

PENELOPE.

Formosam, viduam, ditemq́ in flore iuuentæ
Inter tot iuuenes Penelopea procos,
Qui te seruatam bis denos credidit annos,
Non oculis tantùm captus, opinor, erat.

DIDO.

Casta, decens, generosa animi, Phœnissa peregì
Fœmina, magnanimis vix imitanda viris.
At tu sacratam, Maro, labe adspergere famam
Conaris, famæ non sine labe tuæ.

SOPHONISBA.

Viuere post victã patriam, patremq́, domumq́,
Non potero dominis mancipium Ausoniis.
Morte manu mittar. poteram fœlicius ante,
Non iterum tædis conciliata nouis.

ALEXANDER MACEDO.

Fama dira fames, sitis & vesana cruoris
Rex Macedo vitæ carnificina tuæ;

Non fine extingui potuerunt iustius vllo,
Quàm potando sitis, quàm comedendo fames.

IDEM.

MAgnus Alexander, prædo clarissimus, orbis
Exitio viuens, ludibrio moriens,
Peraære quem nequit Mars armis, Bacchus inermis
Perdidit, immisto cum Stygis amne mero.
Famæ dira fames extingui hoc fine, cruoris
Hoc fine extingui debuit atra sitis.

LAVRENTIVS VALLA.

QVid celebras Marios, Curios, fortéq; Camillũ,
Miratrix veterum Martia Roma ducum?
Omnibus iis egit potiorem Valla triumphum:
Vnde tuus cuncta in sæcula viuet honos.

IDEM.

MOnstra animi, domuere sophi, quæ terra vel or
Protulit Herculea sut superata manu. (cus
Portentis Latium sermonem Valla leuauit
Inuicto expugnans pectore barbariem.

MARIA REGINA SCOTIÆ puella.

VT Mariã finxit natura, ars pinxit: vtrumque
Rarum & sollertis summum opus artificis.
Ipse animum sibi dum pingit, sic vicit vtrumque
Vt natura rudis, ars videatur iners.

EADEM ADVLTERA.

SI mihi tam fœdus, tam dirus auunculus esset,
Sacli huius Mariæ fæmina prima forem.

Sed

Sed vitiis, quibus euertit Regna omnia, famam
Polluit ille suam, polluit ille meam.

CAROLVS LOTHARINGIVS Cardinalis.

IAm furor humanus Furias laßarat, inermes
Torpuerant angues, torpuerántque faces,
Cùm te vis inimica bonis, Carle, edidit, vnus
Pro furiis possis qui satis esse tribus.

MARGARITA REGINA NAVARRÆ.

ESse aliis videor fœlix patre Rege, viróque,
Et nato, & proauis edita sceptrigeris.
Ast ego fœlicem, si sum, me iudico, rerum
Quòd Dominus famulam me velit esse suam.

MARIA REGINA ANGLIÆ.

SVm Marie, malè grata viro, malè grata marito:
Cœlo inuisa, meæ pestis atrox patriæ.
Nulla aberat labes: nisi quod adfuit addita custos
Fida pudicitiæ forma maligna meæ.

IN ELISABET. ANGLIÆ REG.

CVius imago Deæ, facie lui lucet in vna,
Temperie mixta, Iuno, Minerua, Venus?
Est dea: quid dubitem? cui sic conspirat amicè
Mascula vis, hilaris gratia, celsus honos:
Aut Dea si non est, Diua est quæ præsidet Anglis,
Ingenio, vultu, moribus æqua Deis.

IN EANDEM.

QVæ manus artificis tria sic confundit, vt vno
Gratia, maiestas, & decor ore micent?

Non pictoris opus fuit hoc, sed pectoris, vnde
Diuinæ in tabulam mentis imago fluit.

AD THOMAM RANDOLPHVM Anglum.

SAepe tibi Randolphe iubes me pingere Regem,
Qualem optem, tribuat si mihi vota Deus.
Accipe: SIT primùm veræ pietatis amator:
Effigiem summi se putet esse Dei.
Pacem amet: & , si res poscat, sit ad arma paratus:
Exuat in victos arma, odiúmque simul.
Nolo nimis parcus, nimium sit nolo benignus:
Vtraque regno æqua est exitiosa lues.
Non sibi, sed populo sese putet esse creatum.
Et se communem ciuibus esse patrem.
Puniat inuitus cùm res iubet esse seuerum:
Publica cùm poscent commoda, lenis erit.
Viuat, vt exemplar populo sit recta sequendi,
Sit vultus prauis terror, amorq; bonis.
Excolat impense ingenium, corpúsque modestè:
Luxuriem frenet cum ratione pudor:
Iam tacitus tecum tentas me fallere, tanquam
In tabula nostram qui mihi pingis heram.

IN SYLLAM.

NVlla cadaueribus ꝙ crux vacet, aut cruce cãpus,
Quòd lacera in portis omnibus ora patẽt:
Quòd sonat attrita feralis compede carcer,
Squallet & humanis ossibus albet ager:
Artibus his Regem dici te Sylla seuerum,
Et patriæ, affectas, vt videare Pater.
Sic mihi se medicus doctum per funera iactet:

Sic

Sic fracto laudes Automedonta iugo.
Nauita naufragiis celebretur: perdere ciues
Sit laus egregii sæua per arma Ducis.
Perdere non populum, generosi est gloria Regis.
Pro populo Regem, est gloria vera, mori.

AMOR.

QVis puer ales? Amor. Genitor quis? Blãdus ocel
Ardor. Quo natus tempore? Vere nouo. (li
Quis locus excepit? Generosi pectoris aula.
Quæ nutrix? Primo flore iuuenta decens.
Quo nutrit victu? Illecebris, vultúque modesto.
Qui comites? Leuitas, otia, luxus, opes.
Cur Puero belli semper furiosa cupido?
Impellunt auidæ spes, trepidíque metus.
Non metuit mortem? Non. Quare? Sæpe renasci,
Sæpe mori decies hunc breuis hora videt.

CHRYSALVS.

DIues opum, pauperq́; animi plus possidet auri
Chrysalus, in fulua quã vehit Hermus aqua.
Possidet, inclusum sed cæci carceris vmbris:
Nec procul infernis, vt reor, à tenebris.
Et decies vna, vel sæpius, inspicit hora,
Et numerans miseras vsque fatigat opes.
Nec satis hoc: centum ferratis limina portis
Addita, centenis ferrea claustra seris.
Custodésque canes, atque horridus ære satelles
Excubat ad clausas peruigilátque fores.
Non miser vxori, non audet credere natis:
Frigida non pictis quos habet Ara Deis.
Formidat, si vermis humo, mus exeat antro:

Si luteum Procne sub trabe figat opus.
Si trabibus laxam suspendit aranea caßem;
Eße putat nummis retia tensa suis.
Si sol rimosas penetret, vel Luna fenestras;
Et tenuem fudit lux inopina diem:
Oblinit extemplo rimas, ne scilicet auro
Inficiat radios ille, vel illa suos.
Nec minus obscuras formidat nocte tenebras;
Et latebras promptas ad scelus omne duces;
Ipse suam veluti furem luctatur in vmbram:
Gypsatas metuunt credula corda manus:
Huc labor, & miseri spectat vesania voti,
Et trepidi semper corde micante metus:
Post inopis curas, & inania tædia vitæ,
Diues vt ad Stygias ipse feratur aquas.
Atque opibus mortem seu placaturus auaram,
Semper inops viuit, ne moriatur inops.

IOANNES STVRMIVS.

ORa vides Sturmi, sed & hæc Germania sumit;
Hæc pietas, Latio cum lubet ore loqui.
Hæc Hermes: alio citius nec se putat ore
Flectere poße homines, flectere posse deos.

IDEM.

ORa hæc sunt Sturmi: picturæ verba darentur
Si sua, de Phœbi pectore missa putes:
Nec falso expulsus iamdudum Phocidos antro
In Sturmi sedem pectore Phœbus habet.

IDEM.

NIl refert, Sturmi hæc, an Phœbi dixeris ora:
Hoc Phœbus solet, hoc Sturmius ore loqui.

GEOR-

GEORGII

BVCHANANI

SCOTI

STRENÆ, POMPÆ, VALENTINIANA,

Epigrammatum Lib. III.

STRENÆ.

AD REGEM SCOTIÆ Henricum.

TVrba frequens Iani fundit pia vota Kalendis,
Vt nouus exacto faustior annus eat.
Hic, ager vt multo sementē fœnore reddat,
Prospicit hic pecori, prospicit ille gregi.
Bellum miles auet, requiem mercator ab armis,
Diuitias alter poscit, & alter opes.
Sunt quibus in voto est ventosi gloria vulgi:
Sunt, quibus & damnis est caruisse satis.
Ast ego, ne lassem tua vanis æthera votis,
Optime Rex, opto, sit tibi certa salus:
Hoc satis est vnum: quoniam te sospite nobis,
Succedent Regno prospera cuncta tuo.

AD MARIAM REGINAM Scotiæ.

VT mihi magna tuæ fortunæ munera reddas,
Accipe fortunæ munera parua meæ.

AD EANDEM.

INuida ne veterem tollant obliuia morem,
Hæc tibi pro xenio carmina pauca damus.
Sunt mala: sed si vis, poterunt diuina videri:
Nam nunc quod magno venditur ære, bonum est.

AD DISCIPVLOS.

MOs vetus est Iani dare mutua dona Kalẽdis,
Annus vt auspicio prosperiore fluat.
Et mihi quæ possim dare tantum verba supersunt,
Sed vestrum nemo vult, sibi verba dari.
Nil dare nõ fas est, vanũ est dare verba. Quid ergo
Restat? Verba dari qui sibi nolit, emat.

AD EPISCOPVM INDOCTVM.

CArmina portanti, Præsul, tua ianua clausa est:
Munera portanti ianua tota patet.
Præsulis ergo tenes perfecti munera solus:
Quippe animo cuius munera sola placent.

AD MARIAM SCOTIÆ REginam.

DA quod adest: opto quod abest tibi. dona darentur
Aurea, sors animo si foret æqua meo.
Hoc leue si credis, paribus me vlciscere donis:
Et quod abest, opta tu mihi: da, quod adest.

AD

AD IACOBVM STVARTVM
Morauiæ Comitem.

SEra Iacobe quidem sunt, paruáq; munera nostra,
Hac in re vitium si quod inesse putas:
Ne sectare meam, sed contra corrige culpam,
Et cito, sed larga munera redde manu.

LOQVITVR ADAMAS IN CORDIS
effigiem sculptus, quem Maria Elizabethæ Angl. misit.

QVod te iampridē fruitur, videt, ac amat absens,
Hæc pignus cordis gemma, & imago mei est.
Non est candidior, non est hæc purior illo.
Quamuis dura magis, non mage firma tamen.

AD IACOBVM MORAVIÆ
COMITEM.

QVod tibi parua damus, multi te ducere parui,
Atque ea non hilari sumere fronte putant.
Falle malas linguas, maledicta Iacobe refuta:
Magnáque munifica dona repende manu.

AD ELIZABETHAM ANGLIÆ REGInam Kal. Ian. anno CIↃ. IↃ.LXIIX. Buchananus Ianum alloquitur.

IAne pater, solus partes qui versus in omnes
Quidquid habet tellus ante retróque vides:
Prospice quæ possim non dedignanda Kalendis
Saxonidum dominæ mittere dona tuis.
IAN. *Me, puto, scis inopem, de Dîs non ditibus*
Et veteri tantum simplicitate rudem. (vnum,
Posce deos alios. dat opes Saturnia, formam

M.

Pulcra Venus, cultum flaua Minerua animi.

BVCH. *At Dea nil istis eget hæc, cui dona parantur:*

Iuno opibus, studiis Pallas, & ore Venus.

IAN. *Posce tuas Musas: sunt & sua dona Camænis,*

Parua licet magnis non malè grata Deis.

BVCH. *Quæ dent Pierides tenues modò verba supersunt.*

Nemo, reor, sanus vult sibi verba dari.

IAN. *Pacē adeas igitur. nam Pax ditissima Diuū:*

Commoda quæ cupiant, Cræsus & Irus, habet.

BVCH. *Hæc quoque Saxonidæ iam Pax dedit Heroinæ,*

Atque omne in regno ius dat habere suo.

IAN. *At tibi res quamuis desit, puto vota supersunt:*

His opibus diti par potes esse Midæ.

BVCH. *Dicis opes inopes: sed & hinc vix munera spero,*

Cum videam votis vix superesse locum.

Ecquid enim huic optem, cui fors virtúsque benignè,

Et natura suas accumularit opes.

IAN. *Cuncta licet superent, superest quod ditibus optes,*

Perpetuus vitæ perstet vt iste tenor.

BVCH. *Hac sequar. à votis, quibus vnis esse benigno.*

Sors mihi dat, xenium auspiciúmque petam.

Sit tibi qui nunc est animus, Regina, perennis,

Cæteráque haud animo deteriora tuo.

Annuit, & Ianus mihi vultu arrisit vtroque,

Et mea dicta ratam iussit habere fidem.

AD

AD IOANNEM HAVARTAM.

SI nisi pro genere & meritis Hauarta dabuntur
Munera, rarus erit, qui tibi dona feret.
At si mente dei pura, sine munere læti
Placentur, salsa vel sine thure mola,
Proxima dis etiam cur non te virgo reamur
Posse animi pura simplicitate capi?
Hac ego spe fretus, quamuis exilia dona,
Ingenij fœtus carmina mitto mei.
Quod si rusticulum non dedignabere vatem;
Promta erit obsequio nostra Thalia tuo.

AD MILDREDAM GVLIELMI CÆCILII vxorem, matronam virtute & eruditione præstantem.

MVnera quæ tibi do Iani Mildreda Kalendis;
Ditia si non sint, commoda, forsan, erunt.
Non Arabum messes, gemmásve oriente petitas
Sed tibi do, noster qualia reddit ager.
Quæ neque latrones possint, neque tollere fures
Clam, nec, si cupias perdere, perdideris.
Non tibi quæ donet quicquid Tagus egerit auri;
Muneribus nostris vberiora dabit.
Quod si magna putes, nullo sumptu atque labore
Maxima de simili reddere messe potes.
Parua licet credas, sunt & sua commoda paruis:
Parua quod expectet qui tibi parua dedit.
Denique qualia sint, bona parua, exilia, magna;
Ipsa iube, arbitrij res erit ista tui.
Nec mihi si cupias non æqua rependere fas est;
Reddere nec melius deteriúsve potes.
Nulla tamen magici latet hic insania cantus,

Nec mala fraus animo sint procul ista meo.
Scire cupis quo tanta cadant promissa lubenter,
Quodcunque optaris tu mihi, id opto tibi.

AD EANDEM.

QVod Mildreda mihi carmen pretiosius auro
Miseris, ingenio gratulor vsque tuo.
Atque etiam grates agerem quòd miseris aurum,
Id nisi dixisses desipientis opes.
Si tamen hunc morbum tibi senseris esse molestum,
Nemo tibi medicus credo negabit opem.
At si quem scabies, rabiésve poetica vexet,
Sanari epota vix queat Anticyra.
Quid quod & hanc rabiē grauius symptoma sequatur
Addita pauperies vatibus vsque comes.
Quod nisi vitaris pestis contagia, donis
Carmina si certes vincere nostra tuis,
Prospice ne morbum mutes, & garrula egestas
Sit tibi dum fatuas das mihi diuitias.

AD EANDEM.

NI Mildreda tui viri, patrísque
Mouerer reuerentia, haud abiret
Impune hoc facinus meas Camœnas
Quod corrumpere nixa sis, & auro
Castas prostituas prius puellas,
Contentas nemorum antea virentum
Vmbris, frigore fontium sacrorum,
Riui & murmure leniter strepentis:
At nunc barbarico superbientes
Luxu, & diuitijs tuis priorem
Vix norunt comitem, Morásque nectunt,

Et

Et me segnius audiunt vocantem.
At tu, si sapies, dehinc cauebis
Ista me ratione prouocare.
Quod ni feceris, hanc benignitatem
Pœnitentia protinus sequetur.
Sic te carminibus molestè habebo,
Sic canam tibi, & obstrepam vsque & vsque,
Donec percipias, nec absque damno
Quanto carmina lætius refundat
Nostra hæc area, quam tua area nummos.
Exemplúmque dabo tibi, tuísque,
Ne nimis facili benignitate
Quis certare meæ loquacitati
Vicino monitus velit periclo.

AD EANDEM.

VVlgus me vocat, & putat poetam:
Aula non putat, & vocat poetam.
Nam si crederet esse me poetam,
Auarum, puto, non putaret esse.
Aut si crederet esse non auarum,
Non pro carminibus malis, ineptis,
Incomtis mihi reddidisset aurum.
Quid causæ rear esse cur rependat
Probo rusticulum aula carmen auro?
Aula tam sapiens, & erudita,
Nec naris, neque iudicandi egena.
At at, iam videor tenere causam,
Quæ pro carmine dat malo bonum aurum,
Non dat carminis æstimationem:
Nec suum studium indicat legendi,
Sed fastidia vitat audiendi,

Nec me scribere, sed monet silere.
Et recte monet illa si poetis
Loquendi modus esset, & silendi.

AD AGNETEM CÆCILII FILIAM.

QVod tibi vis tacito voto, quod mater aperto,
Hoc tibi fors cito det, filia Cæcilij.

AD ANTONIVM CVCVM EQVITEM
Anglum, & filias doctissimas.

CVcides, Antoni soboles generosa parentis,
Et sobolis doctæ doctior ipse parens,
Non ego Pieridas vobis in vota benignis
Nec precibus Clarium sollicitabo deum.
Cucides Aonidæ mihi erunt: pater, alter Apollo,
Ingenio vires sufficiétque meo.
Inde mihi surget xeniorum maxima merces,
Largáque de vestra munera fruge dabo.
Ludere me forsan perfricta fronte putetis:
Quod fieri alterius merce benignus amem.
Non ita nam cùm det deus omnibus omnia, lætus
Accipit e donis munera parua suis.
Vos quoque germanæ Dis tot virtutibus æquæ,
Et studiis docti docta propago patris,
Este Dei similes, nec munere pendite mentem:
Muneribus pretium mens generosa facit.

AD IACOBVM MORAVIÆ COMITEM.

SI magis est, vt Christus ait, donare beatum
Quàm de munifica dona referre manu:
Aspice quàm faueam tibi: sis vt dando beatus,
Non renuo fieri, te tribuente, miser.

AD

AD MATTHÆVM LEVINIÆ COMITEM, Scotiæ proregem.

CVm mihi quod donẽ nil sit, tibi résque supersit,
Accipe cui dones officiosus opes.
Non ego sum nimius voti: ex tanto æris aceruo
Sufficiant animo mollia pauca meo.
Denique da quiduis, podagrã modo deprecor vnam:
Munus erit medicis aptius illa suis.

POMPÆ.

APOLLO ET MVSÆ EXVLES.

SEdibus extorres bello, ad te fugimus, vna
Musarum castè quæ pia sacra colis.

Non querimur. magna exilium mercede leuatur,
Si fruimur vultu nocte diéque tuo.

Est mihi carmen Hymen, lusus conuiuia, cantus,
Materia ætati non aliena tuæ.

Sit procul à tragico semper tua vita cothurno:
Et mihi fas hostes sit celebrare tuos.

Digna Dea tibi sunt facies, virtúsque genúsque:
Concinet ergo inter te lyra nostra deos.

Sufficis æternum mihi sola in carmina. nulla est
Sanguinis Heroi tam numerosa domus.

Nî dea nata fores, mihi tanta potentia fandi est,
Protinus vt faceret te mea lingua deam.

Cura mihi historia est, vt per me mortua viuant;
Stent sua virtuti præmia, pœna malis.

Cætera consequerer numeris facile omnia, tantum
Virtutes possem si numerare tuas.

Digna coli cælo, terras cole. sydera nosse
Si iuuet, hic duce, me sidera nosse potes.

Metior hoc radio terras, mare, sydera: monstro
Quàm paruo humanus ludat in orbe labor.

POMPA DEORVM IN nuptijs Mariæ.

DIANA.

QVinq; mihi fuerãt Mariæ pater alme ministræ,
Et decus, & nostri gloria prima chori.
Hoc numero comitum cælo caput alta ferebam:
Súmque aliis nimium visa beata deis.
Nam Venus & Iuno successibus inuida nostris,
Vnam de numero surripuere meo:
Et nunc orba cohors numero sibi displicet, vno
Pleiadum languet ceu minor igne chorus.
Audeat hoc deinceps exuta licentia frenos:
Obiiciar sæuis incomitata feris.

IVNO.

SIt tibi venatus, mihi sint connubia curæ;
Contenta officio sit dea quæque suo.

VE-

VENVS.

CEsset amor, pariter cessabunt fœdera rerum:
In chaos antiquum cuncta elementa ruent.

CERES.

SI parili cinctæ fugiant connubia voto,
Rara tui fiet Delia turba chori.

PALLAS.

SI pariter fugiant omnes connubia nimphæ,
Nullus erit posthac virginitatis honos.

SATVRNVS.

SI tibi fas fuerit tædis arcere puellas,
Cur mihi fas non sit præsecuisse mares?

MARS.

VNde mihi miles? si totum transigat æuum
Fœmineum in sterili virginitate genus.

MERCVRIVS.

FRustra & ego doceā eloquium, liquidámq; palæstram,
Et celerem Eoa merce onerare ratem.

APOLLO.

DElia parce metu, meáq; hæc simul accipe dicta,
Quæ tibi veridico præscius ore cano.
Iuno vocat, Mariasque tuas iubet esse maritas,
Castáque legitimi iura subire thori.
Multiplicésque tibi Marios Mariásque rependent,
Accrescétque tuis longior ordo choris.

Semper prima nouæ sobolis tibi seruiet ætas:
Proxima Iunoni: cætera fata vetant.

IVPPITER.

QVinque tibi Mariæ fuerant, sed quinque dearũ
Instar erant forma, moribus, ingenio.
Quinque deum dignæ thalamis, si iungere tedas
Mortali superos ferrea fata sinant.
At nunc florentis cum pars iucundior æui
Tota sit in castris pene peracta tuis,
Altera militia est, atque altera castra sequenda:
Iámque viris ætas seruiat apta viro.
Sic vicibus variis rerum immutabilis ordo
Permanet, & constat mutuũs orbis amor.

TALTHYBIVS.

ALter Hymen lætis iam vocibus æthera pulset,
Sit Maria vt tedis altera iuncta nouis.
Connubio quantum sociat Venus aurea, tantum
Detrahitur numero casta Diana tuo.
Vnáque iam superest Mariis de quinque Dianæ:
Hæc quoque iam socios respicit vna thoros.
At vos quas comites dignata est candida nuper
Delia virgineis associare choris,
Sic Veneri læta lætam exercete iuuentam,
Augeat vt choreas casta Diana suas.
Próque vna Marias multas donate Dianæ,
Vt Veneri sponsas fœneret illa nouas.
Vt chorus alterius florescat vterque: vicissim
Sentiat alterius semper vt alter opem.
Sic mutant elementa vices contraria, sese
Assiduè perimunt, & perimendo nouant.

POM-

POMPÆ EQVESTRES.

TVRMA ÆTHIOPVM.

FAma tuæ virtutis ad hæc nos littora traxit
Vnde venit calidi mollior aura Noti.
Fama tui reges tanto ſuper altior omnes,
Quàm tuus à noſtro diſſidet ore color.
Ergo vbicunque lubet deuotis vtere dextris,
Siue magis ratibus, ſiue placebit equis.
Experiare fidem bello vel pace licebit,
Seruiet imperio vitáque mórſque tuo.

TVRMA SEPTEMTRIONALIVM Equitum.

NEc minus Arctoas ſparſa eſt tua fama per oras,
Nec minus Eoas, occiduáſque domos,
Quàm per inaccеſſas Libyæ ſqualentis arenas,
Nec minus hoc cœlo pectora tangit honos.
Sunt animi, ſunt dextræ animis ſeruire paratæ,
Et mens imperium prompta ſubire tuum.
Si Fortuna animis fuerit ſi viribus æqua,
Officiis in te non prior vllus erit.

A NEPTVNO MISSA TVRMA.

NYmpha inter pulcras pulcerrima Neptuninas,
Nympha Caledoniæ gloria magna tuæ.
Sola opibus digna Oceani, cum murice gemmis,
Quæque arbor facta eſt Gorgone facta lapis.
Nos tibi cæruleis Triton ſubmiſit ab vndis,
Iuſſit & hæc domini nomine ferre ſui
Vtere Neptuno, ceu viribus eſt opus vndæ,
Siue ratis celeris, ſiue erit vſus equi.

Si minus hi placeant, sic cogita, in æquore natos
Assuetos solido non satis esse solo.

EQVITES VERSICOLORES.

HÆc acies equitum sub versicoloribus armis,
Fortunæ faciem fulget amicta suæ.
Tu modo si faueas, etiam fortuna fauebit.
Virtuti comes est scilicet illa tuæ.

EQVITES QVI IN GALEIS FEREBANT Palladem aduersus eos qui Cupidinem ferebant.

VRe, sed imbelles puer, ignibus vre puellas:
Bellica belligeræ tela relinque deæ.

ALIVS.

PAllas adest, hasta metuenda & Gorgone sæua:
Qui locus hic iaculis parue Cupido tuis?

ALIVS.

CÆcus amor: sapiens Pallas. temerarius illi
Impetus, huic ratio tela, manúmque regit.
Exitus in dubio non est, si casus inermis
Conferat armata cum ratione manum.

POMPÆ DEORVM RVSTICORVM DONA ferentium Iacobo VI. & Mariæ matri eius Scotorum regibus, in cœna quæ regis baptisma est consecuta.

SATYRI REGI.

SIluestres tibi Satyri dona
Damus agrestia, ruris alumni

Volucres

Volucres læti ruris alumnos:
Et præuertere solitos ventos
Malè confisos pedibus ceruos.
At cùm veniet robur ab annis
Capies acribus ipse Molossis
Capreas: claudes retibus apros:
Disces strepitu sæpe quod vrbis
Iure anteferat rura voluptas.

NEREIDES REGINAE MATRI.

Vis dura ferri marmoris
Magnesii contagio
Imbuta vertit algidam
Ad Arcton acrem cuspidem.
Cuicunque virtus imbuit
Potente vi præcordia
Te spectat vnam cardini
Cuicunque cœli subiacet.
Arcana vis hæc Indico
Nos traxit huc à littore,
Vt non trahat potentius
Ferrum, silex Heraclia,
Virtutis vt propius tuæ
Claro fruamur lumine,
Et patriis munusculis
Testemur obseruantiam.

NAIADES REGI.

Non sic luciferi viator ortu
Gaudet, nauita non serenitate,
Fœlix pusio nuncius tui ortus
Nostra vt pectora mœsta recreauit.

Quare munera Naiades pusilla
Hæc damus tibi: nec tamen pusilla,
Si non munere pectus æstimetur,
Verùm è pectore munus æstimetur.

FAVNI REGINÆ.

VIrtute, ingenio regina, & munere formæ
Fœlicibus fœlicior maioribus,
Coniugy fructu sed fœlicissima, cuius
Legati honorant exteri cunabula:
Rustica quem donis reuerentur numina, siluis
Satyri relictis Naiadésque fontibus,
Faunos in melius properantis pignora sæcli
Responsa ferre cœlitum rex hæc iubet:
Omnis in hunc rerum consensit machina regem,
Non sorte lectum aut lege, sed fato datum.
Non aliter quàm natura nouere magistra,
Monstrante nullo apiculæ suum ducem.

ORCADES REGI.

MOntana dona montium colentes
Secreta Orcades nunc damus tenellos
Catulos ferarum: firmius vigebit
Cùm corpus annis, acribus Molossis
Sequeris ipse capreas fugaces,
Apró sque claudes nexibus plagarum
Ni forte malis auios per anfractus
Nemorum, relictis capreis, napæas
Captare capreis non minus fugaces,
Sed capreis capi minus pauentes,
Cupiésque siluarum horridos recessus
Præferre forsan oppidis superbis.

VA-

VALENTINIANA.

Festa Valentino rediit lux: frigora languent,
Et liquat horrentes mitior aura niues.
Iam propior propiórque nouo se lumine vestit.
Phœbus, & aurato purior axe micat.
Findere iam tenero meditatur cuspide terram,
Gramen & in virides luxuriare comas.
Cortice laxato gemmas iam parturit arbos:
Mitis init regnum iam Cytherea tuum.
Pabula persultant lata pecudésque feræque,
Quisque sibi sociam iam legit ales auem.
Inde sibi dominam per sortes quærere in annum
Mansit ab antiquis mos repetitus auis:
Quisque legit dominam quam casto obseruet amore,
Quam nitidis sertis, obsequióque colat:
Mittere cui possit blandi munuscula veris,
Pallentes violas, purpureámve rosam:
Quæque suis vicibus nascentia sufficit annus
Munera, temporibus non aliena suis.
Nos quibus & iam flos melioris decidit æui,
Nec niteant horti, nec renouetur ager,
Serta tamen dominæ nostro ex Helicone petamus,
Frigoribus nullam depositura comam:
Et Veneri casta castum libemus honorem,
Et veteres repetat sobria Musa iocos.

AD MARIAM FLAMINIAM sorte Reginam.

Regia Flaminea iamdudum sceptra teneres,
Si genus aut virtus regia sceptra daret.

Si det ſceptra decus, dominæque potentia formæ,
Non decor aut forma eſt dignior vlla tua.
Si ſtudiis hominúmque fauent bona numina votis,
Iam tibi regna hominum vota precéſque dabant.
Si dea non ſtabilis rerum moderatur habenas,
Surda aures, cæco lumine, mentis inops,
Heic neque ſurda fuit, nec cæca, aut mentis egena,
Cùm tribuit dextræ ſceptra tenenda tuæ:
Aut ſi cæca fuit, ſi ſurda, aut mentis egena,
Virtutem cæcæ credo fuiſſe ducem.

AD EANDEM.

CVncta tuo cùm colla iugo det ſponte iuuentus,
O poſt ſceptrigeram forma ſecunda deam:
Eſſe tamen cæcam ſortem ne crede, quod æuo
Me tibi mancipium deteriore dedit.
Commendent iuuenes aut forma, aut gratior ætas,
At ſólet in ſenibus certior eſſe fides.
Vt ſua dant animos illis bona cognita, ſic me
Sors tenuis dominam demeruiſſe iubet.
Ergo mei quanto minor eſt fiducia, tanto
Maior erit certam cura probare fidem.

AD EANDEM.

ACcipe quos fœtus tibi fertilis educat annus
Flaminia, ô æui flóſque decúſque tui.
Non capiti ornatum, neque enim ſplendeſcere pulcer
Externi cultus munere vultus eget.
Sed magis vt noſcas, vbi ver aſpexeris anni,
Quàm cedant veri tempora verna tuo.

AD EANDEM.

FLoret ager, florent horti: ſe floribus arbor
Induit. honori cuncta ſeruiunt tuo.

Sed

Sed tamen altero lapsu natura recurrens
Variare poterat temporum credi vices,
Ni nostri ingenij quod iam defloruit æuum,
Sterili in senecta parturiret carmina.
Carmina naturæ non ædita sponte, sed auræ
Tui fauoris spiritum debentia.

AD MARIAM BETONAM PRIDIE regalium Reginam sorte ductam.

REgno animus tibi dignus erat: tibi regia virtus:
Et poterant formam sceptra decere tuam.
Fortuna erubuit sua munera sola deesse:
Quæ tibi nunc plena dat cumulata manu.
Cúmque tibi immunem dederit liuoris honorem,
Non satis est tardam visa luisse moram:
Ni regina, orbis longè dignissima sceptro,
Gauderet regno læta subesse tuo.

AD EANDEM.

AN querar an potius fortunæ munera laudem,
Quæ me Betonæ mancipat imperio?
Quo mihi forma decens hoc tempore? cùm mihi nulla
Spes superest, quod sit mutua cura mei.
Si fortuna mihi melior, melioribus annis
In me munifica sic foret vsa manu:
In cinerem subito cecidissem versus, erátque
Quod mihi vita breuis, pœna futura leuis.
Nunc face sors lenta torret: nec dat mihi vitæ
Gaudia, nec subitam dat mihi mortis opem.
Sed seu vita manet, vel mors, hoc gratulor vnum,
Sub dominæ arbitrio est vitáque mórsque mea.

N.

AD EANDEM.

QVæ melior meritis mihi sors Betona dedit te,
Hæc cito sed meritis det precor æqua tuis.

AD EANDEM.

HOrret hyems, nec prata niuēt, neq; floribus horti,
Vnde queam dominæ serta parare meæ.
Quique fuit cultu Musarum fertilis hortus
Ingenij, ætatis frigore stringit hyems.
Si tamen adspiret Zephyrus Betonidos auræ,
Hic etiam in vernas luxuriabit opes.

GEORGII

BVCHANANI

SCOTI,

DE SPHÆRA LIB. I.

QVàm variæ mundi partes, quo semina rerum
Fœdere conueniant discordia, lucis & vmbræ
Tempora quis motus regat, æstum frigore mutet,
Obscuret Solis vultum Lunæque tenebris,
Pandere fert animus. Tu qui fulgentia puro
Lumine templa habitas oculis imperuia nostris,
Rerum sancte parens audacibus annue cœptis:
Dum latè in populos ferimus tua facta, políque
Immensum reseramus opus: gens nescia veri
Vt residem longáque animum caligine mersum
Attollat cœlo, & flammantia mœnia mundi

Dum

Dum stupet, & vicibus remeantia tempora certis,
Auctorem agnoscat, tantam qui robore molem
Fulciat, æternis legum moderetur habenis,
Consilio innumerósque bonus conformet ad vsus.
Tu mihi Timoleon magni spes maxima patris,
Nec patriæ minor, Aonij nouus incola montis,
Adde gradum comes, & sacros accedere fontes
Nympharúmque choros, populóque ignota profano
Otia, nec damnis nec auaræ obnoxia curæ.
Tempus erit, cùm tu, veniat modò robur ab annis,
Spumantes versabis equos in puluere belli
Toruus, & in patriam assurges non degener hastam.
Interea genitor, Ligurum seu fulminet arces
Germanósque feros, & amantes Martis Iberos
Consiliis armísque premat, Francísve trophæis
Littora Phœbeas decoret testantia flammas.
Hoc quodcũque vides, circúmq;, infráque, supráq;
Voluere perpetuò labentia secula motu,
Omnia complexum gremio longæua vetustas
Admirata decus varium, pictíque nitorem
Ætheris, & puros radiati luminis orbes,
Vno appellari consentit nomine mundum.
At quanquam moles omni sibi parte cohærens,
Vna sit, & nexis per mutua vincula membris
Conspiret, positásque semel rectore sub vno
Obseruet leges: non est tamen omnibus vnum
Partibus ingenium, non vis natiua: sed orbes
Astriferi, & nitidi sublimis regia cœli,
Immunis senij, & vultu immutabilis vno
Perpetuum seruat solida & sincera tenorem:
At quicquid gremio Lunæ complèctitur orbis,
Permutat, variátque vices, trepidóque tumultu

Æstuat, & nunquam sentit pars vlla quietem.
Nam ruit in sese & ciuili vulnere semper
Aut cadit, aut perimit, alióque renascitur ore,
Rursus vt intereat. Nam pars hæc infima mundi
Quattuor includit genitalia corpora: terram,
Et tenues vndas, quæque vndis altior aër
Incubat, & volucrem campos super aeris ignem.
Hæc sua vel leuitas vel densæ pondera molis
Disposuere locis: quoniam densissima quæque
In massam coïere, suóque impulsa deorsum
Pondere, telluris medium glomerantur in orbem.
Quem circum amplexu fudit se mobilis humor.
Puluereúmque globum terræ, siccósque fluentem
In cineres, vinxit. super hunc se rarior æther
Explicuit, sursúmque leues onerosior ignes
Expulit, vt puri teneant confinia cœli.
Hæc ita contiguis inter se finibus hærent,
Orbis vt exterior complexibus interiorem
Ambiat, & toto circum se corpore fundat.
Aera sic ignis, sic vndam amplectitur aër,
Sic leuis vnda grauem premeret sub gurgite terram
Perpetuò, nisi cura Dei se attollere montes
Iussisset, vallésque premi, terrámque cauernis
Hiscere, & ingentes humori aperire lacunas,
Et maris irati sepsisset molibus iras.
Scilicet humano generi Pater optimus olim
Prospiciens, certis compressit finibus vndas
Et terræ faciem cœlo patefecit apertam.
Vnde animal cœleste genus, terræque colonum
Respiceret patrij flammantia mœnia cœli.
Et quanquam membris terrena mole grauatis,
Qua licet infernæ fugiens contagia labis,

Mens

Mens erecta polum leuibus superevolat alis.
Ergo ita præscriptos elementa coercita fines
Cætera conseruant: sed tellus corpus in vnum
Cum liquidis coit ipsa vndis, cedúntque vicissim
Amplexúque fouent sese, alternísque fruuntur
Hospitiis, mixtaque vnum coguntur in orbem.
Orbis enim speciem grauitas sua fecit vtrique.
Nam quibus est pondus, procliuia corpora, mundi
In medium se sponte ferunt: sic humor aquarum
Ima petit, sic saxa iugis euulsa trahuntur
Syluarum cum strage: omnes sic vndique partes,
Quà vis nulla vetat, medium nituntur in orbem.
Inde rotundari libratis vndique massam
Ponderibus ratio conuincit: sin tibi sensus
Certior esse animo iudex videatur idipsum
Non tibi difficile est certis cognoscere signis.
Nam si plana foret facies telluris ab Indo
Littore ad Herculeam Calpen, cùm Phœbus eoo
Cardine depromit radiatæ spicula flammæ,
Non citiùs Gangem, quàm Gades tela diei
Lucida percuterent, & cùm Sol condit Ibero
Æquore flammam, vna cunctis mortalibus hora
Obsita nox tenebris fuscas offunderet alas.
At nunc paulatim tenebris aurora fugatis
Exserit Oceano placidum caput, aurea cùm fax
Euocat æstiferos stratis è mollibus Indos,
Humida nox riguos per nostra cubilia somnos
Fundit adhuc: Indos vbi nox inuoluerit vmbra,
Clara per Hesperios fundant se lumina colles.
Nempe quòd in modicum tellus erecta tumorem
Tardiùs his, illis citiùs vaga lumina terris
Diuidat, & cliuo radios frangente supino

Occidat his, illis surgat Sol, passibus æquis
Quem fugit & sequitur cæcis nox atra tenebris.
Nec minùs id Lunæ poterunt monstrare labores,
Cùm procul à fratris radiis ferrugine vultus
Induit oppositæ in medio telluris ab vmbra.
Nam tenebris primis nobis cùm Luna laborat,
Post mediam Perses æra auxiliaria noctem
Personat & magicos vetat exaudire susurros.
Quid? quòd vbi Lunæ pars altera lumine cassa est,
Altera fraternis fulget pars æmula flammis,
Quà rubor infecit tenuem falcatur in arcum.
Corporis obscuri nam mobilis vmbra figuram
Exprimit, vnde fluit: reddúntque trigona trigonam,
Quadratam faciem quadrata, rotunda rotundam.
Ergo orbis cùm sit tellus, coeuntia Solis
Lumina cliuosæ circum latera ardua terræ
Vndique constringũt vmbram, clausámque rotundãt.
Nam si plana foret facies telluris ab omni
Parte sui, nunquam tenebrescens cornua Phœbe
Fingeret, aut faciem vaga sumeret vmbra rotundam.
Quin & Parrhasia tellus decliuis ab Arcto est
Vsque Noti algentem quà sese exporrigit ortum.
Nam quo quisq; magis tepidos declinat ad Austros.
Hoc humilis Cynosura magis se deprimit, at quo
In Boream properas magis, hoc se Parrhasis vrsa
Altiùs attollit, similíque tenore deinceps,
Quantum terra tumens dorso consurgit iniquo,
Tantum se nobis aperítque & condit Olympus.
Nec te commoueat, quòd in altos edita montes
Pars terræ assurgat quædam, depressa profundis
Vallibus hæc sidat penitus, campósque iacentes
Explicet, humanos dum se conformat ad visus.

Ista

Ista quidem nostris discrimina magna videntur
Esse oculis, terrámque negant planè esse rotundam.
Sin conferre solum iuuet ad radiantia mundi
Mœnia, & immensam, quæ continet omnia, molem:
Ille tumor terræ, quem nos miramur, inanis
Vanescit, nullúmque facit penitus momentum.
Non secus ac vitreum si musca perambulet orbem,
Qui nobis penitus læuis videatur, & omni
Asperitate carens, sentit tamen illa tumorem,
Paruáque inæquali figit vestigia cliuo.
Non aliter fixura nisi sulcata dehiscat
Hîc rimis illîc tumulis sibi machina dispar.
Nec minùs in faciem se colligit vnda rotundam
Pondere pressa suo, quà per decliuia terræ
Ire licet, certis potes id cognoscere signis.
Nam velut in terris: sic & sulcantibus æquor
Nunc polus assurgit, nunc se declinat, & vndas
Pænè subit, ponto in cumulum crescente rotundum.
Aspice cùm plenis à littore concita velis
Puppis abit, sensim se subducente carina,
Linteáque & summo apparent carchesia malo.
Nec minus è naui terram spectantibus vnda
In medio assurgens, cùm littus condidit, alta
E specula mali (quamuis ea longiùs absit,
Quàm laterum crates, & tinea tecta carinæ)
Littora tota patent. Quid? quòd penetrabilis vndæ
Corpus ὁμοιογενὲς *cùm sit, pars quæque minuta,*
Quantulacunque tamen magno cũ corpore formam,
Nomen, & ingenium ex æquo communicat: ignis
Non minùs est tepida latitans scintilla fauilla,
Laomedontæas quàm qui deiecerat arces.
Nec quicquã propriũ est huic, quod nõ vẽdicet æquo

Iure sibi exiguæ populatrix flamma lucernæ.
Nec laticis nomen sibi veriùs æquoris vnda
Vendicat, æstiua quàm ros glomeratus in herba.
Ergo velut tenui seros argenteus orbe
Lubricat, & nitidis depingit gramina gemmis,
Et quæ de madidis dependet stiria tectis:
Sic latè effusus ponti remeabilis humor
In cumulum assurgit, formámque affectat eandem.
Sed quid ego hæc longis rationum ambagibus vsq;
Prosequor, & claris conor lucem addere rebus?
Cùm neque qui fuscos calidus vapor inficit Indos,
Obstet auaritiæ, nec Sol violentior arua
Æthiopum torrens, Boreæque inamabile frigus,
Omnia quin vasti ratibus pandantur Iberis
Claustra orbis, rerum longis incognita seclis
Iam secreta patent. namque insatiabile monstrum
Orcus Auaritiam stygiis emisit ab antris
Germanam Harpyis, facies inculta, sitúque
Tristis, hiant rictus, tetricis frons aspera rugis,
Ora fame pallent, corpus miserabile curæ
Attenuant, virus promptam ad periuria linguam
Inficit, & trepidam exercent insomnia mentem,
In vigiles ne blanda quies irrepat ocellos.
Illa olim lustrans sicco vix fertile sparto
Lyciadum littus, rarásque in collibus herbas
Quas legeret genus acre virûm, se in pectora sensim
Insinuans dedit, & stimulis præcordia cæcis
Impulit, & resides animos, durúmque laborem,
Et malè cum grata longum luctamen arena,
Et tenuem victum & tecto sub paupere tristem
Obiicit ante oculos vitam, & sub nocte sopora
Mentibus illudit varias mentita figuras.

Nunc

Nunc memorat Æthiopum mollíque auiaria lana
Induit, & dites alio sub sidere monstrat
Syluarum exsuuijs Seras, nunc decolor Indus
Zinziber & piper accumulat, nunc cinnama diues
Cogit Arabs: nunc fœcundo de vulnere matris
Thus & Myrrha fluunt, pérque inscia vomeris arua
Congerit in cæcas aurum formica cauernas.
His animum illusi formis, duráque premente
Pauperie, & magnum magni spondente laboris
Spe pretium: linquunt patriámque thorúmq; larémq;
Grandæuósque patres, flentésque in limine natos,
Præcipitántque animas in aperta pericula viles
Auspice auaritia. Et quanquam furor omnib. idem,
Paulatim tamen ignoti formido coegit
Oceani littus legere, & confidere ponto
Parcius: at postquam cum lucro audacia creuit,
Veliuolas verrunt rostris spumantibus vndas.
Iam sordent spolia Æthiopum, paupérque Caliphus,
Ginneáque & nimio Congrus sub sole recoctus,
Et quicquid longis cumulauerat Africa seclis,
Aut nondum nostris mentem labefacta venenis
Spreuerat, vna animos rapit India, sola profundam
India diues opum ingluuiem expletura videtur,
Et votis factura modum, quà signifer annum
Circulus obliquans vicibus discriminat æquis,
Frigoribúsque pares alternos temperat æstus,
Lucri dira fames penetrat, non Seres & Indi,
Et quisquis primis tepefactus flatibus Euri
Mollia laniferis carpit velamina syluis,
Non qua vincendo fessum terra vltima Bacchum
Vidit pampineos moderantem tigride currus,
Quæque laboriferi finem dedit Herculis actis,

Et, quæ Pellæas sensit postrema sarissas,
Sufficiunt auidis animis: quà panditur orbis
Sub Noton Herculeæ fugiens compendia metæ,
Donec ad algentem trans Ægocerota Canopum
Ardua deuexi niteant fastigia cœli,
Fregêre ignotas remis audacibus vndas.
Et quicquid tenebris longa ignorantia cæcis
Obruerat, quà nec Romana aut Barbara traxit
Arma odium, bellíve furor, non prodiga vitæ
Gloria, non præceps audacia, non vagus error,
Quò neque nostrorum facunda licentia vatum
Ausa inferre pedem est, auri scelerata cupido
Irrupit: quærénsque viam per deuia mundi,
Dum nihil occultum, dum nil sibi linquit inausum,
Quod ratio longis visa est ostendere seclis,
Illa oculis hominum ostendit, terrámque fretúmque
Aeráque & gremio cœli versatile templum
Cætera complexum tumidos se cogere in orbes,
Et mundi effigiem per singula membra rotundam,
Pendentémque suo & libratam pondere terram
In media mediam mundi regione locatam:
Et circumfusos cunctis è partibus orbes
Ætheris, in medium toto procumbere nisu,
Inque globum cogi nitendo, inséque volutos
Nectere perpetuis redeuntia sæcula seclis.
Vna igitur cùm sit moles telluris & vndæ,
In speciem cogens sese omni parte rotundam:
Concauus hanc aer, qui circumuoluit, eandem
Ducat vt effigiem, ratione euincere promptum est.
Extima pars etiam volucri quæ cingitur igni
Ignis ab amplexu curuum sinuatur in arcum:
At leuitate sua viuacia semina flammæ

Alta

Alta petunt: donec Lunæ circumfluus orbis
Arceat, inque globum cogat coalescere fluxam
Materiam, rursus flammæ pars infera sese
Lubricat orbe cauo, cùm scilicet vndique partes
Impellant sese, & sursum leuitate ferantur,
Postremæque premant, semperque prioribus instent,
Quáque licet, tentent puro se adiungere cœlo.
Sic medium fugiens mundi, se flammea moles
Contrahit, ínque cauum infernè se circinat arcum.
Quattuor hæc simili cùm sint elementa figura
Prædita, non vno pergunt tamen incita motu
Ire: sed hæc sursum leuitas rapit, illa deorsum
Pondus, & hunc vnum dedit ijs natura meatum
At flammatum orbis, flammísque propinquior aer,
Quòd fluat in gyrum celeri vertigine raptus,
Indicat exitiale micans fax dira cometæ,
Multáque, quæ liquidis flagrant incendia campis
Ætheris, Eoo cum nocte orientia cœli
Margine, & hesperio cum nocte immersa profundo,
Aut Phœbi cum luce parem seruantia cursum.
Non tamen hæc circum terras per inane rotantur
Sponte sua, volucri sed torta volumine raptat
Secum cuncta trahens domini violentia cœli.
Aeris & vario terræ pars proxima motu
Voluitur incertis semper vexata procellis.
Nam cùm Sol oriens radiorum spicula fundit,
Humentésque bibit rores, fumósque volucres,
Nube polus densa latet obrutus, humida molles
Vis abit in pluuias, aut grandine ruris honorem
Decutit, aut operit niueo ceu vellere montes,
Aut matutinis vestit dumeta pruinis.
At tenues nebulæ & sicci spiracula fumi

Cùm glomerant campo sese aeris, ilicet Auster
Imbrifer, aut gelida Boreas effusus ab Arcto
Nubila voluit agens & turbine pulueris atri
Verrit humum, siccísque furens bacchatur arenis.
Æquora nec latis latè circumsona terris
Non in se remeant rursum & tumefacta redundant
Perpetuo fluxu: Terra vna immobilis hæret
In sese incumbens, nec sursum limite recto
Nec fugit in dextram, aut læuam, sidítve deorsum,
Nec sese sua per vestigia voluit in orbem.
Nam cùm stelliferi sursum vndique machina cœli
Assurgat, tellúsque sua grauitate deorsum
Pressa fluat, recto quo limite cunque mearet,
Scanderet, & nitidis propiùs succederet astris,
Et benè dispositi turbaret fœdera mundi,
Quæ leuibus sursum, grauibus dant ire deorsum.
Cùmque suum tetigêre locum, si nulla quietem
Vis peregrè infestet, tranquilla pace potiri.
Terra igitur nec sponte sua sesedere mundi
E media regione potest, nec viribus vllis
In latus impelli potis est, tollíve premíve:
Cùm sit nulla vsquam tanta violentia molis,
Moliri quæ sede sua per vímque mouere
Congeriem terræ possit: Nec rursus in orbem
Se rotat, vt veterùm falsò pars magna sophorum
Crediderat, Samij iurata in verba magistri.
Quippe astrorum ignes spectantia lumina falli:
Quòd volucri circum torqueri turbine cœlum
Immota tellure putent: ceu littore puppis
Cùm fugit & vento radit vada salsa profundo,
Stare, ratem pigróque putes hærere profundo,
Cùm fugiant colles, syluæque vrbésque recedant.

Nox

Nox ita corporeos hebetat caligine sensus.
At tu chare puer nunc mecum lumina mentis
Huc intende, animóque orbem percurre sagaci,
Eque suis tenebris demersum protrahe verum.
Finge animo, pigris immoto corpore flammis
Stare polum, terram se circumuoluere in orbem,
Pérque ter octonas vmbrarum & luminis horas
Claudere perpetuum sua per vestigia gyrum,
Hanc neque vim cursus, celeres æquare sagittæ,
Nec poterunt alæ volucrum, nec flamina venti,
Nec quæ sulfureæ impellit violentia flammæ
Saxa, cauo inclusus quoties furit æstus aheno.
Ergo tam celeri tellus si concita motu
Iret in occasum, rursúsque rediret in ortum,
Cuncta simul quateret secum, vastóque fragore
Templa, ædes, miserísque etiam cum ciuibus vrbes
Opprimeret subitæ strages inopina ruinæ.
Ipsæ etiam volucres tranantes aera leni
Remigio alarum, celeri vertigine terræ
Abreptas gemerent syluas, nidósque tenella
Cum sobole, & chara forsan cum coniuge: nec se
Auderet Zephyro solus committere turtur:
Et procul ablatos terra fugiente Hymenæos,
Et viduum longo luctu defleret amorem,
Quid? cùm prima leues ineunt certamina Persæ,
Medorum & paribus stat contrà exercitus armis:
Stante polo, fugiente solo, dum missile ferrum
Aere suspensum vacuo volat: altera telis
Occurrens pars se indueret, pars altera nunquam
Vulnera perferret, tela & vertigine terræ
Hostibus ablatis, domini vestigia propter
Irrita conciderent. Quid cùm se concita tellus

Semper in occasum torquet, si cærula ponti
Aequora lenta iacent, pigrísque immota lacunis
Intereà, nónne aut terræ pars magna necesse est
Innatet æquoribus, naturæ & fœdere rupto
Vnda leuis rupes onerosas gurgite gestans
Non cedat, montésque altos non perforet humor,
Antè quidem indocilis minimos gestare lapillos?
Aut si terra vndis solida & non fracta resistat,
Quotidie partem obrueret pars humida ponti
Demersámque freto, quàm Sol modò viderat, hãc nox
Squalentem informi semper spectaret arena?
Quòd si terra pari contorta volumine secum
Aequora raptaret, quique æquora concita tollit
Spiritus, impulsu ablatus traheretur eòdem
Aequoris, & versi violenta in flumina ponti:
Nauita vel verrens abiegnis æquora palmis,
Vel latè expansis possit contendere velis
Præcipiti vanum cursu vincente laborem?
Nónne vides parua pueri crepitacula dextra
Cùm quatiunt? vel cùm neruo stridente sagitta
Missa volat? vel cùm follis de fauce reclusus
Ventus anhelantem fouet in fornacibus ignem
Séque gemit fundi? si paruo igitur momento
Cum sonitu impulsus fremat atque remugiat aer,
Quem fore spiramus sonitum? quæ murmura? tellus
Concita præcipitem dum se contorquet in orbem,
Tótque simul syluæ præruptáque culmina montium
Auram indignantem scindant, laceréntque foréntque.
Quid Solem loquar aut Lunam? quid cætera cœli
Sidera, quæ peragunt non æquo tramite cursum,
Inque chori ludunt speciem, & nunc lumine iuncto
Mutua conspirant, spatiis nunc dissita longis:

Quæque suum seruant diuersa lege tenorem?
Hæc si perpetua statione vnita manerent,
Non procul à fratris radiis ferrugine vultum
Nunc Phœbe indueret, nunc fratrem admota subiret,
Et trepidum subitis tenebris confunderet orbem.
Nec Sol æstiferi modò torrida brachia Cancri
Scanderet, imbriferos modò declinaret ad Austros,
Nunc, medio auratas cùm limite versat habenas,
A tenebris, paribus lucem secerneret horis.
Nec variis rerum vicibus, quæ terra pruinis
Obruta, quæ pigro torpebat frigore, lætis
Frugibus & blando florum vernaret amictu,
Et coqueret mites in apricis collibus vuas.
Nec Veneris iubar Oceano modò manè decoros
Exsereret vultus, & præuia lumina, Soli
Nunc præluceret vespertinis Hymenæis:
Regia si cœli pigra atque immota maneret?
Nec leuior fuit in positu telluris & vndæ
Error eorundem, qui mœnia celsa Crotonis
Incoluere sophi Lacedæmoniúmque Tarentum.
Quippe nihil toto naturæ in corpore claudi
Purius aut melius viuaci semine flammæ,
Omnibus vnde ortus nascentibus, omnibus auctus
Progenitis, vigiliisque ciens præcordia motus,
Qui meat in lentos discusso frigore neruos,
Insinuánsque animam æternam per membra caduca,
Conciliat fluxis cœlestia semina flammis.
Huic igitur multo visa est dignissima sedes
Arcanum penetrale orbis, mediique recessus:
Vnde adito è sacro partes effundere in omnes
Se queat, vt (si fas paruis componere magna)
Quod vegetat pigros cunctis animantibus artus

Sanguinis & vitæ fons cor, de pectoris antro
Vitalem sparget per cætera membra calorem.
Proxima post ignem est illis sita terra, nec vnam
Hanc statuêre tamen: sed & huic Antichthona terrā
Aduersam æternos circum ignem voluere gyros.
Hæc procul à vera quantum ratione recedant,
Percipe, nam grauibus cùm sit vis vna mouendi,
Sponte sua vt fugiant cœli conuexa, fluántque
In medium mundi centrum: vt terra infima sidat
Sponte sua, & media mundi statione necesse est
Aere libratum vacuo se fingat in orbem.
Nec minùs id certis facilè est cognoscere signis.
Si minùs à porta tellus distaret eoa,
Quàm Tartessiaco, qui fessos accipit axes,
Limite: iam Phœbus radiis insigne coruscis
Cùm caput exsereret, maiorem ostenderet orbem
Manè oriens, rursus ventura nocte minorem.
Sidera quid memorem? vel quæ labuntur eodem
Limite perpetuo, vel quæ non passibus æquis
Per liquidos cœli campos constanter oberrant.
Cùm propiora meant, maiori corporis auctu
Esse videbuntur nobis: dum longiùs absunt,
Pro spatij faciem ostendent ratione minorem.
Quin Solem obserua, cœli de culmine recta
Cùm ferit Æthiopas radiorum cuspide, nulla
Cùm teneros fœtus defendit pampinus vmbra.
Si propior terris lucis moderator eois
Tunc regeret currus: maior peragranda peracta
Lucis parte foret, cœli & fastigia paucis
Manè per aduersum cliuum Sol scanderet horis,
Serus in occiduum spatio maiore iugales
Conderet Oceanum. Contrà si terra propinqua

Hesperiæ metæ, longè distaret Eoa,
Manè diu Titan scandens sublime cacumen
Ætheris, hesperias citò præcipitaret in vndas:
Tempora nec lucis (nunc vt solet) ætheris alti
E solio spatiis medius secerneret æquis.
Præterea propior si Sol sese exserit Indis,
Quàm cadit Hesperiis, vmbras oriendo minores
Horis proijceret paribus, quàm littora Calpes
Cùm petit, in noctem quatiens decliuis habenas.
Corpus enim ad lumen si proponatur opacum,
Tam magis obscuras in longum porrigit vmbras,
Quàm magis à denso remouebis corpore lumen.
Nunc Sol æquales spatiis æqualibus vmbras
Cùm iaciat: spatiis cœlum vndique respicit æquis,
Ex æquo occiduæ, portæq; propinquus Eoæ.
Terræ orbis calidum sed nec decliuis in austrum
Propendet, nec Mænaliam consurgit in vrsam,
Sed medio inter vtrumque polum discrimine pẽdens,
circumfusum æquo distinguit limite cœlum.
Nónne vides? blandi cùm nuncia veris hirundo
Admonet æquales cum lucibus esse tenebras,
Aut cùm Libra dies noctésque examine iusto
Temperat, & mites fouet æstus mitior vuas,
Manè nouo surgens roseo cùm Phœbus Eoo
Fundit in humentes radiorum spicula terras;
Turritæque domus armatáque mœnia pinnis,
Et quæ finitimis excludit iurgia limes
Arbor agri, rectos ad sera cubilia Phœbi
Proijcit vmbrarum mucrones: rursus in vndas
Vespere discedens sero, cùm condit anhelus
Phœbus equos, roseos vmbrarum cuspis in ortus
Tenditur. at cùm Sol pluuios decliuis in Austros

Aegocerota tenet, vel cùm sublimis in Arcton
Emicat, æquoreíque accendit brachia Cancri:
Nunc Noton obliqua, Boream nunc appetit vmbra,
Sed media mundi tellus statione relicta,
Si se Parrhasiam magis acclinaret ad Arcton;
Omnis in algentem sese vmbra extenderet Arcton.
Sin magis humentes sese inclinaret in Austros:
Omnis in humentes sese vmbra extenderet Austros.
Sed neque si tellus medio non esset in axe
Inter vtrumque polum, subtracto lumine fratris
Delia telluris subita palleret ab vmbra,
Diuiso quoties æquali limite cœlo,
Obijcit aduersum radiis solaribus orbem.
Nunc age telluris quæ sit mensura, quis illam
Ambitus in gyrum remeans circundet: ab imo
Linea quæ summas mundi penetraret ad oras,
Quanta sit & veterum quænam solertia molem
Sit dimensa animo tantam percurre sagaci,
Oblitúsque humiles curas, paulùm erige mentem,
Et mecum ingentes cœli spatiare per oras.
Chaldæi proceres (sic fama est prodita) vasti
Cùm campi incolerent æquor, latéque pateret
Aetheris immensi partes prospectus in omnes,
In numeros primi stellas & nomina certa
Digessere, suis signantes astra figuris.
Illiciebat enim mentésque oculósque benigna
Temperies, aër tranquilla luce serenus
Semper, & æstiui facies in nubila cœli.
Ergo propositi victrix industria, certis
Finibus & spatiis numerorum inclusit Olympum:
Et qui Vectorem Phryxi Librámque pererrat
Circulus, in partes diuisit quattuor æquas.

Néve

Néve etiam exiguis ſpatiis menſura deeſſet,
In nouies denas viſum eſt diſcerpere partes
Quadrantẽ, & totidem partiri in fragmina gyrum,
Qui ſpatiis vtrumque polum diſcriminat æquis.
Cúmque foret terris homini tam notior æther:
Turpe videbatur, qui tam longinqua ſagaci
Ingenio eruerat, propriam non noſcere ſedem:
Quíq; velut patriã ipſum animo peragraſſet olympũ;
Degere natalis peregrinum in carcere glebæ,
Ignotum populis ignorandúmque propinquis.
Sed cùm frigoribus torpens, aut torrida flammis,
Aut infeſta feris, ſqualeret maxima terræ
Portio, cùm monſtris etiam crudelior ipſis
Barbara ſæuities hominum loca culta teneret;
Prodiga nec vitæ, ſitis inſatiabilis auri
Sæuo auderet adhuc vitam committere ponto:
Ipſe animus velox longum vincente laborem
Corpore menſuram patrij velut hoſpes Olympi
In cœlo inuenit. Terræ nam plana iacentis
Aſſyriæ peragrans decies cùm ſena viator,
Ac bina aduerſam tranſiſſet millia in vrſam
In quadrante, poli quadrantem, menſus aheno
(Quem ſpatia extremas per lymbi ſectilis oras
In nouies partitus erat dena inſtar olympi)
Inde per anguſtæ cœlum ſublime dioptræ
Intuitus rimam ſolito ſublimius vna
Parte ſuper, cœlos tranſcendere repperit Arcton;
Repperit à vetitis ceu ſe reflecteret vndis.
Hoc aliis ſæpe atque alijs tentantibus, idem
Affuit euentus: ſic experientia longa
Edidicit decies ſex binaq; millia paſſûm
Reſpondere vni cœleſti è corpore parti.

Hunc igitur ratio numerum per fragmina circi,
Qui per vtrumq; polum productus limite recto,
Hinc atque hinc spatiis cœlum disterminat æquis,
Multiplicans: quantus terrarum circulus orbem
Ambiat, inuenit, Cùm terræ deinde rotundæ
Circuitum inuentum tres dissecuisset in æquas
Particulas: inter summum telluris & imum
Quanta foret penetrans per centrum linea vidit.
Nil adeò inculti montes, nil concita ventis
Æquora, nil oculis densi impenetrabilis orbis
Obstiterat moles animo, quin deuia rerum
Cerneret, & claræ rationis lampade fretus,
Panderet infernas immissa luce tenebras.
Nec leuior labor est cœlo componere terram:
Vt collata simul cùm sint ratione sagaci,
Percipias rerum sit quantula portio, verbis
Quam nos magnificis in regna superba secamus,
Partimur ferro, mercamur, sanguine fuso
Ducimus exiguæ glebæ de parte triumphos.
Illa etenim moles per se spectata seorsim,
Magna quidem: si cum stellati tegmine cœli
Componas, puncti instar erit, vel seminis, vnde
Condidit innumeros senior Gargetius orbes,
Nam neq; si terræ spatium vitreíque profundi
Multiplices decies centena in millia passum,
Atque iterum totidem totidémque in millia ducas,
Mensus eris magno exiguam de corpore partem.
Nec labor & ratio poterit deprendere, terræ
Circuitum astriferi quota pars æquauerit orbis:
Non magis, Oceani quàm si iuuet edere, quantam
Vrna breuis magno capiat de gurgite partem.
Nec, nisi terra foret puncti non sectilis instar,
Dimidium

Dimidium cœli semper finiret horizon.
Signáque sex infra tenebris absconderet atris,
Altera six æquo præcidens limite cœlum,
Contemplanda oculis semper daret obuia nostris.
Nec vaga cùm pleno turgescit Cynthia cornu,
Surgeret Hesperium Phœbo subeunte profundum:
Aut prono Hesperijs curru se tingeret vndis
Phœbus, ab Eois cùm fluctibus exserit axem:
Ni collata polo moles telluris & vndæ,
Penè atomi exiguæ speciémq; modúmque referret.
Nec minùs id geminæ poterunt ostendere stellæ,
Omnia persimiles lucem faciémque modúmque,
Diuidit in partes hæc Cācrum, hæc Scorpion æquas,
Has vigil obseruans castrorum ex aggere miles,
Aut dum nocturnas rate nauita diuidit vndas,
Vidit vt Eois quoties caput exserit vndis
Altera, sub Mauris se fluctibus altera semper
Condat, vt æquali dirimentes limite cœlum
Dimidium retegant oculis spectabile nostris,
Dimidium celent: sic vt finitor vtramque
Hâc atq; hâc mediam secet vno tempore stellam.
Hîc, si luminibus spatium telluris iniquæ
Efficeret, nobis cœli spectanda pateret
Pars minor: at nunc seu spectes per plana iacentis
Aßyriæ nitidum cœli remeabilis orbem:
Seu super aërij montis sublime cacumen,
Dimidio cœli non plúsve minúsve videbis:
Et Tartessiacis cùm Taurus mergit in vndis,
Scorpius Eois oriens emergit ab vndis,
Inq; vicem semper remeantes passibus æquis
Hic premit aduersos, hic fluctibus exserit ignes.
Nullum adeò montes ingestáque culmina celsis

Nubibus efficient momentum, totáve terræ
Machina, cum magno sic componatur olympo.
Non magis ac radiis volitantia corpora Solis
Cum Tauri collata iugis, aut Alpibus, aut quæ
Saxa Prometheis famam meruere catenis:
Aut si componas latè circumsona terræ
Æquora cum tenero, qui pingit gramina rore.
Hunc etiam auricomum qui prospicit omnia Solem
Aspice: qui quanto maior sit corpore terræ,
Post tibi perspicuis clarabimus argumentis.
Is tam mole ingens, tam claro lumine purus
Cùm nitet, & nulla nubis caput occulit vmbra,
Non multo apparet nobis pede longior vno.
Ergo is tantillum cùm sese ostendat: in axem
Ipse suum Phœbus si te super æthera tollat,
Inq; diem Phaëtonteas tibi cedat habenas,
Quantula de cœli spectanti vertice celso
Terra videretur? iam quantula portio cœli
Ipse sui Sol est? Solem quoq; qui vehit orbis,
Quantulus est cum stelligero collatus olympo?
Terra igitur cùm sit millesima portio Solis;
Pars orbis Sol parua sui: qui continet orbis
Solem, stelligeri exilis sit portio cœli:
Stelligero tellus si componatur olympo,
Nulla queat numeris ratio comprendere, tellus
Pars quota sit vasti, qui continet omnia, mundi.
Hæc illa est hominum sedes, hæc illa ferarum
Et volucrum domus: hoc angusto è carcere quantum
Surripit Oceani terræ circumfluus humor,
Quiq; per Herculeæ irrumpens diuortia metæ,
Europam Lybicis latè seiungit ab oris?
Adde huc claustra Arabum; quæque arctant æquora campos
Hyrcanos

Hyrcanos: huc adde lacus laxásque paludes,
Et quæ præcipiti labefactant flumina montes
Vertice, vel pigris stagnant immota lacunis.
Dumq́; hæc vi rapiunt, hæc orbem gurgite mergunt,
Conditur exiguæ sub aquis pars maxima terræ.
Quod superest, magno velut insula parua profundo
Innatat: hæc etiam quantum vel squalet arenis?
Vel tumet in vastos sine fruge, sine arbore montes?
Vel nimiis ardet flammis? vel frigore torpet?
Vel iacet humano indocilis mansuescere cultu,
Vel fœcunda malis animantum in funera succis?
O pudor, ô stolidi præceps vesania voti!
Quantula pars rerum est, in qua se gloria tollit,
Ira fremit, metus exanimat, dolor vrit, egestas
Cogit opes ferro, insidijs, flamma atq; veneno?
Scilicet & trepido feruent humana tumultu.

GEORGII

BVCHANANI SCOTI

DE SPHÆRA LIB. II.

IAm mihi Timoleō animo maiora capaci
Cōcipe, nec terras semper mirare iacētes.
Excute degeneres circū mortalia curas,
Et mecum ingētes cœli spatiare per oras.

Nec tibi Dædaliæ temeraria vincula curæ
Nectere opus, volucrésque iugis frænare dracones,
Montibus aut structis cumulare ad sidera montes.
Author ego, audendi dux, & per trita viarum
Antè feram gressus, quà primùm cœlifer Atlas
Strauit iter, quáque Herculeæ vestigia plantæ
Ire monent, nec non Scythica de rupe Prometheus
Pendulus, & volucer Perseus, & Latmius heros,
Et Cepheus tota pariter cum gente, ferasque
Qui sectatur adhuc cœlo venator Orion.
Nónne vides, vt nocte faces arx lucida cœli
Proferat, & tenebras flammarum lumine puro
Discutiat, pandátque viam, seséq; tuenti
Offerat, & quantum mortalia lumina fas est
Templa Deûm spectare, & cœlum immune senectæ,
Obuia sese oculis dant sidera cernere nostris?
Nec tamen iis ducibus nimiùm confide: tenebris
Corporeis oculorum acies hebetata, remotos
Non satis ad certam trutinam cœli exigit orbes.
At cognata polo simul ac mens libera curis
Tollit humo sese, & penetrans immane coruscum,
Paulatim tardos absterſa ærugine sensus
Ferre diem docet: abscedunt caliginis vmbræ,
Nudáque se nobis offert natura videndam.
Quòd si oculis fidas, rationis luce remota,
Corporeis: quicquid nos circum nocte diéque
Voluitur, esse vnum credas improuidus orbem.
At si cœlestes flammas ratione sagaci
Obserues, vt iuncta meent nunc lumina, vt amplis
Dissita nunc spatiis, liquidum per inane ferantur,
Hæc terras propiora secent, illa ardua mundi
Templa procul teneant: meritò dubitabis, an vnus
Tam

Tam varijs possit sedem dare motibus orbis.
Nam neque fas credi, ceu pinnis diuidit vndas,
Squamigerum pecus, & volucris secat aëra pennis,
Sponte animata suo se sidera voluere gyro.
Quicquid sponte sua atque anima vegetante cietur,
Se vario exercet motu: nunc dextra capeßit,
Nunc abit in læuum: modò curuo limite in orbem
Circumagitur, modò progreditur retróque recedit:
Deniq; quò velox animi rapit impetus, omnes
Effingit species motus, faciesq́, nec vnum
Perpetuò seruat certa sub lege tenorem.
Sæpe etiam alterna requie variante labori
Otia succedunt. At sidera passibus æquis
Perpetuum circa terras voluuntur in orbem,
Ocia nec durum renouant alterna laborem.
Non igitur stellas animæ vis viuida torquet,
Quæq; suam motu impellens sine fine perenni
Æqualíque tenore in partem semper eandem.
Sed neque fortuna temerè impellente feruntur
Sidera: nam sortis quæ vis temeraria voluit
Cuncta, nec æquali spatio, nec tempore certo
Constantes peragunt æterna in secula motus:
Sed sæpe externis velociùs incita causis
Deproperant cursus: sæpe indupedita quiescunt,
Aut fingunt lentos magno molimine gyros.
Vsque adeò iuncta est lætæ inconstantia sorti.
Præterea pronum stellis natura meatum
Si daret, in mediam has ageret progreßio partem.
Quippe quibus natura dedit se impellere sursum,
Apta ad natiuum tribuit quoque membra meatum
Corporis & speciem stellarum at corpora in orbem
Cùm veniant: alios nequeunt effingere motus,

Quàm se perpetuo sua per vestigia gyro
Voluere: corporibus quæ vis est vna rotundis.
Esse globos porrò cœlestia corpora stellas,
Ostendunt Lunæ facies: quæ seu noua cœlo
Cornua complexu meditatur libera, fratris
Æmula, seu Phœbi primo se vespere ponto
Exserit Eoo, seu qua se cunque videndam
Dat specie, teretem se fingere tentat in orbem.
Quando igitur nec sponte sua per inane rotari
Astra, nec incertos temeraria voluere lapsus
Deprendit ratio: superest vt fixa per orbes
Quæq; suos (veluti per tympana summa rotarum
Clauus inhærescit, tabula vel nodus acerna)
Perpetuò maneant, & cùm se verterit orbis,
Astra suum peragant cum cœlo tracta meatum.
Et quia non vno semper per inane feruntur
Ordine, nec cœlum transcurrunt passibus æquis:
Esse pares numero cum motibus ætheris orbes,
Deprendit solers industria: semper vt imum
Ac propius terris Luna terat orbita cœlum,
Et minimum lento flexu voluatur in orbem.
Proximus huic, paruo sed proximus interuallo
Mercurius, lætóq; diem modò Lucifer astro
Præueniens, idem noctis prænuncius ignis
Hesperus, obseruant Solem propè passibus æquis:
Vt medius rerum Sol omnia lumine lustret,
Educet & foueat, flammis nunc celsus in Arcton
Emicet, humentes nunc se dimittat in Austros:
Dúmque his nunc propior, nunc illis admouet axem,
Et variis varium partitur lucibus annum,
Omnibus æquales faciat cum luce tenebras.
Altior hoc Mars sanguineo rubet igne cruentus.

Iuppiter

Iuppiter hinc hilarat nitidum fulgore salubri
Æthera. Saturnus liuenti pallidus astro
Septimus, obscuras fuligine versat habenas.
Hos super octauum celeri volat agmine cœlum,
Mille oculis, mille igniculis sub nocte sopora
Discutiens atras piceæ caliginis vmbras:
Ne temerè in tenebris erret per opaca viator,
Ne temerè ignotis vagus erret nauita in vndis,
Ne vigil excubitor spatiis non diuidat æquis
Tempora, ne famulas lassent impensiùs æquo
Pensa manus, durum cantu fallente laborem.
Hos orbes tantùm veteres nouere, nec vltra
Esse rati quicquam, præter secreta Deorum
Templa: vbi nec morbi, nec luctus, & anxia cura
Sollicitant miseras trepida formidine mentes:
Sed secura quies, & nescia vita senectæ,
Et cum pace fides habitant, quæq; vltima terras
Deseruit nostris vitiis offensa nocentes.
Attamen assidua obseruans cœlestia cura
Lumina posteritas, cœlum non simplice motu
Credidit octauum celeres absoluere gyros.
Quin modò Mænaliam paulatim vergere ad Arctō,
Nūc regredi, pluuiósq; magis deflectere ad Austros,
Sed lento & sensum propè decipiente recessu,
Vt duo vix vnam titubet per secula partem
E gradibus nouies vicenis: quippe latentis
Tot gradibus mundi cardo est secretus ab Arcto.
Hæc, quibus indulsit cœlum maiora benignum.
Ocia, & ingenij vires maturior ætas
Firmauit, quæsisse iuuet, pérq; ardua montium
Ire iuga, & quà nulla hominum vestigia signat
Orbita, secretos Musarum accedere fontes:

Temporáque incedant velati frondis honore
Vallibus Italiæ sueto: nos propter amœnum
Eridanum Phaëtontea repetamus in vmbra
Sparsa per astriferos latè miracula campos,
Quà Pelusiaci cura est progressa magistri
Contenti nouisse polos, dum classica cessant,
Nec ferus Aoniis Mars inuidet ocia Musis.
Octo igitur solos veterum solertia cœlos
Nouerat: & varij quot erant discrimina motus,
Æthera cœlestes totidem diuisit in orbes.
Nec tamen (hæc ratio quamuis monstrarit apertè)
Cessat adhuc cæcis inscitia mersa tenebris,
Oblatrare palàm, cœlum damnare quiete,
Ausa pigram celeri motu conuertere terram.
Cùm quibus indulsit sensum natura videndi,
Quotidie cernant noctis cedentibus vmbris,
Manè nouo Phœbum paulatim aßurgere ponto,
Aut velut enasci longinquo ex æquore terræ,
Inde per aduersum cœli conscendere cliuum,
Donec propositi victor stetit arduus alto
Culmine, & in cunctas radiorum spicula terras
Direxit, mox æquoreas decliuis in vndas
Præcipitat celerem paruo moderamine currum,
Donec equos fessos Atlantide serus in vnda
Abluat, & furuæ cedat sua tempora nocti.
Sic vaga rorifera consurgit Delia biga,
Sic medij sensim potitur fastigia cœli.
Sic cadit in fluctus. Hac sidera lege serena
Nocte per ætherios voluunt sua lumina campos,
Primum humili, celsa mox lampade, rursus ad imum
Vsq; solum preßa, mox vt tellure vel vnda
Absorptum quærunt spectantia lumina lumen.

Deinde vbi dimenso latuerunt tempore, rursus
Deproperant solitos solito moderamine cursus,
Perq; vias mundi liquidas sine fine reuersa
Perpetuo monstrant cœlum se voluere gyro.
Nec minùs id fixis poteris cognoscere stellis:
Continuo cœlum circum se voluere flexu,
Quotidiéque nouos, dum circumuoluitur, orbes
Claudere. Conspicuo Cynosuram in vertice mundi
Aspice sublimem, iunctámque Lycaonis vrsam,
Quíque sinu magno geminas complectitur Arctos,
Serpentem ingentes ingenti corpore flexus
Torquentem, & tota lucentem nocte Bootem.
Nónne vides, Cynosura breues vt colligat orbes?
Circundétque suam lenta vertigine caudam?
Vtq; Helice quanto gelidis Aquilonis ab auris
Longiùs abscessit, tanto volet ocyùs, vt se
Circumagens sulcet maioribus æthera spiris?
Laxiùs hæc etiam comitatur claustra Bootes,
Et quo quæq; magis septem semota trioni est
Stella, magis laxos in cœlo circinat orbes.
Donec ad has ventum, quæ sero vespere ponto
Lumina demergunt: sed & hæ cœlum esse rotundum
Significant, longos flectentes luminis arcus.
Quóque polo propior quæq; est, breuiore recondit
Se spatio sub aquis: quo vitat longiùs Arcton,
Hoc arcu breuiore volans per cærula cœli
Cernitur, & longam indulget sibi condita noctem.
Quando igitur totis qui lucent noctibus ignes
Perficiunt orbes totos, quæ mersa profundo
Sidera se condunt, arcu sinuantur, vt orbes
Fingere conentur: certum est se voluere in orbem,
Cuncta suo motu quod torquet sidera, cœlum.

Nec mihi Democriti persuaserit acris acumen
Leucippúsque aut Cecropiis Epicurus in hortis,
Secretus turbæ strepitu, nasciq; moriq;
Quotidie stellas, Phœbeos fluctibus ignes
Extingui, aut vdæ tactu marcessere terræ,
Eq; solo rursus vel aquis emergere partu
Vsque nouo. Nam fortuito quæ parturit ortu
Casus, in iis nunquam manet inuariabilis ordo,
Et modus & facies, numerúsque & tempora partus,
Et concessa locis semper cunabula certis.
Sed neque vis tanta est brutæ telluris, & vndæ,
Vt subitò immensos educant luminis orbes,
Eductos perimant: nec si foret illa potestas,
Parte sui tellus vires proferret in vna
Perpetuò, vt nobis progigneret India stellas
Manè, sub æquoreis Atlas absconderet vndis
Vespere: quæ tellus à Calpe separat Indos,
Luminis infelix partu viduata iaceret.
Præterea tenuem cur nunc in cornua Lunam
Surgere, nunc plenò tumidam splendescere vultu
Cernimus, & certos incerti luminis orbes,
Nunc nitido monstrare die, nunc nocte sopora?
Cúmq; aliis semper facies maneat sua stellis:
Cur vnam inconstans tenet hæc constantia Lunam?
Quid loquar Arctoo stellas in culmine mundi
Æquoris immunes? quæ vis hæc lumina seruat
Semper inocciduo decorantia lumine cœlum,
Cùm neq; contingant terras, neque regna profundi
Nereos, vnde queant hebetes accendere flammas?
Quid? quòd & Arctophylax Ariadneæq; coronæ
Sidera, quæ flauis tota se nocte Britannis
Ostendunt, Pharia sub aquis merguntur in ora?

Ac, Rhodiis rara qui fulget luce, Canopum
Perpetua propè nocte Pharos videt, vltima tellus
Æthiopum nulla sidus condente latebra,
Spectat peruigiles præbentem noctibus ignes.
Quomodo quas Phariæ perimit contagio terræ,
Cernit inextinctas lucere Britannia flammas.
Aut Rhodijs eadem gignit perimitque Canopum
Hora, Pharo tardè qui condit lumen, in oris
Æthiopum nunquam è cœli statione recedit.
Esse etiam cœlum nulla non parte rotundum,
Ostendunt celeres magnum per inane rotatus.
Nulla etenim molis facies diuersa citatos
Tam facili lapsu potis est absoluere gyros.
Nulla capax magis est cuncta inter corpora forma,
Ambitus æqualis omni quæ parte coercet,
Quàm globus: hac igitur non forma decentior vlla est
(Cætera complecti quod debuit omnia) cœlo.
Hoc tamen assidua scrutari sidera cura
Agnouere senes, quod cùm deprendere motus,
Fluxáque momentis distinguere tempora certis
Tentarent, spatiísque palàm metirier æquis,
Nulla foret studio huic diuersæ machina formæ
Apta, nisi ad speciem penitus tornata rotundam.
Quo minùs id dubites, animo tibi finge supremi
Diuersam cœli faciem, siue esse trigonam,
Siue æquo laterum ductu quadrare libebit.
Cùm liquidi per plana soli terrísque propinquus
Cursum ageret celerem Phœbus, germanáve Phœbi:
Maior eis moles, atque ingens corporis auctus
Esse videretur: rursus cùm flexus in alti
Angulus ablatos raperet fastigia cœli,
Contrahere angustos spatiis breuioribus ignes

Aspiceres, lucémque solo præbere malignam:
Qui nunc æquali discreti limite terris
Monstrant æquales (absint modò nubila) vultus.
Nam quòd ab Eoa Phœbus cum lumine porta
Exit manè nouo, vel cùm se vespere sero
Tethyos in thalamos recipit, maiore videtur
Orbe suis propiùs terras accendere flammis:
Non longi in causa est spatij distantia maior.
Cum neque plus distet, Phœbus sua spicula summo
Cùm iacit è cœlo, propior nec luceat imo
Margine, manè oriens, vel cùm se vespere condit.
Sed fumos & manè nouos & vespere terræ
Exhalant vapidæ, veram qui luminis augent
Longinqui speciem, & spectantia lumina fallunt.
Non secus ac altis quæ lucent cunque sub vndis
Corpora decipiunt visus maioráque veris
Apparent, positæ in medio quòd densior vndæ
Humor, inoffensos nequeat transmittere visus.
Nec mihi non aliqua niti ratione videntur,
Propterea mundum qui credunt esse rotundum,
Quod Pater omnipotens, qui rerum prima creauit
Semina, & in varias ea iussit abire figuras,
Omnibus in rebus (quantum mortalia possunt
Æquari æternis, & non peritura caducis)
Ipse sui velit, vt quædam remaneret imago,
Atq; aliqua patrem soboles ex parte referret.
Sic quæ seminibus coëuntes quattuor omnes
Finguntur species nitidi sub tegmine cœli,
Quamuis mutatis pereant, redeántque figuris,
Quotidie tamen æterna se lege propagant.
Et cum morte gerit bellum natura, peremptum
Restituens simili rediuiuum in morte parentem.
Sic

Sic homines fragili quamuis è stirpe, perennant
Quà licet: & sobole æterni, compage caduci,
Æmula diuinis peragunt sua secula seclis:
Vtq; in eis propior diuinæ stirpis imago
Luceret, cœlo data mens, quæ corporis artus
Non solùm vegetet tardos, sed carcere cœco
Clausa micet, penetretq; ima caua viscera terræ.
Non illi obsistit solidæ impenetrabile massæ
Corpus, & obscuris Acherontia regna tenebris
Obsita, non atris obsessus nubibus aër,
Infirmásque acies oculorum hebetantia Solis
Lumina, non spatio vasto semotus Olympus
In se præcipiti semper reuolubilis orbe,
Omnia quin oculis peragraret pectoris: vt quæ
Abdidit, aut spatiis longis natura remouit,
Educta è tenebris propiúsque admota videret.
Illa igitur purum cœli cùm cerneret orbem
Damnatum nulla per secula longa senecta,
Nobiliore ortu, quàm obnoxia corpora morti,
Credidit esse satum, propiúsque referre parentem.
Vtq; Dei nullis natura coercita metis,
Principio medióque caret, nec finibus vllis
Clauditur, aut spatijs æui, sed totus vbiq; est:
Sic mundi in teretem facies coit vndique formam,
Vndiq; par similísq; sui, sine fine, sine vllo
Principio, nullis per tot labentia secla
Deterior damnis, aut auctior incrementis,
Et rediens in se lapsu sine fine perenni,
Nec motus medium aut finem aut exordia nouit.
Totus & in sese incumbens per inane profundum,
Non eget externis, vt pendeat, vndique causis.
Hæc mundi forma & series æterna mouendi,

Semper ad occasum sese vt conuertat ab ortu,
Quoq; abijt redeat totiésq; abiens rediensq;
Obseruet sedem veluti non mobilis vnam.
At verò quinque errones Titaniáque astra
Quamuis perpetua lustrent vertigine terras,
Semper & in partem quam stellifer orbis eandem
Nitantur, tamen haud æquis sua passibus vrgent
Lumina, sed lento magis itq; redítque recursu:
Quò magis ad terram quisque inclinatur inertem.
Scilicet ingentes cùm fingeret ætheris orbes
Cœlituum pater, atque hominum formaret ad vsus:
Proxima quæ nostros incurrunt lumina visus,
Si tam præcipiti vertigine torta mearent,
Quàm, gremio quæ cuncta suo suprema coercet,
Machina, tam celeres spectantia lumina motus
Deficerent, hebetésque oculos caligo repentè
Conderet, ad nullósque vsus properatio motus
Apta foret, paucis Phœbea recurreret horis
Et fugeret lampas, nec tempora commoda somno
Nox breuis, aut præceps lux opportuna labori
Diuideret, toties reduces cum sole tenebræ
Omnia turbarent operum momenta, nec æstas
Concoqueret fruges, nec dulces pallor in vuas
Serperet, & lentè mitesceret acer amaror.
Gleba nec exiguo putrescens frigore venis
Imbiberet cupidis genitales ætheris imbres,
Nec breue ver blandos florum spiraret odores,
Sed properata æstas veris spoliaret honorem,
Pelleret æstatem autumnus, dum messis in herba
Turgeret: deformis hyems infirma necaret
Semina, solliciti spem deceptura coloni.
Ergo ille ætherij clemens moderator Olympi,

Ad varios hominum dum ſeſe accommodat vſus,
Orbibus extremis celeres abſoluere motus
Poſſe dedit, ſed quos viſus non ſentit acumen,
Diſſiti tam longo ſpatio dum ſidera ſpectat.
Ac dein paulatim motu interiore repreſſus
Impetus, & tardo flexu, quæ citima fulgent
Lumina, quæq; ſuos tali diſcrimine curſus
Deproperant, oculis vt nec ſpectantibus obſint.
Nec turbent hominum nimium properata labores.
Sic ſpatium nouies ternis quod Luna diebus
Conficit, hoc vno peragit Sol aureus anno,
Aſſequitúrq; iterum germanam iterúmq; relinquit,
Lunaremq́; ſuis claudit congreſsibus annum.
Menſibus octonis ter Mars velocior orbem
Aſſequitur Solis, duodenis Iuppiter annis,
Saturnus totidem, ſi ter ſex inſuper addas.
Quo magis hoc animo poſſis comprendere, finge
Eſſe ſimul cunctos Tauri ſub fronte planetas,
Moliriq; ſuos non æquo tramite greſſus.
Quo lenta ſe quiſq; magis vertigine torquet,
Longius à Tauro ſpatio breuiore recedet.
Ac citiùs rurſum occurret ter Luna nouenis
Lucibus, & claro Tauri ſub fronte micabit:
Quò vix perueniet longo Sol aureus anno,
Mars geminis brumis, poſt bis ſex Iuppiter æſtus,
Altiferum quo bruma Deum triceſima ducet.
Quòd ſi oculis iuuet iſtius ſpecimen tibi motus
Subijcere, in bibula labor eſt non magnus arena,
Per ſeriem octonos vt ducat circinus orbes,
Semper vt exterior ſpatiis breuioribus arcum
Ambiat internum, extremas cuiuſq; per oras
Nominibus numeróq; æqualia pone planetis

Robora cursorum, lentisq́; perambulet orbem
Passibus internum interior, sempérque deinceps
Quisq; gradu paulò properet maiore, supremus
Ambitus atque idem longissimus, orbis imago
Signiferi, raptim pedibus peragretur anheli
Cursoris, qui tardigrados fugiatq; premátq;
Angusto lentos signantes limite gyros.
Sic vbi veloces emisit carcere currus
Prætor, & in magno feruent certamina circo,
Hic Veneto fauet, hic Prasino, & clamore secundo
Quisque suos animans studiis ardentibus vrget.
Dum teretem calidus metam circumuolat axis.
Interea si lassus equus defecerit, aut si
Non satis increpuit lentis auriga flagellis,
Iniecitque moram fracto rota debilis orbe:
Dum reduci curru speratæ præmia palmæ
Victor habet, quintum gyrum vix vltimus implet
Præteritus toties, toties prior vrget & instat.
Nec me adeò fallit veterum sententia multis
Credita iam seclis, penitúsque in mentibus hærens,
Orbis ad occasum quòd sese semper ab ortu
Torqueat extremus motu inuariabilis vno,
Ac reliquos orbes celeri vertigine secum
Corripiat, seséque sequi prope passibus æquis
Cuncta suis cogat famulantia legibus astra,
Quocunque incubuit: septem tamen vsque resistunt,
Quà licet errones, tentántque accedere ad ortum.
Illa, igitur proprio motu cùm semper ad ortum
Confugiant, pugnéntque aduersos voluere gyros,
Aduersos quoque signiferi vrgent ignibus ignes,
Inque dies paulum effugiunt retróque recedunt,
Nec semper cum supremo vestigia cœlo

Iuncta

Iuncta ferunt, peragúntque suos æqualiter orbes.
Sed quo citerior quisque est, minùs impetus illum
Longinqui vincit cœli, quo quisque recedit
Longiùs à terris, propiúsque admotus Olympo est,
Hoc magis obsequitur, violentíque ætheris audit
Imperium, viq; obnitens licet vsque repugnet,
At lapsu sensum propè decipiente recurrit.
Sic quod tricenis spatium Saturnius annis
Regreditur cœlo contrà obluctante propinquo:
Lucibus hoc ipsum peragit ter Luna nouenis,
Tanto quippe minus longinquo obnoxia cœlo,
Quàm magis à domino semota est imperioso.
Néve vno geminos mirere in corpore motus
Aduersos, spectare iubent cùm concita remis
It ratis, aut vento radit vada salsa secundo.
Illa quidem properat, quà vis agit acta lacertis,
Aut vento impulsa, aut ablata rapacibus vndis,
Interea vector per pinea tecta carinæ
Ingrediens, lentóq; vrgens vestigia passu
Pergit in occasum, dum nauis currit in ortum,
Et pariter geminos fert vno in tempore motus.
Sponte sua hâc properans, illâc rapiente carina.
Obseruant exempla alij, vel musca per hastam
Cum subit aduersam, vel cùm subrepit in orbem
Se contrà vertente rota, & vertigine rapta
Tentat in obliquum sensim succedere cliuum.
Sic momenta duo contraria corpere in vno
Posse putant fieri: natura hunc sponte, sed illum
Vt peragi externæ debentem exordia causæ.
At mihi diuersos in corpore simplice motus,
Siue repugnantes, siue in contraria versos
Naturæ ingenio nemo persuaserit author:

Siue ille Aßyriis cœli obseruator in oris,
Siue Pharon propter, celsæ aut Carthaginis arces,
Seu fuerit doctis sophiæ scrutator Athenis,
Vnus enim est vno simplex in corpore motus
Simplice, nec rursus credam cœlum obice cœlo,
Aut tardare suos, aut retro flectere cursus.
Nempe ea corporibus solis concessa potestas
Est, vt se impediant, aut indupedita quiescant,
Aut alio remeent, quàm quo fert impetus illa
Naturæ, quorum euentis contraria pugnent
Euenta, vt flammæ gelidis, humentia siccis.
At quibus hæc insunt pereunt, perimuntq; vicissim,
Et faciẽ immutant, minuúntq;, augéntq;, nec vnquam
Inconcussa manent, æterna exercita pugna.
Sed cœli nulla facies vertente senecta
Permanet, euentis nullis obnoxia, nulli
In se propterea ciuili obnoxia bello
Forsitan & quæras, quæ sit sine fine rotati
Materies cœli, nullam quòd fessa quietem
Accipiat, nullis per tot labentia secla
Deterior damnis, nullo pollentior auctu,
Solaq; tot claudens fluxarum semina rerum
Nulla senescentis discrimina sentiat æui.
Primùm corporibus non est vis illa quaternis
Quæ renouant omnes genitali è semine fœtus,
Congressu vario permixta, abeuntia rursus
Interimunt, & perpetuis exercita pugnis,
Mutant innumeras variè coëuntia formas.
Nam si terra forent cœlestia templa, vel humor,
In medium ruerent mundi collapsa deorsum.
Quem sortita vnum sunt omnia pondera motum.
Sin foret ætheriæ compages extima sphæræ

Aura-

Aurarum leuibus flabris, tenuíve vapore
Ædificata, ignis rectà per inane mearet
Materies sursum: nullóque coercita vallo
Externis nullis offensibus indupedita
Diffluerct per inane vagum, & dispersa periret,
Et nusquam in certa statione coacta maneret,
Nunquam intestina se vi glomeraret in orbem,
Clauderet & solido fluitantia corpora vallo,
Et sese fugiens nullo cum fine, sequénsque
Flecteret innumeros sua per vestigia gyros.
Nam quæ natura non impellente feruntur
Corpora, perpetuo nequeunt, æquíque tenoris
Voluere se motu: at naturæ non minùs ignis
Pugnat, vt in gyrum redeat, quàm limite recto
Si ruat in præceps, terrámque petessat inertem.
Ergo cùm deorsum tellus moueatur & humor,
Sursum aer, sursum fugiat vegetabilis ignis,
Cœlum in se rediens æternos circinet orbes:
Diuersam cœli vim materiámque fatendum est.
Quo minùs id dubites, sic accipe, corpora cuncta
Naturalia sponte sua per seq; mouentur,
Permutántque locum, vis propria scilicet illis
Intestina ciens motum, natura vocatur.
Omne autem corpus vel simplex simplice motu
Deproperat cursum, vel mixtum mobilitate
Incerta, nunc huc agitur, nunc pellitur illuc
Semper, consilij quò pars violentior vrget.
Duplicia ast pura cum prædita simplicitate
Corpora sint, vel quæ nullis obnoxia damnis
Constituunt cœli firmis compagibus aulam:
Vel varijs vicibus varias subeuntia formas
Noctiuagæ Phœbes gremio comprensa tenentur,

Simplicibus totidem formas natura meandi
Corporibus tribuit, quædam voluuntur in orbem,
Et circa medium punctum indefessa recurrunt:
Aut centrum fugiunt alia, aut se limite recto
Præcipitant mediam properantia tangere metam,
Ni vetet & celerem sistat vis obuia cursum.
Quantũ in se est igitur, cùm nunquã Elementa rotũ-(dos
In gyros currant, corpus quintum esse necesse est
Hæc præter, quod perpetuos sinuetur in orbes
Sponte sua, tanto diuinius omnibus illis,
Quanto sit formis præstantior omnibus orbis.
Quòd si naturæ vi cœli cærula templa
In sese remeent semper, peragántq; perennes
Circuitus, etiam pars quantulacunque reuulsa
Corpore de cœli motu rapietur eodem,
Et globuli finget faciem de parte rotundi.
Sic, cùm se nubis grauidæ profudit ab aluo
Agmen aquæ pluuiæ, magnum per inane rotatæ
Se glomerant guttæ, & quà vis fert ponderis illas,
Ima petunt, & seu frondis, viridísve potitæ
Graminis hospitio pendent, coguntur in orbem,
Lubrica paulatim donec per saxa, per herbas,
Perq; cauas valles, decliui tramite, matris
Cæruleum in gremium insinuatæ, sponte quiescant.
Nam cùm sit cœlum velut humor, & ignis & aer
Corpus ὁμοιομερὲς, *si quid natura benignè*
Indulsit toti cælo communiter, vni
Cuiq; dedit parti, ingenio vt frueretur eodem.
Ergo, cùm cœli vis sit natiua rotari,
Continuò pars nulla eius de corpore magno
Auulsa, in terras caderet, sursúmve volaret,
Sed seruaret eum, sibi quem natura meatum:

Primi-

Primigena cessit (se circùm vt volueret) hora:
Quòd si nec (leuibus quæ vis primæua mouendi
Addita corporibus) sursum se limite recto
Tolleret, aut (grauibus quæ vis est vna) deorsum
Sideret, haud illi leuitatem, aut pondus inesse
Certum est, rectiuagi quæ sunt primordia cursus.
Non procul à vera reor is ratione recedet,
Qui neget, aut gigni naturæ viribus astra
Posse, vel affectum senio tabescere cælum:
Aut obitu minui, cognati aut corporis auctu
Crescere: materiam nam vis contraria mutans,
Ex alijs alias mutat, reparátque figuras.
Frigida enim calor interimit, stringentia corpus
Frigora vitalem postquàm pepulêre calorem,
Mors subit, in tenues vanescit spiritus auras.
Aridáque humor alit, sitis & ieiunia longa
Paulatim extenuant, atq; humida corpora soluunt.
Nec nasci est aliud, quàm formæ accessio, fingens
Materiam, faciémq; nouam: mortémque vocamus,
Expulit assuetam cùm vis contraria formam.
At neque vis cœli est vlli contraria, nusquam
Euenta euentis cœli pugnantia certant,
Quæ varient eius faciem, muténtque vel æui
Dentibus attritum cogant succumbere fato.
Congeries nusquam est cognati corporis vnde
Augmina suscipiat, vel quo detracta recurrant
Corpora siderei molem attenuantia templi.
Quin & naturæ non expugnabile cœlum
Viribus, æternis longa obseruatio seclis.
Sensibus ostendit. Quæcunque obnoxia fati
Legibus occasus vicibus mutantur in ortus,
Sensus in ijs diuersa notat tria tempora, vel cùm

Crescendo augescunt, simul & cum tempore vires
Et molem accipiunt, vel mole & viribus aucta,
Quantum naturæ finit inuiolabilis ordo,
Crescendo ad summum iam peruenêre cacumen:
Vel cùm victa situ, & defecta senilibus annis,
Sponte retro redeunt, æuóque soluta fatiscunt.
Hæc data crescendi fato lex omnibus, aut quæ
Nata solo, sed fixa solo radice tenentur,
Aut quæ flexibiles animati corporis artus
Sponte mouent mutántque locum, volucrésq; feræque
Natáque cæruleis Neptunia monstra sub vndis:
Cúmque ipso quibus est maior cognatio cœlo,
Secla hominum hac certa fatorum lege tenentur,
Semper ab exiguis vt progressa incrementis
Augescant, & robur cùm tetigêre iuuentæ,
Paulatim vires lenta minuente senecta
Declinent, iterúmque sua in primordia cedant.
At quibus à primis rerum natalibus vsq;
Cura fuit cœli faciem, motúmque, modúmq;
Obseruare, & solertis monumenta laboris
Postera per memores vulgare in secula fastos:
Nullum æui imperium sensêre in corpore cœli.
Sic iisdem spatiis eadem interualla diremptis
Sideribus perstant: idem vultúsq; colórque
Et modus, & numerus, faciésque & partibus iisdem
Surgunt manè faces, sero & se vespere condunt,
Atq; iisdem accendunt, quibus olim lumina terris,
Asseruántque vnum nihil immutata tenorem.
Hæc ita cùm perstet rerum constantia certa
Immutabilis, æternoq; immobilis æuo:
Perstat item cœlum, scabræq; immune senectæ.
Non damna innumeris seclis, non augmina sentit.

Ne

Nec tamen aduersis quamuis obnoxia causis
Aurea flammantis non sint palatia cœli,
Protinus orbatum credam natalibus orbem
Ingentem, sempérque nouum sempérque vetustum
Et sua non vlli debere exordia causæ,
Víque sua æterno peragentem secula motu.
Nam neque materiæ vis est ea, vt ipsa mouere
Se queat æternùm alterius non indiga causæ,
Quicquid enim specie motus quacunque mouetur,
Altera protrudit vis id violentior. Atqui
Cùm nequeat series esse infinita mouentum,
Quæ sese pariter fugiant sine fine premántque,
Esse aliquam primam vim naturámque necesse est,
Cætera quæ motus expers queat ipsa mouere
Sponte sua: non externis obnoxia causis.
Hanc veteres, ducti rationis lumine, cæcis
Naturæ in tenebris videre, & corpore cassam
Deprehendere potestatísve æuíve locíve
Limite conclusam nullo, exclusámve, sed omnia
Complexam, totámque in toto corpore mundi
Partibus & cunctis fusam: quæ viribus iisdem
Fulciat, & moueat, vegetet, foueátque nouétque
Quicquid in immensa est brutũ, aut vegetabile rerũ
Congerie, quam nec vox fando, oculúsque videndo,
Aut subtile queat complecti mentis acumen.
Sed nec magni operis moles, nec semper in orbem
Motus, & æterno manans de fonte caloris
Vis vegetabilis, & rerum inuiolabilis ordo
Ignorare sinit, nec gens tam barbara terris
Errat in incultis, vt non, cùm sidera spectet,
Fulguráque, & vasto tremefactum murmure cœlum
Audiat, esse Deum credat, vim scilicet illam,

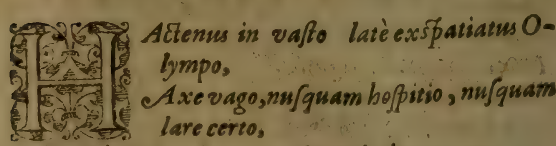
Quæ regat immensam iusto moderamine molem,
Vt moueat nostros per tot miracula sensus.
Hanc igitur tantam vim, nec rationis egentem,
Tempore nec lassam, nec fractam viribus æui
Credere nos fas est, nec cogi viribus vllis,
Sed sponte æternos mundi conuertere motus.

GEORGII

BVCHANANI

DE SPHÆRA LIBER III.

Actenus in vasto latè exspatiatus Olympo,
Axe vago, nusquam hospitio, nusquam lare certo,
Collige Timoleon laxas paulisper habenas,
Ingentes campos immensique ætheris æquor
Circumscribe animo, & transuersis mœnia mundi
Digere limitibus mecum: & mens edita cœlo
Assuescat patriam paulatim agnoscere sedem.
Dum folijs auræ crepitant, dum molle renidens
Pratorum conspirat honos, dum dexter Apollo,
Et non difficiles indulgent carmina Musæ.
Sidera præcipiti cursu reuolubilis æther
Indefessa trahit secum, noctésque diésque
Perpetuo remeans sua per vestigia gyro.
At penetrans paribus librata viscera terræ
Ponderibus medius stat nulla mobilis æuo
Axis, & hinc atq; hinc extremis partibus orbem
Stelli-

Stelliferum tangens, geminis determinat illic
Cardinibus mundum immotis, quos Græcia dixit
Ingeniosa polos, alter sublimis ad Arcton
Surgit, & æquoreis metuens se tingere lymphis
Conspicuum totis ostendit noctibus ignem,
Vicináque sibi fecit cognomen ab Vrsa,
Alter in aduersa mundi regione sub vndis
Conditur Oceani nostris incognitus oris
Antipodum latè regnis illustris ab Austro
Qui madidis illinc aduoluit nubila pennis.
Hi polum austrinum dixere, antarcticon illi:
Quòd regat inferni per marmora spumea mundi
Nocte rates sera, Arcadicæ contrarius Vrsæ.
Inde ter octonas à cœli vertice partes
Diffugiens, cyclus cœlum secat Arcticus: illi
Nomen, ab Arctoo quod non procul axe recedat.
Altera maiori secat orbem linea gyro,
Quà Sol æquorei propior per sidera Cancri
Scandit, & æstiuas in longum porrigit horas,
Et lento repetens Atlantica littora flexu,
Contrahit angustas spatio breuiore tenebras.
Hanc vbi contigerit metam Phœbëius axis,
Rursus in humentes sensim delabitur Austros.
Et quia non flammis vnquam propioribus Arcton
Aspicit, æstiua locus à statione vocatur
Solstitium: æstiuum quoq; nomen sumit ab æstu
Circulus vndecies senis à vertice mundi
Exclusus spatiis. Medij post orbita cœli
Ingenti cingítque & diuidit æthera spira,
Lanigeri pecoris iustæq́, exordia Libræ
Percurrens ab vtroq; polo par distat, vtrumque
Ex æquo spectat noctes æqualibus horis

Partitur cum luce æqua, cùm frigore flammam
Temperie iungens, autumno & vere tepenti
Hic hyemes nimias, nimios hic mitigat æstus;
Per ter tricenas distans à vertice partes:
Omnia quòd spatiis rerum momenta propè æquis
Diuidat Ausonio Æquator cognomine dictus.
Proximus à mundi media statione recedit
Solstitij hyberni gradibus ter circulus octo:
Brumalem nostris hunc appellamus in oris.
Quem sol cùm tetigit gelido Ægocerote potitus,
Et penitus pluuios sese deiecit in Austros:
Bruma riget nobis canis adoperta pruinis,
Terra latet glacie pigra, frænatur aquarum
Impetus, & nemorum Boreas populatus honorem
Spumiferos voluit pelagi cum murmure fluctus,
Et vix immensam sequitur lux turbida noctem.
At quibus aduerso domus est sub cardine cœli,
Perpetuáque vident fulgentem nocte Canopum:
Iis vix longa breui concedunt lumina nocti:
Et cùm sol mediam cœli terit arduus arcem,
Tum malè pubentes defendit pampinus vuas,
Tum pecori raræ præbent vmbracula syluæ.
Vltimus, aduersum qui circuit ambitus axem,
Ignotúmque polum, atque oculis astra inuia nostris:
Tótque suo distat spatijs à cardine, quantum
Circulus Arctous glaciali distat ab Arcto:
Tótque gradus fugit à brumali limite solis,
Arctoo æstiuus quantum secedit ab orbe.
Cingitur his cœli reuolubilis area spiris
Quinque, pari semper distantibus interuallo:
Vnde parallelis nomen fecêre Pelasgi.
Præterea gemini cœlum cinxère Coluri,
In gemino sese scindentes vertice mundi.

Hi reliquos omnes, qui signant æthera, gyros
Transcurrunt, dirimúntq; in partes quattuor æquas.
Aulîdis. Phryxi vectorem diuidit alter
Piscibus, & surgens occulti à vertice mundi
Per Libram ad gelidã redit, vnde inceperat, Arcton.
Alter ab Arctoo decurrens vertice Cancrum
Separat à Geminis, inde inclinatur ad axis
Inferni caput, ac rursum Aegocerota pererrans
Hãc imã dirimit brumam, & caudam ad Cynosuræ
In sese coiens, perfectum circinat orbem.
Hos, quia pars nobis semper latet abdita cæcis
Sub mundi aduersi tenebris, dixêre Coluros.
Alter ab æquatis tenebris cum lucibus, alter
Cognomen gemina Phœbi à statione recepit.
Hos super obliquo percurrit limite cœlum,
In latum gradibus bis senis æthera signans
Signifer, hospitiúmque deûm, moderator & anni,
Dispensans spatiis labentia tempora certis.
Hîc auro grauidas Phœbus molitur habenas;
Hîc varias ponítq; & sumit Delia formas,
Hic quinq; Errones, sed certis legibus errant,
Exercéntq; suas cœlo gradiente choreas.
Nam reliquos cœli, qui signant æthera, gyros
Longa hominum varios solertia finxit ad vsus.
Hi fugiunt aciem visus, tantúmq; notari
Mente queunt sola, tenues sine corpore spiræ.
Ipse asper geminis, & multo balteus auro
Inuitat spectantum oculos, & nocte serena
Illustrat tacitum iucundo lumine mundum.
Néve oculos fugiat cupidos satiétve videndo,
Dum renouat mutátq; vices remeabilis anni:
Nunc hanc, nunc illam dat terris cernere partem.
Et seu bruma diem spatiis breuioribus arctet,

Torrida seu longas æstas exporrigat horas,
Seu ver autumnusq; æquent cum lucibus vmbras,
Signa dies condit sex,& totidem retegit nox,
Dimidiúmque oculis pandit spectabile nostris.
Hunc quoque quà longo præcingit limite mundum
In partes veteres ter diuisêre quaternas,
Cuique suum nomen tribuentes,cuique figuram,
Cuique suos certis comprensos finibus ignes,
Qui fingunt varijs animantum corpora formis.
Primus ad auroram circùm caua tempora flexa
Cornua contorquens Aries,cœlestia pandit
Lumina signorum, ductórque & ianitor anni
Aurato insignis villo de nocte serena,
Ter sex exiguis variatus corpora stellis.
Has,vbi fraternis exurgit Delia flammis
Æmula,ceu domina cedens veniente recondit,
Destituens visus,& ni vicinia claris
Luceret stellis,etiam locus ipse lateret.
Hunc(quia vel Phryxum auexit Phryxíque sororē,
Cum fugerent sæuæ furias fraudémque nouercæ:
Vel quia per calidas Lybiæ squalentis arenas
Bacchus ab Eois agmen cum duceret oris,
Iámque siti nimia nimio sub sole labantes
Deficerent artus,fessis ostenderet vndas)
Iuppiter in cœli media regione locauit,
Quà secat æquatrix obliquam linea Zonam.
Quáque hyemes placido gelidas à vere Colurus
Separat,in partes hanc atque hanc diuidit æquas.
Proxima Sidonij fulgent illustria Tauri
Sidera:quinque Hyades per frontē & cornua sparsæ,
Fata gemunt fratris, fraternáq; fata gementes
Irrorant tepidis sitientes nubibus agros.

Laxa etiam rutilis lucent palearia flammis
Tergáque, nec genibus pedibúsve illustria desunt
Sidera, nec segnis torpet sine lumine venter.
Vltima lucis egens tenues vanescit in auras
Pars: Athamanteum nisi qua pecus ante pusillis
Ignescit facibus cognatáque sidera iungit.
Hîc Atlantiadas extremum includere Taurum
Fama canit septem, sed septima rara videri
Abscondit mœstos tenui caligine vultus:
Seu dolor in causa est, & adhuc lacrymabile Troiæ
Exitium deflet, faciémque Electra recondit:
Siue timor, magnum fugiens quòd Oriona sese
Defendat tenebris: siue indignata cubile
Sisyphium lateat Merope, quòd sola sororum
Iussa sit imparibus connubia iungere tedis.
Hæ licet haud magnis illustrent æthera flammis,
Magnum nomen habent: quòd tēpora cōmoda signēt
Messibus, & sulcis semen mandare subactis.
Hoc igitur spatio procumbit poplite flexo
Taurus Agenoreus roseum conuersus ad ortum,
Ad gelidas arctos, æquantem lumina spiram
Noctibus effugiens: hunc Iuppiter intulit Astris
Vecturæ soluens pretium, quod ab Aside terra
Incolumem Europam Creteas vexit ad oras.
Iam mihi Ledæos concordia pectora fratres
Suspice perspicuis insignes corpora stellis,
Verticibus superant spiram, quà flectit habenas,
Arduus Æthiopas Sol cùm rapidissimus vrit,
Nulla Syenitas cùm protegit vmbra colonos.
Promeruit cœlum pietas, mortísque vicissim
Diuisa cum fratre mora, ditísque seueri
Alternè subeunda domus, data proxima sedes

Solstitio, liquidum quà cingens linea cœlum
Præcipiti dirimit confinia veris ab æstu.
Proximus his densos Cancer Iunonius ignes
Explicat, Herculeis ausus subrepere plantis
Forcipe vulnifica infestus, cùm scilicet heros
Comprimeret flammis crescẽtem in vulnera Lernam.
Huncpede contritum Alcides occidit, in astra
Intulit occisum implacabilis ira nouercæ,
Pérque caput chelásque, & duri tegmina dorsi
Aspersit densas non multo lumine stellas.
Tum Nemees terror Lunæque horrendus alumnus
Aspicit aduersum aduersus consurgere Cancrum:
Hunc etenim Herculeis non æqua laboribus, inter
Sidera nutriuit Iuno: Tyrinthius heros
Exitium latè pecori dominísque ferentem
Immanem immanis prostrauit vulnere clauæ.
Cœlum Iuno dedit cæso, magnósque per artus
Accendit claras illustri lumine stellas.
Ponè subit pedibus Virgo subiecta Bootæ,
Luminibus flagrat caput, & manus & sinuosæ
Collucent tunicæ, maturis lucet aristis
Spica manus dextræ: nec promptum exponere nomen
Virginis est, siue illa Ceres despectat ab alto
Arua, parens legum & frugum, natáque reperta
Iam placata, auidi fortunat vota coloni:
Siue Isis longis permensa erroribus orbem:
(Nam Dea sic Phariis de Graia facta iuuenca)
Siue piam Liber, cum fleret fata parentis,
Imposuit cœlo Erigonem: seu lucida sedem
Vendicat hanc, terras fugiens Astræa nocentes,
Postquam operum socium primum mactare iuuencum
Impia sustinuit soboles ætatis ahenæ:

Deinde

Deinde etiam versis cognata in funera dextris
Polluit innocuam natorum sanguine terram,
Æneáque in sæuum mutauit secula ferrum.
Nec procul autumni sæuus confinia signat
Scorpio, monstrum, ingens, latè per cærula cœli
Brachia protendens, & curuæ spicula caudæ:
Signiferi sextam metitur corpore partem.
Erigonæ propior chelarum exporrigit arcus,
Et speciem iustæ meditatur fingere libræ,
Vt cum luce pares vmbrarum examinet horas.
At magno tepidos propendens corpore in Austros
Effugit æquantem noctes cum luce Colurum.
Sidera pauca quidem rutilo splendore coruscant;
Cætera lucis egent hebeti marcentia flamma:
Iuppiter astra dedit cæso decus Orioni.
Nec mihi semifero Chiron indictus abibis
Corpore, nubigenûm iustissime Centaurorum,
Saucia crura gemens Lernæi tabe veneni.
Iratus morti instanti, nimiumque moranti
Crudeles Parcas crudeliáque astra vocabas:
Non tulit è iusto miseri senis ore querelas
Iuppiter: æternúmque dedit pro morte petita
Viuere, languidulísque ornauit corpora stellis,
Cruráque & intentum cœlo propè Scorpion arcum:
Iussit & autumni marcentis claudere metam,
Cum gelida donec faciat diuortia bruma,
In Tropico linquens Sol autumnum Capricorni:
Hîc anni taciturna quies, sine murmure venti
Alcyone tutos præstant super æquora nidos,
Terra gelu constricta iacet, nix candida molli
Vellere torpentes operit cum frugibus agros:
Donec debilibus flammis Phœbëius axis

Stellatum Aegocerota intrans, Aquilonis ad auras
Scandere paulatim tentet, nimiúmque morantem
Lucibus exiguis cogat concedere noctem.
Hunc cœlo imposuit Liber monumenta, Typhœa
Cum fugeret, Diíque in varias formidine formas
Mutati sese tegerent, volucrúmque ferarúmque,
Ipse sub hirsuti velatus tegmine capri
Vitauit calidas hac fraude Typhoeos iras,
In cœlóque sui posuit monumenta pericli.
Non procul inflexa lymphas effundit ab vrna
Phryx puer (Idæis tendentem retia syluis
Armiger in cœlum rapuit Iouis) ignibus olli
Ardet apex, ardent humeri, & cum pectore mammæ,
Et manus, & venter, genuum nitet ignibus orbis,
Stellatíque pedes, quà prona inflectitur vrna,
Stellarum liquidis series internatat vndis.
Hunc inter Phryxíque pecus, cœlestia pingunt
Aequora squamigeri Pisces: Borealibus auris
Hic propior maiórque, Noto vicinior ille.
Collucent paruis per leuia corpora stellis,
Alter ad alterius caudam se vertit, vtrumque
Bis senis faculis splendescens linea iungit,
Et dirimit, veteres quem cœli dicere nodum
Consueuêre, illinc quòd hyems finita reducat
In sese volucrem voluendis mensibus annum,
Nectat & extremos cum Phryxæo Ariete Pisces:
Dignatos cœlo Pisces, quòd mater amoris
Cùm fugeret sæuam cum prole Typhoeos iram,
Iámque iter hybernis Euphrates fluctibus auctus
Impediisset aquis, scindentes flumina pinnis
Lenibus in tuta statuerunt numina ripa.
Astra per hæc duodena regens Sol aureus axem
Par-

Partitur celerem duodenis mensibus annum,
Hunc medium spatiis æquis vtrinque diremptum
Linea percurrit, per quam Sol aureus axem
Semper agit, nusquámque suo de limite flectens
Hinc atque hinc senas magno de corpore partes
Signiferi cernit, per quas errantia cursum
Lumina permutant: propiùs vestigia Solis
Sæpe premunt, præeúntve aut æquis passibus ignes
Adiungunt famulos dextra læuáque, nec audent
Longiùs à domini nitidis diuertere flammis.
At Phœbe nec signifero contenta vagari,
Quà patet in latum, nunc celsa excurrit in Arcton,
Nunc humili cursu madidos deflectit in Austros,
Explorans vigili terrarum deuia flamma.
Dúmque redit, mediam transuerso tramite spiram
Percurrens sæpe obscura ferrugine vultum
Ipsa tegit, sæpe obscura ferrugine fratrem
Induit, & subitis mortalia corda tenebris
Terrificat: Graij hinc fecêre Ecliptica nomen:
Sidera quòd spira hac Titania semper in vna
Deficiant, trepidísque negent sua lumina terris.
Est etiam occulti dirimens confinia cœli
Circulus à nostri, qui semper tangitur, orbis
Margine, Finitor vero cognomine dictus.
Nam quodcúnque supra est tellurem visile cœli,
Finit ab inferna seclusum parte, Polúmque
Diuidit in geminas æquali mole cauernas.
Harum sub terris semper latet altera, semper
Altera conspicua est, partes hic limes in omnes
Serpit humi, terræ extremis & cingitur oris.
Nec tamen immota sese statione coercet,
Terrarum cœlíque affixus partibus iisdem:

Nec pariter mundo circumuoluente recurrit
Semper ad occasum, roseo fugitiuus ab ortu,
Ceu reliquæ nitidum, quæ cingunt æthera, spiræ:
Sed nunc Parrhasiam sensim se flectit ad Arcton,
Nunc pluuios Austros, modò sese inclinat ad Eurum,
Et Zephyros, fugit aut sequitur vestigia Phœbi,
Et vespertinas Atlantis radit arenas,
Et quocunque moues gressum, tecum ille mouetur,
Et fugit, & sequitur cœlum terrásque recondens,
Ante retro condens, & quantum subtrahit vna
Parte, alia reddit, cunctásque volatilis oras
Permutat, sempérque nouus sempérque vetustus.
Finitor visus visu finitur, & omnem
Separat in geminas partes æqualiter orbem:
Si neque prospectum montes vallésque profundæ
Impediant, sed camporum se libera planis
Lumina diffundant spatys, & cuspide visus
Vndique porrectum feriant nullo obice cœlum.
Hanc igitur quoties metam se sidera supra
Tollere cernuntur, stellarum credimus ortum:
Cùm subeunt oculos, & præcipitata relinquunt,
Occasum appellamus: & hoc se limite claudit
Lux intempestas fugiénsque sequénsque tenebras.
Et quanquam numero non est comprendere certo
Tot finitores, quòd cœli terminus idem
Omnibus in populis non sit, nec limes iysdem
Idem permaneat, minimo quoties momento
Mutauêre locum: tamen omnes cogere visum est
Sub geminas formas: nam, luces noctibus æquans
Circulus incumbens quibus est à vertice summo
Ad perpendiculum, partes is findit in æquas:
Sic finitorem, vt quà iungit sectio partes,

Dimensis

Dimensis spatiis sic angulus exeat æquus:
Vnde fit, vt rectus rectè dicatur Horizon.
Hic orbis quibus est situs, vna nocte diéque
Conspiciunt totum se circum voluere cælum,
Et geminus mundi vertex decliuis vtrínque
Radit Horizontem, geminóque in vertice stellæ
Perspicuè surgunt iis omni nocte cadúntque
Et tarda in vetitum demergunt lumina pontum
At verò quando æquantis prope segmina cycli
Illinc obtusus, hinc angulus exit acutus,
Finitor sese obliquat, Polus alter in vndis
Conditur, Antipodum regnis illustris, at alter
Ducit in occidua puppes per cærula flamma,
Et dirimit cælum ac terras obliquus Horizon,
Nec totum nobis facit vnquam visile cælum.
Hos finitores sed partes semper in æquas
Innumeræ dirimunt scindentes æthera spiræ,
Pérque Polos ductæ, sic vndíque vt exeat idem
Angulus, at nomen, multis licet, omnibus vnum
A medio posuêre die: sermone vocatur
Quippe μεσημέρινος *Graio, sub culmine cæli*
Linea quæ Phœbi medium discriminat orbem,
Pérque caput nostrũ gelidã hinc decurrit ad Arcton,
Inde Polum inferni lucentem in culmine mundi,
Quum medius rerum minimas Sol efficit vmbras.
Hanc quoque sub terris volucri cùm deuius axe
Attigit, effusum chaos illætabile noctis
Inuoluit nobis hominúmque boúmque labores,
Et simul occasu, simul æquis Phœbus ab ortu
Exclusis spatiis, media illic luce refulget,
Et nostro aduersum radiis illuminat orbem.
Quum nobis contrà nox intempesta silentes

Sternit aquas pelagi, ponunt sua murmura venti,
Pérq; nemus volucres, pecudésque feræq; per herbas,
Pérque maris magni scopulosa cubilia cete
Accipiunt mollem per languida membra soporem.
Is, quibus est semper terris aut vrbibus idem
Circulus, ex æquo semper dirimuntur ab ortu
Occasúque, vnóque iis Sol pariter momento
Arduus è medio fulgentis culmine cœli
Indicit requiem, & sextam denunciat horam.
Ne te prætercam veterum celeberrima vatum
Lactea carminibus via, lato limite cœlum
Quæ decoras, dirimísque, & sera nocte refulges,
Incurrísque oculis, toti & spectabilis orbi
Luce nites grata, quoties penetrabilis aer
Mittit inoffensos cœli ad palatia visus.
Et quia conspicuo facilis candore notaries,
Lactea nomen habes: vel quod (nisi fabula priscis
Vatibus imposuit) de magna lacteus humor
Vbere Iunonis fusus transuersa per astra
Cæruleum infecit candenti limite cœlum.
Sunt quibus ad superos, & magni tecta tonantis
Hâc iter esse placet: sunt, qui iam corpore functis
Manibus hic sedem credant restare beatis,
Curarum expertes vbi, securíque laborum
Perpetuum degant ceu Dÿ feliciter æuum.
Nec desunt Phaetonteæ vestigia flammæ
Qui credant retinere Polum, ceu deuius axis
Phœbæus rectore nouo prope mœnia mundi
Diruit ætherios flamma populante penates:
Nec qui, principio rerum cùm fingeret author
Partibus è variis orbem coeunte cauerna
Hinc atque hinc, cœli summis in partibus orás

Com-

Commiſſas, tenuiſſe notas, vt ſcilicet orbis
Hac velut extrema maneat compage cicatrix.
At quibus occultas rerum perquirere cauſas
Cura fuit, multas magno ſine lumine ſtellas
Exiguum credunt collata luce nitorem
Gignere, ſed qualem vel ſera crepuſcula reddunt,
Vel cum venturo palleſcunt ſidera Phœbo.
Hos inter quicquid ſpatij concluditur orbes,
In quinas ſecuit veterum ſolertia zonas.
Quarum quæ medium præcingit maxima cœlum,
Hinc ſpira æquorei Cancri finitur, & illinc
Clauditur humentes Capricorni limite ad Auſtros,
Orbita quà rapidis fertur Phœbea quadrigis.
His quia carceribus ſemper Titanius axis
Flectitur, & radiis ſubiectam torret acutis
Tellurem, antiqui Zonam dixêre peruſtam.
At, quod complexu ſpatium breuiore coercet,
Hinc qui Menaliam circumfluit ambitus Vrſam,
Illinc aduerſi amplexus faſtigia cœli,
Conſpicuus tantùm infernis Antarcticus oris,
Horrentes dixêre plagas, & frigore pigro
Torpentes, hebes obliqua quòd cuſpide Titan
Vix tenebras denſas vincat ſplendore maligno,
Et cæca obductum lateat caligine cœlum.
Has inter mediámque duæ latè æthera laxis
Amplexæ pandunt ſpatiis, moderamine leni
Frigore quòd flammas hebetent & frigora flammis.
His quoque ſuppoſitæ ſecuerunt æquora terræ
In zonas totidem veteres: nam circulus Vrſas
Qui tenet amplexu, terras deſpectat inertes,
Frigore damnatas, tenebris, tetráque ſepultas
Nocte, diem cum Sol poſt tempora longa reduxit,

Obliquos auertit equos, humilísque per oras
Circuit extremas decliuis mœnia mundi,
Porrigit & longam exiguis de collibus vmbram.
Ergo pigra iacet sine fruge, sine arbore tellus
Aut niuibus canis horrens, aut frigore torpens,
Obruta vel tetra caligine, rara ferarum,
Nulla per incultas hominum vestigia terras
Occurrunt, gelidis Boreas effusus ab antris
Sæuit, & horriferis flabris sua regna flagellat,
Iratíque maris lento torpore ligatas
Sternit aquas, stringítque gelu Neptunia regna,
Marmoreum fundens per languida stagna rigorem.
Par habitus cœli atque soli sub cardine mundi
Aduerso, & similis concreti ignauia ponti.
Proxima post gelidas duplex plaga tenditur oras:
Sed quas culturæ patientes mitior aer
Efficit, hinc flammis glaciem soluentibus, illinc
Frigoribus rapidum flammæ moderantibus æstum.
Altera finitima est aruis, quæ Parrhasis Arctos
Despicit, ad calidam à Thule porrecta Syenen:
Felix terra virûm ingeniis, & robore, felix
Frugibus, & fœtu pecorum, quæ postulat vsus
Naturæ, quæ luxuries profundere gaudet,
Quicquid delitiis peperit corruptior ætas,
Sufficit è gremio tellus fœcunda benigno.
At plaga ad algentem trans Ægocerota Canopon
Par cœlo, non æqua solo, propè tota refuso
Mergitur oceano, latè regna humida Nerei
Exercent canos vasto cum murmure fluctus.
Si qua patet magno tellus exorta profundo,
Barbaries inculta tenet, non legibus vrbes
Diuitibus tenues æquant, non pœna coercet

Carceri-

Carceribus sontes, nec sunt sua præmia laudi.
Sed fera sæuities alterno sanguine gaudens,
Nec contenta odium fuso satiare cruore,
Ni laniet mandátque artus, dapibúsque nefandis
Exuat humanos polluto gutture mores:
Quale nec informes vrsi, nec Parthica Tygris,
Nec leo Marmaricis patrat vastator in oris,
Cædibus aut nullis rabies expleta luporum.
At Tropicos inter magnæ pars maxima terræ,
Sub medio porrecta die, pulsatur anhelis
Solis equis, illîc semper nox æqua diei
Diuidit æquales tenebrarum & luminis horas.
Ergo quibus causas rerum quæsisse latentes
Cura fuit, studióque acri perfringere claustra
Abdita naturæ, & venturis prodere seclis,
Illic exustas flagranti sidere terras
Crediderant nullo sua viscera soluere fœtu,
Sed sterili squalere situ, Phœbúmque propinquum
Ignibus epotos in cœlum haurire vapores:
Hinc fore nec siccis vt sese attollat arenis
Herba, nemus nullas ramorum exporrigat vmbras,
Víxque ferant rapidum sitientes dipsades æstum.
At melior cœcas naturæ expendere causas
Libra Posidonij, medio sub limite cœli
Qui ver perpetuum, & nulla violabile bruma
Esse putat, viridésque æterno gramine campos.
Nam si sub Tropico feruenti fusca Syene,
Atque vltra fuscam tellus porrecta Syenen
Æthiopum colitur populis, moderatior ora
Interioris ager gignet pecudésque virósque,
Quæque virum præsens pecudúmque expostulat vsus.
Quippe Syenitas calidi sub sidere Cancri,

Quòd feriat recta radiorum cuspide torrens
Illic Sol propiùs, lentásque retentet habenas,
Acriùs infestat cuncta & violentiùs vrit.
At medio subiecta Polo moderatior arua
Sol coquit, & quanquàm radiis sublimis acutis
Figat humum, vt vix vlla arbor se protegat vmbra:
At rapidus lapsu celeri sic transuolat axis,
Vt terra afflatu nocturni frigoris algens
Concipiat modicos properantis sideris æstus.
Namque ibi perpetuò cum sit nox æqua diei,
Absentémque diem non longa crepuscula condant,
Quo magis est tenuis, citiùs vim frigoris aer
Induit, & densæ subiens penetralia terræ
Visceribus cæcis, Stigiáque in sede sepultum
Euocat ignauum supera ad conuexa rigorem.
Quid? quòd vbi minimas hîc Phœbus cõtrahit vm-
Nudáque maturis æstas flauescit aristis, (bras
Cùm Scythicus radiis Taurus propioribus ictus
Squalentes tumulos, obsessáque culmina longis
Frigoribus, cœlo ostendit, canæque propinquo
Tabescunt à Sole niues, glaciéque soluta
In mare spumiferos præceps rapit impetus amnes:
Tum nebulam tenuem, & sicci spiracula fumi
Halat humus, cum Riphæis erumpit ab antris
Sudificus Boreas, rupésque & saxa flagellans
Nubibus aerias nudat squalentibus Alpes,
Et Taurum, & mediis insertum Caucasum astris,
Nigrantémque hyemem, & piceæ caliginis agmen
In medium cogit cœlum stridentibus alis,
Æthiopúmque solo sitientes irrigat herbas,
Temperat & nimios fœcundis imbribus æstus.
Indè ruens præceps altis de montibus, vnà

Torrentes impellit aquas, pecudésque, ferásque
Villarum cum strage trahit, pérque arua refusi
Mille vias pandunt vasto cum murmure riui.
Quos vbi cæruleum Nilus collegit in alueum
Riparum impatiens, latè per plana iacentis
Ægypti diffundit aquas, genialiáque arua
Fœcundat Libyci felici vligine limi.
Quoque magis rapido cœlum candescit ab æstu,
Hoc magis obscuris vestit se nubibus aer,
Quo magis obliquam feriunt Phœbea Syenen
Tela, minus densa cœlum nigrescit ab vmbra.
Nec minus aduersa mundi regione remotum
Cum Sol Ægocerota tenet contraria regna
Æthiopum pluuij flabris humescere ab Austri
Credibile est, & flamina Etesia, & annua cogi
Nubila, quæ nimios compescant imbribus æstus,
Quà Zona occultum se torrida flectit ad axem.
Quamlibet hæc firmis astrinxerit argumentis
Dia Posidonij mens, vis rationis, & author,
Vix paucis fecére fidem, Calaica donec
Classis, iter quærens nitidis ad littora gemmis
Fœcunda, & fuscos radiis propioribus Indos,
Deprêndit secreta orbis, tenebrísque sepulta
Eruit, innumeris & rura habitata colonis
Vidit, quà medium Phœbi terit orbita cœlum,
Percutit & recta subiectas cuspide terras
Taprobanen findens mediam, Brasiliáque arua
Arua voluptati teneræ blandísque dicata
Delitiis, quorum quæ copia larga benignè
Et veris genialis honos fouet, aurea duræ
Mala ferunt syluæ, reddit vestita colores
Terra nouos, odor Ambrosius de suauibus halat
Floribus, & blandis volucrum strepit aura querelis.

GEORGII

BVCHANANI

SCOTI,

DE SPHÆRA LIB. IIII.

NVnc mihi stellarúmque ortus obitúsque canenti
Sis facilis, causas penitus dum promo latentes,
Cur lentæ Oceanum fugiant hæc, illa repentè
Signa per obliquum properent ascendere cœlum:
Cur iterum salsas subeant hæc ocyus vndas,
Illa trahant tardos lento molimine gressus.
Cur vbi Sol mediam cœli conscendit in arcem,
Longior hîc, alibi contractior exeat vmbra.
Cur Phœbæa suas consumat pyramis vmbras,
Cur hîc æqua dies semper cum nocte recurrat.
Vna dies, & nox vna illîc finiat annum:
Qualiter è gremio magnæ telluris in oras
Luminis herba recens tenerum cum tollit acumen,
Et cœlo sese ostendit, tum dicimus ortum,
Aut quibus indulsit melior natura mouentem
Membra animam, lucem cum primũ hausêre parẽtis,
Mox egressa aluo, nata atque exorta putamus:
At cum fracta malis aut fessa senilibus annis
In gremium terræ recidunt, sese que resoluunt,
Effugiúntque oculos, occasum obitúmque vocamus.

Hæc

Hæc ad sidereos motus sermonis egestas
Transtulit, aptauítque vocabula, scilicet, ortum
Sideris appellans, quoties emersit ab ima
Parte poli, nostrísque oculis impervia liquit
Regna, & ab infernis ascendens manibus, oras
Limitis euicit, qui nostrum terminat orbem.
Rursus vbi repetens inferni deuia mundi
Transit horizontem, & nostris subtracta recondit
Sese stella oculis, obitum dixêre priores:
Ceu pereant salsis Neptuni immersa lacunis,
Quæ fugiunt nostros abeuntia lumina visus:
Aut vbi manè nouo redeunt Pontóque videntur
Exertare faces, subitò ceu nata decore
Cum retegunt vultus, stellarum hunc dicimus ortum.
Nec tamen occasus simplex est nomen & ortus,
Nec modus & ratio: nam cum velocior ignis
Assequitur Solem, & radiorum luce corusca
Obsessus, latet, & languentia lumina condit,
Hunc primus vigil excubiis de nocte requirens,
Occasum vocat, has vicino Sole latebras.
Indè vbi iam Phœbo se profert manè relicto
Stella iterum, & paulùm Solis velocior axem
Præuenit emergens, ortum dixêre Poetæ.
Heliacum vulgus nomen fecêre, quòd ortum
Hunc atque occasum faciat vicinia Solis.
Quin etiam quoties cœli per cœrula templa
Stella pari cursu iungit sua lumina Soli
Vnà oriens, pariter sera se nocte recondens,
Cosmicon hunc ortum Graij dixêre, Latini
Matutinum: obitus, primo cum vesperus ortu
Cum stella occiduo se condit in æquore, Graijs
Achronicos, Latio sed vespertinus habetur.

At quæ Sole nouo subitò exoriente recedunt
Vltima de cœli statione, & lumina Ibero
Æquore demergunt, & rursus nocte resurgunt,
Eoique faces ostendunt margine cœli
Quum Sol Hesperias præceps descendit in vndas:
Cosmicum eum lapsum dicũt atque achronicum ortũ.
Vespertinum ortum matutinúmque receptum
Ausonij dixêre senes: quíque árua colentes
Spectabant cœli faciem, quíque æquora velis
Permensi, & ducibus per spumea cærula stellis
Iunxerunt varias vaga per commercia gentes,
Et qui per memores signarunt secula fastos.
Nec tamen astrifero fulgentia sidera cœlo
Omnibus in terris vno se tempore condunt,
Aut retegunt, cunctis neque sese æqualiter oris
Ostendunt spatio æquali, sed qua super vrbes
Euolat Æquator, luces cum noctibus æquans,
Sidera cuncta illis semper surgúntque cadúntque,
Momentis paribus lucent, paribúsque teguntur,
Condita sub terras vel condita lumine Solis.
Nec quicquam in latis flammarũ atque ætheris oris,
Quod non sese illis voluendo præbeat anno.
At quibus à terra sese altius exserit Arctos,
Peruigiles totis hi cernunt noctibus ignes,
Qui sibi commissa nusquam è statióne recedunt.
Quoque magis fugit à flabris Aquilonis acutis
Stella óriens, vigiles ostendit tardius ignes,
Et tanto subit Hesperias maturius vndas.
Sed quibus infernis lucens Antarcticus oris
Luminibus vertex præcingitur, omnia nobis
Nox tegit, æternísque latent obsessa tenebris.
Nec minus & nobis tota lucentia nocte

Astra

Astra latent illos, aut sera ex æquore surgunt,
Aut vix visa iterum ponto sua lumina condunt.
At quibus Assyria scrutari sidera cura
Propositum, variásque vices deprêndere fati,
Non obitum stellæ vnius speculantur, & ortum,
Sed signorum ortus numerant à limite cycli
Finitoris, vbi inferni liquêre recessus
Orbis & Eoi surgentes margine cœli
Inuisunt nostras alterno lumine terras.
Iidem obitum dicunt, quoties se sidus iberum
In mare præcipitat, mundíque extrema latentis
Claustra subit, seu manè nouo, seu vespere sero,
Seu medio flagrante die, seu nocte sopora,
Cum pigra implacidas mulcent obliuia terras.
Ergo ter octonas bis sex cum signa per horas
Collustrent terras, non æquis singula surgunt
Momentis, æquísve cadunt, sed tardius illa,
Hæc spatio breuiore suas ex æquore flammas
Attollunt, quamuis signis mensura sit vna
Omnibus, & partes æque dirimantur in æquas.
Hos varios signorum obitus Chaldæus in orbe
Astrolabo cernens docuit ratione sagaci
Mensura incertos certa deprendere motus.
Nam cum ter quinas partes Æquator in horas
Perpetuò attollat, totidémque sub æquoris vndis
Deprimat, hinc statuit signis discordibus ortus
Esse modum, & iusto metiri examine, quanto
Tardius hæc illis spatio emergántque cadántque,
Et velut apposita motus deprendere norma.
Nam cum signa trahunt ponto surgentia secum
Æquantis cycli iusta plus parte, vocarunt
Rectum ortum: at plures quoties ex æquore partes

Signiferi emergunt, quàm spiræ, æqualiter orbem
Quæ secat, ex æquóque à cardine distat vtróque,
Hunc rite obliquum signorum dixeris ortum.

Reliqua omnia huius Libri desiderantur.

GEORGII

BVCHANANI SCOTI

DE SPHÆRA LIB. V.

MActe animi heroes seclis melioribus orti,
Qui primi ingenij nixi pernicibus alis,
Pérque leues vecti stellas tòtque orbib. orbes
Implicitos, magni intrastis penetralia cœli
Ausi ingens facinus, penitus penitúsque repostas
Naturæ in latebris causas ratione sagaci
Detexistis, & in cæca caligine mersi
Certa ostendistis terris vestigia veri.
Non cæca ambitio vobis, non blanda voluptas,
Non vigiles curæ, non lucis pallida tabes,
Sublimes fregêre animos, quin inuia rerum
Sensibus humanis mentis penetraret acumen,
Eque deûm arcanis adytis per secula longa
Astrorum erueret cassas interprete leges.
Ergo nec imperium vos formidabile lethi,
Nec quæ cuncta domant longis obliuia seclis,
Sub latebrisque suis & cæca nocte coercent.
Sed procul obscuri tenebris ab inertibus Orci,

Gloria

Gloria sublimes illustri in luce reponet,
Præpetibúsque vehet per postera secula pennis.
At qui diuitiis aut incubuêre caducis,
Aut Veneris facibus, cæcóque Cupidinis æstu
Ablati in terram diuinæ semina mentis
Merserunt: pecudum de more ignobilis otij
Tempora diuisêre velut per somnia, seclis
Ignotíque suis, ignorandíque futuris.
Námque vbi corpore labefacta est labe veneni,
Torpentémque bibit Lethæo è gurgite somnum
Mens cognata polo, vel molli laxa remisit
Frena voluptati, rebúsque elata secundis
Intumet, aut duris cadit, aut, velut orba carina
Remige, iactatur fortunæ impulsa procellis,
Nec videt aut sperat placida statione quietâ
Littora, nec tutos à fluctu & flamine portus.
Victa malis igitur, quicquid vel profuit olim,
Vel nocuit, putat esse Deum, si murmure cælum
Increpat, elisus fulsit sub nubibus ignis,
Corde micans trepidat, consternatúrque timore,
Soricis occentus metuit, coruíque volatum.
Exigit has pœnas vera ignorantia causæ,
Contemptúsque Dei, & nimium sibi credulus error:
Tantáque se nubes animis offudit, vt, ingens
Quà fouet ingentem Nereus complexibus orbem,
Vana superstitutio miseras compleuerit vrbes:
Posse deos cogi Magicis parere susurris,
Et Solem obduci tenebris, cantúsque veneno
Æmonij plenæ vultum expalescere Lunæ.
At victricis anus ne carmine tracta deorum
Numina succumbant, cælúmque inuita relinquant,
Æra crepant cunctis frustra auxiliaria terris.

Nec minor accessit pestis, scrutator Olympi
Assyrius taciti, cum Luna obscurior orbis
Palluit, obiectis aut Solis imago tenebris
Abstraxit, lucémque orbi rebúsque colorem:
Stultitia vulgíque & credulitate sequaci ab-
Vtitur Astrologus, magna atque horrenda minatur
Insanámque famem, populantémque oppida pestem,
Et bella, & quicquid bellorum insania cladis
Inuehit humanis, iratáque numina, rebus.
Quóque magis liceat grassari impunè per omne
Flagitium, & laxos sceleri permittere frenos,
Ascribit cœlum sceleri, Regúmque furores
Excusans fouet, atque insontibus imputat astris.
Nec metus hic tantum labefactat pectora vulgi,
Sed domini rerum, sed classe viríque potentes
Expauêre duces defectum lumine Solem,
Pallentem tenebris Lunam, cœlíque tumultu,
Fata rati exitium trepidis portendere terris,
Demisêre animos, consternatique luerunt
Stultitiam clade ingenti patriaque ruina.
Is timor in Siculo Luna tabente profundo
Cecropias attriuit opes, educere classem
Dum pauet è portu non æquo numine ductor,
Victricem toties aciem, séque ipse, ratésque
Perdidit & miseras hac clade afflixit Athenas.
Hæc eadem Emathium cœli ignorantia Persen
Perculit: hæc vano Paulum trepidare tumultu
Fortè coëgisset, si non solertia Galli
Fortibus Æneadum firmasset pectora dictis.
At tu commentis hominum cœlestia cogi
Corpora ne credas, mecum ratione sagaci
Timoleon rerum occultas disquirere causas

Ne

Ne pigeat, cur Sol nitidum caligine vultum
Rarius obnubat, cur Luna recolligat ignes,
Nunc noua se curuans in cornua, nunc velut orbis
Dimidium fingens, sinuatáque rursus vtrinque
In faciem tumidam dorso turgescat iniquo:
Orbe dein pleno, fraternæque æmula flammæ
Aequali illustret diuisum limite mundum,
Indè retrò rediens, totidem discrimina fingat,
Donec commissis curru cum fratris habenis,
Iam permensa Polum paruum decircinet annum.
Cur etiam pleno cum tota recanduit orbe,
Icta repentinis expalleat ora tenebris.
Nec semper nec tota tamen, persæpè sed vna
Parte nitens pura, reliquam ferrugine tingit,
Mox redit ad sese, & defuncta labore coruscum
Lucis inoffensæ mortalibus exerit orbem.
Quisquis es è tenebris tantis mortalia primus
Pectora qui soluisti, & clara luce locasti,
Dignus eras, seclis quem viuida fama futuris
Sacrasset, meritúmque polo statuisset honorem,
Vt Cepheo, vt Cephei genero natæque, torique
Consorti, átque aliis, qui templa per aurea cœli
Nocte micant nitidis variati corpora stellis.
At nos victuris potius committere chartis
Barbaricum Xerxis fastum iuuat, armáque duri
Cæsaris, & facta Emathij scelerata tyranni:
At benè promeritis de vita hominúmque salute
Negligimus Lethes tetra sub nocte iacentes.
Non ita: nam nostræ si qua est fiducia Musæ
Littora non Lelegum non tantùm Latmia noscent
Saxa tuum nomen, sed quà complectitur orbem
Vsque ad Parrhasiam Nereus circumsonus Arcton,

Voce canent memores grata Endymiona minores,
Endymiona, suo quem Delia candida fratri
Prætulit, inuicta Veneris confixa sagitta,
Collibus in Lelegum, quà Caria celsa profundo
Imminet Ægæo, pulchros dum flumina propter
Pascit agens tauros, iuuenum pulcherrimus ipse,
Endymion teneris sensim imbibit ossibus ignem.
Non illi Dryades, nec amantes prata Napææ
Perculsêre animum, quanquam per prata Napææ
Sæpe agerent choreas, nudatæ crura pedésque
Brachiáque, & flauam per lactea colla refusæ
Cæsariem, quanquam Dryades sub fronte latentes
Sæpe recedentem sequerentur, sæpe sequentem
Profugerent visæ, & cuperent fugiendo videri.
Vnius in vultu Lunæ sic vultibus hærens
Spectat inexpleto fugientem lumine, spectat
Manè recedentem, & tacito sua gaudia voto
Nutrit vota ausus nondum committere verbis.
Vt furor increuit, maiórque insania morbi
Expressit veras flagranti è pectore voces,
Sæpe super Latmi frondosa cacumina pernox
Spectabátque Deam, spectánsque fouebat amorem
Et gemitu, & variis tundebat saxa querelis.
O nemora, ô fontes, & amicta frondibus vmbræ,
Antráque sæuarum latebris horrenda ferarum,
Si qua latet radix aut graminis herba salubris,
Quæ leuet insanos vel tollat pectoris æstus,
Ferte salutiferum vestro medicamen alumno,
Sed neque surda meis flectuntur saxa querelis,
Nec nemora & fontes, nostro dea sola dolori
Auxilium tu ferre potes, dea cuius ab ore
Herba bibit sitiens rores, mare gestit, & æther

Ridet,

Ridet, & amissi solatur damna diei.
Sed quid ego hæc demens? aut quæ tam prospera rebus
Fata meis? decus ætheriæ regina choreæ
Præferat vt cœlo terras, & Sole relicto
Gaudeat vt pecoris duro placuisse magistro.
Quin morere infelix, ne credulitate dolorem
Falle tuum frustrà, neu spe te decipe vana.
Vna tuum mors est quæ soluere possit amorem.
Hæc iuuenis per saxa & inauspita culmina Latmi,
Et nemora, & solis solus deflebat in antris.
Dum sopor in victos oculos & torpor in artus
Infusus lassum in viridi prosterneret herba.
Sed nec amor diuam nec segnior ignis edaci
Carpebat cura, nitidi de culmine cœli
Spectantem tenera teneri decus oris in herba,
Neglectámque comam per lactea colla, recentes
Colla niues, flauámque comam, quæ vinceret aurum.
Et nisi, cernentem ne falleret omnia fratrem,
Et timor & pudor obstaret, dilapsa per auras
Isset in amplexus, sed nec timor & pudor ægrum
Sic fregêre animum, fratrem quem obice nubis
Falleret, oppositaque latens telluris in vmbra,
Et cum vicina proiecta iaceret in herba,
Et leuiter roseo libaret ab ore modesta
Oscula, vota metúsque & spes alternat, amórque,
Dum vult, dum non vult somnos turbare, cupítque
Deprendi, & metuit, nescit, roget, annè rogetur.
Certa rogare, licet mallet tamen ipsa rogari:
Sponte super lentos pueri patefecit ocellos.
Vt pudor ex illo victus concessit amori,
Non contenta polo terras præferre, per auras
Sustulit, ínque sua iuueni super aera biga

Sublato, non nota homini penetralia regni
Ipsa sui spectare dedit, monuítque propinquis
Proderet vt populis, fingentes vana Sophistas
Argueret, quíque astra putant Titania glebas
Ignitas, lapidésve, scaphásve, rotæve figura
Vertendo è medio flammas vmbone vomentes:
Aut arua aeriis populis habitata, & ab igne
Conceptum nostro vitreo sub corpore lumen
Condentes: hæc mox in Latmia pascua cælo
Redditus Endymion latè vicina per arua
Diffudit Lelegum, & flammis infesta Chimeræ
Pascua flauentis Lyciæ, riuísque superbam
Mëoniam auriferis, mitíque vmbrosa Lyæo
Culta Phrygum, & molles ad durum littus Iönas.
Indè per Aegæos accepit Achaïa fluctus
Transmissum studiüm astrorum, vix sera togatæ
Cura füit genti cæli deprendere motus,
Et secreta deûm Ausonias vulgare per vrbes.
Primus enim Gallus mites cùm Pallade Musas
Castra sequi docuit, durum mollire Gradiuum,
Et iura Oenotriis cælestia prodidit oris.
Nam cum iam castris Macedûm collata Latina
Castra minarentur, pugnæ & spes certa propinqua
Hinc atque hinc tumidas animorum accenderet iras,
Lunáque iam toto prope cælo fratris ab orbe
Dissita, sanguineum ventura nocte ruborem
In vultus fusura foret, ne visa repentè
Res inopina rudes quateret terrore cohortes
Insolito, his Gallus firmauit pectora dictis.
Romulidæ magni quorum victoria penè
Imperij fines terris æquauit & astris,
Accipite hæc memorésque animis mea figite dicta.
Mox

Mox vbi tellurem nox atra inuoluerit vmbra,
Luna repentè ſuum ſi condet turbida vultum,
(Condet enim vultum) ne vos timor vrat inanis
Ceu cladem inſolitis indicant numina monſtris.
Namq; parens mundi cum prima exordia rerum
Fingeret, æternis ſic nexuit omnia cauſis,
Quæq; ſuum immota ſeruent vt lege tenorem,
Vt tenebræ luces, vt lux alterna tenebras
Excipiat cæcas, vt nunc ſe liquidus aer
Denſeat in nubes, pluuios modò ſoluat in imbres,
Nunc rutulet flãmis, nunc grãdine verberet Alpes,
Hæc quia quotidie fieri aut plerúmque videmus,
Afficiunt nulla trepidas formidine mentes.
At ſi deficiens contraxit Luna ruborem,
Sólve tenebroſis placidum caput abdidit vmbris:
Icta repentino ſaliunt præcordia motu,
Ora metu pallent, linguam ſua verba relinquunt,
Cùm tamen hæc miranda minùs ſint fulguris igne,
Et cæleſtis aqua & lapidoſi grandinis imbre:
Vt quæ non vicibúſque ſtatis, aut ordine certo
Miſſa fluant, contrà Solis Lunæque labores
Lex æterna & naturæ inuariabilis ordo
Alligat, éq; ſuis promptum eſt prædicere cauſis,
Cur, quibus in terris, quoties, quo tempore ponent
Aſtra ſuos, ſuméntque iterum Titania vultus.
Ac ne fortè alicui falſas affingere cauſas
Credar, & in rebus procul à tellure remotis
Ludere quòd craſſos fugiant cæleſtia ſenſus,
Cernite, quæ manibus tractari penè oculíſque
Conſpicienda patet, naturam mobilis vmbræ.
Omne, quod officiet luci obiectúque tenebras
Efficiet, corpus vel par fateare neceſſe eſt,

Vel minus, aut maius lucentis corpore massæ.
Si modus ambobus par est, æqualis vtrique
Vmbra fluit, teretem fingens sine fine columnam,
Sin angusta magis, lux se breuiore coercet
Circuitu, tenui incipiens à cuspide crescit
Latior vmbra, & quàm magis à fulgore recedit,
Tam magis in latum spatiosas porrigit alas.
At si forte minor mensura in corpore denso est,
Quàm quæ luce nitet, denso cum corpore primùm
Par modus est vmbræ, dein se breuioribus arctans
Concludit spatiis & cuspide finit acuta.
Nunc oculos animi ad cœlestia templa referte,
Quaq́ licet nobis, conferte æterna caducis.
Namq́ minor magno cùm tellus corpore Phœbi
Tota sit, angustum in teretis mucronis acumen
Vmbra fugit, specie & sensim tenuata rotunda
Parua sui circumscribit pomœria regni.
Nam clypeus Phœbi iaciens de corpore magno
Spicula, nec numero nec fine coërcita certo,
Inuoluit terram radiis latera ardua cingens,
Et sensim in teretem cogunt coalescere conum
Nigrantes tenebras vmbræ telluris opacæ,
Finibus & noctem angustis sic vndique claudunt,
Vt nec Atlantiadem cingant fastigia summa
Vmbrarum, aut vacuis latè palantia campis
Ætheris astra, suo variant quæ lumine mundum,
Et nunquam vigili cœli è statione recedunt.
Ergo vbi sol toto terræq; marisq; diremptus
Abscedit spatio, & nostrum nox occupat orbem:
Sensim Luna micans puro nitidißima cœlo,
Ambrosiámque comam, & diuinæ frontis honorem,
Et nitidum ingrata ferrugine purpurat orbem,
Paulatim

Paulatim in pulchram faciem serpente veneno.
Deinde vbi sese orbem virus diffudit in omnem,
Vnde rubor primùm cepit subrepere, primùm
Incipit exiguæ scintilla accendere flammæ,
Atque iterum puro totum caput induit auro.
Namque globus Lunæ, qui tot mutatur in ora,
Lucis egens propriæ languet, nisi lumine cassam
Accendat molem aduersam fax ignea Phœbi,
Et velut in vitream radiorum spicula massam
Inserat, obscurámque abigat caliginis vmbram.
Ergo vbi se propius Phœbæo admouerit igni
Delia, pars suprema oculis imperuia nostris
Tota nitet, tota est fraternæ obnoxia flammæ.
Proxima pars languet, dein quo magis illa recedit
Fratris ab amplexu, magis & magis ignea nobis
Se retegit facies, donec iam soluere currus
Cum parat, & vitream subiturus Nereos aulam
Phœbus agit lassos per iter decliue iugales,
Et contra ignicomans Phœbe se tollit ab Indo
Littore, tota nitens, tota auro insignis, & ore
Tota suum referens, & puro lumine fratrem.
Tum verò aduersi Solis referitur ab ictu,
Et lumen trahit illa oculis pars obuia nostris.
Qualiter ad solem vitrei si corporis orbem
Volueris aßiduè, tremulæ pars altera lucis
Icta nitet radiis, & puro accenditur igni,
Altera lucis inops pallet nigrantibus vmbris:
Aspice quamprimum complexu libera fratris
Vespere Luna redit, vel cum se manè recenti
Perfudit liquidis Nabathææ Doridos vndis,
Et tenuem tenui flexu falcatur in arcum.
Tum si perspicui facies innubila cœli,

Admisitque oculos, & se dedit illa videndam,
Quæ propior Phœbo est pars, aurea lumine puro
Splendet, & exiguo meditatur cornua flexu:
Altera languet hebes, liuenti pallida gyro
Area lucis inops, speculi ceu vitreus vmbo,
Cum nequit aduersi radios admittere Phœbi.
Atque ea cum facies Lunæ sit lumine cassa,
Nosse, reor, promptum est, cur Sol ferrugine vultus
Induat, & subita condat sua lumina nocte.
Nam cum Luna silens flectit per inane iugales,
Inferior nitidum si fortè subiuerit orbem
Solis, & in terram radiorum intenta refregit
Spicula, subiecta compacti corporis vmbra
Induit obscuras subita caligine terras.
Nocte repentina oppressæ volucrésque feræque
Attonitæ fugêre, stupor quatit inscia veri
Corda, quòd æternis credant damnata tenebris
Secula, se scelerum meritas expendere pœnas,
Inque chaos rupto confundi fœdere mundum.
Donec ab apposito lampas Phœbæa sororis
Libera, clarauit iucundo lumine campos,
Et terram tenebris, homines formidine soluit.
Causa diu latuit, facti admiratio mansit,
Inde superstitio creuit, se in pectora vulgi
Paulatim insinuans, & credula corda fatigans:
Siue deos non ausa suos deprendere fama
In coitu, atque arcana poli spectando profanos
Conscelerare oculos, seu caligantia nemo
Lumina mortalis poterat contendere contra
Luminis æterni fontem, & iubar igne coruscum,
Quod spectantum hebetes radiorum cuspide visus
Arceat, & tenebris temeraria lumina plectat.

Hic

Hic aliquis veri studio flagrantior, & cui
Viuida vis animi spem consiliúmque fouebat,
Cùm iubar igniferum radiis fulgoris acutis
Lumina reiiceret spectantum, séque tuendam
Visibus humanis cælestis flamma negaret,
Fortè oculos hebetes liquidam deiectus in vndam,
Deprendit secreta poli, Lunæque nigrantis
Vmbram animaduertit tenebras prætexere Phœbo.
Et sibi suppositæ tenebras inducere terræ.
Hoc aliis deinde atque aliis mirantibus, alter
Pinxit acu penetrans non vno vulnere chartam,
Admisitq; diem permulta foramina fractum,
Oráque velatus malè parua vidit in vmbra,
Quid faceret magnam terris nigrantibus vmbram.
Multiforíque alius radios dedit area cribri
Cernere, citra vllam diuiso lumine noxam.
Persea sic olim clypei fulgentis in orbe
Fama est saxificæ faciem vidisse Medusæ.
Sic in multifidos diuiso gurgite riuos
Se minor Euphrates, nec iam pontísque vadíque
Impatiens tumidúsve hosti Babylona superbam
Prodidit, & domito induxit iuga Persica collo.
Illud in his rebus forsan mirabere, fulgens
Lumine Luna notho, cùm Phœbi subdita flammas
Secludat terris, cùm Lunam terra vicissim
Se Phœbo obiiciens spoliet fulgore corusco:
Cur quoties Phœbe cursum permensa peracto
Mense redit, properans radiis ὑπερίονι cincto
Iungere complexus, non semper mœret ademptum
Terra diem quærens, nec opimis victa tenebris?
Deinde deauratum cùm Luna recolligit orbem,
Occiduíque oriens cernit vestigia Phœbi:

Cur non interiectus eis tum corpore denso
Terrai globus obscura nos ambiat vmbra,
Et subita cogat sub nube rubescere Lunam?
Hîc quoque cum vulgo ne te rationis egentem
Deuius error agat transuersum à limite recto,
Mente memor reputa, quæ Solis diximus antè
De cursu obliquo Lunæque erratilis orbe.
Esse quidem medio in spatio, quæ linea signet
Signiferum, Graij fecêre Ecliptica nomen:
Sub qua perpetuo per signa obliqua rotatu
Delius in sese redeuntem circinat annum.
At non Luna suos agit hoc moderamine currus,
Sed modò torrentis Cancri ferit ardua spiram,
Interdum tepidos humilis declinat ad Austros,
Nunc medio secat orbe viam, pérque aurea signa
Nusquam flexa legit rosei vestigia Phœbi.
Hæc igitur quoties ecliptica linea centrum
Per medium penetrans Titania diuidit astra,
Si subiit Phœbum Lunæ pallentis imago,
Tellurem obscura latè caligine vestit,
Nec totam tamen, atra etenim Titanidos vmbra
Paulatim Solis radiis arctata rotundam
Cogitur in faciem, & mucronem fingit acutum.
At si subiectam dirimens ecliptica Lunam
Fecit inæquales diuiso in corpore partes,
Tum quota pars Lunæ Solis subtenditur orbi,
Pars ferruginea latitat tota solis in vmbra.
Quòd si signiferi cycli totas legat oras
Delia, rorifero peragrans confinia curru
Vel cancri æstiui vel brumalis Capricorni,
Clarus abit Phœbus nullique obnoxius vmbræ
Illustrat cæcas iucundo lumine terras.

Nec

Nec si plena volet toto nitidissima cœlo
Delia, terrarum subita pallescit ab vmbra.
Scilicet has rerum genitor, cum fingeret orbem,
Fluxáque perpetuo vinciret secula nexu,
Esse vices iussit: nam cum secessit ab ima
Exclusus tellure polus, nox alta tenebris
Cuncta suis condens vacuo regnabat in orbe.
At postquam enituit nitido iubar igne coruscum
Solis, & obscurum iucundo lumine mundum
Clarauit, nox impatiens attollere vultus
Aduersùm auratis radiis Hyperiona cinctum,
Fugit in extremas trepido pede concita terras.
Seu pudor in causa est, & rapti iniuria regni,
Siue timor, mœsta ex illo se condit in vmbra
Terrarum, & quamuis spatiis pater optimus æquis
Temporis obscura lumen secreuit ab vmbra,
Liuor adhuc stimulis animos discordibus vrget,
Bella ciens, prædæque inhians, nec limite certo
Contentus vanas exercet inaniter iras.
Nam cum Phœbus equis cœlum velociter ambit,
Ne pereat celeri radiorum cuspide fixa
Vmbra fugit paribus cœlum collustrat habenis,
Cuius ab igniferis telis protecta tuetur
Sceptrum, regna tenebrarúmque & noctis opaca,
Et licet angustis hinc atque hinc finibus arctet
Imperium Phœbus, partem & sibi menstrua Luna
Vendicet ambitio, & fulgentia sidera certis
Incursent vicibus, tenuémque è paupere regno
Prædam abigant, non illa sui tamen immemor (etsi
Imbellem frenet populum pigrósque sopores,
Et somnos pingues, & sollicitantia mentes
Somnia vana leues, requiémque laboris iniqui

Pondere defeſſam, & fures nil fortiter auſos,
Et magis inſidias occulta fraude timendas)
Non oblita ſui tamen, aut prece ſupplice terram
Sollicitat matrem cognatáque flumina, denſas
Vt Soli obiiciant nebulas, & ſpicula frangant
Ignea, ſideribus tenebris vt lumen opacis
Eripiant, regerántque acceptos nubibus ignes.
Aut cum ſumma tenet Phœbus faſtigia cœli
Signiferi nitidum peragrans altiſsimus orbem;
Illa mouet tardos lento molimine greſſus,
Inque ſuis latebris venientem abſcondita Lunam
Occupat, interdum cum Sol propioribus vrget
Tellurem radiis, properantem ad littora Calpes
Aſſequitur, tenebríſque inuoluit, & oris honorem,
Qui mare, qui terras, qui cœli cœrula templa
Exhilarat, furua caligine noctis opacat.
Nec ſatis vlta ſuum crudelis diua dolorem
Se putat hac pœna, ſolem quoque pellere regno
Nititur, & quoties trans Ægocerota remotos
Inuiſit populos formoſi Hyperionis axis,
Soluit & aſtricta glaciali compede lymphas,
Liberat & niuibus montes, nemorúmque comanti
Brachia fronde nouat, conueſtit gramine campos,
Vmbra ſuper Tanaim Riphæáque culmina biga
Inuehitur furua, & populos quos Arcticus ambit
Circulus, in tenebris claudit, faciémque ſerenam
Obſcurat cœli & longa ſub nocte recondit.

Pauci verſus deſiderantur.

FINIS LIBRI QVINTI.

GEORGII BVCHANANI SCOTI

OPERVM POETICORVM PARS ALTERA: in qua

TRAGOEDIAE SACRAE ET EXTERAE.

Apud Petrum Sanctandreanum.

CIↃ. IↃ. XCVII.

TRAGOEDIAE SACRAE:

IEPHTHES,
BAPTISTES.

TRAGOEDIAE EXTERAE:

MEDEA,
ALCESTIS.

IEPHTHES,
SIVE VOTVM,
TRAGOEDIA:

AVCTORE GEORGIO
BVCHANANO SCOTO.

A 2

AD ILLVSTRISSIMVM VIRVM CAROLVM COSSAEVM FRANCIAE MARESCALCVM, AC APVD TAVRINOS REGIS FRANCORVM PRAEFECTVM, IN IEPHTHEN TRAGOEDIAM.

PRAEFATIO.

ABſurdam fortaſſe rem facere quibusdam videbor, qui ad te hominem ab ineunte ætate militaribus imbutum ſtudiis, & inter arma tubásque ſemper verſatum, munuſculum hoc literarium mittam: ſed ij ferè hoc abſurdum exiſtimaturi ſunt, qui aut harum rerum inter ſe conſenſionem non ſatis animaduertunt, aut tuum ingenium parum habẽt perſpectum. Neque enim inter rei militaris & literarum ſtudium ea eſt, quam plerique falſo putant, diſcordia. ſed ſumma potius concordia, & occulta quædam naturę conſpiratio. Quamquam enim ſuperioribus aliquot ſæculis, ſiue hominum inertia, ſiue falſa quadam perſuaſione, diuiſę fuerũt hę profeſſiones: nunquam tamen peruerſa imperitorum opinio tantum potuit vt ipſę inter ſe veterem illam, & naturalem (vt ita loquar) cognationem obliuiſcerentur. Omnes enim omnium ætatum imperatores, qui res præclaras geſſerunt, aut ipſi doctiſſimi fuerunr

runt, aut viros doctrina illustres summo amore prosequuti sunt. Neque profectò fieri potest vt magnus & excelsus animus, qui neglectis rebus caducis, æternitatis memoriam ante oculos habet propositam, non etiam memoriæ & antiquitatis custodes literas amet. Neque alij ferè sunt qui literas oderunt & contemnunt quàm qui vita per ignauiam & flagitia turpiter acta, conscientiam posteritatis reformidant: vt non minus verè quàm eleganter mihi cecinisse videatur Claudianus:

Gaudet enim Virtus testes sibi iungere musas,
Carmen amat quisquis carmina digna gerit.

Contrà verò qui omne suum studium in eo posuerunt vt perfectę virtutis imaginem sibi ad imitationem proponerent,

& quæ natura negauit,
Visibus humanis oculis ea pectoris haurirent.

quanta eos lętitia affectū iri putemus, si eius quā tantopere animo persequuntur, viuum & spirans simulacrum (vt ita dicam) nacti fuerint? Sed & pręter hanc mutuam virtutis admirationem, & naturę quam dixi confesionem, accedit vtilitatis etiam mutuę quędam species. Nam vt illustrium facinorum auctor non immeritò eum suscipit quem virtutis tradendę magistrum & illustrandę artificem esse videt, & velut parentem colit, non eum à quo huius qua fruimur lucis breuem vsurā acceperit, sed alteram illam longè diuturniorem vitam in posteritatis memoria collocatā speret: ita ille alter libenter amplectitur segetem & materiam suæ glorię sibi oblatam:

—qua se quoque possit
Tollere humo, victórque virûm volitare per ora.

Vterque enim etsi opinione hominum imparem, pari tamen studio ex eodem fundo gloriæ fructum petit. Sed hæc ad omnes communiter pertinent, qui (vt ait Salustius) præclari facinoris aut artis bonæ famam quærunt. Illa vero tua sunt propria, quòd à primis vsque adolescentiæ spatijs ea fuisti in patriam caritate, in bello fortitudine, in pace temperantia & æquitate, vt omnibus qui literas colunt, tuarum virtutum exemplar edideris, quod posteritati ad imitationem proponere & possint & debeant: quòd litteras, Philippi Cossæi fratris tui Episcopi Constantiensis patrocinio orbatas, in diuerso vitæ instituto tamen fouendas ac tuendas susceperis: quòd doctissimos homines semper tecum habeas, quibuscum etiã in medio sæuissimi belli ardore, Musisque Mineruam temperes, & Geticum modereris Apolline Matrem: quòd filium ita literis instituendum in pueritia cures, vt hanc tam amplam laudis & gloriæ hæreditatem à parente acceptam non solum tueri, sed etiam augere posset. Me autem absentem, nec vlla alia re quàm literarum commẽdatione tibi cognitum, ita complexus ex omnibus humanitatis & liberalitatis officijs, vt si quis ingenij mei sit fructus, si qua vigiliarum velut fœtura, ea meritò ad te redire debeat. Quod quidem adeò auidè facit meus hic Iephthes, vt qui antea publicam lucem & cœtus hominum reformidabat, te patrono fretus prodeat, & in spem nonnullam etiam publici fauoris sese erigat. Quid enim

nim non illis ſibi ſperet auſpiciis quibus diſcipli-
nam militarem ad antiquæ ſeueritatis exemplum
videt emendatam, & vetuſtam belli gloriam
Galliæ reſtitutam? cum bellica fortitudine, le-
gum & iuſtitiæ cultum: cum ſumma omnium
rerum licentia ſummum omnium rerum non
modò tuam, ſed etiam tuorum omnium conti-
nentiam videt coniunctam? His ego cauſis impul
ſus, hanc meam lucubratiunculam ſub tuo potiſ-
ſimùm nomine in manus hominum exire volui.
Tu verò (vt ſpero) hoc meum ſiue tuorum in me
officiorum teſtimonium, ſiue meæ erga te bene-
uolentiæ ſignificationem (quæ tua eſt hu-
manitas & in literas amor) boni con-
ſules. Vale. Lutetiæ Pariſio-
rum quinto Kal. Aug.
M. D. LIIII

ARGVMENTVM EX LIBRO IVDICVM SVMPTVM

IEPHTHES Galaddi filius patre defuncto à fratribus domo pulsus est, quod negarent æquum esse vt nothus cum legitimis filiis in hæreditate paterna diuidenda æquaretur. Is quũ ob inopiã collecta manu latrocinio viueret, ac fortitudinis magnum specimen dedisset, primum à cognatis, deinde à reliquis Hebræis dux factus est aduersus Ammonitas, qui viginti propé annorum grauissima seruitute eos presserant. Profecturus igitur in expeditionẽ, vouit, se si victor reuerteretur, qui primum domo sua egrederetur, eum Deo sacrificaturum. prima reuertenti occurrit vnica filia: eam Deo immolat.

IEPHTHES SIVE VOTVM, TRAGOEDIA.

PERSONÆ.

ANGELVS prologus.
STORGE mater.
IPHIS filia.
CHORVS indigenarum puellarum
IEPHTHES imperator.
SYMMACHVS amicus.
SACERDOS.
NVNCIVS.

ANGELVS PROLOGVS.

MAGNI tonantis huc minister aliger,
Cælo relicto, mittor Isaci ad lares,
Solúmque promissum Isaci nepotibus,
Solum regendis destinatum gentibus,

Si

Si pacta sacri intaminata fœderis
Seruasset: arma sed modò quod Ammonia
Expauit arcto seruitutis sub iugo,
Tulítque quicquid triste, crudele, asperum,
Iratus audet victor, aut victus timet.
Hac clade fracta gens rebellis vix Deum
Agnoscere patrum cœpit, & nefarios
Mentita cultus numinis ludibria
Inspecta nosse, nota floccipendere.
Et seró quamuis, ad patrem rediit suum.
Humana sed mens nescia modum ponere
Rebus, secundis intumet successibus.
Quo plura hominibus contulit bonitas Dei,
Occæcat animos altior securitas,
Vanòque fastu turgidos superbia
Stimulat inanis. Qualis in dominum furit
Equi ferocis contumax proteruitas,
Imperia paulum si remissa sentiat,
Ac vix lupatis domitus, & calcaribus
Duris cruentus, redit ad officium, & suo
Obtemperat hero: sic populus hic peruicax,
Ceruice dura, pronus in peius, flagrum
Si conquieuit paululum, nouos deos
Asciscit, & se dêdit aliis ritibus,
Ignota sacra sequitur. Atque adeò parens
Benignus animos turgidos licentia,
Bello, faméue, pestilentiue aëre
Frangit, rebellem comprimens ferociam.
At rursus, animi ne cadat fiducia,
Serie malorum continenter obruta,
Mittit prophetas, bellicos mittit duces,
Qui seruitutis liberatos aspera

Vinclis reducant, pristinísque ritibus
Seruire cogant: arma nunc Ammoniæ
Vt excitauit in rebelles, ac Dei
Iussis relictis, impijs erroribus
Se mancipantes. Sed modum statuens suæ
Iræ, propitius liberatorem dedit:
Non è potentum quempiam numero, grauem
Turba clientum, liberísve turgidum:
Sed è paternis exulantem sedibus
Iephthen, suísque fratribus spretum, satum
Genitrice vili ne superba gens suis
Assignet armis quod manu gestum est Dei:
Vt sciat & Ammon hactenus se viribus
Non floruisse propriis, sed vindicem
Cælestis iræ. Porro ne Iephthes quoque
Se metiatur exitu huius prælij,
Et intumescat insolens rebus bonis,
Damno obruetur protinus domestico,
Cedéntque fracti contumaces spiritus.
Etenim arma in hostes perfidos quum sumeret,
Belli secundus si daretur exitus,
Quodcunque primum se obuiam ferret sibi,
Promisit aris se daturum victimam.
Heu quanta moles imminet tibi mali
Miserande! quantis obruêre luctibus!
Vt te propinqui credulum spes gaudij
Fallit! Propago sola, quæ patriam dominum
Tibi nata seruat, prima patri se offeret,
Vt gratuletur prosperum armorum exitum:
Magnóque soluet fœnore, ac iugulo luet
Felicitatis misera præcox gaudium.
Atque ecce, mater tristis egreditur domo,

Quam

Quam somniorum nocte tota terruit
Tremendus horror: natáque parenti comes,
Præ se ferentes mentis ægrimoniam
Mœrore vultus, gestibus, silentio.

STORGE, mater. IPHIS, filia.

EHeu recenti corda palpitant metu.
Mens horret, hæret vox in ipsis faucibus,
Nec ora verbis peruium præbent iter:
Nocturna sic me visa miseram territant,
Et dira turbant inquietam insomnia,
Grauibúsque curis pectus vrunt anxium.
At tu nitentis summe dominator poli,
Auerte in hostes luctuosum & funebre
Omen, mihíque placidus & gnatæ meæ,
Quæ sola spes & familiæ solatium
Superest, senectæ columen vnicum meæ.
IPH. *Quin ominare cara mater lætius,*
Vanaq; causas abiice ægritudinis:
Et ista mentis turbidæ ludibria
Secura sperne, spretáque obliuiscere.
ST. *Vtinam liceret: sed metus veluti recens*
Quoties recordor, concutit formidine
Mentem, atque imago somnij tristißimi
Oberrat animo pectus horrificat timor.
Iam cuncta passim blanda strauerat quies:
Mutúmque nox induxerat silentium:
Vidi luporum concito cursu gregem
Rictu cruento, spumeo, rabido, vnguibus
Sæuùm recuruis præcipite ferri impetu
Imbellia, in pecora vidua pastoribus,
Tum pauidi ouilis fida custodia canis
Lupos abegit: atque ad infirmum pecus

Trepidi timoris exanime adhuc memoria
Denuò reuersus, è sinu timidam meo
Agnam reuulsam dente laniauit truci.
O sol, ô vaga lumina lunæ,
Pictáque tacito sidera mundo,
Et tu nox mihi conscia curæ,
Nigris referens somnia pennis,
Si quid natæ miseræ impendet,
Si quem casum fata minantur,
Caput hoc prius in tartara miserum
Detrudite, dum spes ambiguæ
Alternantibus angunt curis
Incerta suæ pectora cladis.
I P H. *Cur miserè animum crucias mater,*
Luctùque tuo cumulas luctum
Publicum, & acres renouas curas?
Omine læto reducem potius
Positis questibus excipe patrem:
Qui (nisi vano mens augurio
Credula nimium pectora fallit)
Spoliis aderit clarus opimis,
Rémque, & laudem, & decus æternum
Genti referens patriæq; suæ.
S T. *Non hunc tenorem parca mihi vitæ dedit.*
Quod tempus vnquam lacrymis caruit mihi,
Ex quo parentis primùm ab aluo prodij?
Primum iuuenta seruitutem patriæ
Tristèsque vidit hostici agminis minas,
Pecorúmque raptus, sterile sine cultu solum,
Cædes cruores, vastitatem, incēdia,
Profana, sacra, mista. Non vnquam mihi
Secura vitæ fluxit vlla portio.

Vt

Vt trudit vndas vnda, fluctus fluctui
Cedit sequenti, pellitur dies die,
Semper premuntur præterita nouis malis:
Dolor dolori, luctus est luctus comes:
Fratrem patrémque perculit bellifuror:
Confecta curis mater inter funera
Cognata senuit, perduelles perfidos
Armis maritus vrget. His maius nefas
Tamen veretur animus. IPH. *Immodicus timor*
Facilè sinistris adhibet auguriis fidem.
ST. *Vtinam secundis audiam rumoribus*
Virum reuersum, sospitémque exercitum
Salua familia. IPH. *Veniet haud dubiè parens*
Incolumis. idem bella qui suasit Deus,
Saluum reducet laude cumulatum noua.

CHORVS.

Iordanis vitreo gurgite qui rigas
Conualles virides, pascua diuidens
Fœcunda Isacidum flumine languido,
Et nunquam posita frigoribus coma
Formosum Solymæ palmiferæ nemus,
En vnquam miseræ candidus afferet
Curarum vacuæ lucifer hunc diem,
Quum cernam patriam libera liberam,
Quæ nunc seruitij vincula barbari
Infelix patitur Nobilis Isaci
Sanguis degeneris fert domini iugum:
Et quos nec phariæ rex tumidus plagæ
Vrgens falciferis terruit axibus,
Nec trux purpurei sæuities freti
Vndarum refluis obruit æstibus,
Nec deserta Arabum vomeris inscia,

Nec portenta hominum mole Cyclopia
Fregerunt, timidi mancipium sumus
Ammonis. Grauius flagitium est malo,
Sub turpi domino segne iugum pati.
At tu summe parens, qui mare turbidum
Componis, placidi qui maris æquora
Cauri nubiferis flatibus excitas,
Et terræ stabilis dura tremoribus
Fundamenta quatis, mobilis & poli
Sistis præcipitem quum libuit fugam,
Cladibus tandem satiate nostris
Desine irarum, propiúsque feßis
Gentis afflictæ facilis bonúsque
Consule rebus.
Nostra si pœnas meruit seueras
Culpa, si quondam tibi separatam
Abiicis sortem, vitiis iniquus
Si pater nostris, minus obsequentes
Deseris natos, & inexpiata
Ante dilecti populi querelas
Despicis ira:
Nec tibi Syrus, neque dirus Ammon,
Nec Phari rector tumidus minacis
Expetat pœnas, neque sit profano
In tuis castris gladio potestas.
Ignis armatus potius trisulci
Tu pater dexteram iaculis tremendis,
Vindicis flammæ face contumaces
Obruas vrbes. chaos aut patentis
Deuoret terræ miseros colonos,
Aut superfusis adoperta tellus
Hauriat vndis.

Ne ferox hostis tumeat secundis
Insolens rebus, populúsque muti
Stipitis cultor, tua qui nefando
Polluit ritu sacra: ne, quòd ira
Sæuijt in nos tua, vertat Ammon.
In suas laudes, carie peresi
Thure dum placat simulacra trunci,
Téque vesano neget ore gentem
Semper addictam tibi, se premente,
Posse tueri.
Ah miser, quantos tibi risus iste
Mox dabit fletus! Breue diluendum est
Gaudium longis lacrymis. citato
Aduolat cursu leuis hora, tempus,
(Vana ni vatem species inani
Spe fouet) tempus properat, vicißim
Quum grauis victor mala seruitutis
Sentiet duræ. Neque enim cruorem
Vsque sanctorum patiere inultum,
Nec tuas aras dabis execrandis
Pollui sacris. Vtinam supremæ
Terminus vitæ mihi in hoc supersit,
Patrio donec tibi sacra ritu,
Dum tibi gratum memori canamus
Pectore carmen.
Sed ecce, celeri nuntius properat gradu.
Ni fallit animus, aduenit ab exercitu.
Agnosco. sic est. scire quid ferat iuuat.

NVNTIVS, CHORVS

NVN. *Saluete veteris Abrahami filiæ,*
Veréque sancti sancta progenies patris.
Isthæcne Iephthæ est imperatoris domus?

An me fefellit error ambiguum viæ?
CHO. *Et ista Iephthæ domus, & hæc est filia.*
Sed quam reportas spem, refer, si quid vacat.
NVN. *Nempe istud ipsum missus huc sum vt nuntiem:*
Fusis, fugatis hostibus, victoria,
Re, laude parta, saluus est exercitus.
Hæc summa CHO. *Paucis plurima vt complexus es!*
Audita, primùm, on visa fers, edissere.
NVN. *Visa, acta, vera, certa, non rumoribus*
Collecta vanis affero: vt qui prælij
Paris ipse fuerim CHO. *Vt gesta res est expedi.*
NVN. *Vobis lubenter gaudium hoc impartior.*
Aurora primum luce quum rosea polum
Persudit, Ammon segnis impatiens moræ,
Equis virîsque, bellicorum & curruum
Strepitu tremendo latè inundarat solum:
Iámque explicatæ legio peditum per suas
Stabat cohortes, ferro & ære splendida:
Turmæ curules ante curuis falcibus
Ibant minaces: fuderāt se in cornua
Equites vtrinque, noster autem exercitus
Campi patentis vltimos colles tenens,
Non asper armis, nec paratu bellico,
Sed corda fretus numinis fiducia,
Iræq; iustæ vindices animos gerens.
Ibi noster inter imperator agmina,
Præcone misso, tentat absque sanguine
Finire bellum iure & æquis legibus,
Vterque populus vt vetusti finibus
Contentus agri, ab alteris iniuriam
Vimque abstineret, rapta dominis redderet,
Pacem q; bello & certa dubijs præferat.

Contrà

Contrà superbus militum hostis copijs,
Armísque fretus increpat ferociter
Praeconem, acerbis & minis calumniam
Addit: duello se petere puro & pio
Agros vetustos, vnde quondam Ammonidas
Expulerat armis víque proles Isaci
Egressa terrae finibus Niloticae,
Quos si tenere perstet atque iniuriam
Bello tueri praeferat, quàm reddere
Erepta per vim, vindices sibi deos
Non defuturos aequa postulantibus:
Sin parta per vim iure malit linquere
Solymaea gens, & sponte cedat finibus,
Quos limes Arnon & Iebocus terminant;
Qua solitudo cogit agros vltima
Iordanis vsque ad lentè euntis flumina;
Aequis paratos facere pacem legibus,
Factamque, gentis vtriusque commodo
Sanctè tueri. Haec praeco postquam rettulit;
Renunciare protinus Iephthes iubet,
Nec se parentes nec suos Ammonio
Populo dedisse fraude vel vi damna: nec
Quos repetat agros nunc fuisse finium
Ammonis vnquam, saeculis quos iam tribus
Propago Iacobi absque controuersia
Tenuit, nec vlla facta mentio interim est
De iure dubio, vel ioco vel serio.
Nisi forté, Chamos quae deus tenuit tuus,
Tibi iure cedent: noster autem quos Deus
Possedit agros, deseret. Non deseret:
Sed vt antè bello victor agros hostibus
Ademit, idem iustus arbiter modò

Huius secundos exitus pugna dabit,
Etiam secundum ius & aequum. Vt retulit
Haec praeco, rauci clangor aeris aethera
Pulsat, virorum clamor, armorum fragor,
Fremitus equorum, curruum stridor boat:
Caelum remugit: fracta tellus axibus
Gemit: recussum duplicant montes sonum,
Virtute & astu quisque pro se nititur.
Ferit, feritur: pellitur, pellit: cruor
Permutat amnes: nocte sub densa polum
Puluerea nubes occulit: numero ferox
Instabat Ammon, numinis fiducia
Et causa nostris aequat animos iustior.
Dum neutra cedit, vrget acies vtraque,
Ecce intra vmbras pulueris, cadentium
Lamenta gemitúsque inter, atque hortantium
Voces, refulsit nube diducta dies,
Et vtrasque turmas redditus caelo fragor
Impleuit. humilis omnium mentes pauor
Consternat, ense languido torpent manus,
Gelidúmque lentos frigus artus alligat.
Ibi imperator voce noster maxima
Alacríque vultu, Te, parens rerum, ducem,
Tuúmque sequimur angelum. Deus, Deus
Inimica flammis sternit illis agmina:
Totúsque turmis fulget aether igneis.
Haec vox vtrunque posteaquam exercitum
Peruasit, amens alter in fugam ruit,
Pauido nouatis instat alter viribus:
Nec his sequendi finis aut illis fugae
Fuit, tenebris donec atra nubilis
Nobis quietem, illis latebras nox dedit.

CHO.

CHO. *Cur victor ergo non reducit copias?*
NVN. *Mane, uniuersi nondum habes belli exitum*
CHO. *Forsan refectis hostis instat viribus.*
NVN. *Siquidem resument mortui vires nouas,*
Namque omne robur perfidæ gentis Deus
Vno coëgit demetendum prælio.
Ergo aut perempti corporum cumulis locum
In quo steterunt, obtinent, aut lurida
Fusi per agros strage pascunt vultures.
Et ne resurgat denuò bellum nouum,
Multos in annos dux futuri prouidus
Prospexit. etiam peperit & nepotibus
Seris quietem. Victor arma Ammonium
Per omne nomen celeriter circumferens,
Bis dena muris vertit oppida dirutis.
Testis perustis puberes dedit neci:
Vastauit agros. debiles tantùm senes,
Pueri tenelli & feminæ imbelles solum
Vacuum pererrant, patriæ & casum gemunt.

CHORVS.

O aurei dux luminis
Sol, qui recursu præpete
Vices diurnas temperas,
Et igne flammifer vago
Partiris orbi tempora,
Post lustra tandem quattuor
Iubar beatum in liberos
Fundis nepotes Isaci.
Inauspicatos impetus
Hostis superbi dextera
Iephthæa fregit, spiritus
Ammonis acres contudit,

Et prædo præda factus est.
Nec tela Scythico profuit
Pennata neruo spargere,
Rapax nec axis impetus,
Minax recuruis falcibus,
Nec vis equorum, aut fortium
Densæ Phalanges militum,
Premente texerunt Deo.
Iamiam discite perfidi,
Iamiam agnoscite. non lapis,
Non lignum Deus est: neque
Quod vel sculpserit artifex
Cælo dextera ferreo,
Vel plastes facili manu
Finxit vultum hominis luto
Mentitus madido: Deus
Noster arduus ætheris
Arces incolit igneas,
Et rerum sator, & salus,
Maiestate sua potens,
Nec cerni facilis, neque
Mortali docilis manu
Certam ducere imaginem.
Vecordem ille superbiam
Regum frænat, & impia
Vota, & spes nimias malum
Iustus ducit ad exitum.
Ille innoxia pectora
Sæuis pressa doloribus
Præsenti auxilio leuat:
Et de puluere pauperem,
Et custodem olidi gregis

Sce-

Sceptra attollit ad aurea,
Pastorum diademate
Ornans tempora regio.
Hunc vnum Dominum & Deum
Terra dedala machina,
Sub quocunque iacet die,
Agnoscat colat, atque amet:
Et quam sol oriens nouis
Subiectam radiis ferit,
Et quam sub medio die
Incendit propioribus
Flammis: quique bibit Tagum
Fuluo gurgite nobilem,
Et qui perpetua niue
Damnatas habitant plagas.
Eia Hebraides aureis
Comptæ colla monilibus,
Perfusa ambrosiæ coma
Suaue fragret odoribus.
Eia Hebraides Indicis
Comptæ tempora gemmulis,
Terram multi coloribus
Laté spargite floribus.
Cessant tinnula cymbala,
Cessant nablia cum lyra
Victori Domino nouum
Carmen dicere? tibiæ
Cessat multiforæ sonus?
Quis terram pede libero
Plaudit? mollibus & choris,
Festo lætus & otio
Curas diluit asperas?

Festas victima dux gregis
Aras imbuat: Arrabis
Suaueolentia nubila
Ignis halet odoribus:
Et tu progenies ducis,
Magni spes generis cape
Cultus filia splendidos,
Et patrem reducem piis
Læta amplectere brachiis.
Iamiam purpureos sinus
Iphi assume, retortulum
Iam circum cohibe ferit
Aures en fremitus virûm:
Ipse est, ipse parens adest.

IEPHTHES.

Regnator orbis vnus, & verus Deus,
Solúmque numen propitium, pollens, potens,
Idem seuerus vltor, & clemens pater,
Tuis tremendus & seuerus hostibus,
Tuis amicis lenis, & salutifer,
Iræ timendæ, sed tamen placabilis,
Amore feruens idem & irritabilis:
Nos seruitutis iusta presserunt mala,
Meritásque pœnas dedimus impii impiis,
Qui te relicto rege, patrono, Deo,
Rerum parente, fontéque perennis boni,
Ad saxa stultas muta fudimus preces,
Et vana surdis vota lignis fecimus.
Pudet fateri: mentis æternæ capax
Homo, rationis particeps, mentis inopes
Truncos adorat, thura viuus mortuo
Præbet, suúmque metuit artifex opus.

Ergo

Ergo relicti, qui reliquimus, sumus:
Pœnas subacti dedimus & fracti malis:
Quum nunc Idume, nunc Palæstina manus,
Nunc dirus Ammon, nunc Syrus contamina:
Hæreditatem gentis & sortem tuã.
Malo eruditi, & hostium ludibrio
Tandem coacti, vix reuersi ad te sumus.
At tu benignus atque misericors Deus,
Iusti furoris fræna compescis tui.
Iram remittis, & odij obliuisceris,
Et abdicatos filios culpa sua,
Restituis iterum misericordia tua.
Defectionis ceu scelestæ sit parum
Veniam dedisse sontibus, cumulas nouis
Etiam triumphis, laudibus, victoria.
Exutus armis hostis arcu languidus
Abijt remisso: bellici currus fugam
Totis morantur sparsa campis funera:
Volucrésque pascit qui superbus vincula
Solymis parabat: contegit strages agros,
Cruôrque tumidas auget vndas barbarus.
Ergo creator orbis, & magne arbiter,
Memores libenter mente grata gratias
Agimus, habemus, supplicésque victimis,
Tuas ad aras patrio litabimus
Ritu, canentes te Deum, ac patrum patrem:
Qui per rubentis gurgites tumidos freti
Nostris dedisti tutum iter maioribus,
Quum te iubente pigra moles æquoris
Posuit procellas, mobilis stupuit liquor
Cursu coacto, & vitreus crystallino
Muro pependit pontus hinc & hinc, viam

Præbere, iussus, fœderis memor tui.
Placidus, propitiúsque accipe hæc serui tui,
Exigua quanuis vota, grato pectore
Tamen profecta, debitáque nuper tibi.
Quod primum ad ædes sospiti occurret meas,
Tuas id aras imbuet grata hostia
Suo cruore. tuis beneficiis licet
Par nulla poßit comparari victima:
At tu benignè memoris animi munera
Interpretaris, vt fideliter tua
Promissa soluis, vota sic reddi tibi
Fideliter gaudes, potentiam exerens
Erga rebelles, exerens clementiam
Erga timentes. Vis nec vlla est altera,
Cui terra, cælum, pareant, & tartara.

IPHIS, IEPHTHES,
SYMMACHVS, CHORVS.

IPHIS.

Prodeo: parentis reducis vt læta ac lubens
Conspicio vultus. O mihi secundum Deum
Genitor verende, sine frui amplexu tuo.
Cur genitor à me torua vertis lumina?
IEPH. *Me miserum.* IPH. *In hostes omen hoc vertat Deus.*
IEPH. *Vtinam: sed in nos recidit.* IPH. *Heu quid audio?*
IEPH. *Misera parentem filia miserrimum.*
IPH. *Hei mihi tremisco. saluus est exercitus?*
IEPH. *Est saluus.* IPH. *Et tu victor?* IEPH. *Ita se res habet.*
IPH. *Nullóque corpus sauciatus vulnere?*
IEPH. *Sic est.* IPH. *Quid ergo de profundo pectore.*

Secreta

Secreta ducis ingemens suspiria?
IEPH. *Id scire non est, tibi opus in præsentia.*
IPH. *Hei mihi, quid in te misera peccaui pater?*
IEPH. *Nihil: sed in te misera peccauit pater.*
IPH. *In me profectò, quod sciam, erratum est nihil:*
Nec si fuisset, id tibi molestiam
Afferre debet. Nam parentum iniurias
Aequo necesse est liberi vt animo ferant.
IEPH. *Sapienter, ac vt te decet, nata, loqueris.*
Quantóque tu sapientius loqueris, meum
Pectus recludis altiore vulnere.
IPH *Quodcunque mentem genitor exercet tuam,*
Omitte. cunctis parta per te ciuibus
Tuo dolore gaudia haud contamines,
Tuáque amicos sine frui præsentia.
IEPH. *Nobis pariet absentiam hæc præsentia.*
IPH. *Belli pericla fortè rursum te vocant.*
IEPH. *Discrimen armis grauius imminet domi.*
IPH. *Bello periclum grauius esse domi potest?*
IEPH. *Bello salutem repperi, perij domi.*
IPH. *Imò & familia salua per te & patria est.*
IEPH. *Est: gratiámque debeo hoc nomine* Deo.
IPH. *Ac nomine isto semper vtinam debeas*
IEPH. *Sed vereor ista vt salua persistant diu.*
IPH. *Quare secundæ nunc pater quum maximè*
Res sunt, precari votáque decet soluere:
Non quum reflauit sortis aura mobilis,
Palpare numen precibus, in re prospera
Obliuiosa sacra negligentia
Deserere. Facilem quisquis incolumis Deum
Sibi demereri studuit, vbi res ingruit
Aduersa, nixus conscientiæ bonæ

Fructu, rogare numen audet propitium
Iam sponte, vota nuncupat securius,
Et certiore spe futura concipit.
IEPH. *Iamdudum id ipsum facere mecum cogito.*
IPH. *Quid te moratur?* IEPH. *Haec relinque filia*
Curanda nobis: quod puellares decet
Animos & annos, id tuae curae puta.
IPH. *Nõ mihi alienũ est quicquid ad patrẽ attinet.*
IEPH. *Fateor, sed interim vt domi rectè omnia*
Sint, prouide, & morem patri tuo gere.
Hunc rursus ad nos pòst breui reuertere.
Adesse oportet te sacrificio statim.
IPH. *Fiet, reuertor. Heu misera, quidnam patri*
Mutauit animum pristinum erga liberos?
Hoc *nemo nuper fuerat indulgentior,*
Nec liberorum quisquam amantior parens,
Qui nunc seuerus, tetricus, tristis, ferox,
Vultu minaci bellicum prae se ferens
Adhuc tumultum quicquid est metuo nimis:
Id assequi vnum nequeo, quod propter me
Sese dolere, nullius qua conscia
Culpae mihi sim, qua parentem offenderim.
O feminarum sorte vulgus aspera
Productum in auras, quas, licet culpa vacent,
Rumor malignus dente rodit inuido.
Pro facto habetur quicquid ira finxerit
Serui loquacis, quod maritus suspicax
Commentus ipse est, maleuola aut vicinia.
Quid suspicetur genitor, in mea manu
Non est Remedium id arbitror tutissimum,
Intaminata conscientia frui.

SYM.

SYM. *Probè loquuta es digna patre filia*
Victore casta digna matre & patria.
Humana quanuis finxerit malignitas
Crimen, repostos perspicit sensus Deus,
Illóque vincit purus animus iudice.
Speranda ab illo & expetenda præmia
Vita peractæ. patris autem iniuria
Aequi ac iniqui perferenda est liberis.
Proinde patri morigera domum interim
Reuise. Si quid fama diuulgauerit,
Hic aucupabor, persequens vestigia
Tui parentis: mox tibi indicauero.
CHO. *Quin hoc amice pergis agere Symmache?*
SYM. *Id diligenter fiet.* CHO. *At quantum potes,*
Isto puellam libera trepidam metu.
Hoc possit abs te ius amicitiæ vetus,
Quæ culta primis vsque ab incunabulis
Fidei tenore semper vno perstitit:
Hoc poscit ipsa patria, quæ Iephthæ suam
Debet salutem. SYM. *Quin tace, ac fidei meæ*
Permitte. CHO. *At illud callidè vt fiat vide,*
Animíque cæcos penitus excutias sinus.
SYM. *Ne metue, nec me poterit ille nec volet*
Celare sensus: apto noui tempora.

CHORVS,

I felix, pede fausto:
Et qui pectoris imo
Cernit clausa recessu,
Idem testis & æquus
Iudex cœpta secundet.
At te peßime liuor
Audax nectere fraudes,

Et committere ficto
Dulces crimine amicos,
Et rumore maligno
Sancta fœdera tedæ
Præceps soluere, caros
Qui gaudes sua patres
Contra pignora cæco
Linguæ armare veneno,
Idem testis & idem
Secreti arbiter æquus
Te clausum tenebrosi
Antris abdat auerni,
Vnde has nec vaga sedes
Vnquam fama reuisat.
O quantum ille laborum
Tecum detrahet vnà:
Quàm mortalia diris
Curis pectora soluet!

SYMMACHVS, IEPHTHES.

SYM. *Quidnam repentè ductor armis inclyte*
Mutauit oris pristinum statum tui?
Quæ mœstitudo læta turbat gaudia?
Metus recessit, perduelles perfidi
Pœnas luerunt, parta patriæ quies.
Quum gratuletur ciuitas victoriam
Tibi, tuumque patria nomen laudibus
In astra tollat, cantibus festis fremens,
Qui publici auctor gaudij es, non publicæ
Felicitatis esse debes particeps?
IEPH. *O grata sortis infimæ securitas!*
Felice natum sidere illum existimo,

Pro-

Procul tumultu qui remotus exigit
Ignotus æuum tuta per silentia.
SYM. *At ego beatum potius illum duxero,*
Cui vera virtus peperit æternum decus:
Quem de tenebris erutum popularibus
Splendore, vulgo & separatum à deside,
Gloria futuris merita sæclis consecrat.
At qui sopori deditus & ignauiæ est,
Et vitam inertem pecudis instar transigit,
Nil interesse opinor, an sit mortuus,
An morte vitam obscuriorem duxerit,
Quum per vtrunque supprimat silentium.
Quapropter in te cuncta quum congesserit
Quæcunque amicum numen homini dare potest.
Laudes, honores, rem, decus, victoriam,
Benignitatem agnosce gratus numinis,
Nec sordidis sententiis res splendidas
Corrumpe: quum nil poßit esse gratius
Deo, beneficij quàm memor animus dati.
IEPH. *Præclara dictu res honor, victoria,*
Decus, triumphus, parta bello gloria:
At quæ videntur fronte prima suauia,
Eadem intuere propius, & intelliges
Condita fellis acri amaritudine.
Fortuna nulli sic refulsit prospera,
Aduersa vt illam lance non penset pari:
Tristia secundis & secunda tristibus
Vicißitudo acerba sortis temperat.
Putas beatum me, beatitudinem
Fulgore inane metiens & plausibus
Vulgi, miseriæ quem premunt certissimæ.
SYM. *Quin finge sortem beneuolam ex sententia*

Tibi

Tibi polliceri cuncta: quid superest adhuc
Quod concupiscas? spretus, exul, patria
Domo repulsus, in'q; solitudinem
Detrusus altam, pauperis dominus casæ,
Repente veluti somnio diues, tamen
Felicitatis arbiter iniquus tuæ
Conquereris. Altam ferre si sortem nequis,
Pusillus animi es: sin nequis agnoscere
Benignitatem numinis, dignißimus
Rebus relictis pristinóque es tugurio.
Per ferrum & ignes regna mortales petunt:
Tibi nec petenti principatus contigit.
Suo cruore plurimi victoriam
Redimunt, suorum cæde, damno publico:
Quam tu incruento marte, saluo exercitu
Incolumis ipse retulisti, patriæ
Auctor salutis hostium terror, inopi
De sorte diues, liber è seruo: modó
Ignobilis; nunc clarus altum vertice
Pulsas olympum gloria: media modò
E plebe, populi principem locum tenes.
Ad absolutam nil beatitudinem
Deest parte ab omni. præter animum muneris
Tanti capacem, & prosperis rebus parem.
IEPE. *Vt video, amice, publicus te error tenet:*
At mentis oculis limpidè si cerneres
Quàm magna magnis sint malis obnoxia.
Tantopere quem nunc laude prosequeris statum
Rerum mearum, diceres miserrimum.
SYM. *Non penè vitio semper id nostro euenit,*
Et inquietæ mentis inconstantia,
Neutram vt feramus lance sortem æquabili?
Tran-

Tranquillitatem pauperis laudat casa
Diues, nec alta claßico silentia
Turbata, somnos liberos insomnijs,
Curis vigilias: pauper aurum, purpuram,
Seruos, clientes, apparatus regios,
Aedésque laxas sine nullo laudibus
Tollit, beatos diuites solos putat,
Sed rem suopte expende vtranque examine:
Sors neutra pura est omnibus molestiis.
Inopes egestas angit, opulentos metus:
Diti est voluptas, pauperi securitas.
Acerba lætis sors vtrinque miscuit:
Sed illa certè existimanda est optima,
Quæ multa paucis læta condit tristibus,
Diuina qualem tibi dedit clementia,
Cumulatam honore, laude, re, victoria:
Quam abnuere, stulti est: perfidi, haud agnoscere.
Nescire modicè ferre, vix reor viri.
IEPH. *Frustra mederi pharmacis vulgaribus*
Conare nostro vulneri: sanabilis
Hæc plaga non est, intimis vitalibus
Insedit, alte in viua penetrans viscera:
Eóque luctus est acerbior meus.
Quòd culpa damnum, miseria errorem grauat.
SYM. *Quin apud amicum quidquid est edissere.*
Fidísque ne vereare credere auribus.
IEPH. *Ecquid memoria te subit voti mei?*
SYM. *Quod nempe saluo es pollicitus exercitu?*
IEPH. *Rem loqueris ipsam, quòd vtinam prudẽtior*
Voto fuissem nuncupando & cautior.
SYM *Quis hic sit error, comminisci non queo.*
IEPH. *Qui me meámque perditurus est domum,*

SYM. *Oblata poterit perdere omnes victima?*
IEPH. *Quæ sola generis supererat spes filia.*
SYM. *Hanc immolabis? quæ iubet necessitas?*
IEPH. *Quod prima nobis obuia redeuntibus.*
SYM. *Quod tandem in hac re nata commisit scelus?*
IEPH. *Promissa certam vota postulant fidem.*
SYM. *Hic scrupus animum scilicet premit tuum?*
IEPH. *Premit, nec auelli ante pectori meo*
Poterit, nefandè quàm cruentus victima
Miser vbi miseros perditus perdam meos,
Illisque iustas ac mihi pœnas luam.
At tu corusci rex vibrator fulminis,
Quem contremiscunt terra, cælum, tartarus;
Siquando iussis obsequens promptè tuis
Gratum quod esset dixerim ve aut fecerim,
Audi precantem, & vota dexter adiuua:
Non nunc superbas postulo victorias
Fastósque plausus. redde rursum prælia:
Crudelis in me victor Ammon irruat,
Et noxiam animam mille plagis exigat.
CHO. *Heu mutatio subitæ sortis!*
Vt perpetua serie lætum
Nil mortalibus vsque relictum est!
IEPH. *Aut tu trisulcis diuidens cælum ignibus,*
In me scelestum parricidam & impium
Molire telum flammeo actum turbine:
Iam nunc nocentem, & si supersit amplius
Vita, futurum noxium in dies magis,
Detrude viuum sub profunda tartara.
SYM. *Non transigenda temere res est tam grauis,*
Turbata cæco dum tumultu mens fuerit.
Compone tete: quum qui escet impetus,

Et liber animus sana consilia audiet,
Vna cum amicis cuncta statues liberè.
IPH. *Consilia dubiis remedium rebus ferunt:*
Qui consulit, quum nullus auxilio est locus,
Addit miseriis sponte stultitiam suis,
SYM. *Remedia semper integra re suppetunt.*
IEPH. *Nempe medicinā quum modus patitur mali;*
SYM. *Si fors initio res videtur ardua,*
Non est quòd animum protinus despondeas,
Quin consulendum censeo vel eo magis.
Quod sæpe visum est vni inexplicabile,
Expediit alius facile, si cedant bene
Consulta prauè, te sequetur gloria:
Si malè ceciderint, tu tamen culpa vacās.
Auctore magno desipere, pænè sapere est.
Quod si vndiquaque claudit omnes exitus
Inuicta vis, aut fatum ineluctabile,
Nec explicare consilia sese queunt,
Idem probabunt quicquid eueniet quibus
Vsus fuisti in consulendo auctoribus:
Sin ipse reliquis facinus inscii nouum
Perages, rogatus qui probaturus fuit,
Euenta primus arguet, quanquam sciat
Remedia nulla, scisse vult credi tamen.
CHO. *Ne commonentem recta sperne. nam ferè*
Temere patrati pœnitentia est comes.

CHORVS.

Quanquam tristia, quanquam ingrata
Referam, & luctus luctibus addam,
Stat sententia promere cuncta
Ordine matri, miseræ & gnatæ.
Aut consilio fortè aut precibus.

Fatum auertere triste licebit.
Subit interea communi hominum
Sorti impendere lacrymas. primùm
Quid deplorem? miserum an patrem?
Quem sic valida compede vinctum
Consilij exors detinet error,
Vt sola putet impietate
Se pietatem posse tueri.
Miseræ an doleam fata puellæ?
Quam vernantem primo ætatis
Flore tenellæ, spes ad opimas
Eductam, non hostica bella
Patria capta captam eripiunt:
Non dira lues cælo immissa
Perimet, patrio sed mactatu
Victima diras imbuet aras,
Et vice bruta pecudis, iugulo
Calidam, sanguinis euomet vndam,
Artus ferro trunca tenellos,
Quos nec violet barbarus hostis;
Nec montanæ feritas vrsæ
Crudo auderet carpere dente.
Victore feret patre misella,
Quæ nec victore hoste tulisset.
Vos hostilia paßim campis
Sparsa cadauera, si quis vita
Venit exutos sensus ad artus,
Gaudete, aspras cernite pœnas
Victorem de sese exigere.
Hæc nimirum est addita nostræ
Vitæ sors, vt tristia lætis
Vicibus subeant, tenebræ vt soli,

Vt veri aspera bruma tepenti.
Nulla est adeò pura voluptas
Quam non tetro felle dolores
Vitient: leuitas perfida sortis
Vice sæua res hominum miscet.
Sic vbi placidis sternitur vndis
Aequor tacito lene sereno,
Nigram glomerans turbo procellam
Tumidosq; longè cumulat fluctus:
Hinc remeabilis impetus æstus,
Illinc Cauri flabra proterui,
Per freta dubiam spumea puppim
Rapiunt nostræ hæc facies vitæ est
Inter cædes, furta, tumultus,
Et grauiores morte timores
Mortis si quid læti illuxit,
Velut arentes inter stipulas
Flammæ euanida lux fugitiuæ,
Celeri velox æuolat aura:
Dein perpetuis nexa catenis
Longi subeunt agmina luctus.

IEPHTHES.
SACERDOS.

IEPH. *O sol diurnæ lucis auctor, ô patres,*
O quicquid hominum sceleris immune es, procul
Auerte vultus execrandis à sacris,
Aut tu cruorem virginalem innoxium
Potura tellus hisce, patulos in specus
Sinúque vasto me vora, dum non nocens
Perire possum: quolibet me obrue loco.
Vel ipsum adire non recuso tartarum,

Modo parricida tartarum non incolam.
Quid tartarum aio? tartarus mihi est domi.
Quo me profusis mæsta coniux lacrymis
Rogabit ore? nata quo intuebitur
Moritura vultu? colla complectens. preces
Quas admouebit voce lamentabili?
SAC *Hic vltimorum consequi luctus solet*
Comes malorum, quum medentium manum
Vulnus recusat, aut peractum quum scelus
Remedia refugit. Tu miser sis an secus,
Tua repostum est in manu: integrum tibi est
Natam sacrifices nécne. sine (vt verius
Dicam) integrum non est: nisi siquis miser
Sponte esse cupiat: integrum quomodo tibi est
Id perpetrare, sacra quod vetat parens
Natura? pietas cui reluctatur? Deus
Quod abominatur? Primùm amare liberos
Natura nostris inseruit affectibus:
Nec nostra tantum motus iste pectora
Percellit: altum quicquid æquor permeat
Celeri natatu, quicquid alis aera
Findit, quod vtero cunque cunctorum parens
Tellus creauit, sentit affectus sacros.
Nam patris hanc æterna prouidentia
Cœlestis animis indidit mortalium
Ad educandos vtilem vim liberos,
Et continendam publicam concordiam
Orbis, recentémque sobolis propaginem
Semper nouandam quóque nomen arctius
Imprimeret istud mentibus, dici pater
Et esse voluit nec modò exemplo sui,
Sed & ferarum, & alitum atque piscium,

Patriæ

Patriæ probauit caritatis vinculum.
Nos, quibus (vt hominis seruiamus nomini)
Peculiaris debet esse humanitas,
Longè à ferarum vincimur clementia,
Nec scelere nostras inquinare dexteras
Sat est: nefandum facinus adscribere iuuat
Cælo: cruentis victimis confingimus
Gaudere numen. quod nec Aegyptus Dei
Ignara patrat, nec superstitionibus
Assyria falsis vna deditißima.
Quàm cæde puras nos manus est æquius
Seruare puris è parentibus satos,
Et pura castè sacra iussos numini
Offerre. nostro non litatur victimis
Deo cruentis, bubulóue sanguine:
Polluta nullo corda sed contagio,
Et mens recocta veritate simplice
Illi offerenda, & casta conscientia.
IEP. *Cur ergo leges victimas sacræ imperant?*
SAC. *Non quòd bidentis cæde gaudeat Deus,*
Famémue cæsi carnibus vituli expleat:
Sed audientes esse nos monitis iubet.
IEP. *Non nuncupata vota oportet reddere?*
SAC. *Sed nuncupare iusta tantùm lex iubet.*
IEP. *Istud fuisset rectius ab exordio,*
Id polliceri quod probant ritus patrum:
Nunc re peracta, quod semel votum est Deo,
Lex missa cælo nos iubet dependere.
SAC. *Mactare natos quæ parentes lèx iubet?*
IEP. *Quæ vota iußit nuncupata reddere.*
SAC. *Fásne est vouere quod nefas est reddere?*
IEP. *Quinimo summum est, vota non soluere, nefas.*

SAC. *Quid si cremare iura vouisses patrum?*
IEP. *Nemo ista sanus vota nuncupauerit.*
SAC. *Cur: nonne sacris quòd repugnet legibus?*
IEP. *Sic est.* SAC. *Quid ergo qui trucidat liberos?*
IEP. *Non tam quid agitur interest, quàm cur agas.*
SAC. *Parere iußis tibi videtur numinis?*
IEP. *Mactare natum iußit Abramum Deus.*
SAC. *Qui iußit, idem quoque vetuit occidere.*
IEP. *Cur ergo iußit?* SAC. *Vt probaretur fides*
Saeclis futuris. IEP. *Cur vetuit?* SAC. *Ostendere*
Vel hinc volebat, victima obedientiam
Magis placere. IEP. *Nempe sacro numini*
Parere oportet. SAC. *Scilicet.* IEP. *Iubet Deus*
Vouere? SAC. *Sanè.* IEP. *Et vota solui postulat?*
SAC. *Sic est.* IEP. *Morantes increpat, & à perfidis*
Poenas reposcit? SAC. *Nihil habes hîc quo tuum*
Possis tueri facinus. infandum scelus
Qui perpetrare spondet, vltro affectibus
Stultis suisque paret ille insomniis.
Proinde voti quicquid istud est, Deum
Crudelitati desine adscribere tuae:
Nec qui scelestos odit, & nefarios
Ritus sacratis execratur legibus,
Scelere, quod odit, posse placari putes.
Diuina vox est vna, simplex veritas.
Sibíque constans: quod semel iußit, ratum
Fixúmque perstat tramite immutabili:
Nec ad sinistram dexterámve paululum
Deflectere licet. Intueri vnum hunc scopum
Verum est, ab vna lege consilia sua
Vitae capessere: quando ceu faciem Deus
Hanc esse iußit, quae per incertas vias

Errore

Errore cæco regeret instabiles gradus.
Ab hac lucerna quum procul te sentias
Flexisse temerè, nunc priusquam longius
Abducat error, in viam rursus redi.
Si stulta vota credis infandis sacris
Posse expiari, falleris: crudelitas
Ista cumulabit, non scelus tollet tuum.
Nec falsa species decipiat animum: Deus
Ut ritè sacris gaudet oblatis, ita
Nefanda vota respuit nec abstulit
Impunè, quamuis concitus studio pio,
Admouit ignem qui profanum altaribus.
Igitur amica monita ne sperne, & Deum
Placare dum vis, concitare desine,
Non instituto qui coli gaudet tuo,
Sed sibi probatis lege, ritu, moribus.
IEPH. *Hos qui videntur sapere sæpe plurimum,*
Vulgúsque supra se imperitum venditant,
Plerumque veræ comperi prudentiæ
Minimum tenere. nemo negligentius
Ritus vetustos seruat; & mysteria
Facit minoris: vulgus indocile ac rude
Voti tenax est, nescium fraudis, ratum,
Quod pollicetur numini semel, putat.
Ut nil sit aliud sapere iam, me iudice,
Quàm scire velum noxiæ prætendere,
Fucúmque factis pessimis inducere.
Quin potiùs illud cogitare erat æquius,
Culpa carere quàm videri innoxios,
Aut fraudulentæ cautionis tegmine
Velare mentis improbæ versutias.
Pietatis ergo quisquis æmulos volet

Suos haberi liberos, ne litteris
Hos erudire studeat æquo impensius.
Nam litterarum quo quis est peritior,
Huic est sacrorum cura negligentior.
SAC. *At rursus audi (si vacat) vir optime,*
Quàm cæca fallat credulum ignorantia.
Errore vulgi qui tuetur se, nihil
(Opinor) ideo peccat excusatius.
Nec istud vnquam moribus regnum malis
Permittat ille maximus rerum parens,
Vt recta plebis improbæ consensio
In praua vertat, è bono vt faciat malum.
Nec si tyrannis blandiens palpatio
Peiora laudet, recta mutans nomina,
Efficiet vt quæ visa multitudini
Honesta sunt, honesta fiant protinus.
Vna est honesti forma simplex, quam neque
Vel vis tyranni vel potentum auctoritas
Adulterare poterit aut corrumpere.
Nunc quo quis est è plebe ferme indoctior
Auctoritatem assumit arrogantius
Diiudicandi in rebus obscurissimis:
Et pertinaci (quod ferè ignorantiæ est)
Animo tuetur dogma susceptum semel.
Nec interim æquo expendit examine mala,
An recta sint quæ pertinaciter tenet,
Sed quum inter omnes maximè cæcutiat,
Cæcus videntes cæcitatis arguit.
Vt cui perusta febre feruent viscera,
Amara cuncta credit, vnúmque autumat.
Se sapere, quum desipiat vnus maximè:
Sic vos tenebris pectus atris nubili,

Iis

Iis imperare quæritis quibus æquum erat
Parêre: quorum oportuit sententiam
Sequi esse comites cogitis, & impingere
In saxa, firmam sponte pellentes ratem.
Religio vera est, veráque pietas, Deum
Non instituto colere quod commentus es
Tibi ipse, sacris victimas non quaslibet
Mactare, sed quas missa legum cælitus
Decreta poscunt, & patrum mores probant.
IEPH. *Quodcunque gestum est mente sincera, Deo*
Gratum est, boníque dona semper consulit
Quæcunque corde sunt profecta simplice.
Nec numen aurum, sed animum dantis probat.
SAC. *Si recta vitiat mentis improbitas malæ,*
Non ideo curua, stultus animus corrigit.
Nam quæ vocatis, recta simplicia, proba.
Sunt vanitatis plena dementissima.
Nisi esse possit fortè quicquam vanius
Quàm ad veritatis lumen oculos claudere
Dein cæcitatem lapsus in spontaneam,
Titulis honestis in scelere laudem petis,
Rerúmque tollis omnium discrimina,
Dum iniqua iusta, fœda honesta mobilis
Pendere vulgi statuis ex sententia.
Quòd si potestas tanta sit sententijs
Stultorum, vt æqua iniqua faciant protinus,
Vt sint profana sacra, ius iniuria:
Cur non & illud arbitremur posse eos,
Ignes in vndas, vndam in ignes vertere,
Mutare lignis saxa, vitam mortuis
Reuocare? motus temporum sistant citos,
Et sempiternas transferant rerum vices.

Quòd si arbitraris hæc supra mortalium
Vires & vni conditori obnoxia,
Quas ille leges prodidit semel, puta
Æquè perennes ac ratas, aut amplius,
Nec vllum in illas esse ius mortalibus.
Nec qui supremus imminet mundo dies,
Edicta rumpet illius: cælum, & solum,
Et aera, & aquas soluet ignis vltimus:
De lege verò qua data est diuinitus,
Non carpet apicem temporis longinquitas.
IEP. *Vos ista per me si libet sectamini,*
Quos iuuat haberi antistites prudentiæ:
Ego veritatem malo stultam & simplicem,
Quàm splendidam fuco impiam sapientiam.

CHORVS.

O Isacidas matrona inter
Rarum exemplum sortis amicæ,
Quàm subitò te fortuna atrox
Exitio submersit, & illum
Propè tangentem sidera fastum
Obruit, atræ & more procellæ
Luctu gaudia vertit acerbo.
Heu nunquam homini sat compertum
Quid petat aut quid vitet in horas.
Quis tibi nuper non inuidit
Dux fortißime? cui propè supra
Votum acciderant prospera cuncta:
Clari generis splendor, casti
Thalami, soboles digna parente,
Partáque valida gloria dextra:
Qui nunc subitæ mole ruinæ
Obrutus, ipsis es miserandus

Hostibus,

Hostibus, ac tua vota retractans
Imples miseris astra querelis,
Nempe erroris nebula, & tetris
Ignorantia septa tenebris
Sic humanas sepelit mentes.
Nec perspicuis animi quisquam
Oculis radios cernere potis est
Veri simplicis, aut virtutis
Nudæ rectum insistere callem,
Sed veluti sub luce maligna
Per secretos nemorum anfractus
Lubricus error mille viarum
Dubio occursu ludit euntes,
Inter varios semita flexus
Nulla placet, neque displicet ulla:
Sic iter homines præter proter
Dubia incerti mente vagamur.
Hic venalem funere laurum
Otij impatiens dum sibi quærit.
Luctu alieno dura per arma
Redimit vanæ murmura famæ.
Captatores alius captans
Dulci steriles pignore lectos
Multa pensat plebe clientum.
Atque intenta fraude vicissim
Coruos ludere gaudet hiantes.
Cunarum alter murmura blanda
Tenero & balbas ore querelas
Non mutauerit opibus Crœsi,
Aut quas diuite lucidus vnda
Rutilas Hermus voluit arenas.
Verùm nemo tam sapienter

Vitam instituit, consilium vt non
Damnet decies ipse suum vna
Forsitan hora.
Atque en prodit squalida luctu
Miseram comitans nata parentem:
Quàm dissimiles (proh dolor) illis
Quæ conspicuæ nuper cunctis,
Lætæq; noui laude triumphi,
Penè attigerant vertice olympum:
Nuper ad inuidiam vsque beatæ,
Nunc exemplum nobile sortis
Variæ. sic Deus humana rotat,
Instar volucris pulueris acti
Turbine celeri mobilis auræ:
Aut hibernæ more procellæ,
Quæ violenti flamine Cauri
Obruit altos grandine montes,
Mox vbi roseo fulsit ab ortu
Fax perspicui pura diei,
Latè albentes fusa per agros
Vix conspecto sole liquescit.

STORGE.
IEPHTHES,
IPHIS.

ST. *O spes inanes: festa nuptialia*
Tibi parabam nata, lucem cenere
Illam expetebam, sorte quum te prospera
Auctam viderem liberis, & coniuge
Claro beatam: te senectutis meæ
Fore pollicebar columen ac solatium.
De te augurabar falsa frustra in somnia.
Nunc me insolenti sæuiens ludibrio

Sortis

Sortis furentis impotens immanitas
Felicitatis de ſupremo culmine
Deiecit, vno cuncta vertens impetu.
O ter beatos, liberis quos hoſticus
Orbauit enſis, peſtilens aut aeris
Lues, faméſue: ſcelere quorum lacrymæ
Carent, dolorémque imputare alijs queunt!
At hic in vno ſcelere ſexcenta ſcelera
Fortuna miſcet: liberorum carnifex
Parens ſceleſta ſacra, ritu barbaro
Aræ cruentæ victimis nefarijs.
Si ſancta ſanctè ſacra tantùm numini
Credis probari, tolle morem barbarum:
Crudelitate ſin propitius ſit Deus,
Et me trucida victimam cum filia.
IEP. *Acerbitatis plus ſatis complectitur*
Sors noſtra per ſe, nihil vt accedat mali.
Quamobrem omitte méque téque incendere
Nil profuturis luctui conuicijs.
Nam ſæua quamuis ſit calamitas omnium,
Sors noſtra multo cæteris eſt ſæuior.
Coniuncta veſtris innocentia eſt malis,
Et labe ſceleris miſeria infelix caret.
Ego nec ſceleſtus eſſe queo ni ſim miſer.
Nec calamitoſus ſceleris expers degere:
Solúſque cogor facere facinus & pati.
ST. *Nempe ipſe tete ſponte cogis & volens.*
IEP. *Vtinam iſta noſtri vota ſint arbitrij,*
Promiſſa nec ſit abnegare nefarium.
ST. *Sceleſta vota grata non ſunt numini.*
IEP. *Fuiſſe grata teſtis eſt victoria.*
ST. *Quid? polliceri quod tuum non eſt, potes?*

IEP. *Mea nata non est?* ST. *Est: sed etiam vt sit mea.*
Commune pignus quum sit, vni cur patri
Mactare, vitam mihi tueri non licet?
Quòd si licerit liberos addicere
Parentis alterius libidini, & impio
Dirimere amoris vinculum diuortio,
Plus iure matri parte cederet sua:
Matri, salutis quæ sit auctor, quæ patri
Iam sponte natam perdituro subtrahit.
Quid nuptiales si pararentur faces,
Virúmque legeret filiæ suæ pater,
Non hîc parentis vtriusque arbitrium
Commune pariter liberis incumberet?
At hæc societas impotens, & arrogans
Est coniugalis copulæ consortium,
Seruare matri non licere, perdere
Licere patri si modò quis perdidit
Hanc quam trucidat, cuius astans funeri
Immanitatis gloriatur ambitu:
Qui, claustra dum reuellit animæ, dum latus
Mucrone sæuo reserat, & vitalibus
Haurit morantem sub profundis spiritum,
Cupit videri, non eget solatio.
Famam aucupatur liberorum è sanguine, &
Compensat aura sanctimoniæ scelus,
Seséque iactat laude parricidij.
Tu, si parentis exuisti in liberos
Mentem, furenti percitus vecordia,
Permitte saltem matris indulgentiæ
Amare, non amare quod summum est scelus:
Seruare, summum quod nefas est perdere:

Quod

Quod prodidisse sponte, parricidio
Est grauius omni: quod trucidare propria
Manu, ferarum immanius truculentia est.
Si diuidendum pignus esset mutui
Amoris, æqua lege non diuisimus:
Vt tu vti, abuti morte, vita filiæ
Possis, redundent ad genetricem modò
Luctus, dolores, lacrymæ, suspiria.
O rupe dura durior, vel robore
Prognate crudo, cotibus vel asperis
Inter ferarum lustra, nec generis tenens
Nostri nec vlla sanguinis vestigia.
Num flente nata, lacrymante coniuge,
Mæstis propinquis, liberorum carnifex
Vllum doloris indicem gemitum dedit?
Quin ad paternos nata procidis pedes?
Oratione siquid aut lacrymis potes:
Corflecte durum, frange mentem ferream.
IPH. *Miserere genitor, te per hanc rogo manum*
Voti potentem, compotem victoriæ:
Per si quid vnquam merita sum de te bene:
Si quando paruis comprimens te brachijs,
Onus pependi dulce de collo tuo:
Per siquid ex me tibi voluptatis fuit,
Depone mentem liberos erga trucem,
Et diritatis huius obliuiscere:
Aut si quid in te ex parte peccatum est mea,
Profer. quod instat cunque leuius perferam
Si luere pœnas iure me cognouero.
Quid ora vertis? misera quod feci nefas
Cur esse patri debeam execrabilis,
Vt contueri non queat vultus meos?

IEP. *Nil nata per te perpetratum est: hoc meum*
Nefas: meum istud est scelus totum: meæ
Immerita pœnas pendis imprudentiæ.
Ego téque méque, misera, perdidi miser
Votis nefandis. quod vtinam prudentior
Verbis fuissem, aut prælio infelicior:
Et morte honesta tot virorum fortium
Inter cateruas cæsus hostili manu
Præoccupassem miseriæ portum meæ.
Ingrata nunc me vita mihi superstitem,
Luctus, reseruat, semper vt videam nouos:
Tibi per nefanda, sacra iuro, quæ Deo
Renuente voui, per mali cumulum mei,
Et luctuosam memoriam cladis tuæ,
Si morte redimi mors vicaria queat,
Vitam libenter filia tibi impenderem.
Ecquid beatus videor esse vos suprà?
IPH. *Aequè atque nos, aut amplius etiam miser.*
STO. *Apud parentem quando leuis auctoritas*
Est huius, vnum coniugem coniunx rogo,
Atque id supremum, memori pariter iube.
Mortem imputare, si me amas, potes mihi:
Sin oderis, tibi. doloribus exime
Me morte, téque libera molestiis.
IEP. *Patratur vna cæde sceleris plus satis.*
STO. *O sanctitas, ô fas, & innocentia!*
Peccare metuit immolator filiæ.
IPH. *Omitte mater lacrymas carissima.*
Omitte questus, iurgia, & conuitia.
Et tu pater, quæ pectus anxium premit,
Depone curam: nec meam propter necem
Vltro citróque verba commutaueris.

Quòd

Quòd non volentem dura te necessitas
Isthuc coegit, multa mihi faciunt fidem:
Mœstitia præsens, pristina indulgentia,
Et nullius mens criminis mihi conscia,
Cur commereri debeam mortem à patre.
Quapropter istud quicquid est, necessitas
Quod cogit, vltro non recuso perpeti,
Et quam parenti patriæq; debeo
Animam, libenter reddo: & illud vltimum,
Nil postulatura genitrix posthac, rogo,
Ne quid patri causa mea succenseas,
Neu sis molesta mortuis siquis super
Sensus sepultis est eorum quæ gerunt
Viui futurum crede manibus meis
Vt siquid aliud, id quidem gratissimum.
Si vos beatos, prosperéque degere
Sim certa vitam, nec parentes ad meos
Officia vitæ mutua quibus debeo
Reddere vicissim, & educandi soluere
Precium, senectæ infirmitatem sustinens,
Ex me redundet luctus atque acerbitas.
ST. *Vtinam (precari si piè & sanctè id licet)*
Dominetur Ammon, pristinum ferat iugum
Iudæa: quamuis serua, certè viueres,
Aut morte saltem non nefanda occumberes.
Sæuisset in nos leuius insolentia
Hostis furentis quàm patris victoria.
Nonáque fati sed miserrima vice,
Seruire votum est, & calamitas vincere.
O semper in nos vel fauens etiàmnum atrox
Fortuna, quantis gaudij vsuram breuem
Luctus acerbi fœnerasti lacrymis!

IPH. *Quin potius illi iusta supplicia luant:*
Nos, si necesse est, immerentes sanguine
Aras piemus, tótque cædes hostium
Pensemus vna sponte grati que hostia.
IEP. Heu *nata, nunc intelligo demum miser*
Quàm fæda sæua, dira designauerim,
Qui prole tali temere meme orbauerim,
Sed ipse de me sponte pœnas exigam.
Te nanquè iniquum est dare mea dementia
Pœnas, puellam innoxiam, superstite
Auctore luctus. ipse stultitia mea
Supplicia pendam. nec mihi exprobrabitur
Ad inuida victima quòd vltima
Sub spatia vita parricida filia
Mihi peperci, liberûmque sanguine
Vili redemi turpis auram gloria.
At tu beata hac caritate in patriam
Patrémque viue, cuius ætas dignior
Superesse: quámque gratiam nequit parens,
Persoluat ille, solus æqua qui potest
Pro dignitate huic indoli rependere.
IPH. *O mitte genitor has moras innectere,*
Meúmque dictis mollibus frangere animum.
Nec fas nec æquum te mea fungi vice.
Me vota poscunt: itaque tibi animam libens
Hanc reddo patri, reddo patria mea.
Nec vlla Iephtha me redarguet dies
Non stirpe dignam tolle age, abduci iube
Deuota morti, & consecrata victima
Proieci amorem lucis. omnis est mora
Molesta. mater iam vale carissima,
Et vos penates patrij, in quibus dies

Lætos

Lætos peregi, ſpes ad amplas molliter
Educta, claris deſtinata nuptijs.
O fata, fata, & morte defuncti patres,
Accipite placidè deſtinatos patriæ
Manes ſalutis: túque lux nouiſſima
Hodierna noſtris haurienda oculis, vale.

CHORVS.

Laus feminei famáque ſexus,
Et generoſæ gloria ſtirpis,
Animi nimium virgo virilis,
Licet iniuria tibi fatorum
Vtiliores abſcidit annos;
Licet immanis feritas parcæ
Teneri florem carpſerit æui,
Quod tibi vitæ ſors détraxit,
Fama adijciet poſthuma laudi:
Et qua primis Phœbus ab Indis
Rutile tollit lumina flammæ
Te poſteritas ſera loquetur.
Te, qui primi flumina Nili
Bibit, & curru qui Sarmatico
Solidum non timet ire per Iſtrum;
Concinet olim,
Non formidine mortis inerti
Pauidam, patriæ donaſſe alacrem
Natura tibi quos dedit annos.
Noſtris longum tu dolor & honor
Virginibus, tibi thalami expertes
Mœſto vlulatu flebile carmen
Per redeuntes recinent annos.
At vos, veſtri dedecus æui,
Animam patriæ reddere ſegnes,

Vos æternis tenebrarum vmbris
Teget obliuio longa sepultos,
Et generis pudor, & telluris
Pondus inutile, quos & præsens
Spernit, & altera nesciet ætas.

STORGE.
NVNCIVS.

ST. *Heu misera, an omnis spes salutis occidit?*
Effare. NVN. *Res vt inter aduersas quidem*
Non peßimè agitur. ST. *Si quid accidit boni,*
Ea blandientis sortis est crudelitas:
Venena dulci melle terra temperat:
Quapropter ede quicquid occultas mali.
Vsus dolendi longáque experientia
Induxit animo callum, vt amplius mihi
Nocere posset, nil reliquit sors sibi:
Parata certa est sed misera securitas:
NVN. *Vt gesta res est ergo paucis accipe.*
Quum staret aras ante tristes victima
Iam destinata virgo pupureum decus
Per alba fudit ora virgineus pudor,
Cœtus viriles intuerier insolens,
Vt si quis Indum purpura violet ebur,
Rosásue niueis misceat cum liliys.
Sed se per ora cum pudore fuderat
Perspicua certæ iuncta vis fiduciæ,
Intérque flentes sola fletibus carens,
Vultu remisso constitit firma, ac sui
Secura fati. quas tenebat lacrymas
Propinquam morti virgo, populus non tenet.
Alium parentis beneficium recens mouet,
Et seruitutis patriæ exemptum, iugum,
Et solitudo familiæ clarissimæ.

Alius acerbam sortis ingemuit vicem,
Longóque luctu breue redemptum gaudium,
Raróque stabilem rebus in lætis fidem.
Florem iuuentæ deflet ille, & siderum
Similes ocellos, æmulámque auro comam,
Supraq; sexum pectoris constantiam.
Et fortè solito gratiorem afflauerat
Natura honorem, ceu supremo munere
Dignata funus nobilis viraginis.
Vt iam ruentis æquor in Tartessium
Phœbi recedens esse gratior solet
Splendor, rosæque vere supremo halitus
Colórque cupidos detinet oculos magis:
Sic virgo fati stans supremo in limine,
Parata morti, nec recusans molliter,
Turpíue torpens exitus formidine,
Commorat omnes, versaque in se lumina
Vulgi stupentis traxerat miraculo,
Et triste cunctis attulit silentium.
ST. *Narrare porrò perge facinoris modum,*
Neu parce matris auribus. nihil potes
Afferre triste, vt tristiora non sibi
Proponat animus. cuncta iam præcepta sunt.
NVN. *Animi virilis tum puella lumina*
Ad clara tollens astra, concipit preces
Ex ore casto, voce non fracta malis:
Aeterne rerum genitor, atque hominum parens,
Tandem propitius gentis errori tuæ
Ignosce, & istam victimam lenis cape.
Quòd si furoris exigis piaculum,
Quæcunque nostra contumax superbia
Supplicia meruit, te parentem deserens,

Vtinam luatur hoc cruore: sæpius
Vtinam liceret sanguinem profundere, &
Hîc si parentum & ciuium sita est salus,
In me furoris impetum ac iræ tuæ
Per mille mortes sæpius deflectere.
At tu sacerdos quid metuis? (etenim metu
Gelido tremebat) ades, & hanc luce exime
Animam: morantem solue corporis obicem:
Populum, parentem, méque voto libera.
Vt hæc loquuta est, ille iamdudum parens
Visus cruentus, sæuiórque tigride,
Oculos amictu lacrymis madens tegit.
Seseque damnans votáque temeraria.
Fletu sacerdos obrutus vix soluere
Animæ meatus potuit, & mœsto diu
Taciturna turba torpuit silentio.
Vt vocis autem peruium patuit iter,
Non ille gemitus, esse nec qualis solet
Fremitus doloris atque lamentatio,
Sed concionis gratulantis murmure
Confusa turba, téque prædicantium
Aduersa sortis inter aspræ vulnera.
Et blandientis læta dona feminam
Vnam beatam maximè & miserrimam.
Nam plaga quanuis altè ad ossa sederit,
Magni doloris magnum habes solatium.
ST. *Solamen ipso luctuosius malo,*
Quod leniendo exasperat malum vetus,
Luctúsque acerbi memoriam semper nouans,
Reducta cogit vulnera recrudescere.
Quo fortiore nata tulit animo necem,
Hoc angit animum tristior meum dolor.

FINIS.

BAPTISTES,

SIVE

CALVMNIA,

Tragœdia,

*AVCTORE GEORGIO BV-
CHANANO SCOTO.*

GEORGIVS BVCHANANVS IACOBO SEXTO, SCOTORVM REGI

S. P. D.

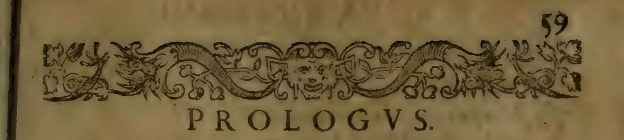
Vm omnes mei libelli, poſtquam tibi erudiendo ſum appoſitus, ad te familiariter accedunt, ſalutant, confabulantur, & in tuæ clientelæ vmbra conquieſcunt, tum hic meus Baptiſtes pluribus de cauſis, tui nominis patrocinium audentius ſibi poſcere videtur; quòd meus, quanquam abortiuus, tamen primus eſt fœtus, & adoleſcentes à vulgari fabularum ſcenicarum conſuetudine ad imitationem antiquitatis prouocet: & ad pietatis ſtudium, quod tum vbique ferè exagitabatur, animos excitare pro virili contendat. Illud autem peculiarius ad te videri poteſt ſpectare, quòd tyrannorum cruciatus, & cùm florere maximè videntur, miſerias dilucidè exponat. Quod te nunc intelligere non conducibile modò: ſed etiam neceſſarium exiſtimo: vt maturè odiſſe incipias, quod tibi ſemper eſt fugiendum. Volo etiam hunc libellum apud poſteros teſtem fore, ſi quid aliquando prauis conſultoribus impulſus, vel regni licentia re-

ctam educationem ſuperante ſecus committas, non præceptoribus, ſed tibi qui eis rectè monentibus non ſis obſecutus, id vitio vertendum eſſe. Det Dominus meliora, & quod eſt apud tuum Salluſtium, tibi bene facere ex conſuetudine in naturam vertat. Quod equidem cum multis & ſpero, & opto, Vale. Sterlino ad Calend. Nouēbres. 1576.

PERSONAE.

PROLOGVS.
MALCHVS Phariſæus.
GAMALIEL Phariſæus.
IOANNES BAPTISTA.
CHORVS Iudæorum.
HERODES Rex.
HERODIAS Regina.
REGINAE filia.
NVNTIVS.

PRO-

PROLOGVS.

VEteres poëtæ fabulantur Protea
Quendam fuisse, qui se in omnes verteret
Formas, nec vllis contineri vinculis
Posset, liquentes nunc in vndas dum fluit,
Nunc flamma stridet, nunc ferus rugit leo.
Viret arbor, horret vrsus, anguis sibilat,
In cuncta rerum transiens miracula.
At ego profectò, fabulam istam comperi
Longè Sibyllæ veriorem oraculis.
Nam quotquot homines video, tot me Proteos
Videre vultus credo qui sumant nouos.
Seseque vertant in figuras quaslibet:
Subiecta quorum maximè calumniis
Fortuna semper Scenici est spectaculi.
Nam si vetustam fabulam quis proferat.
Turbant molesti, tussiunt, & nauseant.
At si nouam quis attulit, tum protinus
Vetera requirunt, comprobant, laudant, amant.
Illiberali respuunt fastidio
Noua, & priusquam noscere queant, exigunt.
Rectéq; dicta interpretationibus
Vitiant malignis: omnia in peius trahunt.
Ipsique somno dediti, ac ignauiæ,
Vacui laboris, inuident laboribus
Aliorum, & omnem collocant operam suam,
Vt deprehendant quod queant reprehendere.
Si quis sit error, anteuortunt Lyncea
Visu, notáque perlinunt censoria.

Benedicta surdis auribus præteruolant.
Horum seuera supercilia nihil moror,
Tristémque vultus tetrici arrogantiam.
At si quis adsit æstimator candidus,
Qui puriores promouenti litteras
Studeat benignus, & fauore subleuet,
Et (quando ab omni parte sincerum nihil
Humana gignit mens) leuibus erroribus
Ignoscat, illi fabulam afferimus nouam,
Aut potius historiam vetustam interpolem:
Baptista quondam vi regia libidine,
Et inuidorum subdolis calumniis
Oppressus, indignam innocens subijt necem.
Porrò vocare fabulam veterem aut nouam
Per me licebit cuique pro arbitrio suo.
Nam si vetusta est ante multa secula
Res gesta, veteres inter hæc censebitur:
Sin quod recenti memoria viget, nouum
Existimemus, hæc erit prorsus noua,
Nam donec hominum genus erit, semper nouæ
Fraudes, nouæque suppetent calumniæ:
Liuórque semper improbus premet probos,
Vis iura vincet, fucus innocentiam.

MAL-

MALCHVS ET GAMALIEL, Rabini. CHORVS.

MALCH.

Misera Senectus, & supremi spiritus
Propinqua meta, fatáque infelicia
In hósne vitæ longioris terminum
Tribuistis vsus, seruiente vt patria
Polluta templa cernerem nefariè,
Profana sacra mista. Vidi imperij
Arcana fani fracta, sacrum postibus
Aurum reuulsum: quicquid aut Gabinij
Cupido rapere potuit, aut Antonij
Haurire luxus, perijt: ac ludibrio
Etiam Cleopatræ fuimus (infandum) gulæ.
Ac ne deesset parte ab vlla indignitas
Rex Antipatri Semiarabis pronepos
Crudele sceptrum sæuus Herodes gerit.
Iudæa Idumæ seruit, Arabarchæ Sion,
Solyma profano, populus impio Dei.
Tot sortis inter sæuientis vulnera,
In seruitute quamlibet graui tamen
Scintilla quædam dignitatis pristinæ
Adhuc supererat: Disciplinæ & patriæ
Vel qualecunque specimen, ipsis hostibus
Etiam verendum: cœperat victor ferox,
Et purpuratæ non minima pars curiæ
Honore leges prosequi Iudaicas.
Hac recreati spe caput vix tollere
Feßi miserijs cœperamus: quum nefas
Ortum repentè est, vnde nullius mali
Metus imminebat. Ecce Baptistes nouus,
Non è profanis editus parentibus,

Intérque cultus educatus exteros,
Sed gente noster, genere Leuites, Deo
Primis dicatus vsque ab incunabulis,
Pontificis ipse natus, ipse pontifex
Breui futurus, ni cupitæ gloriæ
Fructus acerbos rapere mallet, quàm suo
Maturam honoris legere messem in tempore:
Is ergo ruris deuij solos colens
Solus recessus, sanctitatis tetricæ,
Vulgus fefellit imperitum imagine.
Hirto capillo, terga opertus pellibus,
Victu ferino, & id genus præstigijs
In se ora vertit omnium. Plebs credere
Vatem repentè redditum mundo nouum.
Et iam sequacis ille vulgi exercitum
Traduxit ad se: iam relictis vrbibus
Hunc populus vnum suspicit, proceres colunt,
Reges verentur. Ille, stolidæ insania
Plebis superbus, alter vt Moses, noua
Dat iura: lymphis expiare crimina,
Adulterare ritibus leges nouis
Audet vetustas: vt furore faciliùs
Vulgi fruatur, omnibus probris patres
Lacerat, secundis plebis vsus auribus.
Quòd si furentis insolenti audacia
Latronis huius nemo se conatibus
Opponat, illa celebris orbi sanctitas
Breui peribit, imò perit, imò perijt.
GAM. *Professionem nil temerè nostram decet*
Statuere: mites lenitas decet patres:
Iuuenum temeritati dari venia potest:
At nulla nostram poterit excusatio

Velare

Velare culpam. Paululum da iræ locum,
Residat impetus, & dolor deferueat.
MAL. *Et tu Gamaliel, hic sacrilegus quæ facit,*
Tua, vt videtur, approbas sententia.
GA. *O Malche, Malche, nec probo, aut dãno priùs*
Quàm quale quodque sit, sciam: quod vatem ad hunc
Spectat, vir adeò (quantum ego audio) malus
Non est, nec odio sic premendus publico.
MAL. *O sidera, ô cœlum, ô solum! Huic etiam viro*
Non deest potronus, esse qui malum neget.
GAM. *Qui vitia carpit, qui docet mores bonos,*
Præitque primus quam indicat aliys viam,
Hunc esse mihi persuadeas malum virum?
MAL. *Qui iura spernit, qui docet sectas nouas,*
Nouósque ritus, qui petit conuiciys
Populi, magistros, Pontificibus detrahit,
Hunc esse mihi persuadeas bonum virum?
GAM. *Si in nos seueri & tetrici aquè iudices*
Essemus, aliys quàm sumus sæpe asperi:
Minus paterent publicis conuiciys
Flagitia nostra. Blandiamur quamlibet
Nobis, beati prædicemur, cœlites
Vulgo putemur, integri, casti, piy:
At nemo nostrum maximis vitiys vacat.
MAL. *Vt hæc Gamaliel vera sint, num cuilibet*
E plebe fas est præsuli malè dicere?
Plebs audiat, plebs pareat, sit sobria,
Iniecta frena non recuset: qui præest,
Plebs siquid erret, eam reducat in viam.
Lex ipse sibi sit: si quid autem errauerit,
Est qui scelestum cernat, & plectat Deus.

GA. *Et tibi videtur æqua lex hæc?* MA. *Maximè*
G.. *Quinam?* M. *Quia propria est plebis ignorãtia,*
Error, temeritas, imperitia, cæcitas.
GA. *E plebe media sæpe deprehenderis*
Qui principum non cesserit prudentiæ.
MA. *Quin ergo cathedra cedimus opilionibus?*
GA. *Opilio Moses, opilio Dauid fuit.*
MA. *Eos erudiuit cuncta spiritus* Dei.
GA. *Hunc poterit idem qui erudiit illos Deus.*
MA. *Nobis relictis erudiet illum Deus?*
GA. *Non sceptra spectat, non parentum stemmata,*
Decúsve formæ, aut regias opes Deus:
Polluta nullo corda sed contagio
Crudelitatis, fraudis & libidinis,
Hoc ille templo spiritus capitur sacer.
MA. *Equidem Gamaliel, fatear vt verum, mihi*
Videre pridem sacrilegam hanc sectam tua
Sententia probare. Non possum amplius
Calare tacitus, cùm tuis maioribus
Indigna facias: qui tueri debeas
Auctoritatem maximè vnus omnium
Nostram, repugnas maximè: idque in gratiam
Iuuenis furentis. per Deum rogo, edoce
Qua spe ista tentas: aut quid hinc captas lucri.
Fortè ille honores, aut opes dabit tibi
Qui dignitatem funditus nostri ordinis
Euertit omnem, nósque ad inopiam vocat.
GAM. *O Malche vero procul aberras à scopo.*
Nostram tueri dignitatem si putes
Nos posse fastu, viribus, superbia.
Non hæc parentes ratio nostros extulit.
MA. *Vetusta veteres, nostra nos magis decent.*
Suíque

Suique viuat quisque more seculi.
GA. *Quin potius omnes bona bonos semper decent.*
MA. *Si quid paterni spiritus nobis foret.*
GAM. *Et nos paternis viueremus moribus.*
MA. *Pœnas luisset morte nebulo hic, non minis.*
GA. *Aliena nostro ab ordine est crudelitas.*
MA. *Quicquid Deo præstatur, id sanctum & piũ est.*
GA. *Morti immerentes impia est pietas dare.*
MA. *Hunc immerentem, cuncta qui euertit, vocas?*
GA. *Si peccat ille, quin palàm redarguis?*
Quin lumen ingenij exeris illic tui?
Rudem peritus, doctus indoctum, senex
Aggredere iuuenem. Fors reduces in viam:
Et tibi apud omnes comparabis gloriam.
MA. *Curanda non est ista plaga molliter,*
Sed fune, ferro, & igne: vel si quid scias
Quod fune, ferro & igne sit crudelius.
GA. *Sit ille qualem dicis, aut peior etiam*
Si vis, dare vnum te tamen decet tibi
Vt antè moneas hominem amicè & leniter:
Ne malle quisquam præcipitare te putet
Dubium salutis, dexteram quàm tendere
Iam pessum eunti: plurimum interest tuam
Ad famam, vt omnes inuidi etiam intelligant
Seruare te omnes velle, perdere neminem,
Nisi obstinata mente qui præceps ruat.
Vnum oro saltem, te priusquam longius
Abducat ira, cogita quid assequi
Hac obstinata pertinacia queas.
MA. *Nempe illud, hostem vt opprimam, soler bonos,*
Dubiósque firmem, & impudentes terream,
Legésque patrias hoc cruore sanciam.

GAM. *Quin potius illud assequere, vt omnibus*
Grassatus esse viribus tyrannidis
Credare, sanctum donec opprimeres virum,
Ratione quem non potueris conuincere.
MAL. *Sit sanctus ille, sit grauis quantum libet,*
Diuinus illum spiritus non dirigit
Quando instituta prisca patrum negligit.
Et quando apud vos nil reperio præsidij,
Contra ruinam regium auxilium petam.
GHO. *Rectè Gamaliel admonet, me iudice:*
Et tu monenti obtempera. Sed consilij
Recti hostis ira mentis aciem obnubilat:
Aurémque monitis obstruit salubribus.
GAM. *Ille abijt ira incensus, & fastu tumens.*
Ego quod licebat sedulò pro viribus
Monui furentem, spiritus nixus feros
Lenire verbis mollibus. fidum dedi
Consilium: at ille tantum abest vt gratiam
Ingratus habeat, etiam vt oderit bene
De se merentem. Vulgo ita modò viuitur,
Nostrique cœtus vitium id est vel maximum,
Qui sanctitatis plebem imagine fallimus:
Præcepta tutò liceat vt spernere Dei.
Contra instituta nostra si quid audeas,
Conamur auro euertere aduersarios,
Tollere veneno, subditisque testibus
Opprimere: falsis regias rumoribus
Implemus aures. quicquid animum offenderit,
Rumore falso vlciscimur: & incendimus
Animum furore turbidum: & calumnijs
Armamus iræ sæuientis impetum.
Nullius ille nunc memor modestiæ

Graditur

Graditur ad aulam: comminiscetur nouas
Sectas oriri, sacra patrum deseri,
Auctoritatem regiam ludibrio
Patere: demum quicquid illi commodum est,
Honesta sceleri nomina obtendens suo.
His si moueri senserit regem parum,
Inueniet aliud sæuius telum: in caput
Iurata regis clamitabit agmina,
Secreta fieri colloquia: nefarium
Facinus parari: consilia clàm concoqui:
Cœtus coire nocte: priuatas opes
Per factiones impias augescere.
Hæc ille finget, aut atrociora, vt est
Animi impotentis, barbaræque iugiter
Crudelitatis auctor. Hæc in regias
Stillabit aures toxica ingenij sui.
Hoc adeò cunctis penè semper regibus
Commune vitium, facilè delatoribus
Præbere sese: quo quid est crudelius
Fictum, facilius creditur: vanos metus
Fingunt sibi ipsi: mobilis famæ leuem
Sequuntur auram: qui fideliter monet,
Timidus habetur, languidus, torpens hebes;
Virtutis olim vertimus iam nomina.
Virtute nulla splendidi, sed splendidis
Titulis superbi fallimus vulgus rude.
Quod ad prophetam spectat hunc, modestius
Se noster vtinam gereret ordo, & cautius.
Si missus huc est ille consilio Dei,
Humana poterit nulla vis obsistere:
Sin fraude tectum comminiscitur nefas,
Sese ipse gladio subitò confodiet suo.

Interpretetur quisque pro ingenio vt lubet,
Si quis sequatur hîc meam sententiam,
Cruore puras seruet innocuo manus,
Nec temerè sancti prodigus sit sanguinis:
Ne quæ statuimus in alios crudeliter
Exempla, recidant postea in nostrum caput.
Immanitatis non sat Herodes habet,
Ni facibus iræ subditis, accreuerit
Animi furentis impotens crudelitas?

CHORVS.

Quanta mortales latebris opacis
Nox tegit mentes! quibus in tenebris
Degimus, lapsu celeri, fugacis
Tempora vitæ!
Occulit falsus pudor impudentem,
Impium cælat pietatis vmbra:
Turbidi vultu simulant quieta:
Vera dolosi.
Qui fuit tristi grauitate vultus,
Vnicum vitæ specimen modestæ,
AEstuat præceps furijs, & atrox
Feruet in iras.
Qualis AEtneis vapor è caminis
Saxa conuoluit celeri rotatu,
Qualis arentem coquit in fauillam
Flammáve seuum:
Talis hunc cæcus furor vltionis
Cogit in vatem ruere innocentem,
Vt truci nudam malè veritatem
Crimine vexet
Tu mali tanti genitrix, cupido
Gloriæ, vano tumefacta fastu:

Læsæ

Lausque fucati specie supernè
Splendida honesti:
Mentis ut regnum semel occupasti,
Fascinas blandis animos venenis:
Et relegata ratione turbas
Pectoris aulam.
Te fugit verum, pietas, pudórque,
Te fides, & quæ melioris æui
Hospes, infames vitijs reliquit
Vltima terras.
Si quis (ô) frontis nebulis remotis
Artifex, nudas daret intueri
Pectoris curas, penitus reuelans
Abdita cæcum penetrale mentis,
Cerneres miris variata formis
Monstra, non magno stabulare in antro.
Plura quàm terris ferat in remotis
Nilus & Ganges, Libyéque sæuis
Fœta portentis, latebrísque nigris
Caucasus horrens.
Non ibi tigris rabies cruentæ
Deesset, aut fuluæ feritas leænæ,
Non sitim nulla saturata strage
Dira sæuorum ingluuies luporum,
Nec venenata basiliscus aura
Pestifer, longúmque ferens soporem
Aspis, & cauda metuendus vnca
Scorpius telo, lachrymísque fictis
Personans seram crocodilus algam,
Nec doli vulpis. Phariaque fallax
Ludus hyænæ.
Ficta crudeles pietas tyrannos,

Impios mores stola fimbriata
Celat, in panno tenui recondit
Nuda se virtus tuguri sub vmbra
Rustici, nec se titulis superbis
Vendit: insanósque fori tumultus
Ridet, & plausus popularis auræ:
Nec cliens magni foribus patroni
Assidet. Vita tacitos beata
Rure secreto sibi nota tantum
Exigit annos.

REGINA. HERODES.

REG. *Tu lentus vsque auctoritatem regiam*
Labare nondum sentis. in tuum caput
Nondum parari cæcus insidias vides.
Nam concitator iste vulgi, si alterum
Superstit annum, vincla, carcerem cruces
Frustra mineris. iam suas circumspicit
Vires superbus. prosequentum iam grege
Obscurat aula regiæ satellites.
HER. *A turba inermi quod times periculum?*
REG *Secreta si conuenticula fieri sinas,*
A genere nullo non timendum existimes.
HER. *At hic, ruentem sponte populum ad se, docet.*
REG. *Magis timenda est fusa latè factio,*
HER. *Crimen refellit istud, hominis sanctitas.*
REG. *Hoc tecta velo sæpe flagitia latent.*
HER. *A purpuratis vis timenda est satrapis.*
REG. *Et à seueris fraus timenda hypocritis.*
HER, *Inops, inermis, vnda cui sedat sitim,*
Dat sylua victum, terra gramineum torum,
Quem cogitare poterit is, sceptris dolum?
RE. *Vides amiculum. & cibum, et potum vides:*

At quod reclusum pectore gerit, non vides.
HE. *Conditio regum misera, si miseros timet.*
RE. *Si nil timendo præda fit, miserrima.*
HE. *Quid ergo tutum iam supererit regibus?*
RE. *Omnia, quieti si quod obstat auferant.*
HE. *Nempe hoc tyrannus interest regi bono:*
Hic seruat hostes, hostis ille ciuium est.
RE. *Vtrumque durum est, & perire & perdere:*
Sed si eligendum est, præstat hostem perdere.
HE. *Cum non necesse est alterum, vtrumq; miserum est.*
RE. *Tantum in tumultu nihil agendum est asperè,*
Quum concitatur mobilis vulgi furor:
Leges, religio auctoritásque principis
Contempta, plebi est infimæ ludibrio?
Caue, lenitatis falsa species auocet
Tibi mentem ab æquo: quæ videtur lenitas,
Propius tuenti, summa erit crudelitas.
Dum parcis vni factioso & perdito,
Is perditum omnes, in caput quos hic tuum
Armare satagit. finge, fieri, quod fore
Tandem necesse est, concitari mobile
Ad arma vulgus, cuncta paßim lugubri
Ardere bello, vasta linqui prædia,
Vrbes cremari. virgines per vim rapi,
Manúsque dubia conseri victoria:
Quum frena legum ruperit licentia,
Damnabis istam serò tum clementiam.
Atque ecce coràm pestis & mali caput.
Hic censor ille est. Hunc roga, plura audies
(Ni fallor) ab eo, fama quam vulgauerit.
Nec miror esse, sceptra qui spernant tua:

Quando ipse prauos lenitate prouocas.
HE. *Quum multa poßis, facere viribus modum,*
Regum bonorum est. RE. *Itáne, iam sceptris modum*
Hic faciet? huius, regnum habendum arbitrio est.
Si regis esset animus in te. HER. *quin abis.*
Mihi hæc relinque. REG. *quin abeo, ne denuo*
In os, vt antè contumelias feram.
Regina, multa quando cedit infimis,
Quæ spes fouebit æquitatis cæteros?

HERODES. IOANNES. CHORVS.

HE. *Iámne abijt? abijt. Hoc agamus interim.*
Non est quòd id te moueat, aut nouum putes,
Si læsa mulier nobilis, diues, potens,
Regina denique grauius æquo irascitur.
Vel ipse testis esse poteris optimus,
Quantum saluti fauerim semper tuæ.
Namque vniuersæ plebis odium te petit,
Et ad luendas flagitat pœnas reum:
Dolentque, proceres, & sacerdotes fremunt.
Atque adeò quid sit, quod querelam publicam
Incendat, edam breuiter. Omnes ordines
Laceras maledicis concionibus palàm:
Vulgúsque veterum decipis legum rude,
Lethale spargens dogmatis virus noui:
Et turbulentis vocibus, regni statum
Tranquillitatémque labefactas publicam:
Parere prohibes milites duci suo:
Parere populum Cæsari, vulgo noua
Dum regna spondes: liberos iugo extero
Fore polliceris, spéque vana concitas:
Gentem rebellem nec sinis quiescere.
Et calamitatem ceu tulissemus parum,

Romana

Romana demens arma rursus prouocas.
Nec dubito quid sis ausus absens, quum palàm
Mihi impudicas exprobraris nuptias:
Et odia populi nixus in me accendere,
Fratrémque mecum prælio committere
Tentaris, in te quod erat. Ac velut parùm
Scelerum patrasses, ausus omnia in omnium
Pariter salutem, bella iam cœlo paras:
Et sacra, quibus hoc hactenus regnum stetit,
Abolere tentas. Hæc populus omnis fremit:
Lentúmque legum me queruntur vindicem
Patriarum. at in te durius nihil tamen
A me profectum est: & modò, quicquid fauor
Iudicis amici & beneuoli poterit dare,
Tribuetur à me liberaliter tibi.
Neque enim tyrannum genuit auidum sanguinis
Vestri pater me Aßyrius, aut Ægyptius.
Et patria, & altrix, & parens eadem mihi
Vobísque terra est. infima quoties perit
De plebe quisquam, corporis membrum mei
Toties reuelli existimo: meus cruor
Mitti videtur. facilem & æquum iudicem
Herodem habebis. Si refellere cætera
Obiecta poteris, quicquid in me dixeris
Olim, meósque, gratiam facio tibi.
Tu, teste populo, intelliges iniuriam
Negligere propriam, persequi me publicam.
Vtinam ipse reliqua diluas sic crimina.
Seueritatis vt mihi nullam tua
Occasionem linquat innocentia.
CH. *Hac perge charus esse: viues posteris*
Clarus. Nec auro, nec cateruis militum,

Tam crede regna tuta, quàm quæ charitas,
Et æquitate parta defendit fides.
IOA. *Tenenda populi frena cui credit Deus,*
Audire oportet multa: cuncta credere
Necesse non est. quæstus, inuidia, fauor,
Timor, dolórque sæpe vera supprimunt,
E plebe si quis aut patrum, inclementius
Me credit in se prolocutum quippiam,
Vitam necesse est arguat prius suam,
Orationem quàm meam culpet. mea
Hæc ratio semper fuit, vti reprehenderem
Delicta publica publicé. occultè nihil
Facio, doceóve. Non latebras aucupor
Cæcas. nec homines, sed vitia redarguo.
Cùm me rogarent milites, quonam modo
Seruire possent pariter & regi, & Deo:
Pulsare vetui, rapere, vim facere, dolo
Circumuenire improuidos, componere
Cupidinem iussi ad modum stipendij.
Nec spem nouarum prædico rerum, nisi
Quam vos prophetis ex vetustis creditis
Mecum. nec vnus interim è tot millibus,
Auctore me qui principem contempserit,
Profertur. Ista siue fama retulit,
Seu finxit ira cæca, dum præceps furit
Studio nocendi, nuda facilè veritas
Per se refellet. Sacra quàm piè colam
Et instituta vetera, nullum certius
Indicium opinor, quàm meorum criminum
Præclarus index quòd palàm non prodeat:
Clàm murmuret, vbi facilè sit fictis locus.
Quòd te negaui posse fratris coniugem

Habere

Habere iure, id ipse tecum cogita,
Vtrum placere tibi sit aequius, an Deo.
Atque vtinam is animus omnibus itidem foret
Quicunque regum sese amicitia dicant,
Vt vera malint proloqui ac salubria,
Quàm blanda damno mox futura: quot malis
Praeclusus aditus esset, & molestijs!
Ego si quid olim liberius, ac verius
Dixi, tu, vt aequum est aequitatis vindicem,
Aequi bonique bonus & equus consule:
Tuaeque fines hos statue potentiae,
Mensura legum quos tibi praescripserit,
Quod ius in alios hic habes, in te Deus
Aliósque reges omnium rex obtinet.
Proinde quicquid de capite statues meo,
Statuere id ipsum crede de tuo Deum.
HE. *Quum in astra venies, loquere tum caelestia:*
Terrena iura patere, dum terram coles.
IO. *Terrena vereor regna, pareo regibus:*
AEterna patriam regna puto, regem colo.
HE. *Res ipsa clamat, regibus quàm pareas:*
Parere regem qui tuis vis legibus.
IO. *Si ferre leges mihi liceat, edicerem*
Parere populos regibus, reges Deo.
HE. *Sat litigatum est. rursus hunc abducite.*
Perplexa res est. donec cuncta certius
Comperta pateant, stat nihil decernere.
CH. *Qui de tyranni oratione se autumat*
Perspicere mentis posse sensus abditos,
Nae turbido se credere speculo sciat.
Vtinam secundet cuncta caelestis parens:
Sed ominari metuit animus, quae timet.

HE *Fortuna regum quàm misera sit.& anxia*
Nec fando poterit explicare oratio,
Nec cogitando mentis acies assequi.
Nos esse vulgus liberos solos putat,
Solos beatos, quos egestas obsidet,
Formido cruciat, misera seruitus premit.
Quodcunque populus diligit, cupit, timet,
Audet fateri liberè: procul metu
Fruitur modestis opibus. at nobis foris
Persona honesta est induenda, cogimur
Vultu benigno humaniter promittere:
Palàm profari iusta: ficto pectore
Differre bilem: supprimere odia in suum
Tempus: minari maximè, cùm maximæ
Causæ timoris anxium pectus premunt:
Spernit modestum principem plebs, asperum
Odere. Vulgo seruiendum est mobili,
Et imperandum nil meo arbitrio gero.
Hunc si prophetam perdo, populum offendero:
Si seruo, regno consulo parum meo.
Quid ergo agendum est? id ne dubium est? imperi
Habenda ratio est. ipse mihi sum proximus.
Si ob sceptra populo seruiendum est, stultius
Quid esse poterit. regna quàm pessum dare,
Placere vulgo dum studes? plebs gaudia,
Irásque temerè sumit, & temerè abÿcit.
Nunc stat, cruore auctoritatem regiam
Stabilire: vulgus facilè pòst placabitur.
Si serpere malùm latius præsens sino,
Remedia vincet. ausus est videlicet
Mihi impudicas exprobare nuptias
In os: id illi impune si permisero

Non

Non stabit illic hominis impudentia.
Iam sceptra leges ad suas flecti volet:
Iam vincla captis induet: iam non regi,
Sed regere cupiet, iura regibus dabit,
Confundet imis summa. gliscenti malo
Statim medendum est. antequam crescat, recens
Flamma opprimenda est. contumelias nouas,
Veterem ferendo, prouocas. iniuriam.
Populo secundo si expetere pœnas queam,
Populi fauentis gratiam nō negligam:
Si nequeo, regno cuncta stat postponere.
Quid Malchus iste garriat de legibus,
Quas curiosas quæstiones litibus
Inexplicatis iactet, id nihil mea
Referre credo, modò populus vnam hanc sciat
Legem tenendam, præter vt leges, mihi
Licere quiduis, esse legitimum putet.

CHORVS.

O spatiosi conditor orbis!
Cuius trepidant omnia nutum,
Cœlum nitidis ignibus aptum,
Tellus vario florida cultu,
Tumidum refluis æstibus æquor,
Nonne ad nostras pertulit aures
Fama, prioris conscia secli,
Æui splendida facta prioris:
Cùm tu, validæ robore dextræ,
Auro atque opibus, regna superba
Ipsa extinxti, à stirpe reuellens,
Illorum vt nos agro insereres:
Agro haud ense aut iaculis nostris,
Aut consilio, vique parato.

Sed nos cœli fauor omnipotens,
Per fera tutos agmina duxit.
Non tu rex ille Isacidarum?
Non tu gentis Deus Hebrææ?
Cuius ductu, perfida castra
Proculcauimus, hoste perempto:
Non confisi robore nostro,
Sed duce & auspice te, præclaras
Sæpe retulimus patriæ palmas:
Nunquid penitus deseris, olim,
Genitor, populum tibi dilectum!
Nunquid fabula linquimur hosti!
Spreta est pietas: religio iacet:
Fraus, purpurea regnat in aula:
Populus, tanquam victima, sanctus
Dat pia sæuæ colla securi:
Vates pereunt ense, tyranni
Nostris gaudent luctibus hostes,
Et pietatis sub prætextu,
Meriti pœnas, regna gubernant:
Meritos regnum pœna coercet.
Exurge, tuo populo fer opem:
Exurge parens optime, & hosti
Da te talem cernere, qualem
Te viderunt æquore patres
Rubro Pharios mergere currus.
Qualem vatis fatidici olim
Te puer oculis vidit apertis,
Dantem igniferis fræna quadrigis,
Totis flammas spargere campis.
Te, caligine pulsa erroris
Humanæ qui lumina mentis

Obruta

Obruta cæca nube recondit,
Et quæ primo sole tepescit
Tellus, & quæ mergere ponto
Cernit rutilæ lumina flammæ,
Vnum agnoscat cuncta potentem.

MALCHVS. IOANNES.

MAL. *Sic se profectò res habent mortalium,*
Vt optionem si tibi obtulerit Deus,
Incertus erres quid recuses, quid velis:
Opes, honores, rem tibi & tuis cupis,
Quæ perdiderunt, sæpe voti compotes,
Hosti imprecaris vincla, carcerem, fugam,
Quæ sæpe pariunt maximam illi gloriam,
Tibique damnum, quod adeò verum meo
Didici periclo, exempla ne longé petam.
Nam cùm remotus montiúm degens iugis
Baptista vulgus fascinaret hic nouus,
Plebísque secum credulæ traheret gregem,
Ego Pharisææ dignitatis vindicem
Me præstiti vnum cæteris cunctantibus:
Nec experiri cuncta desii prius
Quàm dura sontes vincla presserunt manus,
Hostémque carcer publicus compescuit:
Aulámque totam criminum impleui. At nihil,
Vt video, prosunt vincla, carcer, crimina,
Sic plebis animos occupauit impiæ
Vis dira pestis, omniúmque pectora
Lethale virus perbibere, vt illius
Clades honorent, ingemant periculis.
Quacunque pergo, me execantur, indicant
Me digito, iniquo me intuentur lumine:
Illi fauetur sacrilego, qui sustulit

Rerum vniuersa & ordinum discrimina,
Et excubatur ante clausum carcerem.
Nihil miserius esse nobis arbitror,
Qui nos omissis rebus alijs commodo
Populi dicamus. quisquis illi mancipat
Se, collocatam gratiam sciat male:
Vt qui maligno semper ingenio solet
Fauere prauis, optimates spernere.
Quò conferam me? quid querar primum? quibus
Potissimum irascar! cui opem primùm feram?
Pseudoprophetam populus impius colit:
Mussant rabini: conniuet rex, negligunt
Proceres: ruentes solus his humeris ego
His fulcio humeris patrios ritus, manum
Nullo admouente: publicam solus vicem
Doleo. quid igitur? deseram munus? sacra
Legésque prodam, dignitatémque ordinis?
Méque esse patiar hostibus ludibrio?
Patiar profectó. Nam quid aliud iam queam?
Ferámne solus, ferre quod cuncti abnuunt?
Et me ruinæ publicæ obijciam? Deus
Sua tueatur, quando iam sic viuitur,
Vt quisque caueat sibi, ego mihi sum proximus.
Si malè gero rem publicam, in meum caput
Ruina verget. qui fauent nunc maximè
Stanti, iacentem calcibus primi petent.
Si bene geram rem, gratiam malè collocem,
Nihil parabo præter inuidiam mihi.
Nunc Gamalielis serò consilium placet,
Nisi fortè serò nemo resipiscere potest.
Malo ego requirant hîc meam constantiam
Quàm re peracta temeritatem puniant.

Quod

Quod cuique visum est sentiant: molestiis
Ego me explicabo, & gratiam resarciam
Hoc cum propheta. nec animi simplex homo
Renuet opinor. Duriorem si mihi
Se ostendet, omnes admouebo machinas
Ne populus illum credat artibus meis
Periisse. populum si reconciliauero,
Non vndequaque cesserit res pessimé.
Atque ipse opinor, ipse nimirum est. vide
Qui cœtus illum sacrilegum sequitur comes:
In vrbe media nos inanes interim
Inter cathedras desinemus. at libet
Audire primùm quid magister hic ferat.
IOAN. *O magne rerum rector, auctor, arbiter!*
Te quicquid aër continet laxo sinu,
Quæcunque tellus educat, quidquid suis
Fretum sub vndis nutrit, agnoscit Deum,
Sentit parentem, legibus semel datis
Obsequitur vltrò tramite immutabili.
Iussu tuo ver pingit arua floribus,
Fruges dat æstas, fundit autumnus merum
Hyems pruinis vestit albicantibus
Montes, in æquor curua voluunt flumina
Moles aquarum, mare reciproquat vices,
Noctem Diana, Phœbus incendit diem,
Et inquieta lustrat orbem lampade.
Nil denique vsquam est siue cælo, seu solo,
Quod non libenter pareat regi suo,
Amet parentem, & officiis quibus potest
In conditorem studia declaret sua.
At solus homo, quem cæteris longè magis
Gaudere decuit, & obsequi iussis Dei,

Contemptor vnus inter omnes maximè est:
Præcepta spernit, frena legum reijcit:
In omne præceps facinus in libidine
Metitur æquum: ponderat ius viribus.
MAL, *Principia rectè sese habent tibi hactenus.*
IO. *Nec tam per orbem deuias miror vago*
Errore gentes, quàm populum qui se Dei
Hereditatem iactat, & conuicijs
Incessit alios, impiósque clamitat:
Quum nulla, qua sol cumque terras aspicit
Gens orbe toto viuat effrenatius.
MAL. *Sanè locutus cuncta verè es hactenus*
IO. *Nec ista vulgi culpa tantùm est mobilis,*
Leuita longè veste fulgens candida,
Legísque scriba turgidus scientia,
Et vos verendi ætate matura senes,
Obliquus error deuio flexu abstrahit,
Viduæ, orphaníque causa vestra ad pulpita
Succumbit, opprimitque diues pauperem:
Iniqua iuxta & æqua sunt vænalia.
MAL. *Disrumpor ira tacitus hæc vt audiam?*
IO. *Ad vos Rabini sanctitate cæteros*
Præstare qui simulatis & scientia,
Et vos sacerdotum sacrata dignitas,
Princépsque sacri pontifex collegij,
Decimatis omne terra quod profert holus.
Non vos anethum, mentha, ruta, & allium,
Vrtica non vos aut viride fœnum fugit:
At si legendum, si docendum scilicet
Responsa vatum, & sanctioris orbita
Monstranda vitæ, vestra demum auctoritas
Est muta, muti non latratis hîc canes,

Circum-

Circumfrementes vestra non ouilia
Lupos abigitis. quid lupos dixi? lupi
Vos estis ipsi. vos gregem deglubitis.
Vos lana vestit, lac sitim sedat, famem
Caro: gregem non pascitis, vos pascitis.

MAL. *Facessat hinc in maximam malam crucem*
Concordia. egóne patiar amplius meo
Sic insolenter contumeliam ordini
Fieri? Deus me si ex olympo mitteret,
Hac lege, vt hac sint audienda, deseram
Mandata potius ista, quàm dici audiam.
Durare nequeo vlterius. Heus tu vir bone,
Turba magister vnice, hac nempe est tua
Doctrina? populum incallidum sic instruis?

IO. *Si probus es, ad te haud attinent qua dicimus.*

MAL. *Ad te, sacerdotem attinet traducere?*

IO. *Bene puto dici, cùm malis dictum est malé.*

MAL *Parere iuuenem conuenit maioribus.*

IO. *Parere cunctos conuenit magis Deo.*

MAL. *Te iussit igitur ista proloqui Deus?*

IO. *Iubet profari vera cunctos veritas.*

MAL. *Tacuisse vera sape multis profuit.*

IOAN. *Cum scelere iuncta nil moramur commoda.*

MAL. *Scelus videtur ni scelus dicas tibi.*

IOAN. *Scelus videtur, tot perire millia*
Spectare, possim cúm reducere in viam.

MAL. *Reducere? gregis nónne pastores sumus?*

IO. *Si res quidem eadem est pascere & deglubere.*

MAL. *Rerum tuarum satage, nostra desere.*

IOAN. *Vicina cùm res agitur, agitur & mea.*

MAL. *Quis tandẽ es oro auctoritate hac praditus?*
Túne ille Christus patribus promissus es?

IOAN. *Non sum.* MAL. *Propheta es ille?* IO. *Non sum.* MAL. *Es Helias?*

IO. *Nec Helias sum.* MAL. *Si nihil es horum, neque*
Spes nostra Christus, nec propheta, nec Helias,
Quinam auctor audes esse baptismi noui?
Quem te esse tandem perferemus? indica.

IO. *Vox sum in remotis montium clamans iugis,*
Viam parate, facite rectas semitas
Veniente domino: cuius aduentu caua
In plana valles explicabunt se, solo
Saxosa montes culmina æquabunt. ego
In nomen eius abluo populos aquis,
Cui detrahendis seruus etiam socculis
Indignus essem. nemo quem agnoscit, licet
Versetur inter vos, & vsque obambulet,

MAL. *Quos iste laqueos nectit, atque ambagibus*
Eludit! istam quam tibi sic vendicas
Auctoritatem quo probas miraculo?

IO. *Possem ego vicißim te rogare etiam, tuam*
Auctoritatem quo probes miraculo?

MAL. *Vt contumax est! quamlibet cæles, tamen*
Quid in furorem te rapiat, omnes sciunt.
Nostra profectò crescere inuidia cupis.
Rem comparare gloriámque incommodo
Nostro, artibusque vis potens fieri malis.
Nec decipis nos: ipse tete decipis.
Nec primus ista es fallere aggressus via,
Postremus vtinam debitas pœnas luas:
Aut potius animum in melius admonitu meo
Mutes: & auctor vt fuisti errantibus,
Mutatus auctor sis reuertendi in viam.
Vidi seueram veste sanctimoniam

Præ se ferentes, vt facilè facerent fidem
Animi modesti & simplicis: post artibus
Vbi his honores comparassent & opes,
Nudare sensim ingenia: probitatem prius
Bene simulatam propalam contemnere,
Et frena veris moribus permittere.
Quod si hàc honorum tendis ad fastigia,
Rerum imperitum fallit ignorantia.
Non isto ad altam tramite itur gloriam,
Ni me fefellit pessimè non pessimus
Magister vsus, & senecta vsus parens,
Famæ, reíque consules melius tuæ,
Si tuta potius appetas quàm splendida.
IOAN *Si vera dico, recta facio, cur mihi*
Quisquam imperare debeat silentium?
Sin falsa, doctus imperito id indica.
MAL. *Horum pigebit, morte quum pœnas lues.*
IO. *Isthæc minare fata formidantibus.*
MAL. *Si viuo longum faxo non lætabere*
Hac contumacia. Scies quid sit senes
Negligere, scribas iurgijs proscindere,
Dictis Rabinos prouocare procacibus:
Et quando amicos nos habere negligis,
Quid possit odium fortè cognosces senum.

CHORVS.

Ad furta qui se comparat,
Nocturna vitat lumina.
Odit facem sicarius,
Sui furoris consciam.
Puer recusat pharmaca,
Condita amaro absinthio,
Abhorret à salubribus

Vulnus resectum emplasmatis.
Occulta cui mentis mala,
Secreta rodunt pectora,
Huic est molesta veritas,
Quæ cor reuelat turbidum.
At vos seueri hypocritæ,
Quos fronte duros tetrica
Lucrum iuuat nefarium, ex
Errore vulgi creduli,
Quantum libet recondita
Celaueritis crimina,
Quamuis tegatur sordida
Sentina mentis impia,
Vos vestra conscientia
Secreta rodens arguit,
Vos clausus intra viscera
Occultus exest carnifex,
Duro flagellans verbere.
O ter beatum & amplius,
Qui purus animi, ad iudices
Non fit reus domesticos:
Clauso nec in precordijs
Tortore semper vapulat.

MALCHVS. CHORVS. REGINA.

MA. *In rege nulla certa spes est, publicam*
Suámque causam prodidit prauo ambitu,
Populo placere dum studet, dum gratiæ
Venatur auram, lenitatis imagine
Me plebis iræ nixus est supponere:
Suásque voluit vindicare iniurias
Meo periclo. Nempe Baptistæ necem
Vt si videret agrius ferre populum,

Popu-

Populo paratus capite confestim meo
Litare: populus si tulisset leuiter,
Noua interemptum factionis principem,
Quòd se vltus esset maxima cum gloria
Credi volebat. callidè. sic exhibent
Alterna reges ciuium de sanguine
Spectacula sibi, & cæde ludunt mutua.
Quodcunque vulgus approbat, sibi vendicant:
A se patratum prædicant: laudi suæ
Nostri laboris arrogant industriam.
Popularis aura si fauoris flexerit
Secus ac putabant & petebant, transferunt
Culpam in ministros: & cruore innoxio
Animáque vili crimen auertunt suum.
Superest doloris sola nostri particeps
Regina, tigris orba ceu catulis furens,
Baptista thalami quòd prioris fœdera
Polluta coram rege non probauerit,
Palámque vetitos lege damnarit toros
Cum vxore fratris. Flamma dum recens calet
Iræ æstuantis, turbidæ menti faces
Supponam, alámque commodis sermonibus.
Atque ecce sese in tempore offert commodé.
CH. *Nunc flamma flammæ, toxicum nunc toxico*
Accedit: instat vltimum periculum.
MAL. *Regina salue, splendidum gentis decus,*
Et sola regni digna tanti culmine.
REG. *Et tu rabine Malche. sed quid tristis es?*
MAL. *Idem quod animum, vt arbitror, pungit tuum.*
REG. *Fortasse: sed tu quid sit, ede apertius.*
MAA. *Ecquid animo æquo fers dignitatem tuam*
Sperni? per orben sacrosanctam regij

Auctoritatem nominis vilescere?
Et sceptra vulgi subijci ludibrio?
REG.*Quid ergo faciam? quod remedium sit, doce.*
MAL.*Iras & animis, & tuis natalibus,*
Thalamísque dignas corde tandem concipe.
REG.*Iamdudum id actum est: rumpor ira, lachrymo,*
Obiurgo, clamo: sed nec ira & lachrymis
Promoueo quicquam. verba venti dissipant.
MAL *Si auctoritate qua decet apud coniugem*
Esses, inultas sic tuas iniurias
Tulisset, aut, vt verius dicam, suas!
REG. *Studia ipse populi Malche cernis.* Forsitan
Hac rex putauit posse pœna spiritus
Acres retundi, & mitigari audaciam
MAL.*Tu si feroces spiritus coercitos*
Putes latroni huic vinculis & carcere,
Erras Ferarum sæuit acrius furor
Quas fracta fudit cauea, quàm quas deuijs
Silua alta semper educauit montibus.
Quid liberatus non aget, cuius colit
Nunc vincla populus? prouocata accenditur,
Non mitigatur ira. contumelijs
Elatus animus ad furorem impellitur.
REG *Quin lenietur potius hoc beneficio:*
Quòd qui perierat pertinacia sua,
Sit liberatus regia clementia.
MAL. *Quod tu beneficium, ille putat iniuriam:*
Seséque victum quàm solutum sæpius
Per te meminerit. REG. *Asperum ingenium refers.*
MAL. *Id penè cunctis insitum est mortalibus:*
Quòd bene patraris gratia ilicò perit,
Quod malè patraris nullus obliuiscitur.

Odêre

Odêre cuncti propemodum beneficia,
Quorum memoriæ iuncta sunt maleficia.
Baptista quoties memor erit meriti tui,
Meminisse toties sceleris eum sui puta,
Se scelere credet non solutum, sed tuo
Animo nocentem, liberum prauo ambitu,
Pœnam remissam, in tempus iram supprimi.
RE. *Ingenia sæua mitigat benignitas.*
MA. *Longo quod vsu in peius vsque induruit,*
Multò facilius fregeris quàm flexeris.
RE. *Quin ergo dubiam, quid sit è re præmones?*
MA. *Reddam expedita hæc facilè si credas mihi.*
RE. *Modò præmoneto, nulla erit per me mora.*
MA. *Quærendo, agendo, prouidendo, haud ocio*
Res magnæ aguntur. REG. *Si nihil promoueris*
Quærendo, agendo, prouidendo, non magis
Præstat quiesse, quàm negotium vt tibi
Frustra facessas, & alijs sis risui.
MA. *Quod sæpe vis non perficit, vincit labor.*
Nec alta quercus ista subitò sternitur:
Nec vertit aries bellicus primo impetu
Muros. frequenter quæ putaris perfici
Non posse tempus expedit: quæ non potest
Plerunque ratio, expugnat importunitas,
Proinde preces, lachrymis misce preces,
Irásque monitis, blanda dicta iurgijs,
Ambi maritum sedulò omnibus modis,
Occasiones vsquequaque amplectere.
Si peragi apertè res nequit, tendas dolos,
Quod spectat ad me, certa stat sententia
Nisi re peracta neutiquam desistere.

CHORVS.

Tandem liuor, & impijs
Accensus furijs dolor
Vires sæuitiæ suæ
In vatem exeruit pium.
Illinc sæua calumnia
Diræ iuncta tyrannidi,
Pugnat fraude nefaria:
Hinc innoxia veritas,
Nullo fulta satellite,
Spernit terrificas minas.
Tot telis petitur caput
Unum, tot pariter doli
Intentant iuueni necem.
Ille vt tunsa furentibus
Ilex dura aquilonibus,
Aut rupes remeabili
Quam fluctu mare verberat,
Nullo concutitur metu.
O numen venerabile
Cunctis candida veritas!
Quam nec bellica vis metu,
Nec fraus insidijs potest
Firmo pellere de gradu.
Sola non metuis graues
Fortunæ instabilis vices.
Non obnoxia casibus
Vllis pectora robore
Armas insuperabili:
Et vitæ dominam & necis
Parcarum indomita manum,
Nobis esse vetas grauem.

Sed

Sed ceſſo vatem conuenire, nuncio
Vt impleam aures omnium miſerrimo?
Atque eccum ante ipſas carceris ſtantem fores.
Propago ſanctus ſanctior parentibus,
Et innocentiæ vna priſtinæ fides,
Incolumitati, dum tempus ſinit, tuæ
Conſule. Rabinus Malchus intentat dolos
Occulté inops regina conſilij furit:
Blanditur aula. rex ſuam ſententiam
Diſsimulat. alij vera muſſant dicere,
Iam tempus inſtat vltimi diſcriminis.

IOANNES.

Quid eſt pericli? CH. *Mortis vrget terminus.*
IO: *Hæc ſumma nobis imminentis eſt mali.*
CH. *Quo nullum in hominem cadere poſsit amplius.*
IO. *Vt vis tyranni ceſſet, ac dolus, feret*
Hanc ſponte nobis temporis longinquitas,
Prauo timendam, at innocenti optabilem.
CHO. *At tu ſalutem negligas tuam licet,*
Te ratio noſtri tangat. iſtis ſpiritus
Paulum remitte, precibus animum regium
Flecte: per amicos non inexorabilem
Spero futurum. IO *Sedulò nónne hoc ago?*
CH. *Vtinam tibi iſtam præbeat mentem Deus.*
IO. *Nihil precari eſt opus. is animus iam diu eſt.*
Explere properat rex meo iram ſanguine:
Nec ego recuſo. quî magis regem queam
Placare, quàm quum volumus eadem & nolumus?
CH. *Bona. verba.* IO. *Quid igitur mihi auctor es?*
Reges vtrinque facere pugnantia iubent: (duo
Cœleſtis alter, miſericors, clemens, bonus:
Terrenus alter, impotens, ferox, malus.

Mortem minatur alter: alter me vetat
Mortem timere, pollicetur præmium
Vim non timenti. corpus alter perdere
Potest: at alter corpus vna & spiritum
Torquere flamma poterit ineuitabili.
Hi quum repugnent, consule vtri paream.
CH. *Placare nunquam postea Herodem datur,*
Oblata, sic nunc prætereat occasio:
Dei sed ira semper est placabilis.
IO. *Diuina quantò sæuit ira lentius,*
Hoc mota pœnas exigit seuerius.
CH. *Sic fata spernis, quæ Deus mortalibus*
Timenda voluit esse? néve corporis
Animíque sanctum dirimeret consortium
Oblata temerè causa, vinclo mutuo
Amoris animum corpori connexuit.
IO. *Non sperno mortem: at morte momentanea*
Fugio perennem: quem Deus lucis mihi
Concessit vsum, reddo repetenti libens.
CH. *Itáne relinquis orphanos parens tuos?*
IO. *Nunquã orphanus erit, qui Deũ credit patrem.*
CH. *Nil te propinqui, nil amicorum mouent*
Lachrymæ, impotenti quos tyranno deseris?
IO. *Non desero, sed potius ab eis deseror.*
Namque institutam ab initio mundi viam
In fata curro. Nempe lege hac nascimur,
Quicunque lucis fruimur almæ munere
Conditio cunctos vna cohibet, tendimus
In mortem: eò nos singuli ducunt dies.
Mortem esse pœnam voluit improbis Deus,
Bonísque portum: terminum longæ viæ,
Ad longioris vitæ initium ianuam,
Quæ

Quæ nos perennis splendidam ad lucis domum
Mittat renatos verius quàm mortuos:
De carcere hic est exitus mortalibus,
Et ad carentem morte vitam transitus.
Hac vniuersus præijt cœtus patrum,
Cuncti sequentur, quis vbi liquit carceres,
Non cursor animo rapitur ad metam? freto
Quis æstuoso nocte tenebrosa vagus
Portu recuset se quieto condere?
Quis exul errans per peregrini soli
Deserta tesqua, doleat in patriam citò
Sese reuerti? lætus ergo tramite
Decurso ad ipsam stare metam me puto.
Iam propé peracta liber é vitæ freto
Prospicio terram, de peregrino solo
Domum reuertor optimum primum patrem
Visurus: illum nempe patrem, qui solum
Reuinxit vndis: induit cœlum solo:
Regítque certas mobilis cœli vices:
Seruator, auctor, rector vnus omnium,
Cui cuncta viuunt viua iuxta ac mortua,
Vt flamma sursum sponte voluit vortices,
Vndæ deorsum perpeti lapsu ruunt,
Propriùmque pergunt ire cuncta ad fomitem:
Iamdudum anhelat spiritus cœlo editus,
Rerum ad parentum lucis æternæ incolam,
Quem contueri est vita, mors non cernere.
Non si pruinis obstet horrens Caucasus,
Aer procellis, vnda tempestatibus,
Tractúsque nimijs inuius caloribus
Eò ire pergam? non tot vt videam duces,
Reges, prophetas, iudices pios, via

Rumpenda, vel si mille mortes obstruant?
Ergo recluso corporis de carcere,
Eò euolare spiritus liber cupit,
Quò cunctus ibit orbis serius ocyus.
Nam longa vita nil opinor aliud est,
Quàm lenta duro seruitus in carcere.
O mors laboris vna laxamen grauis!
O mors doloris portus, & mali quies!
Notúmque paucis commodum mortalibus,
Formido prauis, & bonis votum, tuo
Sinu recepta naufragum hoc corpusculum,
Et sempiternæ duc quietis in domum,
Quò non sequetur vis dolus, calumnia.
CH. *O te beatum hac pectoris constantia!*
O nos misellos, quos iners animi metus,
Felicitatis priuat hoc consortio!
Quando igitur ipse quod opus est facto tenes;
Salue valéque sempiternum dicimus.

Quám discors hominum tramite dispari
Versat lis animos! non metuit mori,
Qui nil commeruit: qui meruit mori,
Si vanis leuiter mors crepuit minis,
Exanguis trepidat degeneri metu.
Quàm mortem fugiunt grauiter improbi,
Per flammas, per aquas, saxáque deuia:
Tam mortis cupidi præcipitant boni
Illustres animas dura per omnia.
Nempe ignota malis commoda mors habet:
Et fati comes est vita beátior:
Nec toti morimur: sed melior rogos
Nostri pars auidos spernit, & æthera
Sublimis patrium scandit: & igneos

Inter

Inter cœlicolas certa animas manet
Sedes innocuas. at male conscios
Manes exagitant sulphureo in lacu
Crinitæ colubris Eumenides nigris,
Et ieiuna auidi guttura Cerberi,
Et nunquam saturi copia Tantali.
Hinc formido malis: hinc bona spes bonis:
Et vitæ fragilis prodiga pectora
Dum vitam properant infragilem sequi.
O Siren magicis illecebris potens,
Et fallacis amans vita fugax boni,
Tu nobis teneris blanditijs mali
Vicinum effugium claudis: & obstruis
Portum perpetuæ pacis amabilem,
Nullus terror vbi Martius increpat,
Nec rauco reboant classica murmure,
Nec pirata rapax æquora territat,
Nec latro tacitum trux nemus obsidet:
Nec sceptri misera prædo cupidine,
Insanus populis exitium creat:
Nec felix placido solus vt otio
Torpescat, tenues cladibus obruit:
Nec viles animas qui miserabilis
Vulgi pro titulis mutet inanibus.
Sed tranquilla quies, almáque faustitas,
Et simplex probitas omnia possidet,
Et ferri in tenebras indocilis dies,
Et vita alterius nescia funeris,
Et luctus queruli nescia gaudia.
O dulce hospitum corporeæ domus,
Et vitæ nimium carcer amabilis,
Iam tandem magicis exue nexibus

Mentem cœligenam, quam patriæ suæ
Oblitam gremio amplecteris ebriam
Lethes somniferæ deside toxico,
Et lætam thalami degeneris iugo.
O fallax lutei tegmen amiculi,
Vanesce in cineres rursum abiens tuos!
Vt rursus patrio reddita mens polo,
Puri se radijs luminis expleat.
Et te pestiferis morte laboribus,
Et mentem anxiferis solue molestijs.

REGINA.

Pharisæus igitur spem fefellit: rex pari
Se vanitate pariter & me prodidit.
Vulgi loquacis dum timet rumusculos.
Formido miserè, nata quid rerum gerat.
Saltationis nuper in conuiuio
Cui rex frequenti præmium spoponderat
Quodcunque peteret. illa Baptistæ caput
In lance pepigit se petituram, & feret:
Feret profectò, nisi parum notus mihi
Sit regis animus. Liber inuidia, necis
In me odia populi vertet vt reor libens:
Et ego peracta re, libenter id feram.
Odium vltionis gaudio, maculam lucro
Pensabo. Turpe est esse atrocem fœminam.
Turpe: nisi reges esse multos, turpius
Foret. Sed ambo proferunt pedem domo
Rex & Puella. quo proprior est spes, metus
Hoc grauius vrit: cuncta fortunet Deus.

HERODES, PVELLA. REGINA.

Deliberatum quid rogares iam tibi
Satis videtur? PV. *sic satis, si quidem satis*

Promis-

Promissa regum certa sint, & regia.
HE. *Ne metue firma: testibus coram, fide*
Sancita, regni posce dimidium mei,
Vel siquid animo carius regno est tuo,
Feres. volentem nulla vis auerterit.
PV. *Istud breui iam quale sit videbimus.*
HE. *Iam posce, certum est.* PV. *nil opus regno tuo*
Mihi est, quod æquè, rege te, meum reor,
Ac si ipsa teneam. rem facilem & æquam peto:
HE. *Non ego, sed ipsa ne feras tibi in mora es.*
PV. *Da in hac recisum lance Baptistæ caput.*
H. *Quod verbum ab ore temerè tibi, virgo excidit?*
PV. *Non temerè.* HE. *donum virgini indecens petis:*
PV. *Non indecorum est facinus hostem perdere.*
HE. *Hic igitur ira dignus hostis regia est?*
PV. *Is dignus ira est, scelere qui hanc meruit suo:*
HER. *Quod nunc remedium plebis odio reperiam?*
PV. *Parere populi est, imperare regium.*
H. *Æqua imperare regium est.* P. *quod iniquũ erat*
Prius imperando facere rex æquum potest.
HE. *At imperandi lex facit regi modum.*
PV. *Si principi quod placuit est ius, iam modum*
Non regibus lex, legibus sed rex facit.
HE. *Pro rege fama me tyrannum perferet:*
PV. *At sceptra metuit.* H. *Metuit: & garrit tamen:*
PV. *Compesce ferro.* H. *Regna malè seruat metus;*
PV. *Et regna vertit facilè scelerum impunitas.*
HE. *Securus est, quem ciuium seruat fides.*
PV. *Necesse reges est timeri, diligi*
Necesse non est, HE. *Odia crudelem premunt:*
PV. *In rege vulgò lenitas contemnitur.*
RE. *Hæc tota, opinor, tendit huc oratio,*

Promiſſa vana vt effluant. Nondum mihi
Regum videre noſſe quæ ſint munera.
Si honeſta credis eſſe regi,& turpia,
Quæ honeſta vulgus credit eſſe & turpia,
Falleris:amici,proximi,ſocer gener,
Fratres,ſorores,ciuis hoſtis pauperum
Sunt vincla:vana regibus vocabula.
Diadema quiſquis induit capiti ſemel,
Vulgaris omnes ponat officij gradus.
Nil arbitretur turpe,quod regi vtile:
Nullum indecorum facinus eſſe exiſtimet,
Suæ ſalutis quod facit cauſa.Salus
A rege populi pendet,igitur conſulit
Populi ſaluti quiſquis in regem eſt pius.
Tantíne ſanguis huius erit homunculi,
Vt tu diebus ſollicitus ac noctibus,
Non conquieſcas? deme nobis hunc metum,
Sceptris pudorem,vaſtitatem mœnibus.
Armis rapinas,ciuicum bellum omnibus
Statuere magno oportet exemplo & nouo,
Vt ſacroſancta regna ſint mortalibus.
Scelus patrauit:ſcelere peſſum eat ſuo.
Si nil patrauit coniugi pereat tuæ
Da coniugi hoſtem.coniugem ſi negligis,
Promiſſa redde filiæ rex & parens.
HER.*Promiſſa certum eſt optima reddere fide:*
At illa,ſi me conſulet,ſapientius
*Optabit.*REG.*At,ſi conſulet me,ne ſua*
*Conſilia mutet.*HER.*Itáne?ſic ne oportuit*
Iuraſſe temeré? ſic puellæ me meam
Obſtringere fidem?ſic ſalutem,regnum,opes,
Vitam,necémque fœminæ committere?

REG. *Promissa regum certa firmet veritas.*
HER. *Quando negare non licet, quod modò licet,*
Admoneo rursum, & oro ne quid sanguine,
Sexúque vestro, & regio culmine parum
Dignum patrare cogat iracundia,
REG. *Hæc mitte: nostræ linque curæ cætera.*
HER. *De vate si quid statueritis durius,*
Vestra illa culpa, vestrum erit periculum.
REG. *Iam vindicata dignitas est regia,*
Ne pateat vlli in posterum ludibrio:
Iam faxo populus peruicax de regibus
Loqui modestè vel malo discat suo:
Et siue reges æqua iniquáve imperent,
Æquo ferenda populus animo omnia putet.

CHORVS.

Dauidis regnum, Solymæq; turres,
Et locupletis Solomonis arces,
Vnde tam dirus furor in prophetas?
Sanguinis iusti sitis vnde sæua?
Quem decet normam pietatis esse,
Vnicum est vitæ specimen scelestæ.
Furta, vis, cædes, dolus, & rapinæ
Sunt tuæ tirocinium palæstræ.
Non sacerdoti pietas nefandis
Fraudibus suadet cohibere dextras.
Cultor idoli populus reliquit
Omnium rerum dominum & parentem.
Pro Deo lignum colitur, lapisque:
His calent aræ vitulis & agnis.
Et suæ dextræ simulacra adorat
Artifex: vitam sine lege truncum
Poscit, à muto eloquium precatur:

Pauperi diues, dominus ministro
Supplicat: ritus pereunt vetusti.
Te prophetarum cruor innocentum
Iudicis magni rapit ad tribunal:
Pauperes clamant, viduaeq; caelum
Questibus implent.
Ergo te iustae manet vltionis
Poena, non mendax, nisi fallor, augur.
Namque qui fastus premit insolentes
Arbiter caeli, maris, atque terrae
Spectat ex alto, lachrymásque plebis,
Et preces tristes meminit, manúque
Vindice infandi sceleris propinquas
Exiget poenas, quibus intumescis
Insolens victor tibi vertet arces.
Barbarus miles tua possidebit
Praedia: externo domino refundet
Vinitor fructus tuus: alta quae nunc
Surgit in caelum Solomonis aedes
Exterus messem faciet colonus.
Ergo dum praebet tibi poenitendi
Numinis fauor spatium, relictis
Turpiter vitae vitiis peractae,
Exteri ritus simulachra pelle,
Et sitim fraterni auidam cruoris,
Et famem argenti cóhibe profanam.
Sed nec exactae malè poenitebit
Te tuae vitae, neque sacra ab aede
Exteri ritus simulachra pelles,
Nec sitim fraterni auidam cruoris,
Nec famem argenti fugies profanam
Ergo te pestis vitiosa carpet:

Te fa-

Te fames, bellum, macies, egestas
Opprimet, donec merito rependes
Sanguine pœnas.

NVNCIVS. CHORVS.

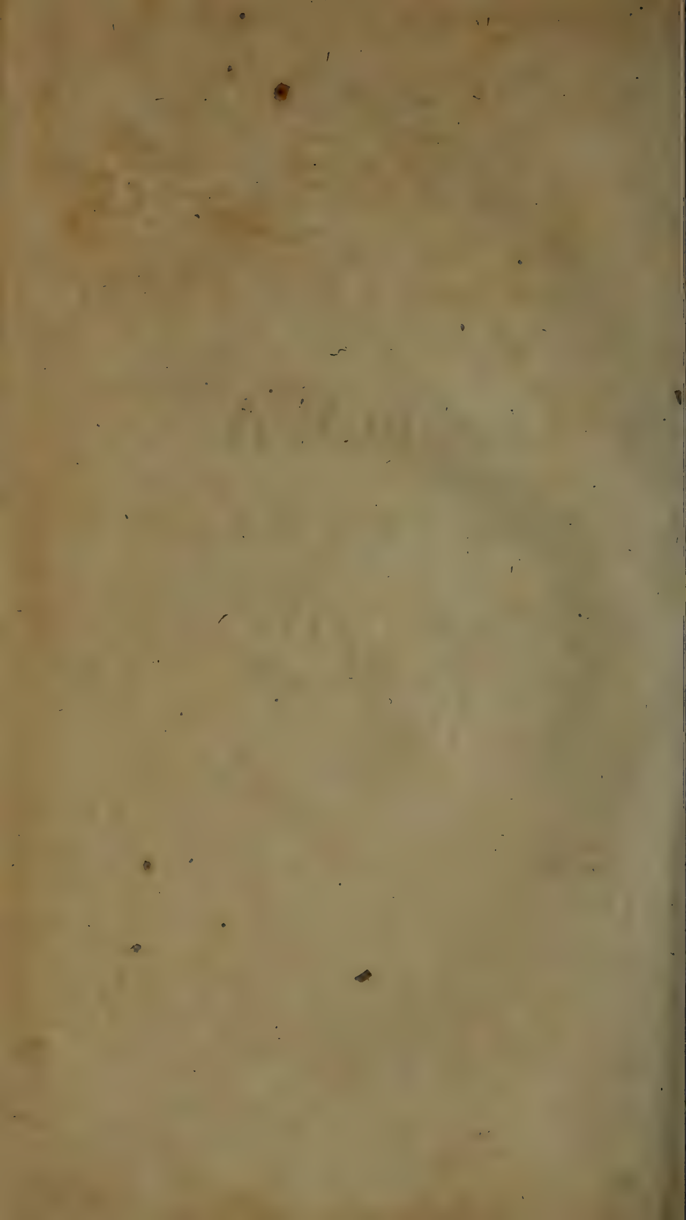
NVN. *Quis indicabit vbi reperiam gentium*
Comites prophetæ, nuncium vt tristem feram?
CH. *Nisi fortè properas, siste paulisper gradium.*
Eloquere paucis. scire quid feras iuuat.
NVN. *At non iuuabit scisse, scire quod cupis.*
CH. *Vt vt se habent res, ne moram inuide breuem.*
NVN. *Scisti puella ab rege quid petiuerit?*
CH. *In lance vatis sibi caput cæsum dari.*
NVN. *In lance vatis abstulit cæsum caput.*
CH. *O facinus atrox! ille cœlestis vigor,*
Decúsque vultus morte tristi emarcuit:
Et ora nuper plena sacro numine
Clausit perenni dira vis silentio.
NVN. *Quid fles? inanes mitte questus fundere.*
CH. *Quum flenda videã, & audiã flendum negas?*
NVN. *Si flenda mors est, mortuos illi fleant*
Quorum sepultæ spes iacent cum corpore,
Qui post soporis terminum breuißimi
Reditura membra non putant: & alteram
Superesse vitam. Mortuos miseri fleant,
Miserósque tantùm. Neminem facere potest
Fortuna miserum: similis insontem licet
Sontémque maneat terminus vitæ, tamen
Malè morietur nemo, qui vixit bene:
De genere miseros exitus si iudices,
Miseros putabis tot patres sanctos, quibus
Crux, ensis, vnda, flamma clausit spiritum.
Nam veritatis qui satelles occidit

Pro religione, patriísque legibus,
Ominibus illum prosequi bonis decet,
Votísque vitæ poscere similem exitum.
CH. *Verè profectò es elocutus omnia.*
At nos opinio quos & errores trahunt,
Dum fata fugimus, fata stulti incurrimus.
Ignis pepercit, vnda mergit: aëris
Vis pestilentis æquori ereptum necat:
Bello superstes tabidus morbo perit.
Differre, non vitare fata dat Deus:
Et fœneramur mortis in dies moras
Morbis, periclis, luctibus, molestijs.
Nec longa vita est aliud, ac longi mali
Catena, mortis nexa ad vsque terminum
Serie perenni. Nec ligati hoc vinculo
Seruire miseri nos putamus: exitum
Quàm seruitutem potius exhorrescimus.

FINIS.

MEDEA
EVRIPIDIS

INTERPRETE
Georgio Buchanano Scoto.

AD ILLVSTRISSIMVM PRINCIPEM IOANNEM à Lucemburgo, Iueriaci Abbatem, Georgij Buchanani Præfatio.

NON dubito plerosque futuros, Princeps clarissimè, qui statim vbi hæc in manus sumpserint, meam admirentur impudentiam, vel potius temeritatem quòd in tanto bonorum ingeniorum prouetu, id ego potissimùm sim ausus aggredi, quod aliorum vel pudor refugerat, vel reformidarat audacia, atque Euripidi vertendo manum admoliri non pertimuerim, præsertim cum non ignorarem hanc à plerisque rem prius tentatam, vni Erasmo ita successisse, vt iuxtà ab incepto me deterrere debuerit illorum casus, atque huius felicitas; qui præterquam quòd ad eam rem venerat tot bonarum artium præsidio instructus, etiam si qua erat in hac parte nouitatis gratia, eam præoccupauerat. Accedit & illud, quòd prçter summam in choris obscuritatem (quæ huic scriptori adeò familiaris est, vt eam de industria sectatus esse videatur) hæc ipsa quondam fabula ab Ennio prius versa fuerat, cuius non pauci versus adhuc in veterum Commentariis passim leguntur quorum comparatio his nostris, alioqui obscuris, pluri-

mum ſua luce officere poſſet. Ego verò tantùm abeſt vt his à ſcribendo rebus fuerim deterritus, vt in vtriuſque fortunæ qualemcunque euentum non mediocre præſidium hinc fore iam animo præceperim, atque mihi ipſi quodammodo ſpoponderim. Nam tametſi plauſum à ſtudioſorum theatro hæc fabula non accipiat: ſi vtcunque tamen ſteterit, nec ignominioſe explodatur, nunquam æquè moleſtè feram, Ennij atque Eraſmi auctoritate mihi tenebras offundi, quàm me poſt tam præclara nomina qualemcunque ſaltem locum tenuiſſe. Hoc verò quicquid eſt operæ, nos tibi Princeps clariſſ. potiſſimùm cenſuimus dicandum, non modò vt grati ſaltem animi profeſſione tuam erga me ſummam teſtarer humanitatem, aut à veſtræ familiæ nobiliſſimæ ſplendore contra calumniantium inuidiam præſidium mihi peterem, ſed vt meliori ſpe reliquorum doctorũ ſuffragiis me committerem. ſi tui iudicij prærogatiuo ſubnixus eſſem: qui cum in omni diſciplinarum genere principatum teneas, ac in hoc poeticę ſtudio ſingulari quadam felicitate verſeris, ſoles tamen, vt inquit ille, meas eſſe aliquid putare nugas.

ARGVMENTVM.

IAſon Medea Comite Corinthum profectus, cum Glauca Creontis Corinthiorum regis filia nuptias paciſcitur. Medea verò indicto à Creonte exilio, vnius diei moram exorat. Idq. beneficium vt remuneraretur, dono per filios ad Glaucam mittit veſtem & coronam aureã: quibus illa induta extinguitur: Creon quoq; filiæ adhærens perit. Medea cùm ſuos interfeciſſet liberos, currum

currum quem à Sole acceperat, alatis draconibus iunctum, conscendit, atque Athenas profugit. Ibique Ægeo Pandionis filio nubit. Pherecydes autem & Simonides aiunt. Iasonem à Medea recoctum, iuuenem denuò factum. De patre verò eius Æsone, is qui de Argonautarum reditu scripsit, ita inquit:

Atque, iterum blanda fecit reuiuere iuuenta
Aesona, subtili distringens arte senectam,
Plurima cum labris coxisset pharmaca in aheis.

Æschylus in fabula quæ Nutrices Bacchi inscribitur, ait. Bacchi nutrices, earumque viros, iuuenes ab ea denuò factos. Staphilus autem inquit Iasonem quodammodo à Medea peremptum. Nam cum eius suasu sub Argus puppe obdormiret. nauisque iamiam vetustate solueretur, ruina puppis oppressus perijt.

Aliter, per Aristophanem Grammaticum.

Medea odio aduersus Iasonem concepto propter nuptias Glaucæ Creontis filiæ, Glaucam, Creonta, ac suos etiam liberos interemit. relictoque Iasone Ægeo nupsit.

Fabula Corinthi fingitur agi. Chorus est é mulieribus Chorinthijs. Docuit eam Pythodoro prætore circiter octogesimam septimam Olympiadem.

PERSONÆ.

NVTRIX Medeæ.
PAEDAGOGVS.
MEDEA.
CHORVS mulierum Corinthiarum
CREON Rex.
IASON.
AEGEVS Rex Athen.
NVNTIVS.
FILII Medeæ.

EVRIPIDIS TRAGICI MEDEA.

NVTRIX.

Tinam Pelasgis littus Argo ad Colchicum
Non transuolasset Cyaneas Symplegadas:
N ec strata saltu pinus olim Pelio
C ecidisset: acta nec virorum fortium
D extris, tulisset arietis spolium aurei
P elia imperante: non hera excelsam mea
M edea Iolchon appulisset, Iasonis
A more sæuo pectus ægrum saucia:
A uctor puellis nec trucidandi patrem
P eliam, Corinthi degeret cum liberis,
V iróque, gentis cuius exul incolit
S olum, fauorem demereri sedula,
E t ipsa vbique morem Iasoni gerens:
„ *F elicitatem quam supremam existimo,*
„ *C oncors marito mulier vbi degit suo.*
N unc odia feruent, dißident charißimi
N uper: suorum liberorum proditor,
H eræque Iason nuptijs regalibus
F ruitur, tyranni filiam Corinthij
C reontis arcto coniugem amplexu fouens.
A t misera miseris habita ludibrio modis
M edea, pactam clamat infelix fidem:

P ignus-

P ignusque fidei dexteram inuocat dati:
T estesque pacti conscios facit deos,
N on ita merenti quam rependat gratiam
F allax Iason. inedia se macerans
I acet: doloris magnitudine obruta,
F lumine perenni lacrymarum liquitur.
E x quo mariti sensit in se iniuriam,
I mmota vultus, mœsta terræ lumina
F igit: procellæ similis, aut scopulo, abnuit
S urdis amicorum auribus solamina:
N isi quòd subinde colla flectens candida,
S ecreta secum expostulat, deflens patrem.
P atriam, penates patrios, quos prodidit,
V irum secuta cui modò contemnitur.
A t misera tandem iam suis didicit malis,
Q uàm sit paternum suaue non linquere solum. "
I nfensa natos odit: aspectu frui
N on gaudet, illud vereor, vt ne quid noui
E xcogitet. nam cum patitur iniuriam "
E latus animus, haud facilè sibi temperat. "
H anc noui ego probè: trepidáque exanimor metu
N e ferrum acutum condat in præcordia,
I ngressa furtim tectum vbi torus sternitur:
A ut ne maritum perimat, ac sponsam simul:
D ein maius ipsa subeat infortunium.
M etuenda sanè est, nec facilè victoriam
R eferet, in illam si quis odia exerceat.
A t cursu omisso iam reuersi liberi
N on mente voluunt matris infaustæ mala.
P uerulis animus grauibus haud curis patet. "
A ntiquum herilis familiæ peculium, PÆD.
Q uid sola stabas conquerens propter fores?

A bs te relinqui sola, Medea vt feret?
NVT. S enex minister liberorum Iasonis,
„ M ancipia frugi, si quid euenerit heris,
„ A equè dolore suo decet vt incommodo.
V is me doloris eò redegit, vt solo
C œloqué cogar euomere dominæ mala.
PÆD. Q uid? misera nondum luctui statuit modum?
NVT. A fine tantum luctus, ô bone vir, abest,
V t hæc doloris sola sint primordia.
PÆD. O stulta, si quidem sic decet de heris loqui,
V t nil malorum comperit recentium:
NVT. Q uid istud est? ne pigeat effari, senex.
PÆD. N il. extulisse me priora pœnitet.
NVT. A mabò, me conseruus haud celaueris.
N am si necesse est, spondeo silentium.
PÆD. S acras ad vndas abeo Pyrenes, vbi
S edere soliti sunt ad aleam senes.
C olloquia dum clàm capto secreta, audio
E xigere pueros vt Corintho cogitet
C um matre, regni sceptra qui hic tenet Creon.
V erús ne rumor hic sit, haud certò scio.
F alsum esse mallem, ac falsus vt sit comprecor.
NVT. E t hæc Iason liberis fieri sinet,
I ratus etsi dissidet cum coniuge.
PÆD. A ffinitati vetus amor cedit nouæ:
N ec huic amicus perstat ille familiæ.
NVT. P erimus igitur, si malum accedit malo
N ouum vetusto, donec exhaustum hoc erit.
PÆD. A t tu quiesce, & comprime hæc silentio.
N am tempus haud dũ est, hoc heræ, vt fiat palàm.
NVT. A udite pueri, qualis in vos sit parens.
P erire nolim, dominus est enim meus:

Verùm

V erùm erga amicos perfidus deprenditur.
P ublica querela est ista, iamdudum ipsa scis, PÆD.
S ibi malle cunctos esse bene, quàm proximo: "
H unc iure, at alium commodo addictum suo "
S i charitati liberûm sponsam pater
P ræfert Iason, nil facit certè noui.
I ntrò ite pueri, cuncta succedent bene. NVT.
A t tu seorsum hos contine, quantum potes,
N éue ad parentem propius accedere sinas.
I ta frementem nuper, oculis flammeis
V idi minantem nescio quid istis: neque
I mponet iræ frena, donec quempiam
F eriat. in hostes potius vtinam hunc impetum
F ortuna, amicis incolumibus, transferat.
I nfelix ego, miseris curis MED.
C onfecta, hei mihi quomodo perij:
H oc, hoc ipsum est, chari pueri, NVT.
A estuat ira animus genitricis.
T urget bilis, properate citò.
T ecta subite:
N éue accedite lumina proprius,
N éue adieritis, sed vitate
A nimúmque ferum, ac triste ingenium
M entis, præcipitis, iamiam ite,
I ntrò abscedite celeri passu.
N am luctus dubio procul olim
N ubes surgens subitò ardebit
M aiore furore: ac patrabit
A liquid mentis vis infrenis,
E t serie stimulata malorum.
H eu, heu, toleraui misera, tole MED.
raui mala magnis deflenda

L ustibus. O nati scelerati
V os malè perdat miseranda parens
C um patre, ac tota domus pereat.
NVT. M e miseram, cur natos patris
P eccato adscribis? cur illos
O disti? hei mihi pueri miserè
M etuo ne quid secus eueniat.
" G rauis est regum fastus, & iræ
" N imium memoris, qui dare leges
" S unt soliti alijs, lege soluti
" I psi. iudice me libertas
" P ar, & vitæ æquatio præstat,
" S éque assuescere legibus æquis;
" S i non regifico splendore, at
" T utò consenuisse licebit.
N am popularius æqui iuris
P rimum est nomen, & experiundo, &
V su longe præstabilius.
" A t sublimia nunquam stabili
" P erstant homini fixa pede diu, ac
S i quando sors læua intonuit,
H oc ex fonte innumeræ luctus
V ndæ in splendida tecta redundant.
CH. V ocem audiui, audiui planctum
M iseræ Colchidos. animi nondum
A estus composuit, fare age anus.
I n vestibulo stans audiui
I ntra atria clamorem. haud lætor
V estræ mulier luctu domus,
A c mihi minimè grata geruntur.
NVT. D omus heu perijt.
D eserta omnia, detinet illum

A ula

A ula tyranni,ac contabescit
L uctu in thalamis hera,amicorum
N ullo mollita animum hortatu.

MED.

H eu heu,ruat in caput hoc miserum
F ulmen ab æthere. quis mihi superest
D ehinc vitæ vsus,viuere vt optem?
E heu longis tristem curis,
P arcæ,miseram abrumpite vitam.

CHO.

A udisti ô Iupiter ô tellus,
O lux,quam vocem misera edat
M ulier?quod tandem immoderatum
T halami desiderium cogit,
S tulta,accelerare horam fati?
I stud ne expete,quòd si coniux
C onnubio tuus alio fruitur,
I d ne improperes illi crimen.
H anc tibi iudex Iupiter æquus
D irimet litem.nec te afflictes
S ocium lugendo tori.

MED.

O` magna Themi,atq; Artemi sancta,
C ernitis,impius in me coniux
Q uale patrarit facinus,sancto
M ihi iureiurando adstrictus?
Q uem cum sponsa vtinam simul ipsis
A edibus oppressos conspiciam,
Q ui immeritam lædere priores.
O` pater,ô patria à me inhonestè
G ermano deserta perempto.

NVT.

Q uos vocet audis,quos imploret?
T hemin augustam,cum Ioue,præses
Q ui creditur esse sacramenti.
N ec cohibere hera poterit facilè

P ectoris æstus.
CH. Q ui fiet prodeat vt coram?
A uribus vt sermonis nostri
V ocem hauriat, vt, si pote fieri,
A cres animi leniat iras,
A c violentum ingenium ponat?
NVT. H audquaquam sedulitas nostra
D eerit amicis.
CH. A t abi mea tu, dominamq; foras
E duc, atq; alloquere. heus propera
N e designet quicquam asperius
H os aduersum, quos habet intus.
G liscit enim vis sæua doloris,
NVT. E ffecta hæc dabo. Sed metuo vt hera
P ersuadere queam. ista labori
G ratia vestro à me referetur:
E t si fœta more leana
L uminis acies flammea seruis
T riste minetur, si quis propius
V t compellet, tentet adire,
" N il peccarit, veterum læua ac
" P ropostera qui vocet ingenia,
" Q ui cantus ad sacra deorum,
" A d conuiuia, festasq; epulas
" I nstituere, illecebras gratas
" A uribus: at suauilo quum carmen
" N emo inuenit quo sedaret
" T ristes animi curas, vnde
" M ortes, plurimáq; mala erumpunt
" E uersura domos. verùm istis
" C antu medicari vtilius erat.
" A d lautas epulas quid frustra

I lia tendunt, copia vbi dapis "
P ræsente animum lætitia explet? "
M œsti luctus gemitus nostras ÇH.
P erculit aures, clamat misera
I lla, quam dolor edere cogit,
V oce, malum compellans sponsum,
V eteris desertorem thalami,
L æsa Themin Ioue natam implorat,
A rbitram iurisiurandi
Q uæ illexit miseram ad solum Achiuum
P er mare sæuum, Scythiæ aduersum,
P er ponti immensi spumantes
C ano sale fauces angustas.
E gressa tecto sum, Corinthiæ nurus MED.
D e me querendi ne sit vlli occasio.
P lerosq; noui, quòd seorsum degerent,
H abitos superbos: hos frequens præsentia
F ecit molestos: alius ingressus viam
V itæ quietæ, ignauiæ subit notam:
Q uia iudicandi certa veritas abest
O culis ab hominum, qui priusquam pectoris
N orint recessus intimos, visos modò
O dere, nullis prouocati iniurijs.
E rgo vrbis hospes moribus se accommodet.
N ec laudo ciuem, contumax qui ciuibus,
A sperq; agresti degit insolentia.
A t enim inopinum hoc quod mihi euenit malum,
V itam abstulit viuæ. pereo. vitæ exui
I amdudum amorem, amore mortis percita.
I n quo reposita cuncta habebam, pessimus.
P lanè virorum me reliquit vir meus.
N ihil miserius fœminis, terra, omnium "

„ Q uæcunq; viuunt, mentéque vigent, edidit.
„ P rimùm necesse est opibus immensis virum
„ E mere, suiq; accipere dominum corporis.
„ A ccedit aliud huic malo grauius malum,
„ I n quo periclum maximum, frugi vir, an
„ N equam: mulieri repudium infame est, neq;
„ S ponsæ maritum ius recusandi est suum.
„ I niura moresqué venientem opus est nouos
„ P lanè ariolari: quippe quæ haud didicit domi
„ Q uali marito seruiendum sibi foret.
„ E t ista rectè cuncta cum curaueris,
„ S i degat vnà sponte vir patiens iugi,
„ B eata vita est. sin secus, præstat mori.
„ D omesticorum si quis offendat virum,
„ F oras profectus sedat ægritudinem,
„ C haris amicis iunctis, aut æqualibus:
„ A t nos necesse est vnius ab arbitrio
„ P endêre, in vnumque intueri: & interim
„ V itam periclis non carentem degere
„ D omi asseuerant, ferre sese lanceam.
„ E rrore ducti: nam ter in acie prius
„ A rmata certem, liberos quàm edam semel.
S ed non vtrasq; hæc spectat æquè oratio.
H æc nanq; patria tibi, hic penates patrij,
P ræsidia vitæ grata conuersatio
I nter sodales, contrà inops ego, patria
E xtorris, aspra læsa contumelia,
A coniuge solo aduecta præda barbaro.
N on hic propinquus, mater, aut germanus est,
A d quos malorum afflicta tempestatibus
M e veluti portum recipere in tutum queam.
T antisper igitur impetrare abs te velim,

Dum

D um mihi facultas aliqua, ratioue suppetet
Q ua de marito expetere supplicium queam,
O b quæ patrauit immerenti, & plectere
I lli locatam cum parente filiam,
S is tacita, plena mulier alioqui metus, "
I nfirma, ferrum contueri haud sustinet: "
A t in torum si quispiam peccauerit, "
N ullum cruoris pectus est sitientius. "
CH. *I d fiet. etenim iure pœnas expetis*
M edea. sortem nec dolere te tuam
M iror, Creonta sed video regem gradum
F erre huc, nouorum consiliorum nuncium.
CR. *T e, torua, vultu tetrico, iratam viro*
M edea, monui, regno vt extorris meo
C omitata geminis hinc abires liberis,
V etui morari, quando decreti arbiter
I stius ego sum non reuertar hinc prius
D omum, exulem quàm finibus protrusero.
MED. *H ei pereo, penitus vndecunq; miserrima,*
O mnes rudentes explicant hostes mei:
M ali nec vsquam commodus datur exitus.
A fflicta quamuis pessimè, id quæram tamen,
Q uæ causa regno me exigere cogit Creon?
CR. *T e metuo (quorsum falsa opus prætendere?)*
L etale gnatæ ne exitium struas meæ.
C ausæ timorem suggerunt hunc plurimæ.
S agax es, artes gnara longè pessimas,
G rauiterq; tædis orba fers diuortium,
E t nunc minari fama te refert malum
S ponsoque, sponsæque & noue nuptæ patri.
A t id prius quàm fiat, anteuortere
V olo cauendo. præstat autem odium tuum

Nunc ferre, ſera quàm, peracto facinore,
Hanc lenitatem luere pœnitentia.
MED. Non fama primùm nunc nocet Creon mihi
Miseræ, ſed antè damna non ſemel dedit.
» Quicunque vera præditus prudentia eſt,
» Ne diſciplinis liberos impenſius
» Erudiat æquo, nec ſapere doceat nimis.
» Nam pigra præter quæ ſequuntur ocia,
» Obliquus vrget liuor illos ciuium.
» Apud imperitos ſcita ſi ſophiæ noua
» Promas, ineptum rentur, atque inutilem.
» At ſi putere denuò præcellere
» Hos qui ſophorum authoritatem vendicant,
» Eris moleſtus. idque adeo mihi euenit.
Perita cum ſim, hos vrit inuidentia:
His ocioſa dicor: illis diſplicet
Diuerſa vitæ ratio: nec deſunt quibus
Obeſſe videar mediocri hac ſapientia.
Tu quoque vereris ne quid in te perpetrem.
Non hic mearum, ne time, rerum eſt ſtatus,
Reges vt à me metuere deceat, Creon.
At tu quid in me perpetraſti iniquius?
Natam elocaſti cui tibi lubitum eſt viro:
At ego maritum proſequor odio meum.
Nec temerè opinor iſta geſſiſti neque
Rebus ſecundis inuideo: quin nuptias
Facite, beati viuite: latebras fugæ
Permitte tantùm hic. læſa licet, iniurias
Muſſabo: diſcam cedere melioribus.
CR. Specioſa ſunt hæc, blandaque auribus, tamen
Vereor, repoſtum ne coquas animo malum.
At que adeò, tanto credo quàm pridem minus.

P ræcipitis iræ mulierem, aut etiam virum, "
V ites faciliùs, quàm modestum atque tacitum. "
D esine morandi fando causas nectere. "
A bi: statutum est ita nec ars vlla faciet
I sthic vt habites, me perosa hostiliter.
P er genua quæso, perque desponsam recens. MED.
A h, verba, perdis, neutiquam persuaseris. CR.
E t me repelles, haud reueritus supplicem? MED.
E quidem familiæ non meæ te præfero. CR.
O patria, subijt nunc recordatio tui. MED.
Q ua nil secundum liberos mihi charius. CR.
O amor, hominibus pestis exitiabilis. MED.
P erinde opinor, res vti sese dabit. CR.
Q uis author horum, tu memento Iuppiter. MED.
A bscede inepta, meque curis libera. CR.
C uræ premunt me, nec egeo curis nouis MED.
H inc exigere subitò seruili manu. CR.
N oli obsecro: sed id te sine exorem Creon. MED.
A dhuc molesta mulier eris, vti video. CR.
A bibo, non, hoc vt precibus impetrem, ago. MED.
Q uorsum igitur vrges, nec meo abscedis solo? CR.
V num instruendæ modò fugæ indulge diem: MED.
E t quando curam hanc genitor abiecit, sine
M e comminisci liberis opem vltimam,
M isereseat horum. nam & tibi sunt liberi.
P arens parentis calamitatibus faue.
N am nulla cruciat cura me exilij mei,
S ed liberorum miseriæ me macerant.
H aud impotenti mente sum, & tyrannica: CR.
Q uin sæpe damno mihi meus pudor fuit.
E t nunc apertè mulier erratum meum
P rauideo: verùm vince, quod vis accipe.

P ræmoneo tamen iá, si morantem crastinus
H îcte videbit Phœbus, ac natos tuos,
A ctum est, peristi, fixa stat sententia.
N unc, si necesse est, lucis vnius moram
P ermitto. nam nil interim patraueris
H orum, timore quæ me habent nunc anxium.
CHO. I nfelix mulier, misera, malis
M iseris obnoxia, quó tandem
T euertes? cuius amicitiam,
C uius tectum, aut terram inuenies
P ortum malis?
T raxit ineluctabile fatum
I n mare te Medea malorum.
M alè cuncta cedunt vndecunque quis neget?
S ed ne putetis pessimé hac succedere,
S ponsis adhuc mihi pugna superest cum nouis:
I ngens futurus est labor cum affinibus.
C redis tyranno quisse me palpariter,
N i subfuisset spes lucri, vel spes doli?
S upplex fuissem? contigissem illi manum?
A t ille tanta præditus vecordia est,
V t cum liceret obuiam conatibus,
S i me expulisset, ire, permisit diem
H unc me manere: tres ego hostes qua meos
MED. M actabo, patrem, filiam, meum virum.
S ed tanta leti cum facultas suppetat,
V nde inchoabo, dubia, amicæ, fluctuo:
S ubdámne thalamis, nuptialibus faces?
A n ferro acuto rupta fodiam pectora,
I ngressa furtim tectum vbi torus sternitur?
S ed me moratur vna res: si capta sim
I n tecta scandens? per dolum dum rem gero,

Perempta

P erempta risus exhibebo maleuolis.
A t vsitatam præstat insistere viam,
C uius perita sum, necandi pharmacis.
E sto, perierint: quod recipiet me oppidum?
Q uod erit asylum? fida quæ fidi hospitis
D omus patebit, protegétue perfugam?
N usquam est. manebo paulum, dum stabilia
A licunde nobis præsidia sese offerent.
D olis adoriar, clamque perfungar nece.
S i pellat hinc me sors ineluctabilis,
M ucrone peragam facinus ipsa vel palàm:
L ubens peribo, modò queam illos perdere.
A d culmen imus præcipitis audaciæ.
R egina nobis culta semper vnicè
H ecate triformis, artis adiutrix meæ,
T e iuro, nostra quæ colis penetralia,
N ostro è dolore nemo referet gaudium.
H is luctuosas atq; acerbas nuptias,
A ffinitatem funebrem, & meam fugam
R eddam. eia cunctis vtere simul artibus
M edea, cuncta conuoca consilia. age,
A ggredere facinus. nunc opus constantia,
A nimoque forti. quæ feras, vides. caue
V t ne propines risui nepotibus
T e Sisyphæis, nuptijsq; Iasonis,
T e, patre claro, Soleque proauo editam.
P erita es ipsa, deinde nata fœmina:
I gnaua quibus est mens honesta ad omnia, "
A d turpe superest facinus omne audacia. "
R etrò ad fontes sacra feruntur CH.
F lumina, ius & fas vertuntur.
H ominum plena dolis consilia.

N ec pacta fides dijs sat certa est.
A udiet ex hoc muliebre bene
G enus. accrescet gloria nobis.
N on iam deinceps fama sinistra
T raducet fœmineum sexum.
E x hoc mutabit Musa modos
V atum priscorum, qui cantu
M uliebrem celebrant perfidiam.
A t si cœleste melos cithara
N os docuisset carminis author
P hœbus, paria audisset
P rogenies virum.
S ed multa potest longior ætas
N obis exprobare, virisq;.
A t tu patriam deseruisti
A nimi vecors, vecta gemellos
T rans scopulos ponti, ac peregrinam
H abitas terram, orbata cubilis
T ædis vidui, ac misera hinc exul
E ijciêre ignominiose.
P erijt reuerentia iurisiu-
randi. nullus superest Graijs
P udor, in cœlum sed reuolauit.
T ibi verò nec patria domus est
I nfelix, in quam ceu portum
P erfugias è thalami curis.
S ed regina potentior
O ccupat aulam.

IAS. *N on nunc, sed antè sæpe perspectum est mihi*
» *Q uàm sit malum impotens & immedicabile*
» *I ra aspra, licitum fuerat & terra, & domo*
» *H îc tibi frui, siquidem tulisses molliter*

Poten-

P otentiorum imperia, quæ nunc exulas
O b vana verba, quæ molestiam mihi
M inimè facessunt. perge, vti facis, dicere,
L ongè virorum pessimum esse Iasonem.
A t quæ in tyrannos blaterasti, si exul es
O b hæc recense pro lucro iussam fugam.
E go sæuientium molliebam principum
A nimos feroces, ne exulares: tu tamen
S tulta esse pergis, prodigens conuitia,
D irisque reges deuouens. itaque exulas.
N ec ista amicos me mouent vt deseram.
A dsum, tuisque commodis mulier vaco,
V t ne recedas hinc inops cum liberis,
E gensue rerum. multa secum incommoda "
F erre fuga sueuit. sed nec indignè fero, "
N ec velle possum malè tibi, & si me oderis.

MED.

O pessime undequaque nam imbecillitas
C onuiciari me sinit tantùm mea.
M e adisti, adisti, maximè mortalium
E xose dijsque. mihique, cunctisque hominibus.
N on fortitudo est ista, non fiducia, "
L æsos amicos contueri comminus, "
S ed morbus vnus omnium grauissimus "
A dditus hominibus, impudentia. id tamen "
A bs te probè actum est, quòd adieris: ego vt leuem
A nimum dolore, iurgia in te congerens:
E t tu vicissim sentias molestiam.
E t primùm vt à primis initijs ordiar,
S alutis author tibi fui, vt Graij sciunt,
Q uoscunque tecum vexit Argo Pelias.
F lammam vomentes iussus es tauros iugo
S upponere, & letale sulcis condere

S emen, draconem ſæpe in orbes nexilem,
C ircumuolutum vellus auro fulgidum, &
S opore nunquam feſſa victum lumina
F allere: perempto tibi dedi illo cernere
V itale lumen: prodito patre, & domo,
A pplicui Iolchon te ſecuta, tibi nimis
H ic obſecundans, ac mihi parum prouidens.
P eliam peremi, morte qua nulla grauior,
M anu ſuorum liberorum. ſuſtuli
T ibi metum omnem. tu tot ob beneficia
N os prodidiſti, prædo perfidißime,
N ouas ſecutus nuptias, poſt liberos
D e me creatos. orbus etenim ſi fores,
V eniam dediſſem coniugis cupido nouæ:
D ein peieratis dijs fides fluxa: ac ſatis
S tatuere nequeo, quos putabas tum deos
R egnare, credas nunc quoq;, an potius nouum
I us eſſe, faſq; traditum mortalibus,
V t qui tibi ipſi es conſcius periurij.
O tacta ſæpe dextera, ô ſæpe genua
F ruſtra prehenſa tibi manu infidißima,
V t ſpes fefellit: age, velut amicum alloquar,
S perantis inſtar aliquod abs te commodum.
E t enim rogando detegam ſcelus tuum.
Q uò nunc reuertar? ſpreta quò me conferam?
A n ad penates patrios, ac patriam,
Q uam, te ſecuta, prodidi? an potius petam
P eliæ miſellas filias, quæ me hoſpitem
T ractent benignè patris ob necem ſui?
S ic eſt, amicos perdidi domeſticos:
Q uos non decebat afficere me iniuria,
T e propter, hoſtes vniuerſos reddidi.

E rgo

Ergo beatam inter Pelasgidas nurus
Me reddidisti pro his beneficiis, virum
Sum singularem nacta, fidúmque misera.
Si profuga cogor hoc solo egredier, inops,
Deserta amicis, sola, solis liberis
Comitata, pulchrum elogium erit sponso nouo
Mendica proles, exulans cum coniuge,
Cui debet, aura quòd fruitur. O Iupiter
" Adulterini indicia cur certa hominibus
" Auri dedisti, sed virûm in corpore nota
" Impressa nulla est, vnde noscantur mali?
CH. Grauis ira res est, & malum insatiabile
Amici, amicis conserunt cum iurgia.
IAS. Me, vt video, oportet eloquendi esse haud rudem:
Verùm gubernatoris instar callidi
Effugere summa linteorum margine
Loquacitatem, mulier, istam futilem.
Ego, beneficium quando nimium exaggeras,
Venerem salutis autumo authorem meæ,
Ducémque cursus, ne deûm aut hominum alteri
Debere ob illa sentio me gratiam.
Ingenij acumen acre suppetit tibi: at
Orationis arrogans iactantia est,
Ea cum recens, quæ coacta feceras
Amore, duris nos vt è laboribus
Eruere posses. illa tamen examine
Librare nolo exactiore. sicubi
Profueris, agnosco libens beneficium.
At, vt docebo te, incolumitate ex mea
Plus quàm dedisti, ad te redundat commodi:
Primum, Pelasgam, patria pro barbara,
Terram colis, vbi lex & æquitas vigent,

N ec iura cedunt gratia vel viribus.
O mnesque doctam te esse Graij intelligunt:
F amáque flores finibus si in vltimis
O rbis habitares, mentio haud fieret tui.
M ihi nec aurum sit domi aggestum, neque
O rphea canendo suauitas quæ vicerit,
S plendore si non sortis hæc decoret fauor.
H æc dicta nostris sint super laboribus,
C ontentionem quando ad hanc me prouocas:
A t quæ exprobrasti regijs de nuptijs,
P rimùm, reperies hic sapere me, dein virum
E t temperantem & tibi, meisque liberis
F idelem amicum. sed quiesce tu interim.
V t me Corinthon ex Iolcho contuli,
C umulo malorum inexplicabili obrutus,
Q uid comminisci commodum potui magis,
Q uàm si puellam regiam exul ducerem?
N on (quòd tibi ægre est) quòd torum odissem tuũ,
S ponsæque amore saucius forem nouæ,
N ec numero vt vlli liberum contenderem.
S at libererum est: de sobole nil conqueror.
S ed, quod putandum plurimi est, vt splendidè
A euum exigamus, neue penuria premat,
Q uippe indigentes qui fugere procul sciam
C unctos amicos: vtque familiæ meæ
P ro dignitate, liberos educerem,
E x teque natis gignerem fratres, pares
Q uos simul honorum per gradus producerem,
M eamque postquam constabilijssem domum,
F elix vt essem liberis sanè tibi
H aud est opus alijs. mihi verò vtile est
C onsulere natis per futura pignora.

Num

Num cogitasse videor absurdè? torus
Modò ne angat animum? haud istud ipsa dixeris.
At eò mulierum creuit impotentia: "
Si coniugalis salua sit fides tori, "
Tum cuncta rectè creduis succedere. "
Sin hac sinistrè parte quidquam, euenerit, "
Quæ chara fuerant, sunt statim inimicissima. "
At quàm fuisset procreasse liberos "
Aliunde melius, nec fuisse fœminas? "
Exempta quantis vita foret hominum malis? "
Hæc pulchre Iason perpolita oratio est, CH.
At mihi videre (inuita quamuis, proloquar)
Egisse iniquè, coniugem cum proderes.
Quàm nostra vulgo dissidet sententia: MED.
Orationis qui probus erit artifex, "
Factisque iniquis, hunc reor grauissima "
Pœna esse dignum. nam quæ iniqua comere "
Se gloriatur lingua, non maleficio "
Ullo abstinebit, ac vacua sapientiæ est. "
Igitur omitte splendidis coloribus
Fucare verum, & eloquendi viribus
Verbo quidem vno te subitò confecero.
Siquidem fuisses vir bonus, te oportuit
Non hæc amicis clam peregisse: at prius
Me persuasa nuptias facere nouas. IAS.
Quin paruisses mihi suadenti probè,
Siquidem indicassem nuptias, quæ nec modò
Tumidi minuere pectoris bilem potes.
Non hæc mouebat causa te, sed barbaras MED.
Tædes senectam adusque, fore putaueras
Parùm decoras. IAS. Tibi velim id persuadeas,
Non me secutum regijs his nuptijs

Cupidinem vxoris,sed,vti dixi prius,
Tuæ saluti consulebam,ac liberis
Meis,vti de stirpe fratres regia
Domui futuros præsidia progignerem.
MED. Ne mihi dolori iuncta sit felicitas,
Opesq́;,quæ cor triste curis vlcerent.
IAS. Hæc vota vertes,tibiq́; melius consules
Precando,ne quod vtile est,triste id putes:
Nec cum secundæ res erunt,te esse miseram.
MED. Illude.perfugium tibi inuentum est.ego
Deserta cogor his profugere finibus.
IAS. Tibi author ipsa es,ne alteri id des crimini.
MED. Quî nam?nouis quòd prodidi te nuptijs?
IAS. Diris tyrannos execrandis deuouens.
Et execratur vestra me inuicem domus.
MED. Quot his supersunt plura,quæ haud redarguo?
IAS. At siqua poscis præsidia tuæ fugæ,
Natis ue,nostris ex opibus accipere,age
Profer,parato liberali dextera
Donare,nostros tesseras ad hospites
Dare,vt exulantem recipiant humaniter.
Hæc si recuses mulier,haud rectè sapis.
Iram remitte:consulas tibi melius.
MED. Tuis nec vti volumus hospitibus,neq;
Accipere quicquam,nec dederis aliquid mihi.
" Nam quæ mali dant dona,prosunt nemini.
At ego deorum sancta testor numina,
IAS. Natis paratum cuncta me dare,tibiq;.
Sed tu recusas optima,& ferocia
Fugas amicos ac malo id quidem tuo.
MED. I,sponsam amatam vise.nimium demoror
Ab eius oculis te procul.agite,nuptias

Facite.

F acite.fauentes fortè si respexerint
N os dij, pigebit apparasse nuptias.
S i iusto amores acrius
H umana corda vulnerent,
V irtus faceßit, deperit
F ama decus. sed si Cypris
G radu modesto venerit,
N emo deorum est gratior.
R egina Cypris, aureo
E x arcu ineuitabilem
I n me sagittam haud torseris,
A moris vnctam nectare.
M i grata temperantia,
M unus deûm pulcherrimum.
I nfrenis iracundia,
R ixosáque æmulatio,
M entem mihi ne saucient
V lla dolentem pellice,
O' sancta Cypris, quæ toros
A mas carentes litibus:
P arata promptè expendere
L ecti iugalis crimina.
O' patria, ô ædes meæ,
N unquam exul, & consilij inops
A euum molestè transigam,
C onfecta miseris luctibus.
O' fata, fata tollite
E x hoc prius me lumine.
I nter molesta cuncta nil
M olestius cognouimus,
P elli solo quàm patrio.
N ec id relatu didicimus.

A lterius: haud te ciuitas
M iseratur, aut æqualium
Q uisquam grauissimis malis
» P ressam. malè pereat miser,
» M iserabilisque nemini,
» Q ui, cum licet, nullo colit
» O fficio amicos: nec aperit
» S yncera claustra pectoris.
M ihi quidem amicus nunquam erit.

ÆG. M edea salue. hoc pulchrius proœmium
N emo habet, amicos quo salutarit suos.

MED. S alue propago prouidi Pandionis
A egeu. vnde in istud contulisti te solum?

ÆG. P hœbi vetustum deserens oraculum.

MED. C ur vmbilicum faticanum adisti soli?

ÆG. P rolis cupido consulere adegit deum.

ME E t sobolis orbus, per deos, æuum exigis?

ÆG. O rbus, voluntas quando sic tulit deûm.

MED. C œlébs ne, vinctus an iugali copula?

ÆG. H aud nuptialis fuimus expertes tori.

MED. Q uid tandem Apollo rettulit de liberis?

ÆG. C armen facultatem supra humani ingeni.

MED. R esponsa nobis nosse num fas est dei?

ÆG. F as est. peritæ nanque mentis indiget.

MED. Q uid ergo dixit? scire si fas est, refer.

ÆG. V tri eminentem soluere vetuit pedem.

MED. N empe antè quã facias quid, aut quẽ adeas locũ.

ÆG. P rius paternam quàm adiero rursus domum.

MED. T u cuius ergô ad hancce tellurem venis?

ÆG. P ittheus tyrannus quispiam est Trœzenius.

MED. P elopis, vt aiunt, filius sanctissimus.

ÆG. C ommunicare oraculum cum illo volo.

S anè

S *ane peritus talium & gnarus vir est.* MEE.
M *ihique amicos inter acceptißimus.* ÆG.
S *it auspicatum quicquid animo destinas.* MED.
C *ur corpus, oculúsque ita tuus contabuit?* ÆG.
A *egeu, maritus peßimus hominum est meus.* MED.
Q *uid ais? apertè profer ægritudinem.* ÆG.
I *mmeritam Iason afficit me iniuria.* MED.
Q *ui'nam? profare quicquid est, apertius.* ÆG.
H *abet supra me coniugem domus heram.* MED.
N *empe ausus istud facinus est fœdißimum?* ÆG.
S *ic est. priores nunc amicos despicit.* MED.
A *more captus, an torum exosus tuum?* ÆG.
I *ngenti amore, nec suis fidus manet.* MED.
V *aleat, malitia si modò est qua prædicas.* ÆG.
A *ffinitatem concupiuit regiam.* MED.
Q *uis coniugem illi dederit, hoc edissere.* ÆG.
I *s, qui Corinthi sceptra moderatur Creon.* MED.
V *eniam meretur, mulier, iste tuus dolor.* ÆG.
A *d hæc & exul hoc misera pellor solo.* MED.
A *quo? recens hoc denuò narras malum.* ÆG.
R *egno exulare me Creon isto iubet.* MED.
S *init hoc Iason? nec equidem hoc facinus probo.* ÆG.
V *erbo repugnat, exigi re non vetat.* MED.
S *ed te per istud oro mentum, per tua*
T *e genua supplex, supplices tendo manus,*
M *iserere miserere mulieris miserrimæ:*
N *ec orbam amicis, exulémque despice.*
R *egno domóque contubernalem excipe.*
S *ic efficacem sortiantur exitum*
Q *uæ à diis petisti liberis super, ipseque*
M *oriare felix. comminisci haud alteram*
Q *ualis reperta est spontè, potuisses viam.*

Dehinc faxo ne sis sterilis, & sobole domum
Fundabo vestram: tale noui pharmacum.

AEG. Permulta sunt cur facere tibi gratum hic velim.
Primùm deorum, liberûm dein gratia
Quos polliceris. muneri nanque huic ego
Inefficax sum totus. ita profectò habet.
Tu si Cecropium adueneris solum, hospitem
Reciperè nitar, cultor vt iusti vnicè.
Præmoneo tantùm id te mulier, ex hoc solo haud
Te duco: verùm spontè si perueneris
Nostras ad ædes, tuta mecum manseris.
Nec vim time. te neutiquam dimisero.
Quin effer ipsâ spõtè gressum hinc. nam id velim.
Me criminandi ne sit hospitibus locus.

MED. Id fiet: at si dederis, ita fore hæc, fidem,
Votis abundè satis erit factum meis.

AEG. Mihi ne parum credis quid hic est scrupuli?

MED. Credo: sed odit me domus Peliæ, & Creon:
Nec me vt reuellant hi tuo fines solo,
Iuratus, ac vinctus sacramento mihi.
Verbis ligatus, testibúsque diis, meus
Fies amicus, nec fidem præconibus
Qui me reposcent, facilè habebis. nanque ego
Infirma sum: illis regna, vires, oppida
Largè supersunt, ac opes tyrannicæ.

AEG. Probè elocuta es, mulier, atque prouidè.
Et quando visum est sic tibi, non abnuo,
Aduersus hostes hunc tuos prætendere
Potero colorem: tutiúsque istud reor.
Præsidia muni, verbáque ac deos prai.

MED. Iura solum terræ, patrémque mei patris
Solem, deorúmque vniuersum adiice genus.

Quid

Quid præbiturum, vel negaturum? refer, AEG.
Quòd non repelles exulem regno tuo: MED.
Nec si meorum quispiam velit hostium
Educere, haud id viuus & volens sines.
Tellurem & almum deiero Solis iubar. AEG.
Deósque cunctos, firma fore quæ postulas.
Sat est. quid autem pœna erit, si peieres? MED.
Quæ peierantes pœna consequi solet. AEG.
Auibus secundis perge, cuncta rectè habent. MED.
Ego te reuisam protinus, vbi fecero
Quæ destinaui, & quæ volebam, vbi assequar.
At te pacifer hinc Mercurius CH.
Incolumem ad tua tecta reducat.
Quæque agitas animo, perficere
Det tibi: nam generosus
Mihi vir visus es, Aegeu.
O' Iuppiter, Iouisque fas, faxque aurea MED.
Phœbi, trophæum nunc feram illustrißimum.
Nunc rectà ad ipsam tendimus victoriam.
Spes expetendi de hoste supplicij datur.
Nam quà pericli superat vel plurimum,
Portus repertus natus est Pandionis.
Posthac rudentem principem ligabimus,
Cursum tenentes rectà ad vrbem Palladis.
Nunc cuncta prodam, mente quæ celaueram.
Ac dicta crede seriò, quæ proloquar.
Mittam è ministris quempiam, qui Iasonem
Accersat ad me. pòst vbi peruenerit,
Oratione blandiore colloquar.
Rectè videri nuptias & ordine
Factas, quibus me benè merentem prodidit,
Nec parua secum ferre dicam commoda:

P etámq; natis hic licere viuere:
N on quòd relinqui liberos velim meos,
E t hostium hic exponier ludibrio:
S ed vt puellam regiam perimam dolo.
N am dona sponsæ quæ ferant, natis dabo,
S ubtile peplum, cum corona nexili
E x auro, vt isthoc munere redimant fugam.
Q uòd si recepta dona corpus tetigerint,
P eribit ipsa, & quisquis admorit manum:
S ic imbuentur efficaci pharmaco.
A tq; hic loquendi de his mihi statuam modum.
S ed corda mœror obruit, cum cogito
Q uantum supersit perpetrandum dehinc scelus.
M actabo natos: nec manu quisquam mea
H os liberabit. pòst vbi turbauero
P enitus Iasonis domum, vertam solum
P rofuga, peremptis liberis charissimis,
C æde inquinata dexteram nefaria.
N on est ferendum, fœmina charissima,
R isus vt hosti materia sim. sic eat.
Q uid enim relictum est cur iuuet dehinc viuere?
N am nec patria, nec mihi domus, nec miseriæ
P erfugia restant vlla. tunc insanij,
P atrios penates cum reliqui, credula
H omini Pelasgo, qui fauente numine
P œnas rependet. nam nec ex me liberos
V iuos videbit dehinc, nec è sponsa noua
G ignet: venenis sed mala peribit malis.
M e nemo posthac insimulet ignauiæ,
A ut imbecillem desidemúe censeat.
Q uin contrà amicis beneuolam, hostibus grauem.
N am quisquis istis præditus erit moribus

Aeuum

A euum perenni laude clarum transfiget.
A rcana nobis quando credis pectoris, CH.
P rodesse cupio tibi, ac tueri publicum
M ortalium ius, fásque. quare suadeo
N e tam nefando scelere contamines.
H æc fixa perstant. ac tibi ignosci potest MED.
I sthæc loquenti, quæ pari haud premeris malo.
M actare sobolem mulier audebis tuam? CH.
I d nempe coniux maximè indignè feret. MED.
E t tu miseriis maximis cumulaberis. CH.
S ic eat. inanis omnis est oratio, MED.
A b instituto quæ refrenet. verùm age,
O pera fideli semper vtimur tua
A d cuncta, tectam quæ fidem desiderant.
A dduc maritum. at ne reuela regibus.
C onsilia nostra, si sapis, & es fœmina,
C ecropidæ, quondam felices, CH.
E t sancta deûm soboles,
A rua inuicta ac sacra colentes,
A urea quos sapientia pascit,
L ucida puræ per spacia æthræ
T raducentes molliter æuum.
V bi castas quondam Pieridas
F ama nouem peperisse
N arrat flauam Harmonien,
V bi pulchriflui flumina propter
C ephisi Venerem aiunt fessam
M ollibus exhalando flabris,
E t blandum spirantibus auris
C ampos afflauisse beatos,
D um nectit purpuream roseo ac
S uaueolenti è flore coronam

A mbrosiæ comæ.
I n quam, vt referunt, comites sophiæ
M isit amores, omnigenæ eßent
V t virtutis opitulatores
Q ui nam sacrorum fluuiorum
V rbs, & cunctis hospita tellus
T e venientem accipiet, sobolis
E xecranda cæde cruentam?
Q uin expende hic inter amicos
Q uantum aggrediare nefas. animum
R efer ad tristia funera prolis.
N e, per genua oramus pariter
C uncta, ne progeniem perimas.
V nde hæc cruda audacia cordi?
V nde hæc cæca temeritas? natis
N empe inferre manum pote proprijs?
Q ui nam immunes fletibus oculos
I nnatorum funere habebis?
C um procumbet soboles supplex
I nter cædem, miseranda animi
S anguine poteris tingere dextram.

IAS. *A duenio iußus. quamlibet succenseas,*
H ic tibi deesse nolui. sed expedi
E cquid requiras modò nouæ ex nobis rei.

MED. *I ason, oro, quicquid in te dixerim,*
I gnosce. nostra si quid iracundia
A sperius egit, te remittere id decet
B eneficiorum memoriæ communium.
N anque ipsa mecum sola dum ratiocinor,
M e me reprendi, misera, cur insanio?
I nfensa cur sum recta consulentibus?
H ostis tyrannis sum, viroq;, qui facit

Quod

Quod vtilissimum est mihi, sociam tori
Dum rege natam ducit, ac natis meis
Fratres creabit. non furoris impetum
Frenare par est? quid fero, cum præbeant
Dij cuncta abundè? non mihi sunt liberi?
Orbos amicis video nos, & exules.
Hac mente voluens, quanta vis insaniæ
Me tenuit, iramq; immerentem intelligo.
Quin laudo nunc te, prouidumq; iudico,
Qui tam potentem affinitatem adiũxeris.
Ego stulta certè, consilî quæ particeps
Istius esse, quæ ministra debui
Adstare lecto coniugis, nouæ atq; ei
Gratum quod esset, facere. verùm nos sumus
Non dico pestis quanta, certè fœminæ. æ
Sed te malorum non decet fieri æmulum:
Et stulta stultis dicta dictis reddere.
Insaniebam, fateor, antè: cedo nunc.
Consultius deliberaui. ô liberi,
O liberi, huc accedite, exite huc, domo
Prodite, complectamini, alloquamini
Cum matre patrem: pristinum deponite
Odium in amicos cum parente pristinos.
Iam fœdus ictum est: ira cessit: dexteram
Prehendite. hei mihi, subit animum mali
Memoria tecti. O liberi, an superstites
Exporrigetis dexteras charas diu?
Hei misera, lacrymis nuper obsita & metu,
Odium paternum tempus vbi iam leniit,
Rigare fletu cogor ora denuò.
Et nostra liquidis ora fletibus madent, CHO.
Præsente maius ne quod accidat nefas.

IAS. *H ac laudo mulier. illa nec grauiter fero.*
» *P ar eſt profectò, fœmina vti ſuccenſeat*
» *N ouas marito contrahenti nuptias.*
A t ſaniora conſilia tuus animus
A dmiſit. ipſáq; admonente tempore
F ideliorem percipis ſententiam:
Q uod eſſe munus fœminæ arbitror probæ.
N ec oſcitanter, filij chariſſimi,
V eſtræ ſalutis inita ratio eſt à patre,
S iquidem fauentes habeat inceptis deos.
N am ſpero terræ vos adhuc Corinthiæ
O lim futuros principes cum fratribus.
S ed creſcite modò: cætera expediet pater,
D iuumq; quiſquis nos benignus aſpicit.
V tinam ex ephebis exeuntes vos probè
V ideam inſtitutos, ſuperioresq; hoſtibus.
S ed cur tenellas vda lacrymis genas
M œres, retrorſum flexa vultus candidos?
N ec hæc libenter auribus verba imbibis?
MED. *N il. liberorum memoria animum perculit.*
IAS. *B ono animo es. iſtis ego probè proſpexero.*
MED. *F iet, tibi parebo. verùm fœmina*
» *S um. natus autem ſexus hic ad lacrymas.*
IAS. *C ur tantopere verò ingemiſcis pignora?*
MED. *E a nempe peperi. cum precarer proſperè*
H is, me ſubibat tacita commiſeratio,
A n certa ſint hæc vota. Sed qua gratia
H uc te vocaui, ex parte dictum: cætera
E go in memoriam ſuggeram. Cum regibus
V iſum ſit iſto me relegare è ſolo,
I d eſſe video commodiſſimum mihi,
P rincipibus vt ne ſim impedimento, & tibi,

Hic

H ic commorando: quippe cum infensa videar
A ulæ, exulatum propero, verùm liberi
V t educari patria possint manu,
R oga Creontem ne iubeat esse exules.
C ertum experiri, at nescio an persuasero. IAS.
A t tu iubeto sponsa genitorem vt roget, MED.
H inc exulatum ne releges liberos.
F iet, & opinor impetraturam, nisi IAS.
À cæterarum discrepabit moribus.
E t ego laboris huius adiutrix ero. MED.
N am dona mittam, pulchrius quibus nihil
N unc inter homines est, sat id scio, peplum
T enue ferentes filios, & aureum
O rbem coronæ. Sed ministrorum illico
A liquem necesse est ferre mūdum hunc muliebrē
F elicitate non fruetur simplice,
S ed mille sanè commodis cumulabitur,
T e nacta thalamo coniugem, virum optimum,
A depta cultus quos patris mei pater
P hœbus, ferendos posteris dedit suis.
H æc capite manibus dona nuptialia
N ati, ac beatæ ferte sponsæ regiæ.
N on respuenda capiet vtiq; munera.
C ur ipsa tete stulta spolias his? putas IAS.
V llis egere regiam peplis domum,
A uróue? serua, ne dederis hæc. sat scio,
A licuius esse si putabit me preci,
A uro maritum sponsa longè præferet.
O mitte, flecti muneribus aiunt deos. MED.
" O ratione qualibet potentius
" A pud homines aurum est. fouet felicior
I llam aura sortis. cuncta fortunat deus.

I lli puella regnat, ego fugam haud modò
A uro, sed anima liberûm redimam lubens.
A t vos propinquas filij ingreßi domos,
N ouam parentis coniugem, dominam meam,
O rate, deprecamini ne vertere
S olum necesse sit, offerentes in manum
H æc dona. multum nanque nostra id interest,
I llius isthæc munera accipi manu.
I te, & peracta re probè ex sententia,
M atri referte nuncium qualem cupit.

CHO. N ulla dehinc superest spes pueros,
V icturos: ad cædem properant.
S ponsa coronam fuluam accipiet.
M isera accipiet miserum exitium,
F lauæque comæ dirum ornatum
A cceptum, capiti imponet.
G ratia pepli, & nitor ambrosius
A uro tempora cingere coget.
S ponsa ornabitur Orco.
T ales cadet in laqueos,
M isero & fato defungetur.
N ec mortis patet exitus vsquam.
T u verò ô miser, ô infelix
S ponse, affinis dum vis regum
E sse, calamitatem imprudens
A ccersis natis, ac sponsæ
M iserum exitium. O' miseranda parens
P uerorum, tua lugeo fata,
Q uæ thalamos geniales propter,
D ulcia priues pignora vita,
Q uos tibi vir linquens iniustè
N upta thalamo alterius fruitur.

N atis

N atis remissum est, ô hera, exilium tuis. PÆD.
R egina munus in manum accepit lubens.
T ranquilla pueris cuncta sunt illinc tuis.
H ei. PAED. Quid gemiscis, cuncta cum feliciter MED.
C edant? quid ora vertis illuc candida?
M eum nec audis mente læta nuntium?
Ae, æ. MED.
H æc cum relatis nunciis haud congruunt. PÆD.
V æ denuò, væ. PAED. Num fefellit opinio MED.
M ea me, malúmque nuncium inuitus fero?
Q uæ nunciata, nuntiata. haud culpo te. MED.
D eiecta vultus ergo quid fletu mades? PÆD.
H uc multa cogunt ô senex, nanque & dei MED.
H uc impulere, & stultitia simul mea.
A nimo bono es, per liberos potentiæ PÆD.
A dhuc prioris magna superest portio.
A lios quidem prius misera deducam ego. MED.
N on sola natis segregaris. calamitas PÆD.
M odicè ferenda est tibi, genita cum sis homo. "
I d fiet. at tu protinus in ædes abi, MED.
P uerísque solitum præpara diarium.
I am parta vobis ciuitas, ô filij,
F ilij, domúsque, quam colatis me sine,
O rbi parente sempiternùm. at exulem
M e capiet alia terra, fructus antè quàm
C apiam expetitos, quàm beatos videro,
L ectos prius quàm, nuptialésque thalamos,
S ponsásque vobis præparem, ac tollam facem.
O' iam sinistram contumaciam meam.
F rustra educaui filij vos, pertuli
F rustra labores, anxia incassum fui,
F rustra dolores passa sum puerperi.

O' spes inanes sæpe de vobis meas,
F ore vos senectæ præsidia nostræ, & manu
V estra sepulcro mortuam me contegi,
Q uæ prima fermè vota sunt mortalibus.
E xtincta nunc est dulcis expectatio.
N am mœsta, vobis orba vitam transigam,
E t luctuosa: nec deinceps cernere
V obis parentem suauibus oculis licet,
A d institutum transeuntibus nouum.
E heu quid in me respicitis, ô filij,
R isu renidentes mihi nouissimo?
H ei misera, quid agam? mulieres, mihi deficit
C or, intuendo blanda lumina liberûm.
N equeo, priora consilia valeant, solum
M ecum relinquent. quid? dolore dum patrem
A fficio, duplo grauius accersam malum
M ibi ipsa? minimè. consilia valeant. mihi
Q uid contigit cur torpeam? ludibrio
M e patiar esse meis inultis hostibus?
A udenda sunt hæc. Sed meæ est ignauiæ
H oc crimen: animo molliora suggero
V erba. introite. siquis est cui non licet
H is interesse sacris, ipse viderit.
M eam profectò dexteram non polluam.
A h facinus anime ne istud admittas caue.
I psos omitte, misera parce liberis.
F ugæ leuamen exulantes vnà erunt
N ostræ. Per atræ noctis vltores deos
N on sic abibit, vt meorum ego hostium
N atos relinquam obnoxios libidini.
V itare mortem non queunt. quò nos trahit
F atum, sequamur, sortiantur terminum

H inc

H inc lucis, vnde ceperint primordium.
P eracta sunt hæc, fixa stat sententia.
H anc nemo reddet irritam. iam vertice
H æret corona: sponsa peplis regia
P erit inuoluta: sat scio, ingrediar iter
M iserrimum iam, miserius etiam meos
M issura natos per iter, alloqui lubet.
D ate, date matri dexteram, amplectamini
N ati parentem. O mihi manus charissima, ò
C harissimum os. O forma, gratáque facies.
F elicitatem, sed ibi, vobis comprecor.
N am quicquid hic supererat, abstulit pater.
O molle corpus, gratáque amplexatio,
B landúmque spirans suauis oris halitus.
A bite, abite, contueri non queo
V os iam. malorum cedo magnitudini,
V ideóque quantum perpetrabitur nephas.
S ed pessimorum facinorum genitor furor "
R atione maior me retrorsum distrahit.
M ecum sæpe exactius CH.
S um conata expendere, ac
S ubtili librare examine,
N um deceat disquirere fœminas
D e rebus subtilibus anxiè.
N ec nobis Musarum aliena "
S unt commercia. Sunt sapientiæ "
C orda capacia, non tamen omnibus: "
S ed rara inter copia fœminas "
I ndulget studiis sapientiæ. "
I llud verò ausim contendere, "
H is cum longè actum felicius, "
Q uibus æuum penitus transigere "

„ C ontigit orbis ſobolis,
„ Q uàm quibus eſt numeroſa propogo
„ S orte data:orbi quòd inexperti
„ I gnorent, an dulce, an amarum
„ S it genuiſſe: anxietatibus
„ V acui innumeris viuant. ſoboles
„ Q ueis numeroſa eſt, anxia curis
„ D egunt miſeræ tempora vitæ.
„ P rimùm vt honeſtè educent, vitæ
„ que neceſſaria ſubſidia parent.
„ D einde accedit ad alias curas
„ I llud, ſint ne futuri (incertum)
„ M alè compoſitis moribus, an boni.
„ I d quoq; poſtremum mortalium
„ N ulli non graue proloquar, etſi
„ C ætera vitæ commoda ſuppetant,
„ E t pubentes iam perueniat
„ C orpus ad annos, moribus optimis
„ E xculto ingenio, dea inutilis
„ T um ſi illa incumbet Mors, dulces
„ A c emittat ſub tartaro liberos:
„ Q uî fuit vtile, pignora propter
„ H unc adiectum à diis, mortalibus
„ I ntolerandum luctus cumulum?

MED. I amdudum, amicæ, operior exitum rei,
F ortuna quò ſe vertat illic, præſtolans.
A tqui è miniſtris cerno quendam Iaſonis
G reſſus ferentem ad nos anhelo ſpiritu.
M ali videtur fore recentis nuncius.

NVNC. O' perpetratrix facinoris nefarij
M edea, fuge, fuge, claſſe ſeu cita licet,
S eu vecta curru corripe celerem fugam.

Q uæ

Q uæ digna causa cogit ad properam fugam? MED.
R egia puella modò perijt, atq; genitor NVNC.
C reon, venenis illiti pariter iuis.
G ratum attulisti nuncium. deinceps meos MED.
I nter beneuolos, ac amantes nostri eris.
Q uid? mente sana mulier es? an desipis? NVNC.
D omum tyranni funditus cum verteris,
A udire gaudes, nec facinus istud paues?
N on deest ad ista quod queam rependere. MED.
S ed ne grauere tantulum nobis moræ
D are, pereundi donec explices modum.
N am morte functos si sciam miserrima,
C umulabis animum gaudio duplice meum.
V t gemina proles cum patre aduenit tua, NVNC.
E t coniugalis attigit limen domus,
F amuli, dolori quibus erat tuus dolor,
G audemus, aures omnium, citò peruolat
R umor, maritum teq; pacto fœdere
C onsopiysse pristinam discordiam.
H ic tangere manus, ille flauum verticem
M ulcere pueris. ipse quoq; præ gaudio
P ueros gynæceum vsq; lætus prosequor.
A t hera colenda quæ tui nobis loco
S uccessit, antequam puerulos viderat,
V ultu renidenti intuens Iasonem
H ærebat: at pòst mœsta tristis lumina
A bscondit ora retrò flectens candida
Q uippe puerorum grauiter aduentum ferens.
S ed leniebat molliter puellulæ
I ras Iason, differendo talibus:
A duersum amicos ne fueris aspera: animum
C ompone: rursus flecte vultus, ac puta

H os esse amicos, quos maritus diligit.
E t dona suscipe, & patrem exora tuum,
H inc ne releget pignora, meam in gratiam.
A t illa mundum vt vidit, haud viro amplius
N egare quicquam sustinuit. ac antequam
T ectis abeßent genitor & nati procul,
O rnata peplis ipsa versicoloribus.
M ollem corona pressit aurea comam,
S ese nitentis ante specli splendidum
A equor refingens: ac renidens suauiter,
S pectabat vmbram corporis inanimem sui,
D ein sede subleuans é regia,
P er tecta graditur læta donis, molliter
E burna terræ collocans vestigia,
E t colla fixo sæpe spectans lumine.
A t triste post hæc incidit spectaculum.
C olore mutato subitus iterum tremor
O bliqua membra vexat: ac ægrè throno
P ræoccupato potuit efficere ne humi
P rolapsa rueret. tum pedißequa quædam anus
I ram esse Panos, aut deûm cuiuspiam
R ata, eiulauit lugubre. antè candidis
N am tincta spumis ora vidit, & oculis
C ircumrotari pupullas, & sanguinis
I nane corpus. eiulatum flebilem
D ein exicipit ploratus. alia ipsum ad patrem
F estinat, alia calamitatem coniugis
N ouum ad maritum currit vt recenseat.
T ota in tumultus versa varios regia
S trepebat. & iam cursor accelerans gradum
L assus citatum, ad terminum peruenerat.
H æc muta, clauso quæ iacebat lumine,

S uspiria

S uſpiria trahens grauiter, expergiſcitur.
M iſera gerebat cum duplice bellum malo
N am quæ premebat verticem auro tortili
C orona, mirum, flammeam ſcaturiginem
V oracis ignis euomebat. at pepli
T enues, tuorum liberorum munera,
N iueum exedebant corpus, & miſeræ cutem.
P orrò illa ſurgens è throno, comam igneam
R otat, huc & illuc vſta iactans tempora,
Q uærens coronam excutere: at inſolubilis
A urum tenebat nexus: & quotis comam
Q uatiebat, ignis ſæuiebat acrius
D uplo. mali tum victa magnitudine
C ecidit, parenti cognitu tantùm ſuo
F acilis: nec oculis forma conſtabat ſua,
D ecor nec oris, vertice è ſummo cruor
S tillabat igne mixtus. auulſa oſſibus
C aro, venenis per genas tacitis fluit,
C eu tæda lentis læſa ſudat lacrymis.
R es dira viſu, terror omnes occupat,
T angere cadauer nemo vt auſit. ſcilicet
M agiſtra ſors aduerſa nos erudierat.
I gnarus autem genitor infœlix mali,
V t tecta primùm contigit, cadaueri
I nfuſus ingemuit, & vlnis comprimens,
A tque oſculatus, ſoluit ora talibus:
O' nata miſera, quis deorum perdidit
S ic morte fœda te? quis orbauit ſenem
C apulo propinquum, triſtéque ſilicernium?
V tinam liceret nata tecum commori:
V t lacrymis & luctibus fecit modum,
S enile corpus alleuare dum cupit,

P eplis adhæsit tenuibus, uti laureis
R amis adhæret hedera, tum certaminis
H orrenda facies oritur: ille tollere
G enua experitur, illa contrà nititur.
S in vim parabat, viua vellens viscera
N udabat ossa, deinde sensim languit.
F ugiente vita spiritum tandem miser
E fflauit, impar inualescenti malo.
I am iuncta genitor natáq; cadauera iacent,
D ignum profectò lacrymis spectaculum.
D e te quid opus oratione? senties
P œnæ expetitæ iam vicissitudinem.
» H aud primitus nunc esse res mortalium
» V mbras fugaces credo, nec dubitauerim
» H os qui videntur sapere, verborum aucupes
» H os curiosos, asseuerare omnium
» I ure esse habendos optimo stultissimos.
» C ertè beatus nullus est mortalium.
» V t affluunt res, ille fortunatior
» I llo putetur, haud beatus sit tamen.

CHO. I ure, vt videtur, plurimum hodie congeret
D eus malorum in Iasonem infortunij
T ui misertum est ô Creontis filia
M isella, thalamis quæ procul ab Iasonis
A d tecta Ditis functa fato duceris.

MED. C ertum est, amicæ fœminæ, celerrimè
N atis peremptis hoc solo discedere.
N ec ociose desidendo dexteræ
I nfestiori dare necandos filios.
M ore necesse est liberos penitus meos,
Q uando id necesse est, nos trucidemus vtiq;,
Q ui progenuimus. verùm age anime, accingere.

Ecquid

E equid moramur dira patrare scelera,
E t quæ necesse est perpetrare? age ô manus
M ea misera ensem cape, cape, ac ad carceres
P rogredere vitæ tristis, ac ne defice,
N ec subeat animum liberorum memoria
Q uos edidisti, ô chara, & obliuiscere
F uisse natos breuiculum hunc diem tuos.
P òst deinde luge. nam tametsi occideris,
C hari fuerunt: mulier autem misera ego.
O' terra, lucidumque CHO.
P hœbi iubar, videte,
A spicite pestilentem
H anc fœminam, & cruentam,
M anum trucem priusquam
I n liberos verterit:
Q ui de tua stirpe aurea
D ucunt originem.
Q uam metuo, deûm
N e imbuat hominum sanguis dextram:
A t tu cœligenæ moderator
L ucis, cohibe, reprime, furiam
P elle cruentam & miseram tectis
E' feralibus. incassum labor
D eperit ob natos susceptus.
P ignora frustra chara genueras.
O' Symplegadum inhospita saxa,
Q uæ deseruisti, angustas fauces,
M isera vnde tibi furor hic animi?
V nde atrox cædes cumulatur?
Q uisquis consanguinea terram
I mbuerit cæde, ac macularit
S anguine dextram, vindicta comes

V rget sæua, ac dij mala plurima
H inc domibus cœlitus immittunt.

PVER. *Q uid agam parẽtis quomodo hei fugiam manus?*
ALTE. *I gnoro frater chare, perijmus vtiq;*
CH. *A udis puerorum audis vocem*
O' misera, ô infelix mulier,
T ectum ingrediar, pignora rapiam è
C æde nefanda.

PVER. *P er ô deorum numen opitulamini*
D um licet, in ipsis penè reisbus sumus.
CH. *M isera aut ferrum aut silicem gestas*
P ectore, quæ propria mactabis
D extra, pignora quæ peperisti.
V nam secula memorant, vnam
I no, quam fœdasse cruore
S ui recensent pignoris charam manum,
N ec spontè, diro sed furore percitam,
I nsanientem Iuno cum miseram domo
E xegit. oblita cæde natorum impia
P erijt peremptis liberis mortis comes,
P rogressa littus vltra, in æquor decidens.
Q uid sceleris iam restat inausum?
» *O' fœminei thalami curæ*
» *P leni anxiferæ, quanta è vobis*
» H *omines torquet lerna malorum!*

IAS. *Q uæ statis hasce propter ædes fœminæ,*
E st'ne intus author facinoris nefarij
M edea, sese an abripuit aliò fuga?
T ellure sese ni recondat obrutam,
P enna úe liquidas ætheris findat plagas,
D omui rependet capta pœnas regiæ.
A n se, interempta stirpe regum, credidit

Impu-

I mpunè tectis hisce posse euadere?
N ec illius me cura, sed sobolis coquit.
N anq; illa pœnas soluet is quos læserat,
S ed liberorum huc venio vitæ vt consulam:
N e scelera matris vindicantes impiæ
G enere propinqui aduersus illos sæuiant.
N escis malorum quò redactus sis miser CH.
I ason, aliàs ista nunquam diceres.
Q uid est? an etiam me interimere cogitat? IAS.
C æsi occiderunt liberi matris manu. CH.
H ei mihi, quid dis? vt me iugulasti fœmina. IAS.
V t luce cassis cogita de liberis. CH.
V bi eos peremit? intus, an foris? refer. IAS.
F oribus reclusis funera intuebere. CH.
A uferte vectes, tollite hinc repagula IAS.
S tatim ministri, scelus vt aspiciam duplex,
I llos peremptos, hanc, vti pœnam exigam.
Q uid frustra in istas arietas pulsans fores, MED.
C æsosq;, meq; cædis authorem petens?
L aborem omitte hunc: meq;, si qua in re est opus
A ffare: manibus haud licebit tangere.
T alem parentis Sol pater currum mihi
Q uo me tuerer è manu hostili, dedit.
O dira, diis ô mulier immortalibus IAS.
E xosa, mihiq;, & omnibus mortalibus:
Q uæ sustinebas liberorum pectori
I nserere ferrum mater, orbum & perdere
M e: & his patratis intueri sustines
S olem, solúmq;, facinus ausa pessimum?
M alè peri. ego resipisco nunc: insanij
T um, cum paternis ædibus te barbaro
G raias ad orbes è solo aduexi, malum,

P estémque patris proditricem, & patriæ
Q uæ te educauit, supplicia de me expetunt
S celerum tuorum, vindices Erinnyes.
N am fratre cæso, sanguinis socio, ratem
M ecum decoram ingressa es Argo Peliam.
H inc orsa es: inde coniugali copula
M ihi iuncta, de me sustulisti liberos,
O ffensa tædis quos peremisti nouis:
Q uod Graia nulla perpetrasset fœmina,
Q uibus ego spretis prætuli thalamos tuos,
A ffinitate pestilente me illigans
S aua leæna, haud fœminæ: quæ pectore
S cyllæ cruentos ferreo vincis canes.
S ed nulla mentem commouent opprobria:
I ta impudenti obduruisti audacia.
P ereas, cruenta liberorum carnifex.
L ugere superest mihi meum infortunium:
Q ui nec recenti perfruar connubio,
N ec quos creaui & educaui liberos,
I am morte raptos, alloqui viuos licet.

MED. *Q uàm multa contrà suppetunt quæ redderem,*
S i non vtrinque testis esset Iuppiter
Q uam debuisti, ac rettulisti gratiam.
S pretisne nostris nuptiis tu molliter
V itam perageres, mihíque miseræ illuderes?
R egiáque virgo, & qui dedit nuptũ hanc, Creon,
I mpunè an vnquam me expulissent hoc solo?
I gitur leænam me vocat, aut Scyllam, vt lubet,
T uscum obsidentem littus. vt par est, tuum
A nimum vicissim perculi molestiis.

IAS. *A ngeris & ipsa, & es malorum particeps.*

MED. *M odò ne dolentem irrideas, iuuat dolor.*

O matre

O' *matre nati filij nepharia.* IAS.
O' *filij, vt vos perdidit scelus patris:* MED.
N *on hos peremit nostra certè dextera.* IAS.
S *ed culpa, lectúmque in iugalem iniuria.* MED.
T *orum ne propter ausa es illos perdere?* IAS.
A *n hunc dolorem mulieri reris leuem?* MED.
S *i qua est modesta, tu vndequaque es peßima.* IAS.
I *lli occiderunt: hoc habet te peßimè.* MED.
C *apiti imminebunt vindices vmbræ tuo,* IAS.
D *iis primus author notus est iniuriæ.* MED.
D *iis nota mens est execrabilis tua.* IAS.
M *ihi es molestus, & odiosa oratio.* MED.
E *t tua vicißim mihi. sed hac molestia* IAS.
F *acilè carebis.* MED. *quomodo? id nanque vnicè*
C *upio.* IAS. *Remitte flenda mihi cadauera,*
A *c sepelienda.* MED. *Minimè. eos nãq. hac manu*
I *unonis alto sepeliam sanctæ sacro,*
S *epulchra ne fortè hostis insolentia*
V *iolet superbi, Sisyphíque posteris*
C *ædis nefandæ sacra dabo piamina,*
F *estáque dicabo in posterum solennia,*
A *t ipsa Erechthei propero ad vrbem, vbi Aegeo*
I *ungar marito, filio Pandionis.*
T *u verò, vt æquum est te, peribis peßimè,*
A *rgus reliquiis tempora effractus tuæ,*
F *inem nefastum, sentiens thalami mei.*
A *t te cruentæ filiorum Erinnyes* IAS.
P *erdant, & vltrix iusticia cædis feræ.*
E *cquis deorum te audiet, vel dæmonum,* MED.
P *eriure, fallax, hospitiúmque proditor?*
A *h ah nefanda liberorum carnifex.* IAS.
P *roficiscere domum, conde tumulo coniugem.* MED.

IAS. N atis orbus geminis ab eo.
MED. N ondum luges, senium expecta.
IAS. O' charißima pignora. MED. Matr i
C hara profectò, patri minimè.
IAS. T amen extinxti. MED. Te vt cruciarem.
IAS. H eu me miserum, tangere chara.
C upio natorum ora meorum,
MED. N unc alloqueris, nunc amplecti
O ptas. dudum quos repulisti.
IAS. P er ô deorum numen id tribue mihi,
V t molle corpus liberûm tangam manu.
MED. M inimè, incassum verba profundis.
IAS. I uppiter hoc ne, vt spernimur, audis,
Q uæque scelesta patrauerit in me
L ea, natorum cæde cruenta?
Q uod licet vnum, fleo, vociferor,
T estésque deos aduoco, natos
Q uòd me attingere manibus prohibes
A bs te ocisos, quòd mihi tollis
F uneris arbitrium: quos vtinam
N unquam ego genuissem, abs te vt cæsos
C ernere cogerer ipse superstes.
CH. D ispensat mortalia cuncta
» C œlo Iuppiter, inopina Dei
» P lurima peragunt: spes euentu
» F raudant sæpe suo: quæ credas
» F ieri haud posse, expediet Deus, vt
» F inem hæc nunc sortita est fabula.

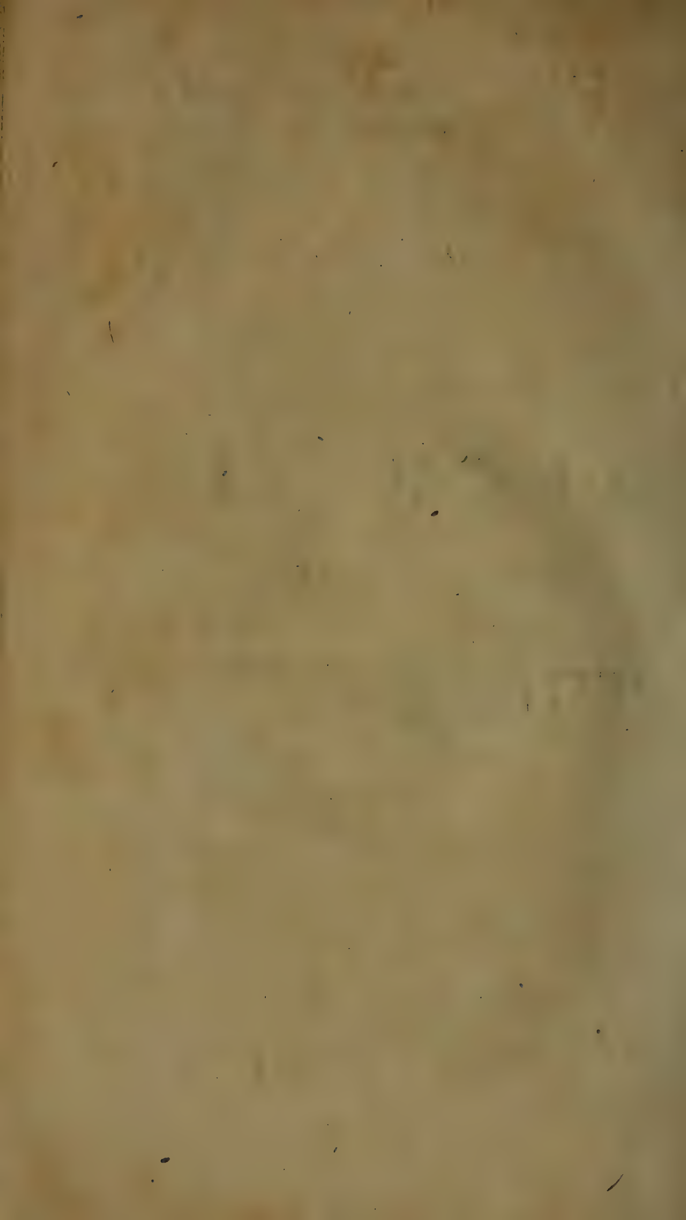
Acta fuit Burdegalæ, anno
M. D. XLIII.

ALCES-

ALCESTIS

EVRIPIDIS,

INTERPRETE GEORGIO
Buchanano Scoto.

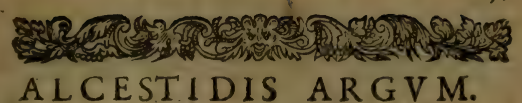

AD ILLVSTRISS. PRINCIPEM D. MARGARI-
tam, Henrici Secundi Francorum Regis sororem, in Alcestin.
Præfatio.

ALcestin Euripidis ante aliquot annos à me Latinam factam, ad te potissimum, MARGARITA Principum optima, censui mittendam. Nec id ea modò causa feci, qua cæteri ferè solent, qui hoc tempore in scribendo aliquid aut possunt, aut audent: vt videlicet hac prærogatiua freti, aliorum iudicia minus reformident, & authoritate nominis tui aduersus calumniantium malignitatem se tueantur: sed quòd huius Fabulæ lectionē tibi multis de causis non ingratam fore sperabam. Est enim orationis genere leni, & æquabili, &, quod Euripidis proprium est, suaui: parricidij verò & veneficij, & reliquorum, quibus aliæ Tragœdiæ plenæ sunt, scelerum, nulla prorsus hîc mentio. nullum omnino vestigium. Contrà verò coniugalis amoris, pietatis humanitatis, & aliorum officiorum adeò plena sunt omnia, vt non verear hanc fabulam comparare cum libris

eorum Philoſophorūm, qui ex profeſſo virtutis præcepta tradiderunt: ac neſcio an etiam præferre debeam. Actio enim rerum ſermone & ſpiritu penè animata, acrius quàm nuda præcepta ſenſus impellit, & facilius in animos influit & illabitur: atque vbi illapſum fuerit, firmius hæret, & quaſi radices agit. Quòd ſi quis minus ad te pertinere credat iſta, quòd eò iam in omni virtutis genere ſis progreſſa, vt non ſis alienis exemplis confirmanda, ſed alios tuo exemplo ad virtutem prouoces, fallitur vehementer, meo quidem iudicio: præcepta enim officiorum, & rerum præclarè geſtarum memoria, aliis fortaſſis vtiliora erunt, qui ea legunt, vt velut ad normam ſuos mores eò dirigant: illis certè iucundiſſima eſſe debent, qui iam perfuncti diſcendi, & imitandi laboribus, ſub aliena perſona ſuas laudes citra omnem adulationis ſuſpicionem legunt. Habet enim hæc Fabula, quantum ego quidem iudicare poſſum, earum virtutum, quas in te non minus libenter agnoſcimus, quàm in Alceſtide legentes miramur. adeò expreſſam imaginem, vt quoties eam in manus ſumas, toties tuarum tibi virtutum in mētem veniat neceſſe eſt: eam cum laudari audies, de tuis moribus iudicium fieri exiſtimes. Eã igitur ad te, vt dixi, mittimus. Quòd ſi audacius à me factum videatur, eam tu potiſſimùm culpã præſtes oportet: quæ me tua authoritate ad ſcribendum impuliſti, & in arenam productum omni fauoris genere proſequeris, & foues. Vale

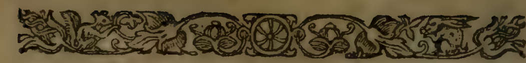

ALCESTIDIS ARGVM.

CVm iam moriturus esset Admetus, Apollo à Parcis impetrauit ei, vt quantum vixisset, alterum tantum viueret, si alium daret, qui pro se moreretur. Parens autem vterque cùm hanc pro filio moriendi conditionem recusasset, Alcestis vxor se obtulit. Paucos verò post dies cùm ea incidisset calamitas, Hercules aduenit. Is edoctus ab vno ministrorum. quæ Alcesti cõtigerant, ad sepulcrum profectus, Mortem abegit: mulierem veste obnubit: atque Admetum orat: vt eam à se acceptam seruet. Affirmabat enim sibi, cum lucta vicisset. eam præmio datam. Id cùm abnueret Admetus, detectam ei, quam lugebat, ostendit vxorem.

PERSONÆ.

APOLLO.
THANATOS.
CHORVS.
SEMICHORION.
ANCILLA Alcest.
ALCESTIS.
SERVVS.
ADMETVS.
EVMELVS.
HERCVLES.
PHERES.

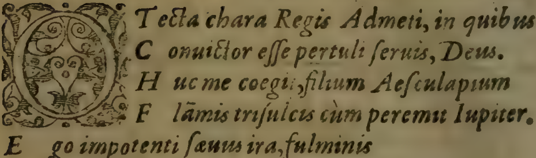

EVRIPIDIS POETÆ TRAGICI ALCESTIS:

GEORGIO BVCHANANO INTERPRETE.

Prologus.

APOLLO.

Tecta chara Regis Admeti, in quibus
Conuictor esse pertuli seruis, Deus.
Huc me coegit, filium Aesculapium
Flãmis trisulcis cùm peremit Iupiter.
Ego impotenti sæuus ira, fulminis
Fabros Cyclopas perimo pœnas vt darem,
Mortalis esse me viri seruum pater
Voluit. Profectus igitur huc, pecus hospitis
Paui, domúmque præstiti incolumem hactenus:
Vt sancta sancto quæ Pheretis filio
Pareret: ipsum liberaui è faucibus
Leti imminentis præoccupans Parcas dolo.
Nanque annuerunt mihi Deæ, vt subducerem
Admetum ab Orco, & funus in præsentia
Aliud, loco eius, Manibus supponerem:
Cúmque ambiisset ille amicos, omnium
Expertus animos, patris, ac matris senis
Quæ peperit ipsum, nemo præter coniugem

Inuentus

I nuentus vnam est, sponte quæ prior mori
V oluit, nec alma luce postea frui.
E a baiulatur nunc manus inter domi
F rigente sensim corpore: hæc etenim dies
D ecreta fato est, morte vitam vt exuat.
S ed funus hic ne polluat me, desero
C haros penates. Mortuorum sed propè
T hanatos sacerdos aduenit, sub tartara
R apturus illam. Tempori verò huc adest,
H unc præstitutum mortis obseruans diem.

ACTVS PRIMVS.

THANATOS APOLLO
CHORVS ANCILLA.

THAN. Ha, ha, ha, ha.
Quid tibi tandem hic Phœbe negotij?
Q uid oberras hæc limina propter?
I terum iniurius es Diis Stygiis,
Q uorum aboles ac tollis honores.
N on sat erat tibi, morti Admeti
I niecisse moram arte dolosa
C ircumuentis Parcis? Iterum
A rcitenentem cur modò dextram
A rmatus ades Peliæ obseruans
N atam, quæ pro coniuge charo est
P ollicita mori?
APOL. B ono animo es, æquum iusque, fásque poscimus.
THAN. Q uorsum igitur arcu, iusta si petis, est opus?
AP. H æc arma semper ferre consuetum est mihi.
THA. O pémque ferre præter æquum his ædibus?

APOL. Hominis amici mihi dolori est calamitas.
THAN. Etiam hoc secundo fraudor abs te funere?
APOL. Atqui nec illud abstuli inuito tibi.
THAN. Cur viuit ergo, neç apud inferos agit?
APOL. Sponsæ redemptus morte, quam tu nunc petis.
THAN. Et quam silentes mortuam ad Manes agam.
APOL. Perge, aufer: etenim nescio an persuasero.
THAN. Mî, munus ipsum cuius est occidere?
APOL. Minimè, morantes morte sed tollere senes.
THAN. Quò verba spectent, & voluntas tua, scio.
APOL. Alcestidi ergo non licet senio frui.
THAN. Non licet. Honores, Phœbe, nos etiam iuuant.
APOL. Nil præter animam poteris vnam tollere.
THAN. Ex morte iuuenum maius accedet decus.
APOL. At vetula moriens diutius tumulabitur.
THAN. Lex hæc rem habentes, Phœbe, solos respicit.
APOL. Quid? tu Sophistes inscius nobis eras.
THAN. Res ampla quibus est, redimerent mortis moras.
APOL. Non ergo visum est tibi facere gratum hîc mihi?
THAN. Minimè. Ipse morum non meorum ignarus es.
APOL. Quos nec deorum, nec hominum vllus diligit.
THAN. Haud cuncta poteris præter æquum consequi.
APOL. At reprimetur ista sæua immanitas
Quamlibet acerba. Talis accedet domum
Pheretis hospes imperante Eurystheo
Thrace ab niuosa quadrijugos abducere:
Acceptus hospes ille Admeti domum
Vi tollet istam fœminam tibi, neque
Hanc à me inibis gratiam: & cum ingratiis
Eadem peregeris, odio esse haud desines.
THAN. Vt multa dicas, nil tamen profeceris.
Hæc mulier Orci pallidam viset domum.

Pro-

P roperóque ad ipsam, vt ense delibem comam.
D amnatus ille manibus deis erit, "
C uicunque ferrum hoc verticem libauerit. "
Q uæ pro foribus taciturna quies? CHOR.
C ur conticuit domus Admeti?
N ullus adest, qui narret amicus: SEM.
A n lugenda est filia Peliæ
A lcestis ceu mortua, an aura
F ruitur supera, quæ optima longè
M ihíque & cunctis fœmina visa est
I n coniugem fuisse?
A udit ne quisquam lacrymarum aut planctuum SEM.
S onum per ædes, flentium aut suspiria?
M inimè: sed neque famulûm quisquam SEM.
A d vestibulum est. V tinam ô Pæan,
A uxiliator in hac clade adsis,
A tque salutifer aspiciare.
N ec tacita domus defuncta esset SEM.
D omina: nec clàm condita tumulo est.
V nde? haud video quid te recreet. SEM.
T ámne probam clam populo Admetus SEM.
C oniugem humasset funere vili?
N ec ante portas conspicor SEM.
F ontanæ aquæ lauacra, ceu
A d mortuorum ianuas
A ssueuit: haud propter fores
A bscissa coma est, posita in luctu
Q uæ funereo ceditur, vsquam
N eque virginem perstrepit agmen.
A tqui hæc fuerat præscripta dies, SEM.
Q ua tenebrosum viseret Orcum.
Q uorsum hæc memoras? SEM.

SEM. P upugisti cor, pupugisti animum.
CH. C um bonos Parcæ rapiunt seueræ,
Q ui bonus vixit teneris ab annis,
I ure eos luget. N eque enim Chimeræ
A rua si remis adeas, vel æstu
S emper arentes Garamantum arenas.
T empláque Ammonis, miseræ prece vmbras
F aucibus tetri rapies ab Orci.
M ors gradu tristis properat citato:
N ec focos iuxta video Deorum,
Q uem sacerdotum precibus fatigem
S i modò argutis oculis decorus
F ilius Phœbi hac frueretur aura,
I lla desertis Stygiis tenebris,
N octis & portis, Acheronte ab ipso
V iua rediret.
N anque defunctos reuocabat Orco,
A ntequam telo trifido timendus
I upiter sæuos iaculatus ignes,
P erculit illum.
N ulla spes vitæ reliqua est: peregit
C uncta Rex: omnes pecudum cruentis
S tragibus Diuûm cumulantur aræ.
N ec mali est vsquam fuga certa certi.
S ed vda lacrymis quæpiam egreditur domo
A ncilla. Miserum me, quid affert noui?
V eniam meretur luctus hic, si quicquam heris
A ccidit acerbum. Scire at illud gestio,
V ita fruatur mulier, an iam perierit.
ANC. V iuam vocare, & mortuam pariter licet.
CH. Q uî poterit idem viuus esse & mortuus?
ANC. V ix ducit ægra spiritum ad thalami fores.

V xore

V xore quali qualis orbabere miser? CHOR.
I am coniuge orbus dominus istud sentiet. ANC.
N ec spes salutis vlla restat amplius? CHOR.
F ati prementis instat illi terminus. ANC.
E rgo apparantur iusta ritè funeri? CHOR.
M undus paratus est, quem humo condat simul. ANC.
P ræstante sese coniuge orbatum sciat, CHOR.
S ub orbe cœli nulla qua melior fuit: ANC.
Q uid ni? quis aliter sentiat? quî fœmina
P otuisset vlla facere gloriosius,
S uúmque amorem prodere manifestius
E rga maritum, quàm suam si impenderit
V itam illi? at ista cuncta nouit ciuitas.
A t obstupesces, si modò audies, domi
Q uæ perpetrarit. Destinatum cùm diem
A desse sensit, lauta viuo flumine
C orpus decorum, cedrino ex armario
E ffert amictum: compta deinde splendidè
M undo superbo constitit domesticam
V estam ante, tales ora soluens in preces:
"*O' Dea, ego tristes abeo ad vmbrarum domos:*
"*T ibi aduoluta te precor nouissimùm*
"*O rbos tuere liberos: huic coniugem*
"*C haram, maritum filiæ da splendidum.*
"*N ec, velut acerbo rapta mater funere est,*
"*P racipitet illos Parca præcox: sed sua in*
"*P atria beati transigant, ac suauiter*
"*I ucunda vitæ spatia. Cunctas* Regiæ
A ccessit aras, supplicauit, singulas
F esta corona myrteæ cinxit comæ:
N ec ora fletu madida, nec suspirio
I ndice doloris, vis nec instantis mali

V ultus decori pristinum carpsit decus.
A t coniugalem vt attigit thalamum, ac torum,
L acrymis profusis soluit ora talibus:
O' lecte, vbi mihi morte quem redimo mea
S oluit pudorem virginalem vir, vale,
N ec te quidem odi, me tametsi extinxeris.
N am dum recuso coniugem, & te prodere,
M orior. At alia te tenebit fœmina
N on castior, fortasse fortunatior.
T um deuoluta exosculatur lectulum,
T otúmque inundat lacrymarum flumine.
V bi tandem abundè fletuum profuderat,
R euoluta strato ex ædibus se proripit.
A c sæpe thalamo egressa rediit denuò,
S upráque lectum denuò incubuit. Peplos
F lebant tenentes liberi: illa amplexibus
M odò hunc, modò illam comprimebat, scilicet
M oritura iamiam: flebili tota domo
F amuli tumultu fata lugebant heræ.
A t illa dextram singulis dedit, neque
Q uisquam inter omnes adeò contemptus fuit,
Q uem affata non sit mutuis sermonibus.
A tque ista turbant nunc domum Admeti mala.
Q uæ morte poterat fugere: mortem dum fugit,
N unc sempiternum sibi dolorem accersiit.
CHOR. H is ingemiscit igitur Admetus malis,
Q uem fata nupta diuidunt ab optima.
ANC. L uget profectò, coniugem charam tenens
V lni, rogánsque morte ne se deserat:
A bsurda poscens, quæque fieri non queant.
T abescit illa, & languidum manus onus
P roiecta inertis, debilem etsi spiritum

V ix fessa ducat, intueri solem auet,
A lmaque lucis vltimo aspectu frui.
V isura nunquam splendidum posthac iubar,
S ed abeo, téque adesse nunciauero.
" N ec semper omnes Regibus ciues fauent,
" N ec rebus adsunt turbidis alacriter.
A t tu vetustus amicus es meis heris.

CH. O' Dij, quæ fuga superest cladis,
Q uæ fuga sortis, quæ imminet aulæ?
E xit ne aliquis, lacerem'ne comam?
P ullóne tegam corpus amictu?

ANC. C erta res est, certa amici:
S ed precemur numina.
N am potestas est Deorum,
V isque longè maxima.
O' Apollo sancte, cladis
E xitum huius inueni.
A ffer affer remedium nunc,
V t prius commentus es.
N unc ades salutifer:
P elle fatum lugubre,
D itis implacabilis
P ectus atrox mitiga.

CH. H eu, heu. ve, ve.
O' nate, nate Pheretis Admete, ô miser,
Q ua clade premeris orbus ista coniuge?
P ateris ferro rem fugiendam,
E t grauiori clade piandam,
Q uàm si laquei de trabe celsa
T ereti nectas vincula collo.
N on enim charam modò, at
C oniugem charissimam

H ac morientem luce videbis.
S ed iam maritus ipse progreditur domo.
P heræa tellus ingemisce, illacryma.
O ptima longè fœmina morbo
C ontabescens Ditis ad vmbras
S ub caua rapitur viscera terræ.
„ *N unquam thalamos plus læticiæ,*
„ *Q uàm tristiciæ ferre fatebor.*
P artim id veteris casibus æui
D octus, partim hac clade recenti
R egis, quem longè optima coniux
M orte relinquens, non sinet vnquam
D ehinc vitalem viuere vitam.

ACTVS SECVNDVS.

ALCESTIS ADMETVS
EVMELVS CHORVS.

ALC. *O sol, lúxque diurna,*
Cœlestésque rotatæ
C eleri turbine nùbes.
AD. *M e, téque miseros aspicit duos tuæ*
N il promerentes morte dignum cœlitus.
ALC. *O tellus, ô atria, thalami*
O geniales patriæ Iolci.
AD. *S ustolle teipsam ô misera, neu me deseras,*
S ed flecte precibus omnium dominos Deos.
ALC. *B iscalmam video, video ratem:*
A tque vmbrarum portitor hærens
C onto accersit me properè Charon.
A ge festina, quæ causa mora?

Præsto

P ræsto cætera cuncta:moraris
N os sola gradu celeri propera.
H eu,nauigationem acerbam istam mihi AD.
M emoras:malorum quanta nos moles premit.
E ripu,eripit quidam tibi me ALC.
(N onne vides) ad tecta silentum.
F ronte subnigra lumina Pluto in-
tentat celer huc. Quid facis? aufer.
Q uod miserabilis iter insisto.
A cerbum amicis ac mihi,atque liberis: AD.
(Q ueis luctus hic est proprius) miserrimum.
I am dimittite,dimittite me. ALC.
G enua labant: iam deponite me.
O culos densæ condunt tenebræ,
P ueri,ô pueri,iam vestra parens
N ulla est,nulla est iam vestra parens.
V alete nati. & lumen almum cernite.
H ei mihi:tristis vox ferit aures, AD.
A c morte mihi durior omni.
N e me desere,ne per superos
T olera:nam te lumine cassa
V iuere acerbum est, Pendet ab vna
T e mea mors,ac vita:ita nobis
T ui amor penitus fixus inhæret.
A dmete,cernis quo in loco res sint meæ. ALC.
Q uæ sentit animus,ante mortem proloqui
V olo. Salutem prætuli meæ tuam.
P er fata lucem cùm liceret cernere,
M orior,fuisset cùm integrum haud pro te mori:
S ed mihi maritum,quem luberet Thessalum
E ligere,sedes & beatas regio
I ncolere luxu:abs te auulsa viuere

R enui orphanis cum liberis:vitæ meæ
M inimè peperci,ætate quamuis integra.
C ùm,qui genuerat te pater,quæque peperit
T e prodidisset mater,auras linquere,
Q uibus decorum iam per ætatem foret,
E t gloriosa morte vitam filio
S uo redimere,quippe quibus vnicus eras,
N ec spem relictam procreandi liberos
T e functo haberent. Viueremus tu,ac ego.
N ec tu dolores solitudinem tori
V idui,nec orbos educares liberos:
S ed hæc Deorum quando quispiam gradu
H oc ire voluit,sic eant. at gratiam
H anc tu referto,quam peto,haud meritis parem:
„ (Nam par rependi pretium animæ nullum potest.)
S ed quam ipse iustam dixeris,cùm diligas
A equè,atque ego istos,si sapis,pueros,meæ
D omini face isti sint domus:nec liberis
I nduc nouercam fœminam minus probam
P arente,natis quæ manum impingat meis,
T uísque liuor tristis vbi stimulos ciet.
„ V tique caue istud faxis oro. Prioribus
„ I nimica natis cùm nouerca inducitur,
„ N ihilo cruenta vipera est clementior.
I n patre magnum filius præsidium habet,
S ermone cum quo mutuo possit frui.
T u nata verò quomodo educaberis
I n virginali ætate honestè? quam tuo
N uptam parenti sors dabit,quæ nec nota
T e fœdet vlla:nec tuas ipso in aditu
F lorentis æui nuptias contaminet?
N eque elocabit mater vnquam te,neque in

D olore

D olore partus assideas solabitur:
V bi nil parentis charitate est suauius.
M ori necesse est me: timori nec malum
C ras istud, aut in tertium est mensis diem
I amiam inter vmbras luce cassas censeor.
V alete, læti viuite: at tu vir potes
T e gloriari coniugem nactum optimam,
E t vos, parentis optimæ vos filios.
B ono animo es: huius polliceri hoc nomine CH.
E go nil verebor, mente ni prorsus caret.
N e metue, fient ista, fient. Nam mea AD.
V iua vt fuisti sola, sola mortua
D icêre coniux: nec tuo vlla me loco
S uum vocabit sponsa Thessalis virum:
Q uamuis superbos generis enumeret auos,
F ormæ decore quamlibet præfulgeat.
S at liberorum est, liceat istis modò frui
D eos precamur, quando te frui haud licet.
N ec finietur luctus hic spatio annuo:
S ed omne in æuum, quod supererit dehinc mihi,
L ugebo. Matrem, quæ peperit, odio ac patrem
H abebo, amici quando verbo, non re erant.
T ibi ego salutem debeo, quæ pro mea
A nima dedisti, quod homini est charissimum.
N ón iure, tali quando priuor coniuge,
D ura inter æuum transigam suspiria?
N ec cœtus, aut æqualium conuiuia
P óst me iuuabunt: nec coronæ floreæ,
C antúsue dulces: nostra nec citharam manus
D ehinc tanget vnquam, nec Libyssæ ad tibiæ
S onos canoros animus oblectabitur.
N am cuncta vitæ tu abstulisti gaudia.

Quin & periti dextera artificis tua
In lecto imago ficta collocabitur.
Amplectar illam manibus, illi procidens
Tuum vocabo nomen: vlnis coniugem
Charam tenere non tenens fingam tamen.
Est ea voluptas frigida: at molestiam
» Animi leuabit: vmbra me per somnia
» Vtinam reuersa oblectet. Etiam lurida
» Sub nocte amicos suaue vultus cernere,
Quocunq; sese in tempore offerent. Mihi
Si lingua adesset Orphei, & blandum melos
Furuæ canendo pectus vt Proserpinæ,
Duri vel Orci flecterem, ac reducerem
Te, promptus irem: centiceps nec me canis,
Nec qui silentes portitor Manes vehit,
Prohiberet, almum viua per me denuò
Donec videres lumen. Illic mortua
Nunc præstolare, donec illuc mortuum
Me fata mittent, ac domum ambobus para,
Vnà vt habitemus. Nam sepulchro corpora
Vno imperabo collocari & conferi
Lateri latus te propter extensum meum:
Nec ipsa mors me poterit abs te auellere,
Quæ sola nobis vsq; fida inuenta sis.

CH. Mœrore digna est. Itaq; luctus particeps
Huius ero, amicum velut amico conuenit.

ALC. Ipsi hac loquentem filij audistis patrem.
Nullam deinceps spondet aliam coniugem
Sibi fore, nec me luce cassam negliget.

AD. Nunc asseuero id, atq; perfectum dabo.

ALC. Cape pignus horum de mea pueros manu.

AD. Accipio charum pignus è chara manu.

His

H is tu puellis mater esto meo loco. ALC.
T e morte rapta cogit id necessitas. AD.
I ntereo, nati, par fuit cùm viuere. ALC.
Q uænam futura est vita mihi superstiti? AD.
T e mitigabit temporis longinquitas. ALC.
Q ui perijt autem, in posterum iam fit nihil.
D uc, duc me ad Orcum per Deos tecum simul. AD.
I n morte nostra sat superque cladis est. ALC.
S ors sæua, quali viduor abs te coniuge? AD.
A t at tenebræ iamiam oboriuntur oculis. ALC.
P erij profectò, si modò abs te deseror. AD.
N il me putaris iam, velut nusquam forem. ALC.
A ttolle vultus, liberos neu deseras. AD.
N on sponte certè, sed valete, liberi. ALC.
O culos ad illos tolle, tolle, & aspice. AD.
S um nulla posthac. AD. Quid agis? ita me deseris ALC.
V aleto. AD. Miseris heu pereo miser modis. ALC.
P erijt, nec vsquam est vxor Admeti amplius. CHO.
H ei mihi misero, perijt mater. EVM.
O' pater, adijt manes: neque iam
D ulci fruitur lumine solis.
M e deseruit, me orbum infelix
L anguidulos cerne oculos, rigidas
C erne manus. ô genitrix audi,
A udi genitrix, ego te apello:
T ua procliuis ad oscula pullus.
N il audientem, nil videntem affare. ego, AD.
V ósque ambo, sæua clade perculsi sumus.
P uer, ô genitor, matre orbatus, EVM.
S olus deseror, ô me miseris
P reßum ærumnis, teque sororem,
Q uam premit eadem sors. ô genitor,

I nfrugiferos, infrugiferos
T halamos nactus es. haud tetigisti
H ac cum coniuge claustra senectæ.
P rius erepta est te pereunte
G enitrix, pariter domus euersa est.

CHOR. A dmete, clades has necesse est perpeti:
N ec primus es, nec vltimus mortalium
V xore viduatus proba. Atq; id cogita
N os uniuersos esse morti obnoxios.

AD. S cio, nec ista me repentè perculit
Æ rumna: pridem pressius malo premor.
S ed efferendæ funus huic parabitur.
A deste, & alternante planctu lugubri
D ate iusta. Diti dicite implacabili
P æana. Sceptris Thessalum quisquis meis
P aret, mulieris huius ergo publicè
L ugere iubeo rasili torsos coma,
P ulloq; amictu. Quadriiugosq; iungite
C urrus: superbam sonipedum e collo iubant
T undete ferro: tibiæ nusquam sonus
S trepat per vrbem, vel suauiloquæ lyræ
B is luna senos donec orbes impleat.
N am neq; cadauer hoc sepeliam charius
V llum, nec in me paribus officijs, neque
H onoribus eam prosequi dignis queam,
Q uæ me redemit sola morte vicaria.

CHOR. O' Peliæ mihi nata, vale,
Q uæ Orci habitas sine sole domos.
A t sciat arbiter hoc Stygius
N igricomans Deus, atque senex
P ortitor exanimem populum
Q ui vehit, & subigit residens

P uppe ratem celerem, mulier
O ptima longè Acherontis aquas,
O ptima fœmina transuehitur
R ate biscalma
P ieridum tu carmen alumnis
D ecantabere diu: montigena
T e testudine septem neruis
R esonante canent, ac sine cithara
M emores repetent carmine laudes,
C um redeuntis circulus anni
M ensem Spartæ Carneium iterat,
L unáque pernox verè benigno
P leno pernitet orbe decora.
I nque beatis diuitis agri
D ecantabere semper Athenis.
T ales mors tua sufficit hymnos
V atibus. ô reuocare liceret
S i te superas rursus ad auras
E tenebrosis sedibus Orci,
E Cocyti fluctibus, alno
E fluminea, quæ vehit vmbras.
T u fœminei gloria sexus
S ola reperta es, coniugis Orco
Q uæ mutata anima animam eriperes.
T erra leuis tibi sit super ossa.
Q uòd si tedis vir tuus alijs
C aptus erit, mihi iure inuisus,
N atisque tuis deget, quando
N ec tua mater, nec qui genuit
T e senior pater, abdere vellent
P ro nato sua corpora terra,
N ec seruarint, etsi seris

Candida sparsi tempora canis.
At tu primo in flore iuuentæ
Iuuenis redimens fata mariti
Deseris auras. ô mihi talem
Vitæ sociam Dij date sponsam,
Quæ iucundum transigat æuum
Mecum: at vitæ cognita paucis
Est mortalibus ista voluptas.

HER. *Ciues Pheræam qui colitis vrbem, an domi est*
Admetus? CHOR. *Intus est Pheretis filius.*
At quæ te ad vrbem causa adegit Thessalam,
Hospes Pheræas aduenires vt domos?
HER. *Obeo laborem Eurystheo Tirynthio.*
CH. *Quò tendis? error quis vagabundum trahit?*
HER. *Diomedis vt Thracis quadrigas huc agam.*
CH. *Quî poteris? hospes an vetus forsan tibi est?*
HER. *Minimè, nec vnquam Bistonum attigi solum.*
CHO. *Potiare vt illis, ferro oportet cernere.*
HER. *Sed nec labores refugere, vt velim, licet.*
CH. *Cæso redibis Rege vel cæsus cades.*
HER. *Discrimen istud non adeo nunc primitus.*
CH. *Quid promouebis, dominum vbi deuiceris?*
HER. *Captos tyranno tradam equos Tirynthio.*
CH. *Frænare captos alter haud facilis labor.*
HER. *An fortè flammas euomunt è naribus?*
CH. *Auidis virorum membra laniant dentibus.*
HER. *Memoras ferarum, non equorum pabulum.*
CH. *Præsepe tabo sordidum intuebere.*
HER. *Quo patre iactat educator se editum?*
CH. *Marte, & opulentam frænat armis Thraciam.*
HER. *Fatis laborem debitum agnosco meis,*
Per aspra semper quæ petunt sublimia.

Cum

C um Marte natis obuiam fuerat manum
N on contulisse, primitus Lycaone,
A c deinde Cygno. Tertius porrò hic mihi
C um domino, equisq; exhauriendus est labor.
M ortalium sed nullus intuebitur
H ostis pauentem dexteram Alcmena satum.
A tqui ipse dominus huius Admetus soli — CH.
H uc tecta liquens dirigit rectà gradum.
I oue nate salue, Persei clarum genus. — AD.
A dmete salue, rector inclyte Thessalûm. — HER.
V tinam. Beneuolum te mihi certò scio. — AD.
T onsura verò quid sibi hæc vult lugubris? — HER.
H odie cadauer efferendum est hinc mihi. — AD.
A uertat istud fors malum à natis tuis. — HER.
V iuunt creati liberi de me domi. — AD.
M aturus annis fortè genitor occidit? — HER.
E t ille superat, atq; mater, Hercules. — AD.
A n igitur vxor perijt Alcestis tua? — HER.
D e vxore nobis sermo sese offert duplex. — AD.
F ató ne functam dicis? an superat adhuc? — HER.
O bijt, nec obijt: méq; luctu conficit. — AD.
P erplexus es iuxta atq; pridem intèlligo. — HER.
F ati ne nosti quæ premat necessitas? — AD.
P ollicita mortem nempe pro te occumbere. — HER.
S i pepigit istud, quomodo hanc viuam putas? — AD.
L ugendo clades interim ne præueni. — HER.
C ui mors propinqua est, iam perisse illum puto. — AD.
Q ui perijt autem, iure nusquam dixeris.
N on esse, & esse discrepant longissimè. — HER.
S ic tibi videtur, Hercules: aliter mihi. — AD.
Q uid ergo luges? quis nam amicorum óccidit? — HER.
M ulier. Mulieris mentio facta est modò. — AD.

M

HER. Aliena vobis, an propinqua sanguine?
AD. Aliena quamuis iuncta necessitudine.
HER. Quinam ergo vitam finijt domi tuæ?
AD. Hic educata est orba patre mortuo.
HER. Vtinam dolore comperissem liberum.
AD. Expecto quorsum tendat ista oratio.
HER. Alterius hospes hospitis domum petam.
AD. Bona verba. facinus istud auertat Deus.
HER. Ingrata lugenti hospitis præsentia est.
AD. Ingredere in ædes, mortui sint mortui.
HER. Hospiti epulari turpe funesta in domo.
AD. Ducam seorsum te hospitum ad cœnacula.
HER. Sine abire, inibis gratiam à me maximam.
AD. Minimè. Nec alios hospes accedes lares.
Heus tu, præito, reclude posticum ædium:
Iube atrienses apparare largiter
Hospitibus epulas. Limen autem claudite,
Quod medium ab aula separat cœnacula.
Non est decorum, luctus vt conuiuio
Obstrepat, & aures hospitum offendat dolor.
CH. Admete, quid agis? tanta cùm te calamitas
Premat, recipies hospites? ita desipis?
AD. Atqui domo illum si expulissem, & mœnibus
Hospitij egentem, an id probares? neutiquam.
Minus hospitalis, non minus miser forem.
Ad calamitates illud etiam accederet,
Vt hospitum hostis mea vocaretur domus.
Nunc hospitem illum habebo rursus optimum,
Siticulosum quando ad Argos venero.
CHO. Cur ergo, amicus siquidem is est, vti tu ais,
Hunc esse passus nescium ærumnæ es tuæ?
AD. Siquidem ille nostrum scisset infortunium,

Nunquam

N unquam subisset atrium domus meæ.
A t facere stultè me ille forsan rebitur,
N ec hæc probabit. Mea sed aula haud hospites
H uc venitantes scit repellere turpiter.
O' viri hospita liberi CH.
S emper atria, quæ incola
S e dignatus Apollo
E st Phœbus citharæ sciens.
N ec Deum puduit domus
H uius lanigeros greges
C uruis pascere vallibus:
E t per prata virentia
P astoralia carmina
B landa pangere fistula.
Q uin & versiculorum
L yncum turba suauibus
E mollita modis, gregi
I unxit intrepido latus.
A rmentúmque leonum
V enit fului comantum
E x Othry nemoroso.
A d tuæ strepitum lyræ
A pplausit maculosus
P ictorum hinnuleum chorus,
P ernici pede deserens
A bietum alticomum nemus,
D octo carmine concitus.
E rgo tu pecoris domum
F ertilissimam colis
L impidum propter lacum
B abiæ arui & iugera:
E t patentibus soli

T erminos conuallibus,
Q ua iubar solis cadens
N ube currus induit,
A d molossos pertinet:
E t freta Aegei maris,
A estuosa & littora
C elsum ad vsque Pelion.
N unc apertis ædibus
H umidis fletu genis
H ospitem recipit tamen,
C oniugis modò mortuæ
F lens adhuc funus recens.
N am pudori pronus est
C andor ingenuus, neque
V lla pars sapientiæ
A best, cùm probitas adest.
E t mentem bona spes habet.
S uccessura homini pio
O mnia rectè.

AD. *C iues Phærei qui hîc adestis sedulò,*
F amuli cadauer ritè compositum ad rogum
S ublimè portant, ac sepulchri ad aggerem.
A t vos supremam prodeuntem iam viam
D e more defunctam vltimùm alloquamini.

CH. *A tqui senili cerno genitorem gradu*
H uc se ferentem, coniugi & mundum tuæ
P ortare famulos Manibus donaria.

HER. *M œroris adsum particeps, fili, tui.*
P roba & pudica sanè es orbus coniuge.
S ed ista quamuis dura perpessu, tamen
F eras necesse est. Accipe hunc mũdum, ac humi
V nà reconde. Honore corpus prosequi

I llius

I llius æquum est, quæ prior pro te mori
S ustinuit: ac ne sobolis orbus degerem
T ristem senectam, & luctuosam te sine
P erfecit vna: cæterísque fœminis
T am illustre facinus ausa peperit gloriam.
O' sospitatrix filij, quæ mortuos
N os suscitasti, iam vale. Ac Manes tibi
P lacidos, bonósque sub Acheronte imo precor.
T ales hominibus vtiles tedas reor,
A ut vincla nunquam nosse coniugalia.
N ec has rogatu nostro ad inferias ades. AD.
P ræsens amicûm nec mihi in numero es, neque
H unc induetur illa mundum, aut indiga
R erum tuarum sepelietur. Tum æquius
D olore fuerat, fata cum me tollerent.
A n qui stetisti tum eminus, quique alteram
S enex puellam sieris pro te mori,
I llacrymabis funeri huic? Nec mihi pater
V erus fuisti, nec peperit ea me parens,
F also parentem quæ meam se dictitat:
S ed stirpe seruili editum in lucem tua
M e admouit vxor vberi furtim suo.
E t tu quis esses prodidit periculum.
N am nec patrem te existimo verè meum:
A ut si es, pauore nemo te mortalium
S uperat inerti, qui supremo in limine
V itæ, senecta languidus, nec volueris,
N ec fueris ausus emori pro filio.
S ed has mulierem hanc exteram in se sumere
P artes tulistis: quam genitricem, & patrem
S olam vocare iure possum æquissimo.
A t te facinoris tam decori gloria

I ngens manebat,filium superstitem
S i morte genitor liberauisses tua:
C ùm posset aui reliquus haud longus tibi
R estare cursus. Quod supererat temporis,
M ecum ista viuo viua consenesceret,
T edis nec orbus macerarer luctibus.
A t tu beata vita quicquid parturit
F ructus, tulisti: sceptra qui florentibus
T enueris annis, méque regni filium
H æredem habueris, orbus vt ne liberis
V acuam alienis dissipandam linqueres
D omum. Nec illud dixeris te à filio
P rodi, senectam quòd tuam contempserit,
V t qui reueritus semper vnus maximè
T e sim. Rependis gratiam hanc contrà mihi
C um matre genitor. sed nec alios liberos
D e hinc gignere potes, qui senectutem tuam
A lant, & ornēt. Neque enim humabere hac manu
E tenim quod ad te pertinet, sum mortuus
I amdudum. At alium si salutis vindicem
S um nactus, atque intueor eius munere
H oc lumen almum, me illius natum puto,
V icésque senij huic educandi debeo.
V anè profectò postulant senes mori,
E t de senecta longiore expostulant.
S i mors propinquet, nemo iam cupit mori
N emo senectam queritur amplius grauem.
CHOR. A bsque his malorum iam sat est. Quiescite.
N ec tu paternam nate bilem exaspera.
PHE. O' nate, probris quem lacessis arrogans?
V enalium'ne de grege, aut Lydum, aut Phryga,
A n Thessalum me Thessalo nescis patre,

P la-

P lanéque stirpe generis ingenui satum?
N imis insolenter contumeliosus es:
E t verba iuuenis in patrem petulantia
I actas. At isthic haud procax gratis eris.
D ominus familiæ te edidi vt fores meæ.
D einde educaui, non prior vt extinguerer.
N ec hanc habemus traditam à maioribus
L egem, vt parentes morte seruent liberos.
N ec Graius hic mos. Siue felix, seu miser,
T ibi natus vni es. Cuncta ego officia patris
T ibi cumulatè præstiti: latè imperas
P opulis, & agri fusa latè iugera,
Q uæ mihi reliquit genitor, hæc linquam tibi.
Q a fraudo te in re? quámue facio iniuriam?
N e morere pro alio, nec ego pro te. Cernere
T ibi dulce lucem est, dulce patri itidem puta.
N am reputo mecum, quot manendum secula
S it inter vmbras, quàm breuibus angustiis
S int clausa vitæ spatia, sed blandula tamen.
A t tu recusas impudenter emori,
V ltráque fato destinatum terminum
V xore cesa viuis: ac redarguis
D e in me pauoris, fœmina timidissime,
I nferior ipse, quæ tuam iuuenis vicem
F ormose functa periit. At enim callidè
R ationem inisti, qua perennè viueres,
S i vt quámque nactus coniugem sis, ne mori
P ro te recuset, persuadere poteris.
D einde ipse timidus impetis conuitiis,
Q ui facere renuant hæc, amicos. heus tace:
T ecúmque reputa, vita ceu dulcis tibi est,
D ulcem esse cunctis. Si ingeras opprobria

H aud falsa rursum, & plura forsan audies.

CHO. I am fit malorum superiorum accessio.

S enex, omitte exasperare filium.

AD. C eu me locuto cuncta prome. veritas

S i audita te vrit, abstinendum iniuria.

PHE. P ro te fuisset grauius erratum mori.

AD: N il ergo refert iuuenis obeat, an senex?

PHE. V na anima oportet, non duabus viuere.

AD. Q uin viue, secla donec anteas Iouis.

PHE. S ic immerentes hem parentes deuoues.

AD. T e nempe vitæ longioris amor tenet.

PHE. A t pro te opinor hoc cadauer efferunt.

AD. Q uod te pauoris arguit timidissime.

PHE. P ro me perisse hanc haud opinor dixeris.

AD. V tinam aliquando tibi opus opera sit mea.

PHE. S æpè esto coniux, efferas vt plurimas.

AD. T ibi hoc pudendum qui recusaris mori.

PHE. S uaue lumen hoc, suaue cernere.

AD. I gnauus animi es, nec viri quicquam tenes.

PHE. N on funus effers lætus, ac ridens senis

AD. V tcunque moriere, moriere inglorius.

PHE. A udire malè post fata non curæ est mihi.

AD. O' he, senectus plena vt impudentiæ est.

PHE. H aud impudens hæc, illa sed stolida fuit.

AD. A bi, atque humare me cadauer hoc sine.

PHE. A beo. ipse humabis, quippe qui ipse occideris.

A t tu propinquis coniugis pœnas dabis.

P osthac Acastum nemo censebit virum,

G ermanæ multam si ferat tacitus necem.

AD. N unc apage túque, & vxor orbi liberum

V iuente nato: digni vt estis, carpite

M iseram senectam, nec eadem mecum domus

V os

V os capiet. Ite. Patrium præconio
S iquidem liceret tibi larem interdicere,
N ihil moratus hunc tibi interdicerem.
A t nos, ferendum quippe præſens eſt malum,
E amus ignem mortuæ ſupponere.
F ortibus ô miſerabilis auſis, CH.
O' generoſa, atque optima longè
S alue. Sit tibi bonus, ac placidus
A thlantiades, Plutóque facilis
T e ſuſcipiat. Si qua bonorum
I llinc præmia, cum Perſephone
V itæ fructus carpe bene actæ.
P lerosque memini plurimarum gentium, SER.
D omoque, & epulis hic ab Admeto hoſpites
O lim receptos: hoſpite iſto at nequior
S e in hos penates nullus vnquam contulit.
F uneſta primùm tecta non exhorruit
I ntrare, luctu ſqualidum cernens herum.
D ein fortuitos apparatus inſolens
N on conſulebat clade perſpecta boni.
S iquid deeſſet immodeſtè clamitans
I d flagitabat. Cymbium & manibus capax
T ollens meraco ingurgitat ſe ſanguine
N igræ parentis, vſque dum effuſa vndique
C alfecit artus flamma vino exæſtuans.
D einde impeditus fronde myrrhea comam
A greſte latrat: diſſonos licet ſonos
A udire pariter. Ille ſecurus animi
I n clade noſtra cantitat. Nos autem heram
L acrymis profuſis flemus optimam. haud tamen
S pectante, fletu commadeſcimus hoſpite,
Q uando ita voluntas fert herilis, interim

E go peregrinum hunc excipio dapibus domi
F urem ſceleſtum,& impium ſicarium.
E ffertur illa,funeri nec prodij
C omes,manúue nuda planxi pectora,
D omináue luxu.quæ parens fuerat mihi,
S eruisque cunctis,quæ mariti mollibus
F rangebat iras vocibus,mille & malis
N os eruebat.Itaque iure hunc odero,
Q ui tecta ſubijt in calamitate hoſpitem.
HER. H eus tu,ſeuerum cur tuere,ac tetricum?
H aud eſſe toruo erga hoſpites vultu decet
S eruum,ſed animo excipere læto comiter.
T u domino amicum ſuſcipis ſupercili
S eueritate triſti,& ore turbido,
I ntentus animum cladis in luctum exteræ.
A ccede propius huc,vti ſapientior
R eddare.Noſti lege qua mortalia
N atura genuit?haud opinor.vnde enim
I d noſſe poſſes ſeruus?at de me accipe
M ori neceſſe eſt omnibus mortalibus.
N ec vllus hominum nouit,an ſit craſtinæ
V iſurus ortum lucis.etenim lubrica
F ortuna cæcas temperat rerum vices,
Q uæ nec doceri,aut arte comprendi queant
H æc doctus ex me,genium age exilara.Bibe.
Q uodcunque vitæ ſinguli afferunt dies,
I d crede noſtrum,ſortis eſſe cætera.
P ræterea hominibus cælitum ſuauiſſimam
L ongè Dionem cole:benigna etenim dea eſt.
H æc alia omitte,& mihi monenti obtempera:
S iquidem videntur vera,quæ tibi conſulo.
A tque adeò opinor,exolutus his malis,

C omámque

C omámque vinctus flore nobiscum bibes
I stius inanis liber ægritudinis.
N ec dubito, quin si proluat semel cyphus
I nuersus hic te, ex vultuoso & tetrico
E ffinget alium. Quando mortales sumus,
E x vsu opinor sapere nos mortalia.
N am tetricorum & tristium ærumna potius
Q uàm vita, vita me putanda est iudice.
H æc scimus. Atqui familiæ præsens status — SER.
N ihil habet aptum risui, & conuiuijs.
M ulieris obitum ne exteræ supra modum — HER.
D efle familiæ quando salui sunt heri.
S alui? fugit te quanta clades nos premit. — SER.
N isi fortè dominus me fefellerit tuus. — HER.
N imis ille, nimis est hospitalis omnibus. — SER.
M inimè: nec ad eum funus externum attinet. — HER.
N imis hoc profectò familiare funus est. — SER.
F ors me malorum quippiam celauerit. — HER.
P erge esse lætus, nos heri tangant mala. — SER.
H ic sermo luctus exteræ haud exordium est — HER.
N ec tibi epulanti mœstitudinem afferam. — SER.
I niuriam tuli haud ferendam ab hospite. — HER.
A liono adisti hanc hospes aulam in tempore. — SER.
N am luctuosa cuncta cernis, rasile
C aput, & amictũ lugubrem. HERC. Nũ liberũm
D ecessit aliquis, an grauis senio pater?
E xtincta coniunx hospes Admeti occidit. — SER.
Q uid ais? deinde me recepit hospitem? — HER.
S uis pudebat te repellere ab ædibus. — SER.
O' quali es orbus, ô miserrime, coniuge. — HER.
Q ua clade eadem pariter omnes perdidit, — SER.
Q uin sentiebam id vda cernens lumina. — HER.

T ristémque vultum, rasilémque verticem.
T amen exterum illi funus esse credidi:
A c vi coactus hanc subiui ianuam:
A tque in statu isto turbido rerum bibi,
E t hospitalis hominis assedi in domo
C onuiua demens flore vinctus tempora.
S ed culpa, qui non indicaueris, tua est,
A erumna tanta cùm familiæ incumberet:
S ed vbi nam humatur? qua profectus reperiam?
SER. L arissæ ad alta nobilis qua mœnia
R ectà itur, vrbis ante portam protinus
T umulum videbis artifice factum manu.
HER. O' anime, córque exercitum molestijs,
O stende qualem Electryonis filia
A lcmena sobolem procrearit tè Ioui.
S ubtrahere fato fœminam extinctam est opus,
S uósque rursus ad penates ducere
A lcestin, Admeto, vt rependam gratiam.
I bo, & nigrantis squalido ferrugine
S tolæ tyranno Manium insidias dabo.
A tque illum opinor deprehendam ad aggerem
T umuli bibentem victimarum sanguinem.
Q uòd si è latebris clanculum irruens eum
P rendam, & lacertis strinxero circundatis,
V tcunque latera verset, eripiet mihi
H unc nemo, donec coniugem Admeti auferam.
S in aucupantem hæc præda me fefellerit,
N ec ad cruoris adsit haustus, inferum
R eges adibo, & regna solis nescia,
P oscámque, necnon impetraturum reor,
A lcestin, vt eam coniugi tradam in manum,
Q ui me recepit hospitem, nec reppulit

Quanuis

Q anuis acerbo sauciatus vulnere,
A nimo sed alto id me reueritus abdidit.
Q uis Thessalûm est in hospites benignior,
G raiúmve? certè sordido non dixerit,
G enerosus animi cum sit, beneficium datum.
H eu mæstum aditum, tristem aspectum — AD.
V idui tecti. Quò feror? vbi sum?
Q uid loquar? aut quid taceam?
Q ui peream? ô me misero fato
G enitum. functos morte beatos
D uco. his gratulor. hos amo. cum illis
D egere dehinc libet. haud libet auras
C ernere superas. haud iuuat almæ
D ehinc vestigia figere terræ.
O bside tali despoliatum
M ors me sæuo pignerat Orco.
S ubi, subi tenebras — CH.
T ecti: subi. tulisti
D igna lacrymis: tulisti
C alamitatem lugubrem.
C onditos nil lacrymæ
C oniugis manes iuuant.
H oc, hoc verbo vulnera renouas. — AD.
Q uæ magis homini est aspra calamitas,
Q uàm spoliari coniuge fida?
V tinam tedæ, thalamíque exors
S ocia haud vlli tecta habitassem
L ectos vacuos, coniuge, & orbam
S obolis vitam duco beatam.
V nam in vitam impendere curas
E st moderati sarcina luctus:
A t languentia pignora morbo, &

Deformati funere thalami
Intolerandi est cumulus luctus:
Præsertim, cùm coniugis orbam &
Sobolis liceat ducere vitam.

CHOR. Sors, sors ineluctabilis
Premit, nec vllus lacrymis
Modus est. Acerba fers, tamen
Perfer. etenim nec coniuge
Tu primus orbus es. alios
Mortalium alia calamitas
Dolore sæuo conficit.

AD. Longi ô luctus, ô amicorum
Desideria luce carentum.
Cur vetuisti me præcipitem
Triste sepulchri mittere in antrum,
Et cum coniuge fida pariter
Tumuli vnius mole recondi?
Accepisset geminas pro vna
Animas Pluto, tránsque fretassent
Duo fidissima pectora pariter

CHOR. Stygias vndas.
Mihi vir quidam sanguine iunctus
Puerum amisit lacrymis dignum,
Solam generis spem, moderatè
Tamen ærumnam hanc pertulit, etsi
Orbus sobolis vertice cano,
Et præcipiti languidus æuo.

AD. O' mutati facies tecti.
Quínam ingrediar, quínam habitabo
Versis fatis? hei mihi quantum
Distat ab illa domus hæc, olim
Quam Peliacæ lumine tedæ,

E t festis vlulatam hymenæis
I ngrediebar dextera inhærens
C haræ coniugis, ac multisono
C onuiuarum strepitu à tergo,
Q ui beatos dicerent
M éque, & illam mortuam.
Q uippe vtrosque nobiles,
E t vtrinque ex optimis
E ditos maioribus
C oniugali vinculo
C opulatos. At modò
N uptialis carminis
L uctus occupat locum:
P róque candidis peplis
P ulla vestis ad toros
M e reducit cœlibes.

CH. M ali inexperto tibi fortunæ
D olor hic cursum rupit amicæ:
A t seruasti vitam animámque:
M ortua coniux liquit amantem:
Q uæ noua mentem turbat imago?
M ultos coniuge mors orbauit,
S oluens socij fœdera lecti.

AD. E tsi aliter aliis visum, amici, coniugis
F eliciorem duco, quàm sortem meam:
E repta nanque plurimis molestiis,
C um laude summa triste nil dehinc sentiet.
A t ego, perisse quem fuerat æquum, meo
F ato superstes vitam agam illætabilem:
Q uod adeò iam nunc sentio. Nam qui domum
S ubire potero hanc? quem alloquar? cuius fruar.
S ermone? mentem quo domi oblectem? gradum.

Quò vertam? vbique solitudo in ædibus
Mœrore mentem conficit, cùm coniugis
Vacuum cubile cerno, cùm vacuam throni
Sedem relictam, & squalidum situ solum.
Circáque genua procidentes liberi
Deflent parentem lacrymantes. serui hera
Sese queruntur destitutos optima.
Atque is domi rerum est status mihi. At foris
Me Thessalorum nuptiæ, me fœminis
Cœtus frequentes enecabunt, different
Dolore miserum vxoris æquales meæ:
Quas quo intuebor ore? Tum si quis malè
Animatus in me est, soluet ora talibus:
En quem cupido fœda vitæ detinet,
Metusque mortis, qui redemit coniugis
Se morte ab Orco ignauus: ac vir postea
Sibi videtur. Tum parentes proprios
Insensus odit, ipse non ausus mori.
Hic rumor inter improbos me differet.
Ecquem ergo vita mihi voluptatem feret,
Quem fama lacerat, & calamitas obruit?

CH. Ego ignota profano
Per compendia vulgo
Musarum comes iui:
Et sermonibus aurem
Doctis applicui meam
Non rarò. At remedij genus
Nondum vllum reperi, cui
Cedat dura necessitas.
Hanc contra medicamina
Docti nec dedit Orphei
Thressis in tabulis manus:

Nec cum Asclepiadis pater
Phœbus pharmaca proderet,
Vt mortalibus ægris
Morbo membra leuarent,
Hanc aduersus opem tulit.
Solas huius ad aras
Non est ire Dea, neq;
Ad simulacra, nec vlla
Est placabilis hostia.
O diua, ô, violentior
Ad me ne solito veni.
Nam tu consilijs comes
Quicquid Iuppiter annuit,
Certum ducis ad exitum:
Tu dextra facili domas
Duri robora ferri.
Nec fastum tibi mentis
Infrænem cohibet pudor.
Et dextra infragili suæ
Vinclo te impliuit Dea.
Perfer. Nam neq; fato
Functos æthereas trabes
Flendo rursus ad auras.
Mors etiam notha pignora
Diuum falce metit sua,
Dum nobiscum erat omnibus
Chara, & mortua chara erit.
Tu lecti tibi comparem
Supra omnes generosam es
Sortitus. Neq; coniugis
Bustum vllus numeret tuæ
Inter funereas specus,

N

A ggere quæ tumuli premunt
V ita functa cadauera.
D iuinis sed honoribus
A equet religio hospitum
M anes. Atque aliquis via
F lectens dixerit olim:
H ac moriendo viri sui
V itam sponte redemit.
N unc auget numerum Deûm.
S alue, ô sancta. ope sospita
N os præsens. Ita votis
I llam, atque omnibus bonis
L ongum posteritas colet.
S *ed visa fallunt me, nisi Alcmena satus*
A dmete ad ædes dirigit gressum tuas.

HER. *A dmete amicos liberè eloqui decet,*
N ec in recessu pectoris silentio
A bdere, quod ægre est. amici haberes me vt loco,
D ignus videbar, clade cùm in tua afforem:
A t tu propinquo coniugis iam funere
N on indicato me recepisti hospitem,
C eu cura premeret te doloris exteri.
A t ego coronis tempora euinctus deis
L ibaui apud te in lugubri lætus domo.
I rascor equidem, irascor hac iniuria
A ffectus abs te, sed tuis iam luctibus
A cerbitatis nolo quicquam apponere.
C ausámq;, cur huc sum reuersus, denuò
N arrabo. mulierem interim hanc serua mihi,
D um Rege cæso Bistonum huc redux agam
T hraces quadriiugos. Sin quod absit accidat,
(N am me vt reducant sóspitem precor Deos)

H anc

H anc dono, dicóque familiæ ancillam tuæ,
Q uæ parta nobis est labore maximo.
P roposita nanque publico in certamine
S udore digna deprehendi præmia,
V nde hanc reporto victor è certamine
L euiore munus erant equi victoribus.
M aiora sed qui vicerant, vt cæstibus,
L ucta'ue fortes dona referebant boum
A rmenta. post hæc vltimo fœmina loco.
C úmque incidissem fortè, turpe sum ratus
C um laude pariter præmium contemnere.
S ed vt ante dixi, fœminam curæ tuæ
C ommendo, quam non prædo per vim sustuli,
S ed comparatam maximis laboribus
A dduco. Fors factum ipse pòst laudaueris. AD.
Q uòd clam te habuerim calamitatem coniugis,
N e interpretere contumeliæ, Hercules,
I d ergo factum, aut quòd sinistrè sentiam
D e te. Dolori sed dolorem adieceras,
A lterius ædes si subisses hospitis.
N am flere clades sat mihi fuerat meas.
S ed hanc puellam, si pote, obsecro iube
A sseruet alius Thessalûm, quem non pari
S ors calamitate perculit. Multi hospites
T ibi sunt Pheræi. Memoriam cladis meæ
R enouare omitte. non potero siccis domi
O culis tueri hanc. vulneri vulnus nouum
N e appone: satis est cladium, quod nunc premit.
Q ua parte poterit ædium seruarier
C astè puella? vestis adolescentulam,
C ultúsque loquitur. an virûm in commercio?
Q ui poterit inter assiduo iuuenes agens

C astam tueri se? nec in promptu Hercules
R egere iuuentam est: ac mihi cura est tui.
F unctæ ne fato coniugis thalamo hanc alam?
E t quî in cubili collocabo hanc illius?
O ffensionem hic metuo duplicem, & ciuium
N e criminetur quispiam me, & optimè
D e me merentis proditorem coniugis
D icat puellæ alterius amplexu frui
S ponsámque vereor mortuam, cuius mihi
E sse sacrosanctam memoriam meritò decet.
M e multa circunspicere par. O' fœmina
Q uæcunque tandem es, es profectò Alcestidi
M odo, & statura corporis simillima.
M e miserum. ab oculis per Deos procul meis
A page mulierem hanc, né ue perdas perditum.
N anque intueri coniugem videor meam,
C um intueor istam. pectus horror obsidet,
F ontes ab oculis lacrymarum profluunt.
N unc calamitatis huius, heu miser, miser,
A cerbitatem luctuosam sentio.

CH. L audare sortem non equidem possum tuam,
T amen ferendum, quisquis es, quod dant Dei.

HER. S i mihi potestas esset hæc diuinitus
C oncessa, ab vmbris coniugem vt reducerem,
E amque possem tibi referre gratiam.

AD. S cio referres promptus. at cuinam hoc datum?
N ec luce cassis luce pòst frui licet.

HER. P erfer modestè, né ue te afflictes nimis.

AD. L enire verbis facile, quod durum est pati.

HER. Q uid promouebis, perpetim si lugeas?

AD. S cio. dolendi sed voluptas me huc rapit.

HER. E xtinctam amare lacrymandi occasio est.

E tiam

E tiam miserius quàm loquor me perdidit. AD.

V xore es orbus optima. quis id neget? HER.

N ullo ut fruatur pectus hoc pòst gaudio. AD.

T empus leuabit, quod recens nunc est malum. HER.

T empus profectò, si mori tempus vocas. AD.

T e mitigabit vxor, ac tedæ nouæ. HER.

A u, quid ais? ex te haud istud expectaueram. AD.

E xpers iugalis exiges vitam tori? HER.

N ulla accubabit mulier vnquam huic pectori. AD.

P rodesse veris posse te sic mortuæ? HER.

V bi, vbi sit, illam honore semper prosequar. AD.

H æc laudo sanè, laudo. sed stultè facis. HER.

S ponsum nec vlla me vocabit fœmina. AD.

Q uin coniugem erga laudo nimirum fidem. HER.

S i negligam etiam mortuam, peream malè. AD.

N unc recipe tecto hanc stirpe nobili satam. HER.

P er qui creauit te Iouem istud deprecor. AD.

H oc si recusas, perperam tibi consulis. HER.

H oc ni recuso, macerabor luctibus. AD.

O bsequere, & huius non pigebit gratiæ. HER.

V tinam haud tulisses præmium hoc certaminis. AD.

E t mecum es huius particeps victoriæ. HER.

P robè es locutus, sed recedat fœmina. AD.

S iquidem est necesse: at num necesse sit, vide. HER.

N ecesse: nisi ob id fortè tu succenseas. AD.

N on temerè id à te tantopere contenderem. HER.

A ge, vince. quamuis grata minimè postules. AD.

F actum probabis postea: pare modò. HER.

S iquidem hanc subire tecta oportet, ducite AD.

S eruis mulierem hanc neutiquam commisero. HER.

Q uin ipse in ædes ducito illam si lubet. AD.

T ibi profectò mulierem tradam in manum. HER.

AD. *Ego haud tetigero, tecta subeunti patent*
HER. *Tuæ stat vni dexteræ hanc contredere.*
AD. *Coactus istud, atque nolens perpetro.*
HER. *Protende promptus dexteram, tange hospitam.*
AD. *Protendo, veluti Gorgonis sectum ad caput.*
HER. *Tenes'ne?* AD. *sanè teneo.* HER. *serua iã, & Ioue*
Natum fatebere generosum olim hospitem.
Ipsam intuere, similis vxori an tuæ
Sit, ac beatus luctum iam desine.
AD. *O' Dij boni ô miraculum inopinum, ac nouum,*
Oculis profectò coniugem intueor meam:
Aut me deorum quispiam ludibrio
Recreat, inani corda lactans gaudio.
HER. *Non ita: sed ipsam coniugem cernis tuam.*
AD. *Ne larua ab vmbris missa sit, circunspice.*
HER. *Caue esse credas hospitem tuum Magum.*
AD. *Sed quam sepelij, coniugem intueor meam?*
HER. *Sic. At fidem tu, & iure sorti non habes.*
AD. *Tango, alloquórque coniugem vt viuam meam?*
HER. *Alloquere. votis quicquid optabas habes.*
AD. *O' corpus, ocule ô coniugis charissimæ,*
Spem præter habeo te, videre postea
Quã non putarã posse me? HE. *Ne dubita: habes.*
Modò ne Deorum quispiam inuideat tibi.
AD. *O' clara soboles maximi Iouis, vtinam*
Beatus æuum transigas, ac sospitem
Te seruet idem, qui creauit, Iuppiter.
Nam me iacentem solus erexti, ê Styge
Quónam reduxti ad lumen hanc rursus modò?
HER. *Deprœliatus cum tyranno Manium.*
AD. *Vbi nactus illum prælio congressus es?*
HER. *Propter sepulcri dexteram inieci aggerem.*

Quid

Q uid muta tandem perseuerat fœmina? AD.
N ondum tibi fas eius alloquio frui, HER.
D ijs antequàm sese expiarit Manibus,
T errisq; lucem tertia ostendet dies.
D uc coniugem intrò iam tuam, ac in posterum
A dmete, iusti cultor, atq; in hospites
P ius esse persta. Vale. Ego Stheneli filio
A beo imperatum mihi laborem vt exequar.
M ane, ac penates, & dapes adi sacras. AD.
I d fiet aliàs. nunc celeritate est opus. HER.
D ij rem secundent, téque reddant sospitem. AD.
E dico cunctis ciuibus regni mei,
O b res secundas vt choris indulgeant.
E t victimarum sanguine aras imbuant.
M utata vitæ in melius est facies modò.
F elicitatem nec tego ingratus meam.
F ortuna vices lubrica versat CH.
V arias docilis sumere formas.
I nopina Dei plurima peragunt.
N on succedunt quæ fore speras:
Q uæ fore nemo posse putaret,
S æpe expediunt numina. Qualem
H ac sortita est fabula finem.

FINIS.

